י״ז כסלו תשמ״ד, 23.11.83 מיספר 2412 שנה 48 המחיר 130 שקלים (כולל מע״מ)

מי מעוניין?

לשם מה?

באיזה מועד

מילחמה בסוריה?

מגה דינמיקה
mega
mega
היכנסו לדגמי מגה 84, וסעו!
עיצוב החרטום המיוחד של דגמי מגה
החדשים, מעיד על צעד חשוב נוסף
בהנדסת הרגל. בית האצבעות החדש
מתוכנן כך, שאפשר להיות על הכביש שנים.
עכשיו, לפני שתכניסו את הרגליים למשהו,
תבדקו אם השם מגה ישנו.
ישנו? היכנסו, תניעו ורוצו לשלום!
mega® מגה
עם שתי רגליים במגה

מכתבים

איחוליו של רופא

מר אורי אבנרי,
העולם הזה,
ארוני,

ראשית — בירכותיי לחג־הקידמה: יום השנה ה־66 למהפכת אוקטובר.

שנית — למיכתבך בהארץ, מיום ה־4 בנובמבר, על ידידך בנפש עיצאם סרטאווי: אני מבטיחך שאם וכאשר תתפגר, כמו שהתפגר הנ"ל, בכל פעם כאשר אזכיר שמך הנעלה בעל־פה או בכתב, אוסיף לא רק ז"ל אלא גם זצוק"ל — ובלבד שתלך בהקדם בדרכו של ידידך הנערץ.

ד"ר א. מתן, ירושלים

● *הדוקטור המחרף הוא גימלאי, רופא במיקצועו.*

● ● ●

שיעמום עד מוות

במה שונה הסופר?

כשאני קורא את ההצלפות שמצליף מיודענו דן עומר על סופרים משעממים בחייהם ועל סופרים המשעממים גם לאחר מותם, אני נזכר במה שכתבתי בהמילון העליז שלי (בערך סופר): הסופר שונה מכל אדם אחר בכך שהוא יכול להיות משעמם גם שנים הרבה לאחר שמת.

ראובן סיון, ירושלים

● ● ●

מחירה של מדיניות

הסורים גובים מיאסר ערפאת לא רק את מחירה של מדיניותו – אלא גם את מחיר עמדותיה של ישראל.

כשהתחילו להריח בישראל שקיצו של ערפאת אר־טו־טו מגיע, השתנה מקצה לקצה הקו הנקוט בטלוויזיה ובעיתונים היומיים.

במשך שנים הולעטנו במנות גדושות של תעמולה: „ערפאת הטרוריסט", „רוצחי ילדים" ו„המחבלים הרוצים להשמידנו." פיתאום נודעה לנו עובדה שהתחמקה מעינינו. ערפאת, כך הורו פיתאום אמצעי־התיקשורת, הוא המתון שבין המנהיגים הפלסטיניים. עוד עובדה שהמומחים גילו לפתע: יאסר ערפאת הוא מנהיגם הבלתי־מעורער של תושבי השטחים הכבושים ושל הפזורה הפלסטינית.

אך האוזן הישראלית מסתגלת לאט לשינויים כאלה. בהשבוע – יומן אירועים (18 בנובמבר) הציגה הטלוויזיה הישראלית, במיסגרת העידן החדש, את פניו האמיתיות של אש"ף, שהוסתרו מעינינו במשך שנים. הכתבה ציירה תמונה חד־משמעית — תושבי השטחים תומכים כולם במנהיגותו של ערפאת, מאמצים את ידיו בדרכו המדינית ובמאמציו להשיג שלום שיהיה מכובד על שני הצדדים. אולם עורך־היומן התבלבל, ובדיברי הפתיחה שלו לכתבה אמר משהו על „מבוכה וחילוקי דיעות ביהודה ושומרון." האם הוא בכלל צפה בכתבה שהוקרנה אחר־כך?

העורכים המתוחכמים יותר (בעיתון הארץ למשל), מזילים דימעות־תנין על גורלו של הקו המתון באש"ף, מסבירים לקוראיהם שהמיתקפה על טריפולי היא המחיר שיאסר ערפאת משלם תמורת נסיונו ללכת בדרך המדינית. כמה טראגי — וכמה שזה אינו נוגע לנו כלל!

האומנם? נוגע גם נוגע. כי ערפאת משלם בדם אנשיו לא רק את מחיר הקו המדיני שלו, אלא גם את מחיר מדיניותה של ישראל. ממשלות ישראל, שהציגו אותו, את אירגונו ואת בני עמו כטרוריסטים שאסור לדבר איתם, הסגירו אותו בכך בידי אוייביו הסוריים.

על־פי המסורת היהודית, „צדיק — מלאכתו נעשית בידי אחרים." אך אם מישהו מהישראלים סבור, שגם את מחיר רישעותם ישלמו רק הפלסטינים — הוא טועה. אם וכאשר יובס הקו הרישמי אל אש"ף, ניווכח לדעת שמולנו עומדים הסורים, חסידי חומייני ואנשי חזיתות־הסירוב המטורפות למיניהן. ידם כבר לא תושט לשלום, ואת המחיר נשלם אנחנו.

יואכים בן־אהרון, תל־אביב

● ● ●

דגל דגל תרדוף

גולת־הכותרת בהסכם הקואליציוני של עיריית תל־אביב: הנפת דיגלי ישראל בכל מוסדותיה של אגודת־ישראל.

תמורת אקט סימלי זה גבתה האגודה תשלום נכבד — הגברת הכפיה הדתית והגדלת תקציב הישיבות שימומנו מכיסי החילוניים.

העם בישראל מוכן לשלם כל מחיר למען יונפו דגלי ישראל בכל אתר ואתר. מחיר יקר —

(המשך בעמוד 4)

תככים בצמרת

מפכ"ל המישטרה **אריה איבצן** כבר חשש שמא יודח מתפקידו, ואכן תוכנית סודית למינויים חדשים בצמרת המישטרה כבר הגיעה לידיעתו של שר־הפנים **יוסף בורג**, אך השר איש המפד"ל החליט בינתיים שלא להחליט.

10

חנוכת הכסף

מי מהם יצליח לגרום ליותר ילדים לגרום להוריהם להוציא יותר כסף? זהו המרוץ השנתי, שיתנהל בשבוע הבא, כבכל חנוכה, בין הפסטיבלים השו־נים, הצצים כפיטריות בגשם.

55

נבון זועם

הפירסום ב**העולם הזה** לפני שלושה שבועות על הכוונה להציב את **יצחק נבון** בראשות המערך מעוררת סערה במיפלגתו. יריביו כוע־סים עליו, והוא עצמו כועס שנחשפו כוונותיו.

9

כתבת השער הקדמי:

מילכוד מילחמה

בעוד שכוחות ישראליים ממשיכים במצור הימי על טריפולי ובכך מסייעים לסוריה, נדחפת ישראל על־ידי האמריקאים, להתגרות בסוריה ולאיים עליה במילחמה. בעיקבות הלחץ האמריקאי נשלחו המטוסים הישראליים להפציץ את בסיסי האירגונים המשרתים את סוריה. למרות שברגע אין ממשלת יצחק שמיר מעוניינת במילחמה עם סוריה, היא נדחקת למצב העלול להביא למילחמה נגד חאפט' אל־אסד, שאיש בישראל אינו מעוניין בה כלל.

6

כתבת השער האחורי:

רצח בכלא

פעמיים נדחתה עדותו של חיים שושן במישפט הרצח־הכפול השני. 40 דקירות סכין, שהביאו את הרוצח אל מותו, מנעו את עדותו. ברצח חשוד הרצל אביטן, שישב בתא הסמוך לתאו של הנרצח. כיצד הצליחו רוצחיו של שושן לבצע את הרצח באגף השמור ביותר בכלא, מול מצלמות הווידיאו?

60

יהודי הטרור

צופי הטלוויזיה לא הבינו במה המדובר: יהודה תגר סיפר על שנות שיביו בכלא העיראקי, אך לא סיפר מדוע נכלא וכיצד שוחרר. הצטרף אליו השר מרדכי בן־פורת (בתמונה), מפקדו בעבר, וגם הוא לא סיזר את המיסתורין, שהעולם הזה חשף כבר לפני 18 שנה: אירגונים ציוניים השליכו פצצות על יהודים בבגדאד, כדי להמריץ אותם לבוא לישראל! אחרי שנים גילה עיצאם סרטאווי, שחקר בפרשה, עוד פרט מדהים: מוראד קזאז (היום בן־פורת), לא שוחרר בטעות, אלא בהתערבות מפקד המישטרה של בגדאד!

12

אש במכבי אש

„הוא הורה לי להתפשט, גיפף וליטף אותי... הוא היה צובט אותי בפיטמותיי ודוקר אותי בסיכות..."תיאור זה לא נמסר על־ידי אשה, אלא על־ידי גבר, קצין כיבוי־אש, שהיה, לדבריו, קורבן של מעשים מגונים וסחיטה מינית בדרך סאדיסטית, שנעשו על־ידי מפקדו בתחנת כיבוי־האש בחולון.

22

„לא מפרגנים לי!"

דן רביב, האיש שיצר את „כות־רת לילה" שהפכה גולת־הכותרת של מישדרי הטלוויזיה הישראלית, מספר את הסיפורים שמאחרי הכותרת, סיפורים על דרכו כעיתונאי, על עבודתו ככתב הטל־וויזיה בוושינגטון ועל לידת תוכניתו החדשה.

25

ההברחות הן חוקיות!

יש מוצא! אפשר להבריח כסף לחו"ל מבלי להענש על כך. כך, על כל פנים, מלמד עכשיו מישפטו של ישראל זילברברג שבאמצעותו הוברחו כס־פים רבים מאוד לשווייץ.

17

פיטורי הבורר

יהושע רוטנשטרייך הוא אחד מעורכי־הדין המכובדים ביותר בישראל – וגם אחד היקרים ביותר. האחים **שמואל** ו**משה יוחננוף** שילמו לו מיליארדים כדי שישמש בורר בסיכסוך ביניהם. השבוע, בגלל שכר־טירחה פעוט מהאח משה, פסל אותו בית־המישפט מלכהן כבורר בסיכסוך המיליארדים.

51

● לואי ה־17

גם בתקופה שבה נלחץ רוב הציבור בארץ במיסגרת התקציב המצטמק, יש מי שמשחזר בחייו הוא משהו מחיי הפאר והתענו־גות של המלך לואי ה־16.

● שינוי מסלול

„פולנים אוהבים מארוקאיות," מסכמת את ניסיונה המיקצועי הדוגמנית **מוריאל צווייג**, שנטשה את המסלול לטובת חיים יותר מלאים בחברת ידידים ומישפחה.

42

● ושוב „אקסודוס"

אייק אהרונוביץ, קברניטה של אוניית־המעפילים המפורסמת, פותח את פיו – אחרי ש**יוסי הראל**, המפקד מטעם ה־מוסד, האשים אותו בנסיון להסט־ביעה. אקסודוס שבה לכותרות.

28

● תרומאות

כספי הצדקה זורמים לידיהם של פקידי מישרד־הדתות ללא כל פיקוח. „צדקה," קובעת המימרה, „תציל ממוות" -אבל לא בהכרח משחיתות!

53

המדורים הקבועים:

מיכתבים	3	רחל מרחלת על כל העולם – שימעון עדן בן 53	38
קורא יקר	5	נמר של נייר – מאיר וילקנסקי, פיודור דוסטוייבסקי, סמיואל בקט, יונתן רטוש, ד"ר אואן ומר"ל נחמן אוריאלי	40
במדינה	6	מוסיקה	45
הנדון – אהבה אמריקאית	7	קולנוע – ג'ורג' לוקאס	46
תשקיף	8	אופנה – רונן רז	48
מה הם אומרים – שמואל פלאטו־שרון, יעל רום, חניתה צימרין, מנחם פרי, שלמה משיח ודני הרמן	14	במרחב – חשפניות בבגדאד	50
פורום – אסתר אלכסנדר	16	עולם קטן – צפון אירלנד ואוסטרליה	52
אנשים – פאפו (הצעיר) וקאטו הזקן	19	תשבץ	56
בלונים	21	יומן אישי – יריות ברחוב דיזנגוף	57
הורי	23	תמרורים	58
שידור	30	הורוסקופ – מזל קשת	59
תמליץ שידורים – בישראל ובירדן	31	ספורט	63
אנשים בעולם	32	זה היה העולם הזה שהיה	66
לילות ישראל – אלי גבע על הבימה	34		
זה וגם זה	37		

מכתבים

(המשך מעמוד 3)

בדם ובדמים — שולם בעבר, משולם כעת, וישולם בעתיד למען דגל־ישראל. עם ישראל שילם עבור הנפת דגל ישראל מול חופי מצריים, בהפגנת הנוכחות של אח"י אילת, שטובעה. מחיר כבד משלמים כעת למען דגל־ישראל בלבנון, ומי יודע איזה מחיר נשלם בעתיד למען דגל ישראל בסוריה, בירדן, בעיראק ועוד.

למען דגל ישראל בסוריה לא אשקוטה, בירדן לא אחשה... אכן דגל דגל תרדוף.

שבתאי לוי, רמת־גן

● ● ●

מישפטו של מאיר וילנר

האם אפשרי שתתפרסם בעיתונות העברית ידיעה בזו הלשון: „בתל־אביב נסתיים מישפטו של מאיר וילנר.

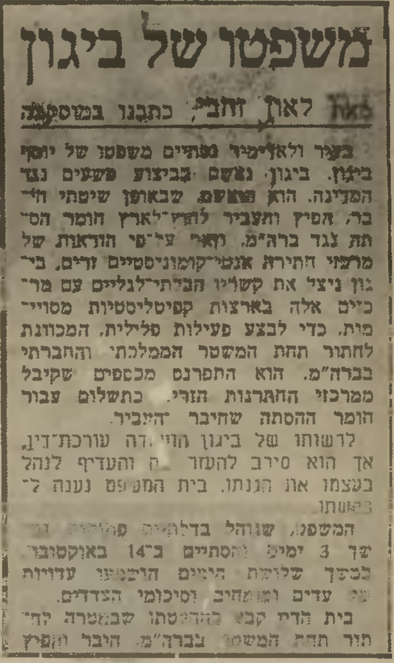
משפטו של ביגון

לאון זהבי, כתבנו במוסקבה

בערך ולאדימיר נסתיים משפטו של יוסף ביגון. ביגון נאשם בביצוע פשעים נגד המדינה. הוא נאשם, שבאופן שיטתי חי־בר, הפיץ והעביר לחוץ־לארץ חומר הס־תה נגד ברה"מ, וזאת על־פי הוראות של מרכזי חתירה אנטי־קומוניסטיים זרים. בי־גון ניצל את קשריו הבלתי־לגליים עם מר־כזים אלה בארצות קפיטליסטיות מסויי־מות, כדי לבצע פעילות פלילית, המכוונת לחתור תחת המשטר הממלכתי והחברתי בברה"מ. הוא התפרנס מכספים שקיבל ממרכזי החתרנות הזרים כתשלום עבור חומר ההסתה שחיבר והעביר.

לרשותו של ביגון הועמדה עורכת־דין, אך הוא סירב להעזר בה והעדיף לנהל בעצמו את הגנתו. בית המשפט נענה לבקשתו.

המשפט, שנוהל בדלתיים פתוחות נמשך 3 ימים והסתיים ב־14 באוקטובר במהלך שלושת הימים הוקראו עדויות של עדים ונשמעו סיכומי הצדדים.

בית הדין קבע בהחלטתו שבמטרה לחתור תחת המשטר בברה"מ חיבר והפיץ

דיווח ב„זו הדרך"
„ש'נאת־ישראל..."

וילנר נאשם בביצוע פשעים נגד המדינה. הוא הואשם שבאופן שיטתי חיבר, הפיץ והעביר לחוץ־לארץ חומר הסתה נגד ישראל, וזאת על־פי הוראות של מרכזי־חתירה אנטי־ישראליים זרים. וילנר ניצל את קשריו עם מרכזים אלה בארצות קומוניסטיות מסויימות, כדי לבצע פעילות פלילית המכוונת לחתור תחת המישטר הממלכתי והחברתי בישראל. הוא התפרנס מכספים שקיבל ממרכזי החתרנות הזרים כתשלום עבור חומר־ההסתה שחיבר והעביר...

„בית־הדין קבע בהחלטתו, שבמטרה לחתור תחת המישטר בישראל, חיבר והפיץ מ' וילנר בשיטתיות, במשך 30 שנה, חומר אנטי־ממלכתי. המסית לשינאת־ישראל, וזאת תוך סילוף מדיניות הפנים והחוץ של מדינת־ישראל. הוא קרא להתערבות זרה בעניינים הפנימיים של ישראל ולמאבק נגד המישטר הישראלי.

„בית הדין מצא את וילנר אשם, ובלוקחו בחשבון את חומרת הפשעים שביצע, את אופיו של הנאשם ואת העובדה שהוא נדון כבר פעמיים בעבר על עבירות פליליות מאותו הסוג — הטיל עליו עונש־מאסר של שבע שנים".

דימיוני, מוגזם, לא־יאמן? ידיעות מסוג זה עשויות להתחיל להתפרסם בעיתונות הישר־אלית, אם תלך ישראל בעיקבות ברית־המועצות ותחוקק חוק נגד הסתה אנטי־ישראלית, במתכונת החוק נגד הסתה אנטי־סובייטית, שעל־פיו נשפט יוסף ביגון.

אדם קלר, תל־אביב

● *הקורא צירף קטע מביטאון רק"ח „זו הדרך", שבו מדווח לאון זהבי, כתב השבועון במוסקווה, על מישפטו של יוסף ביגון (ראה גלופה בעמוד זה).*

● ● ●

הנשר הגדול מליטא

מדוע מותר להשתמש בשטר שעליו דיוקנו של הרמב"ם?

החרדים הליטאיים („המתנגדים") מצאו להם נימוק מעניין מדוע יש להחרים את השטר החדש בן 1000 השקלים. לדעתם, אסור להכניס את דיוקנו של הנשר הגדול, בעל היד החזקה, לתוך בית־השימוש. מה הקשר בין שמיטה והר־סיני? בירור המתנגדים ומצאו, שהגברים נוהגים לשאת עימם כסף גם כשהם נכנסים לחדר הקטן.

איך לא חשבנו קודם על הקשר בין שטרות ונקבים?

אבל מתגנב החשד ללב: אולי רק מקינאה יצא האיסור המפולפל הזה? כדי לבדוק את העניין, יש להדפיס בדחיפות שטרות עם דיוקנו של הגאון מווילנא — ולראות מה יגידו אז הליטאים.

באשר לחסידים הגליצאיים — לאלה אין מה לדאוג. בתוך זמן קצר יוציאו בוודאי פסק, שיקבע כי 1000 שקלים אינם כסף — ויתירו להחזיק בשטר המריבה גם בשבת.

משה טננבאום, ירושלים

● ● ●

דת פוליטית

ישראל אינה חייבת דבר ליהודים שהצטרפו למחתרות בדרום אמ־ריקה.

מאמרו של מרסל זוהר גיהינום במחנה הפנינים (העולם הזה, 5 באוקטובר) מעורר שתי שאלות: האם בפרשת הרדיפות ומעשי החיסול הפוליטיים בארגנטינה סבלו יהודים כיהודים ובגלל יהדותם?

האם חייבת ממשלת ישראל להרתם לבעיית הנעלמים או יהודים אחרים הנרדפים מטעמים פוליטיים?

כיוצא אמריקה־הדרומית, ברצוני להציע תשובה לשתי השאלות.

לשאלה הראשונה התשובה היא חיובית, אך לא הייתי מדגיש את המימד היהודי דווקא. דבר ידוע הוא, שכאשר קיימת סטיה חברתית על רקע פוליטי או אף פלילי, היחס לסוטה שהוא במיקרה בן־המיעוטים נוטה להיות חמור יותר. לדוגמה, גם בישראל העיתונות נוטה להבליט את מוצאו של הסוטה. למשל, „בן־מיעוטים נתפס במעשה מגונה." בתחום הפוליטי, ידוע הוא שקבוצות מיעוט, בגלל מעמדן השולי בחברה, נוטות יותר מאחרות להצטרף לקבוצות „סוטות" מבחינה פוליטית, והדבר ידוע בתולדות עם ישראל וחלקו במהפיכות.

בקיצור, כשם ששילטונות הצאר ברוסיה שמו עין במיוחד על היהודים, ולאחר מכן סטאלין הרם לייצוג גדול של יהודים בין ה„מטוהרים". כן מתרחש אותו התהליך בארגנטינה, באורוגוואי ובצ'ילה.

כאשר לשאלה השניה — התשובה היא לא ולא. אנשים אלה לא נפגעו בגלל יהדותם: בדרך־כלל המדובר באנשים שאימצו דת פוליטית במקום יהדותם. הם נפגעו בגלל הפאתולוגיה של מצבם של היהודים בגולה, מצב שהקמת מדינת־ישראל נועדה לרפא. כשם שמדינת ישראל אילו היתה קיימת בשנות השלושים, לא היתה חייבת דבר ללב טרוצקי, לקארל ראדק, לקמנייב ולזינובייב, כן אין היא חייבת דבר לבני ישראל שהסתפחו למונטנרוס ולטופמארוס.

צבי פלדמן, חולון

● ● ●

על מי מנוחות

בעיקבות פירסומים בעיתונות, כאילו קיימת מתיחות בין נציבות המים ו„מקורות", מבקש נציב־המים להעמיד דברים על דיוקם:

ראשית, אין כל מתיחות בין נציבות־המים ומקורות, והיחסים בין שני המוסדות תקינים, ענייניים וקורקטיים.

שנית, אין כל יסוד לפירסומים כאילו יש בדעתי למסור את עבודות האחזקה במוביל הארצי לקבלנים פרטיים בדרך של מיכרזים.

שלישית, עבודות הפיתוח במשק־המים יבוצעו גם להבא בהתאם להסכם ולהחלטות הקיימות בעניין זה מכבר.

צמח ישי, נציב המים, תל־אביב

● ● ●

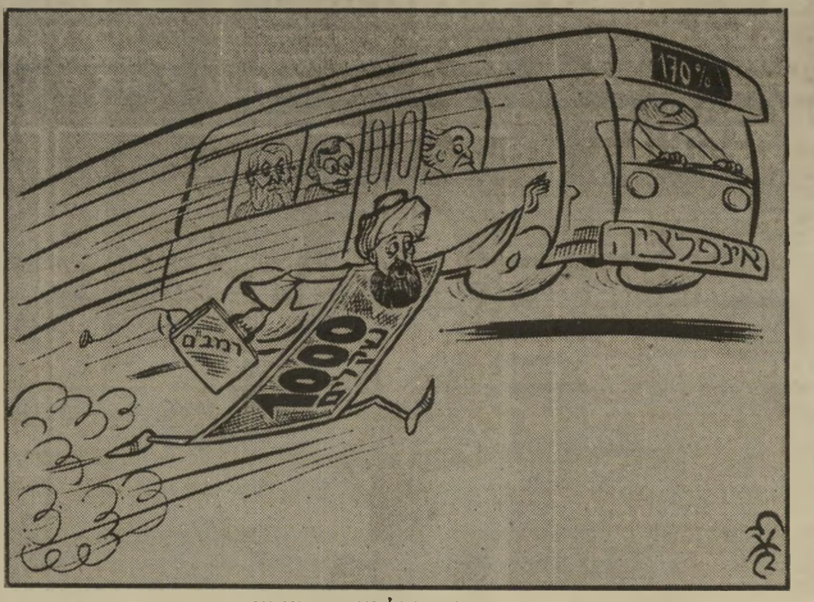

קריקטורה של זאב ב„הארץ"
זה לא כסף

מאורע היסטורי או מעשה ראוותני?

לפני יותר מעשרים שנה (בדיוק ב־20 במאי 1963) כתב אורי אבנרי מאמר בדו־שבועון אתגר (שאיננו קיים עוד) בשם „המעשה השמי".

באותו זמן הופיע סיפרו של העיתונאי האמריקאי ג'ראלד פראנק על פרשת לורד מוין, ובהזדמנות זו ניתח אבנרי את השתלשלות הפרשה ואת הסיבות, לדעתו, לכך שלא הפכה ל„פעולה השמית הראשונה".

אתגר, צריך להזכיר, היה ביטאונו של גוף רעיוני מצומצם שנקרא „הפעולה השמית", ושעם מייסדיו נימנה נתן ילין־מור, לשעבר ממפקדי לח"י.

בדברי הסיכום שלו באותו מאמר כתב אבנרי: „פרשת גבורה יחידה במינה, מאורע היסטורי בתולדות האומה העברית, התחלה של דרך חדשה שלא נסללה הלאה."

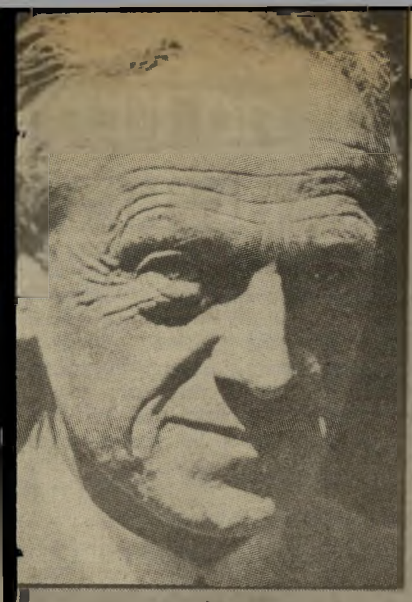
אדוארד ולטר („לורד מוין") גינס
„המאבק לא היה לשווא..."

אחרי עשרים שנה (ב־27 בספטמבר 1983), הפכה הכותרת „המעשה השמי" ל„רצח לורד מוין", ושינוי המילים מסמל גם את שינוי הדיעות. הבימה השתנתה. עתה היא העולם הזה, אבל על הכתוב חתום אותו אורי אבנרי.

בגוף המאמר. העוסק בראש־הממשלה החדש יצחק שמיר, הפך „המאורע ההיסטורי" ל„מעשה ראוותני ביותר". „הפעולה השמית הראשונה בתולדות המרחב" (1963) הפכה למעשה „חסר תוכן פוליטי. ששירת מסרה הפוכה מזו שהתכוונו אליה" (1983).

מותר לאדם לשנות את דיעותיו אחרי תקופה כה ארוכה. במאמר אפשר לגלות סיבה אחת לשינוי הדרמאתי: הגילוי ש„מוין הפך תומך נלהב ברעיון הקמתה של מדינה ליהודים".

ה„גילוי" (לא במיקרה במרכאות) מבוסס כנראה, על מאמר של פרופסור בשם ברנרד וסרשטיין, שפורסם בריבעון להיסטוריה זמנים וגליון חורף 82; המעוניין בכך יוכל לקרוא את המאמר הנ"ל ואת תגובת החתום מטה בגליון קיץ 82). לענייננו, די לציין שמוין תמך, במיסגרת חברותו בוועדה של הקבינט הבריטי לעניין ארץ־ישראל, בתוכנית החלוקה. תומך נלהב הוא לא היה.

אפילו וסרשטיין המסנגר על מוין מודה, לאור חלקו המכריע של האיש בפרשת סטרומה שירדה למצולות־הים ולאור דיעותיו הנחרצות בדבר הגבלת העליה היהודית, שקשה לטעון על מוין שהיה — כפי שצ'רצ'יל תיאר אותו בנאום־הנבחרים אחרי מותו — אחד הידידים הטובים ביותר של היהודים והבקיאים ביותר בענייניהם. הוא לא היה תומך נלהב בציונות, כדוגמת צ'רצ'יל.

את תמיכתו ברעיון החלוקה אפשר להסביר בכך, שהגיע למסקנה שזה הפיתרון הטוב ביותר מבחינת האינטרס הבריטי, שהיה להיחלץ מהסבך הארץ־ישראלי. הוא לא ראה במדינה יהודית התגשמות חזון, רק אי פיצוי לסיבלם של פליטים חסרי־בית, כבריטים אחרים.

כל זה, אני מניח, ידוע גם לעורך העולם הזה. המסקנה המתבקשת היא שבדרך לשירטוט דיוקן שלילי ככל האפשר של ראש־הממשלה, היה צורך להשחיר במקצת את „המעשה השמי", ולהפכו ל„מעשה ראוותני ביותר." זה אינו נחוץ ואינו הוגן.

חברו של אבנרי לרעיון השמי, נתן ילין־מור המנוח, פירסם זמן־מה לפני מותו מאמר על פרשת מוין, בשם „המאבק לא היה לשווא". במאמר מצא קשר בין העובדה שמצריים, המדינה שתמכה בהפגנות־רחוב באנשי לח"י, היא גם המדינה הראשונה שחתמה על חוזה־שלום עם ישראל. הוא בוודאי לא היה מסכים עם הערכתו של אבנרי, שהמעשה היה „חסר תוכן פוליטי".

ועל המאבק בשמיר אפשר רק לומר: אבוי למאבק — כל מאבק — אם כדי לשכנע בו, צריך אדם לשנות את דיעותיו על פרשה שפעם ראה בה „מאורע היסטורי בתולדות האומה העברית."

שמעון חכים, רמת־השרון

● *הכותב הוא אחיו של אליהו חכים, אחד משני אנשי לח"י שהרגו בקאהיר, ב־6 בנובמבר 1944, את השר הבריטי לורד מוין, ועלו לגרדום בראשית 1945.*

● ● ●

שם האב תחילה

כיצד מקצרים שמות־מישפחה ספרדיים?

גנראל אלברטו גונזאלס־קמפוס הוא אלברטו גונזאלס ק', ולא כפי שכתבתם („גנראל קמפוס").

שם־המישפחה הראשון הוא שם מישפחת האב, השני — שם האם. תמיד יש לכתוב את ש נ י ה ם, אך אפשר לקצר את שם האם (השם השני.)

הוא הדין בסופר גבריאל גארסיה־מרקס. לעולם אין לכתוב „גבריאל מרקס". מי שרוצה לקצר, יכול לכתוב: גבריאל גארסיה מ'.

יורם כהנא, ניו־יורק

לידיעת הקוראים

מיכתבי קוראים מתפרסמים בקיצורים המתחייבים מתוכנם ומשיקולי מקום. עדיפות תינתן למיכתבים קצרים, מודפסים במכונת־כתיבה, שצורפה אליהם תמונת הכותב. מיכתבים בעילום־שם לא יפורסמו. אין המערכת מחזירה את המיכתבים שנתקבלו בה.

קורא יקר,

בשיא ההמולה סביב מניות־הבנקים ניגש אלי ברחוב אדם בלתי־מוכר לי, לחץ את ידי בחמימות ואמר: „תודה לכם! בגללכם לא הפסדתי היום כסף, כמו כולם!" הוא סיפר לי שהוא נוהג לקרוא את המדור אתה והשקל בהעולם הזה ולנהוג לפי עצותיו.

לשבועון זה יצא שם של מי שרואה את הנולד בשטח המדיני. בשנות ה־50' המוקדמות אמר העולם הזה שהבעיה הפלסטינית לא נעלמה, ב־1967 ניבא שהשטחים הכבושים יהפכו לסרטן בגוף המדינה, ב־1972 חזה שהמצרים יפתחו במילחמה ועכשיו ניבא שסוריה לא תצליח לשבור את אש"ף. מאות רבות של תחזיותינו המדיניות התגשמו, בעוד שהתחזיות ההפוכות של כל כלי־התיקשורת הופרכו.

אך מה בשטח הכלכלי? האם עמד העולם הזה במיבחן גם שם?

הנה כמה תחזיות של מאיר תדמור, עורך המדור הכלכלי אתה והשקל, זמן רב לפני התמוטטות המניות של הבנקים:

25.5.83: „... הדולר הוא עדיין זול. ומי אנחנו שלא נקנה בזול כשהגיזבר הוא דונאלד ריגן, שר־האוצר של רונלד רגן?"

1.6.83: „...בניגוד למה שחושבים ואומרים עלינו כמה פקידים בחסדי הבנק שאותו הם משרתים, יש לנו גם משהו חיובי להודיע: עדיין ההשקעה הטובה ביותר, בעלת הסיכון הנמוך ביותר, הוא במטבע חוץ."

כלכלן תדמור
הירוק הירוק הזה

22.6.83: „אני מציע... להשקיע במט"ח (דולרים)... הדולר יקנה את עולמו מחדש... ועוד עצה: מי שמוכן לעבור את מחסום המרחק יכול לגשת לבנקים ולברוקרים המתמחים במניות ישראליות הנסחרות בבורסה של ניו־יורק, ולהשקיע דרכם. שם כל דולר הוא ריאלי, והשוק שם עולה."

13.7.83: „המכפיל הכי נמוך... הוא ירוק ואפשר להחזיק אותו בכיס!"

20.7.83: „ועכשיו אנחנו מגיעים לעיקר: מה שעושים היום המוסדות הכספיים והמשקיעים המוסדיים הוא שערוריה. מכריזים כל הזמן שתומכים בשוק. תומכים תמיכה אופטית שעולה הון־עתק, והמסכנת את מערכת־הביטחונות של הבנקים. וכאן נכנס לתמונה האוצר, שיש לו עניין ברור ביציבותה של הבורסה. הוא תומך בבנקים שתומכים בבורסה, אבל בהפסקות."

(כל זה — שלושה חודשים לפני ההת־מוטטות!)

27.7.83: „אבל בינתיים, כל זמן שהייצוא יורד והדולר עולה, אני הייתי משקיע בדולר."

3.8.83: „מי שלא מאמין בנוסחות־פלאים ישקיע בירוקים. שם לא צריך להכפיל ולחלק, זה בא אוטומטית."

10.8.83: „(אילו היה לי כסף) הייתי מעדיף מה שהכי בטוח — דולארים."

17.8.83: „עדיין יהיה כדאי להחזיק במט"ח, מט"ח עו"ש, ולהמיר כל שבוע חלק מן המשכורת..."

24.8.83: „הסך הכל בסוף השנה עלול להיות עגום הרבה יותר: השקל יתקרב בצעדי־ענק לערך של סנט אמריקאי אחד. ואז נוכל סוף־סוף להכריז על המטבע הלאומי החדש של ישראל — הדולר."

זה נכתב חודשיים לפני שבאה ההדלפה על תוכנית הדולריזציה של יורם ארידור.

27.9.83: „...אם הבנקים ימשיכו לזעוק אנחנו נמשיך לקנות דולארים, והם יגדילו את גרעונותיהם וימשיכו, אולי, לנסוע לירושלים, לבנק ישראל, לבקש רחמים."

וכן הלאה, עד ליום ההתמוטטות.

דומני שגם בשטח זה ניתן לקבוע שהעולם הזה ראה את הנולד. מי ששעה לעצתו, הציל את כספו. חבל שהאזרח אינו יכול לתרגם לקח זה בקלות גם לשטח המדיני, אלא אחת לארבע שנים.

פרשת לנדאו

בראיון שהעניק לשרית ישי (העולם הזה 2410) טען ראש־העירייה החדש של הרצליה, אלי לנדאו, כי השופט יוסף חריש כתב בשעתו בפסק־דינו שהוא מזכה אותו מן האשמה של קבלת רכוש גנוב רק בשל ההגנה המזהירה של פרקליטו. איזה מין זיכוי זה? — התמרמר לנדאו. איך אפשר להתגונן מפני זיכוי כזה, המשאיר כתם לכל החיים?

מישפטנים העירו לי שהדברים אינם מדוי־קים, ושכדאי להעמידם על דיוקם למען כבודו של השופט.

הכרעת־הדין במישפט „מדינת ישראל נ. אליהו לנדאו" פותחת במילים הבאות:

„כפסע היה בין הנאשם לבין הרשעתו בעבירה על קבלת רכוש גנוב, בידיעה שהושגה בדרך של פשע, היינו פריצה; וכשתי פסיעות — בינו לבין הרשעתו בעבירה של עצם הפריצה והגניבה, שבה הואשם פכתב־האישום, שכן בטוח ומשוכנע אני בנאמנותו של העד המעיד בו את האשם של העברת הרכוש הגנוב ומכירתו.

„אלא שעמדה לו לנאשם הגנתו המזהירה של סניגורו, לגרוע מישקלה וליטול ממשותה של ראיית־הסיוע, שהובאה לעדותו של אותו עֵד, המעורב בעיסקת־העבירה. ומאחר והצורך באותה ראיית־סיוע, המתקראת בדיני־הראיות ,דבר־מה', הוא גזירת ההלכה הפסוקה, ובלעדיה לא תיכון הרשעה על יסוד עדותו של מעורב בעיסקת־עבירה, אנוס אני לזכות את הנאשם."

בלשון פשוטה: השופט ל א אמר שהוא מזכה את הנאשם בשל כישרונו של הסניגור. הוא אמר שהסניגור הצליח לערער את אמינותה של ראיית־סיוע מסויימת, ובלי ראייה זו לא יכול היה השופט, על פי החוק, להרשיע את הנאשם, אף כי אינו משאיר ספק לגבי דעתו על העניין. לפי החוק היה דרוש „דבר־מה" כסיוע לעדות, ואותו „דבר־מה" לא נמצא.

מבחינה מישפטית טהורה, לא חשוב מדוע זכה נאשם בזיכוי. מכיוון שלא הורשע, הוא נחשב כחף־מפשע. בלי כל קשר לפוליטיקה, יש להחיל כלל זה גם על אלי לנדאו, כמו על כל אזרח אחר.

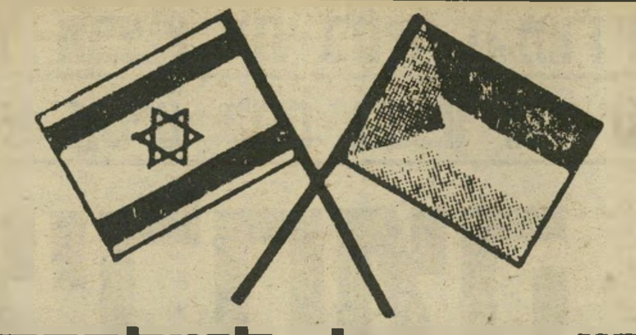

בין טריפולי לטולכרם

— נוכח צהלות־השימחה בירושלים, לרגל נסיון המישטר הסורי לחסל את התנועה הלאומית הפלסטינית העצמאית;

— נוכח התמיכה הבלתי־מסוייגת שמעניקה וושינגטון לניצים הקיצוניים ביותר בממשלת־ישראל, ושמעניקה מוסקווה למישטר הסורי;

— נוכח ציפיותיה של ממשלת־ישראל לספח בהקדם את השטחים הכבושים;

— נוכח הדיכוי המחמיר והולך של האוכלוסיה הפלסטינית בשטחים הכבושים על־ידי המימשל הצבאי;

— נוכח ציפיות המערך לברית עם המישטר הסורי נגד אש"ף ולברית עם ירדן נגד העם הפלסטיני;

פונה המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני
אל כל שוחרי־השלום בישראל ובעולם בקריאה:

גם אילו הצליח הצבא הסורי, בעזרתו הפעילה של חיל־הים הישראלי, לחסל את ההנהגה האחראית והמתונה של אש"ף, לא היה מביא הדבר לפיתרון הבעיה הפלסטינית, ואף לא להסרתה מעל סדר־היום.

הקצנת העמדות הפלסטיניות, בהשראת הממונים מטעם המישטר הסורי — אבו־צאלח ואבו־מוסא — כפי שהיא מתבטאת בהצהרותיהם שלוחות־הרסן הקוראות לחיסול ישראל, רק תביא לחידוש הטרור ולהמשך ההרג ההדדי של ישראלים ופלסטינים לאורך ימים.

האוכלוסיה השיעית בדרום־לבנון, שהיתה אוהדת לישראל עד לפלישת צה"ל ללבנון, והנתונה עתה לכיבוש ישראלי, מוסיפה מימד נוסף ומסוכן, ומגבירה את הסכנה של התלקחות מילחמה כוללת ועקובה־מדם במרחב. רק יציאה מיידית מכל שטח לבנון יכולה למנוע סכנה זו.

התנכלויות המתנחלים בשטחים הכבושים לאוכלוסיה הפלסטינית, שנועדה „לעודד" הגירת הפלסטינים מהארץ, מוסיפה שמן למדורה ומבטיחה את העמקת האיבה והמשכת המאבק עד אין סוף. ההתנחלות גם תורמת להרס המשק הישראלי ולמצוקה הגוברת של חלק גדול מן הציבור הישראלי.

לכן, בשעה קשה זו, חייבים כל שוחרי־השלום בארץ ובעולם לתבוע את הפסקת המירוץ אל האבדון.

על ממשלת־ישראל להצהיר מייד על נכונותה לשלום צודק שיסודותיו הם:

— הכרה הדדית בין ישראל ומדינות־ערב,

— הכרה ישראלית בזכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית ולמדינה משלו בגדה המערבית, לרבות מיזרח־ירושלים, וברצועת־עזה, לצד מדינת־ישראל ותוך שלום עימה,

— פינוי כל השטחים שנכבשו במילחמת ששת־הימים במיסגרת של שלום כולל עם כל מדינות־ערב ואש"ף, ההנהגה המוכרת והעצמאית של העם הפלסטיני.

בצעד ראשון על ממשלת־ישראל להורות מייד על הפסקה של כל פעולות ההתנחלות בשטחים הכבושים, הפסקת דיכוי האוכלוסיה הפלסטינית בהם, והפסקת המצור הימי שהטילה ממשלת־ישראל על חוף טריפולי.

המועצה הישראלית
למען שלום ישראלי־פלסטיני

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת

ישראכרט | ויזה | DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD

שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום

פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

צה"ל מפציץ את בסיסי ה"מורדים" באיזור ביירות — בעוד שהוא מסייע להם בצפון נגד ערפאת. מה ההגיון בדבר?

מילחמה מוזמנת

מטוסי חיל־האוויר המריאו להפציץ את "בסיסי המחבלים", זו הפעם השנייה החודש.

הבסיסים המופצצים נמצאים בקירבת כביש ביירות־דמשק, במינ־מרינה הדרוזית בהרי־השוף. הם שייכים לאירגונים של אבו־מוסא (פורשי פת"ח), אחמד ג'יבריל (החזית העממית לשיחרור פלסטין — המיפקדה הכללית) ואל־צאעיקה. כל האירגונים האלה הם כלי־שרת סוריים, והם הוכנסו לבסיסים האלה על־ידי הסורים, על אפם ועל חמתם של הדרוזים. מכיוון שגם הדרוזים מסתייעים עתה בסורים, הם לא יכלו להתנגד.

העילה להפצצה: ממשלת־ישראל טענה כי אירגונים אלה מתכננים פעולות־טרור נגד ישראל.

זוהי טענה מוזרה.

כי באותו הזמן עצמו מקיים חיל־הים הישראלי מצור על חוף טרי־פולי, במרחק של כמאה קילומטרים מצפון לבסיסים המופצצים. מצור זה בא למנוע הגעת תחמושת ואספקה לכוחותיו של יאסר ערפאת, הנצורים שם. משמע: המצור מהווה סיוע ישיר לכוחות המסתערים על ערפאת: הסורים והאירגונים של אבו־מוסא, אחמד ג'יבריל ואל־צאעיקה.

זה מצלצל כמעט בהלצה תפלה בספר מילחמות־חלם:

חיל־הים הישראלי מסייע באיזור טריפולי לאותם הכו־חות אשר חיל־האוויר הישר־אלי מפציץ אותם באיזור ביי־רות, מפני שהם מתכוונים להשמיד את ישראל.

זהו פאראדוכס מוחלט:

אם אכן מתכוונים אירגונים אלה להגביר את המילחמה בישראל, לפתוח במערכת־טרור קטלנית ולהתנכל לישראל בכל צורה שהיא — מדוע ישראל עוזרת להם בטריפולי?

ואם כדאי לישראל לעזור לכוחות אלה באיזור טריפולי, מפני שערפאת הוא האוייב העיקרי — מדוע ישראל מפציצה אותם באיזור ביירות?

האם מתחילה ישראל להידמות למדינה דרום־אמריקאית, שבה יש למפקדי חיל־הים מדיניות שונה מזו של מפקדי חיל־האוויר?

או שמא מתנהלת המדיניות הישראלית בטריפולי על־ידי ממשלה שונה מזו המנהלת את מדיניות ישראל באיזור ביי־רות?

השטחים. נדמה לה — בטעות גמורה — שתצליח בכך אם ייהרג ערפאת האיש.

אולם באותה השעה נמצאת הממשלה גם בעימות עם סוריה. עימות זה מתנהל בעיקר לצורכי תעמולה, וכדי לסבר את אוזני האמריקאים.

כך נוצר מצב מביך. בטריפולי משתפת ממשלת־ישראל פעולה עם הדיקטטורה הסורית. בכל רחבי לבנון קיים, למעשה, שיתוף־פעולה ישראלי־סורי, לשם חלוקת הארץ בין השתיים. אך מעל גלי־האתר מתנהלת מילחמת־תעמולה סוערת בין דמשק וירושלים, חיילי ישראל עומדים בקווי־העימות, דויד לוי המיסכן חוזה בעיניו מצבים נוראים, כלי־התיקשורת האמריקאיים מנבאים מילחמה ישראלית סורית,

שבו, כאשר כל צד מתקדם ונ־סוג חליפות. אלא שלקרב זה אין כל חשיבות אסטראטגית. זהו קרב של כוחות מוגבלים, בשולי שדה־הקרב האמיתי.

● שדה־הקרב האמיתי הוא העיר טריפולי עצמה. בעיר זו, בעלת אוכלוסיה של חצי מיליון תושבים, מרוכזים עיקר כוחות אש"ף, המונים כ־6000 לוחמים, על ציודם הקל והכבד.

כדי למגר את ערפאת, צריכים הסורים וסוכניהם לכבוש את העיר טריפולי, בית אחרי בית, בקרב פנים־אל־פנים, שבו יהיה רק ערך מועט לעדיפות הגדולה שלהם בטאנקים ובתותחים. הדבר הוא כמעט בלתי אפשרי.

ביקור בבית חלבן

על טריפולי, היה סיכום־הביניים כך:

● **הסורים לא ניצחו בקרב העיקרי. הם כלל לא התחילו בו.**

● תחת זאת פירסמו הסורים וסוכניהם הודעות־ניצחון חסרות־משמעות, שפורסמו בשקיקה על־ידי כלי־התיקשורת הישראליים. ("המור־דים התקרבו למרחק של קילומטר ממיפקדתו של ערפאת." קילומטר בעיר הוא מרחק עצום, והמיפקדה אינה נייחת.)

● בחזית האמיתית נוצר קיפאון. הסורים לא יכלו לכבוש את טריפולי, כוחות אש"ף אינם יכולים לפרוץ מטריפולי.

● **במצב כזה, יש ברירה בין שתי אפשרויות: המשך הקי־פאון לתקופה ארוכה, או פינוי הכוחות באמצעות הסדר מדיני.**

● דרך המצור

השבוע, מאחורי הקלעים, התנהל מאמץ קדחתני להביא לפינוי. הרעיון: ערפאת ואנשיו יעזבו את טריפולי בכיוון מערבה, הסורים וה"מורדים" יתרחקו מן העיר צפונה ומיזרחה.

הדבר נראה פשוט, אך הוא מסובך ביותר. יש לו צדדים רבים:

● ערפאת סירב לנטוש את אנשיו. אחרי הניסיון של ביירות, וזיכרונות צברה ושאתילא, תובע ערפאת כי יינתנו ערובות לשלום האוכלוסיה האזרחית במחנות־הפליטים. הדבר מחייב סידורי־ביטחון, שצורתם עדיין לא התבררה.

● **כדי שכוחות־אש"ף, וער־פאת בראשם, ייצאו את טריפו־לי בדרך הים, צריכה ממשלת־ישראל להתחייב להסיר את המצור הימי על טריפולי.**

על כך נערך השבוע ויכוח בישראל עצמה. דוברי המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני קיימו מסיבת־עיתונאים שבה תבעו להסיר לאלתר את המצור.

● קרוב לוודאי כי פינוי כזה יחייב שיתוף של גורמים נוספים, כגון צרפת. הדבר מחייב שיתוף־פעולה סורי־ישראלי וישראלי־אש"פי, נוסף על מעורבות הצלב האדום, האו"ם וגורמים זרים נוספים.

בינתיים נואשו הסורים מן הקרב, והודיעו באמצעות ה"מורדים" כי הפסיקו את האש בטריפולי. לא ברור אם זוהי הפסקת־אש אמיתית, או אך הודעות־מירמה להכנת ההסתערות הבאה.

אך מי שסבר לפני שלושה שבועות כי הנה הגיעו שעותיו האחרונות של יאסר ערפאת — לא רווה השבוע נחת.

ערפאת ישב בטריפולי, הצטלם בעת סיוריו בקרב כוחותיו ובישיבות של משא־ומתן עם גורמים שונים. כוחותיו החזיקו מעמד בתנאים הקשים, וכל צילומי הטלוויזיה העולמית הראו לוחמים פלסטיניים בוטחים־בעצמם, בעלי מוראל גבוה, שנראו כחיילי צבא סדיר לכל דבר.

בכל רחבי הפזורה הפלסטינית, התייצב העם הפלסטיני כאיש אחד מאחורי ערפאת. בשטחים הכבושים ובישראל עצמה היתה התמיכה במנהיגותו חד־משמעית ומוחלטת, ואף הטלוויזיה הישראלית נאלצה להודות בכך (ראה שידור).

(המשך בעמוד 17)

● עימות כזב

מובן שיש לממשלת־ישראל מדיניות, אך יסודותיה מבולבלים. מקור הבילבול: התעמולה הרישמית של ממשלת־ישראל שונה לחלוטין מן המגמות האמיתיות שלה, והדבר גורם לתיסבוכת ולעירבוב־מושגים בכל תחומי הביצוע.

האוייב העיקרי של ממשלת־ישראל הוא יאסר ערפאת וההנהגה המתונה של אש"ף. המוסדות העוקבים בארץ אחרי המתרחש באש"ף חוששים שמא יעלה אש"ף מחר, אחרי סיום פרשת טריפולי, על דרך חד־משמעית של פעולה מדינית לשלום. התוצאה הצפוייה: חידוש הוויכוח הלאומי והבינלאומי על עתיד הגדה והרצועה. לכן מבקשת הממשלה להשמיד את אש"ף המתון כהקדמה לסיפוח

וחיל־האוויר מפציץ את בסיסי האיר־גונים הפרו־סורים.

משוגע? זוהי רק ההתחלה!

● ניצחונו של ערפאת

כלי־תיקשורת העולמיים המ־שיכו לקבור את יאסר ערפאת ולדון בכובד־ראש על המצב שנוצר בעולם ובמרחב "אחרי חיסול ערפאת". מאמרים מלומדים על נושא זה מתפרסמים מדי יום בארצות־הברית ובישראל.

אולם ערפאת לא חוסל. להיפך.

לפני שבוע הדהים העולם הזה, (2411) את הציבור הישראלי, כאשר קבע כי הסורים וה"מורדים" נכשלו במערכה בטריפולי, וכי כוחות אש"ף נחלו הצלחה צבאית. אחרי ימים ארו־כים שבהם חגגו כל כלי־התיקשורת בישראל את "נפילת ערפאת", זה בא לרבים כהפתעה.

השבוע התבהרה התמונה עוד יותר.

המצב בשטח היה כך:

● מחנה בדאווי, מצפון־מיזרח לטריפולי, נתפס לזמן־מה על־ידי הכוחות הסוריים וסוכניהם. הדבר בוצע כמעט בלי קרב, אחרי שכוחות אש"ף נסוגו כדי להתרכז בעיר טריפולי. אולם אחרי שה"מורדים" חגגו את ניצחונם פתח אבו־ג'יהאד, שר־הביטחון של ערפאת, בהתקפת־נגד, וכבש שוב את מרבית מחנה־בדאווי.

הקרבות במחנה־בדאווי נמ־

כבר בביירות המערבית הוכיח ערפאת כי יש לו היכולת לנהל קרב כזה, והדבר הרתיע את צה"ל מלפתוח בהסתערות על העיר. הסורים עומדים עתה באותו המצב מול טריפולי. חיילי־אש"ף המנוסים, שעברו כבר את מערכת־ביירות, שומרים על מוראל גבוה ומוכנים לקרב.

קרב זה לא נערך. המערכה העיקרית על טריפולי לא החלה.

כאשר החליט צה"ל שהניסיון לכבוש את ביירות יהיה יקר מדי, עבר אריאל שרון לשיטה של הפצצות־רצח. הכוונה היתה לשבור את מוראל הצבא הפלסטיני ולקומם נגדו את האוכלוסיה הסובלת. זה לא הצליח. התוצאה היתה ההסכם לפינוי־בכבוד של כוחות אש"ף, על נישקם ודיגליהם.

הצבא הסורי נמצא עתה במצב דומה. הוא הנחית הפגזות־רצח על בתי טריפולי. אחמד ג'יבריל הרצחני אף התפאר בכך שיהפוך את העיר כולה לעיי־חורבות. אך גם הפעם לא נשבר מוראל הצבא הפלסטיני, והאוכלוסיה העירונית לא קמה עליו.

טריפולי היא ברובה המכריע עיר מוסלמית־סונית. עדה זו שונאת במיוחד את כת העלאווים (השיעית־קיצונית), השולטת בדיקטטורה הסורית והשוכנת באיזור הסורי הסמוך, מצפון לטריפולי. המיליציה הסונית המקומית לוחמת לצד הכוחות הפלסטיניים, כשם שהמורביטון הסוניים בביירות המערבית לחמו לצידם אז.

בתום השבוע השלישי של הקרב

במדינה

העם

אין אפס

רוצחי בחור־הישיבה נלכדו. הרוצחים של תלמידי האוניברסיטה האיסלאמית לא נלכדו

כוחות־הביטחון לכדו תא מחתרתי מוסלמי־ארוק באיזור חברון. תא זה הוא שביצע, לדבריהם, את הפיגוע בכיכר המרכזית בחברון, שבו נהרג בחור־הישיבה אהרון גרוס.

מייד אחרי רצח גרוס, פרצו יהודים לאוניברסיטה האיסלאמית בחברון, ירו לכל עבר והרגו שלושה תלמידים. איש מן המבצעים לא נתפס — כשם שלא נתפסו מבצעי ההתנקשות בחיי ראשי־העיריות של שכם, רמאללה ואל־בירה, ושורה ארוכה של פיגועים אחרים בערבים.

באותו בוקר שבו באה הידיעה על ההצלחה, הודיעה המישטרה שפירקה למעשה את צוות־החקירה, שטיפל ברצח פעיל־השלום אמיל גרינצוויג. לא נותר בידיה שום חוט להמשך החקירה.

זהו דגם קבוע: כל הערבים שביצעו פיגועים נלכדו.

בלי יוצא מן הכלל.

כל היהודים שביצעו פיגועים לא נלכדו.

בלי יוצא מן הכלל.

פרשת בגין

שיחות מיסתוריות

כולם דיברו עם בגין, אך בגין לא דיבר עם איש

מייד עם פירסום חוות־הדעת הפסיכיאטרית מעל עמודי העולם הזה (2411), שבה נקבע כי מנחם בגין סובל, ככל הנראה, מדיכאון פסיכוטי, החלה חרושת התעמולה הנגדית לפעול.

לפתע הסתבר כי הכל מדברים עם מנחם בגין. אך חקירה מדוקדקת גילתה שמנחם בגין אינו מדבר עם איש.

האיש המוסרי. הראשון היה ג'רי פולוול, מנהיג האירגון האמריקאי הימני־קיצוני־דתי הקרוי "הרוב המוס־רי". אירגון זה, מעין העתק אמריקאי של גוש־אמונים הישראלי והמישמרות של חומייני באיראן, אירגן מסע המוני של חבריו לישראל. מאות חברי המישלחת סיירו בארץ, דיברו עם כל מנהיגי הימין הישראלי, אך — למרבה הפלא — לא נפגשו אף עם נוצרי אחד. הנוצרי היחידי שהיו מעוניינים בו, רב־סרן סעד חדאד, לא היה מסוגל להיפגש עימם.

בכינוס בירושלים זרק פולוול פצצה: הוא נפגש עם מנחם בגין ודיבר עימו "במשך שלוש דקות".

הדבר עורר פליאה כללית. בגין אינו מקבל איש, מלבד חמשת מקורביו (בנו, שתי בנותיו, ראש־לישכתו לשעבר ומזכיר־הממשלה). האם היה מסוגל לקבל אורח זר?

חיש מהר התברר שזה היה בלוף. פולוול לא נפגש עם בגין. הוא דיבר עימו בטלפון. יש להניח כי פולוול דיבר, ושבגין — אולי — הקשיב.

איך? מתי? כמה? פצצה אחרת נזרקה על־ידי פרופסור נכבד, שאירגן בעבר חוג־לתנ"ך בבתיהם של דויד בן־גוריון, בשעתו, ומנחם בגין, בשנים האחרונות. הוא הודיע שהוא ממשיך באופן קבוע לדון עם בגין על התנ"ך.

הפלא ופלא. איך?

בירור קצר העלה שזה לא בדיוק כך. הפרופסור וחבריו מכינים חומר עיוני על פרשת־השבוע. את החומר הזה הם מוסרים לאחד משומרי־הראש של בגין, בפתח ביתו.

ומה הלאה? הפרופסור טען שאחר־כך הוא מדבר עם בגין בטלפון על החומר.

האומנם? מתי? כמה פעמים? מה

(המשך בעמוד 11)

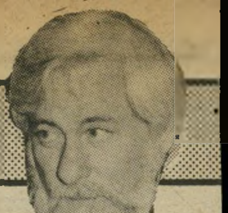

הנדון:

היילכו שניים יחדיו, בלתי אם נועדו?

סיפור אהבה

מעולם לא היו היחסים בין ישראל וארצות־הברית טובים כפי שהם כיום.

כך אומרים בוושינגטון. כך אומרים בירושלים. ולמרות זאת, זה נכון.

הכסף זורם. הנשק שועט. התמיכה המדינית מוחצת.

האין זה מוזר?

■ ■ ■

כאשר הגיע הליכוד לשילטון, סברו רבים שהנה הקיץ הקץ על „היחסים המיוחדים" שבין ארצות־הברית וישראל.

ארצות־הברית רוצה בשלום. יש לה אינטרסים חיוניים בעולם הערבי. היא מתנגדת לסיפוח השטחים הכבושים, להתנחלות, להרפתקות. והנה הגיע לשילטון בישראל כוח פוליטי הדוגל בקו הפוך.

היו שהצביעו אז נגד הליכוד אך ורק בשל החשש הזה. ערב הבחירות של 1977, בוויכוח המכריע בין מנחם בגין ושימעון פרס, היה זה הנושא העיקרי.

והנה קרה ההיפך.

מנחם בגין הגיע לשילטון, וזכה מייד בחיבוק אמריקאי ובחיוך אמריקאי.

הוא הוזמן לוושינגטון והתקבל שם בכבוד־מלכים.

אותם האנשים, שהתייחסו בקור בולט אל יצחק רבין, כאשר ביקר בבירה האמריקאית כמה חודשים לפני כן והיה זקוק לכל קורטוב של תמיכה ועידוד, יצאו מגדרם כדי להשפיע חום על יורשו הימני.

אמרו שזה תכסיס. שרוצים לפייס את הדרקון הלאומני, שהרים את ראשו בישראל.

אך היחס הזה התמיד. בגין נשאר אורח רצוי ביותר בוושינגטון. הוא התחבק עם ג'ימי קארטר. הוא זכה במיטב החיוכים והנשיקות.

האמריקאים לא התייחסו אל בגין כאל צפרדע שצריכים לבלוע אותה. הם התייחסו אליו באהדה, כימעט בחיבה.

■ ■ ■

אפשר לטעון: זה היה בגין אחר. זה היה בגין שנענה ליוזמתו של אנוור אל־סאדאת, שחתם על הסכמי קמפ־דייוויד ועל חוזה השלום, שהכיר לפחות בחצי־פה ב„זכויות הלגיטימיות" של „העם הפלסטיני", שהסכים להחזיר את כל סיני ואף עמד בהתחייבות זו.

המרובע המוביל היה מורכב אז ממנחם בגין, משה דיין, עזר וייצמן ושימחה ארליך.

(כיום אפשר לחשוב על הימים ההם רק בנוסטלגיה. איזו ממשלה מתונה היתה זאת! איפה דיין? איפה וייצמן? איפה ארליך? איפה, איפה בגין?)

אבל ממשלה זו התפרקה, ובמקומה באה ממשלה אחרת, קיצונית הרבה יותר. המרובע המוביל החדש היה שונה לגמרי: מנחם בגין, אריאל שרון, יצחק שמיר ויורם ארידור.

היתה זאת מכל הבחינות ממשלה קיצונית הרבה יותר. רב המרחק מעזר וייצמן לאריאל שרון, ממשה דיין ליצחק שמיר, משימחה ארליך ליורם ארידור.

בכל שלושת תפקידי־המפתח האלה, הוחלף אדם מתון־יחסית באדם קיצוני הרבה יותר.

האם נפערה אז תהום בין וושינגטון וירושלים? האם התקררו היחסים? האם החליטו האמריקאים שזהו זה, את הממשלה הזאת צריכים לרסן? האם „הופעלו לחצים"?

להיפך!

בגדה המערבית התחמם המצב מייד. ערבים נהרגו בסיטונות מ„יריות באוויר" — ונולדה הבדיחה האכזרית על „הילדים הערביים המעופפים". ההתנחלות („הבלתי־חוקית" בעיני קארטר, „המהווה מיכשול בדרך לשלום" בעיני רונלד רגן, שהגיע בינתיים לשילטון) התרחבה במהירות.

אבל היחסים הטובים עם וושינגטון התהדקו. נחתם „מיזכר ההבנה האסטראטגית". צה"ל התמנה, למעשה, כחיל־החלוץ של צבא ארצות־הברית במרחב השמי.

ממשלת בגין־שרון־שמיר־ארידור היא שפלשה ללבנון, אחרי שוושינגטון הבטיחה לה תמיכה מאסיבית בכל התחומים. כיום, אחרי שנה וחצי, שוב לא יתכן כל ספק לגבי עובדה זו. לא היתה זאת החלטה פרטית של אלכסנדר הייג, שהתקבלה מאחורי גבו של הנשיא וממשלתו. הפלישה הישראלית ללבנון בוצעה בהסכמתה המלאה, באישורה המוקדם ובתמיכתה המלאה של ממשלת ארצות־הברית כולה — הנשיא, הבית הלבן, הפנטגון, מישרד־החוץ.

פה ושם התלוננו האמריקאים על הגזמות קטנות — הפצצת־הרצח של ביירות, טבח צברה ושאתילא, ועוד. אך אי־הבנות כאלה יש גם בין אוהבים.

בשיא מילחמת־הלבנון ניתן היה לומר: מעולם לא היו היחסים בין וושינגטון וירושלים טובים יותר.

■ ■ ■

אבל גם ממשלת־בגין השניה התפרקה בינתיים, וגם אליה אפשר כיום להתגעגע בנוסטלגיה.

איזו ממשלה מתונה זאת היתה! איזו ממשלה רציונלית, שפוייה, נבונה, מאופקת, פשרנית, ותרנית!

זאת אומרת — בהשוואה לזו שבאה במקומה.

המרובע המוביל בגין־שרון־שמיר־ארידור, חירף את נפשו במילחמת־הלבנון ונפל שדוד בשדה־הקרב, כימעט כמו 556 קורבנותיו, צעירי ישראל (והאלפים האחרים, שאיש לא מנה אותם).

אריאל שרון סולק ממישרד־הביטחון בשל אחריותו („העקיפה", כלשון הוועדה) לטבח במחנות־הפליטים. לבגין קרה מה שקרה, והמילחמה היתה בלי ספק אחד הגורמים שהחמירו את הדיכאון הפסיכוטי שהוא לוקה בו. שמיר נפצע לפחות פצעים קלים בחקירת הוועדה. וארידור התרסק כאשר התפוצצה, במאוחר, פיצצת־הזמן הכלכלית של המילחמה.

את ארבע עמדות־המפתח של השילטון בישראל תפס משולש חדש: יצחק שמיר, משה ארנס ויגאל כהן־אורגד.

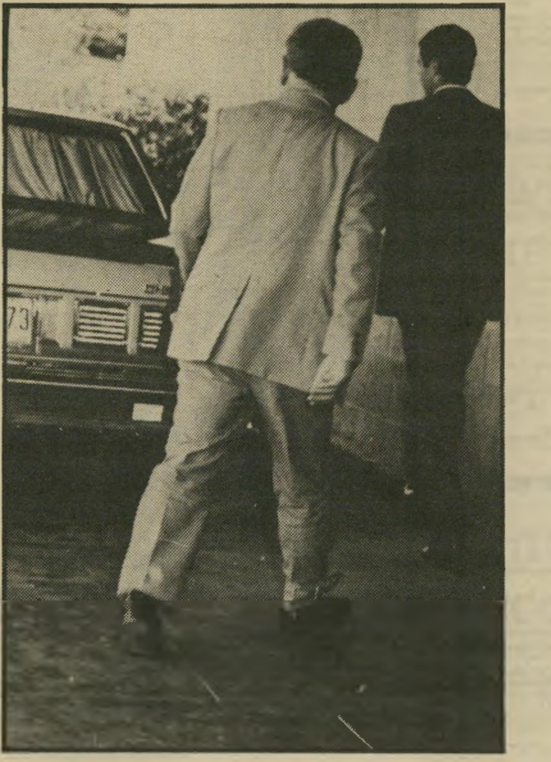

יצחק שמיר: יחד עם הקאובוי הגדול

אין זה שילטון הימין. אין זה שילטון הימין הקיצוני. זהו שילטון הקצה הימני של הימין הקיצוני.

■ ■ ■

כדאי להתבונן לרגע בשילוש הקדוש הזה.

בכל אחת מארבע עמדות־המפתח חלה תזוזה משמעותית אל עברי פי פחת של הלאומנות הטוטאלית.

התבונה המשותפת לכל שלושת חברי הטריאומווירט החדש — פומפיוס־שמיר, ארנס־קיסר ואורגד־קראסוס — היא התנגדותם להסכמי קמפ־דייוויד, בעת חתימתם.

האם זה מיקרה?

מתנגדי ההסכמים היוו אז את האופוזיציה הימנית למנחם בגין. הם התנגדו לשלום היחידי שנחתם אי־פעם בין ישראל וממשלה ערבית. הם התנגדו להחזרת סיני גם תמורת הישג כביר זה. הם אמרו שאנוור אל־סאדאת, הגיבור ההיסטורי שמסר את חייו על מיזבח השלום, הוא „רמאי". הם לא הסכימו אף לתכסיס־המירמה המחוכם של בגין, שהמציא את „האוטונומיה" חסרת־התוכן כדי לחסל את הבעיה הפלסטינית בצורה אלגנטית.

היה ברור אז, כמו היום, כי השלום הישראלי־מצרי נועד להוציא מן המערכה את הצבא הערבי החזק ביותר, כדי להתרכז בשאר החזיתות במילחמת־חורמה בעם הפלסטיני. גם ז ה היה יותר מדי לשמיר־ארנס־אורגד. אפילו קורטוב זה של שלום, כאמצעי להגברת המילחמה, ותמורת פירוק כמה ישובים, היה בלתי־נסבל בעיניהם.

שלושה אלה מסמלים את ההתנגדות הטוטאלית לשלום — כל שלום, בכל מחיר.

■ ■ ■

הבה נשווה את המשולש החדש למרובע הקודם.

יש הבדל גדול בין מנחם בגין ויצחק שמיר.

בעיני עצמו היה מנחם בגין ליברל ודמוקרט, והתדמית העצמית של כל מנהיג קובעת מאוד לגבי התנהגותו. בכל הנוגע לאזרחים היהודיים, שמר בגין על רמה סבירה של דמוקרטיה ליברלית. גם לגבי האזרחים הערביים של ישראל, לא היה יחסו של בגין גרוע מיחסם של קודמיו, אנשי המערך, החל ממפקיע־האדמות דויד בן־גוריון וכלה ביורה־יום־האדמה יצחק רבין.

אין כל הוכחה לכך שיצחק שמיר לוקה בסנטימנטים דמוקראטיים כאלה.

לבגין היו עכבות ומעצורים פנימיים רבים. יתכן כי אלה תרמו למצבו הנוכחי. אך כל דרכו של יצחק שמיר עד כה מוכיחה שהוא חופשי מהם לגמרי. זהו איש בלי מעצורים ובלי עכבות, הטיפוס המובהק של „המאמין האמיתי". בקיצור: הקנאי הטוטאלי.

שמיר תמיד מחייך בציבור. כדאי להתבונן היטב בחיוך הזה. זהו חיוך קר, חיוך של מסיכה, חיוך מסוכן.

גם השוואה בין שני שר־הביטחון מלמדת הרבה.

קשה להיות קיצוני יותר מאריאל שרון. אך אם הדבר אפשרי, אם עוד נותר מילימטר בין שרון ובין קיר־הברזל, הרי משה ארנס נמצא שם.

שרון הוא דיקטטור פוטנציאלי, מסית של המונים, משמיצן מיקצועי, אדם היוצר שערוריות על ימין ועל שמאל, שאינו יכול להיות רגע בשקט. אך היו אצלו גם סטיות רבות. הוא דגל פומבית בהידברות עם ערפאת. הוא הצביע בעד קמפ־דייוויד, כשזה היה כדאי לו.

ארנס הוא טיפוס הפוך. הוא שקט, מחושב, עיקבי. הוא נראה תמיד נינוח. הוא עושה רושם שפוי לגמרי — כימעט יותר מדי שפוי. אין הוא עושה שערוריות ואין הוא מקים לעצמו אויבים. הוא יודע לסבן את כל המראיינים, להשיב באדיבות על כל השאלות, להבין את כל היריבים.

וגם הוא מחייך. אותו החיוך הקבוע, הקר, המסוכן.

מי מן השניים מסוכן יותר? זהו עניין של טעם. יש אומרים: שרון, כי הוא יכול להיות דוצ'ה ישראלי. ויש אומרים: דווקא משום כך שרון מסוכן פחות. מכירים אותו, יודעים להיזהר מפניו. לפחות חצי המדינה אינה יכולה לסבול אותו. ואילו ארנס, הקנאי האדיב, יוצר קונסנזוס סביב מדיניות, העולה בקיצוניותה גם על זו של אריק־מלך־ישראל.

אותו ההבדל קיים בין יורם ארידור ויגאל כהן־אורגד. ארידור החמוץ והיהיר עורר התנגדות. כהן־אורגד החייכן — עוד אחד המחייך תמיד — עושה רושם רציונלי, אהוד, שפוי, סביר. המתנחל של אריאל, אביה של החוזרת־בתשובה המתנחלת, בעלה של פעילת־ההתנחלות, כובש הלבבות ומגייס תמיכה למדיניות שכל־כולה הורדת רמת־המחייה למען מילחמה והתנחלות, תותחים־במקום־חמאה.

במימסד המדיני הקיים בישראל אי־אפשר למצוא משולש קיצוני יותר.

■ ■ ■

(אני ממהר כאן להזהיר מפני אופטימיות, האומרת: זה לא יכול להיות יותר גרוע.

זה יתכן. ועוד איך!

יכול לקום מרובע מוביל שיהיה מורכב, למשל, מרפאל איתן, מאיר כהנא, יובל נאמן ומשה לווינגר.

בפרוס 1984 אין זה סיוט פחות סביר מכפי שנראתה האפשרות של ממשלת בגין־שרון־שמיר ב־1976, למשל.

אך ממשלה כזאת — ממשלה פאשיסטית פשוטה־כמשמעה — לא תהיה עוד ב ת ו ך המימסד הישראלי. כדי שתקום, צריכה להתחולל במדינה מהפכה לחיסול הדמוקרטיה, להקמת הרייך הישראלי השלישי, זאת תהיה מדינה אחרת וזה יהיה סיפור אחר.)

■ ■ ■

כיום שולטת בישראל הממשלה הקיצונית ביותר שקמה לנו אי־פעם, הקיצונית ביותר שיתכן בכלל במימסד הנוכחי.

על הממשלה ה ז א ת נאמר כי הקשרים בינה ובין ממשלת ארצות־הברית הם הטובים ביותר שהיו קיימים אי־פעם.

ממשלה של סיפוח. של התנחלות פרועה ובלתי־מוגבלת. של כיבוש־קבע בלבנון. של דיכוי העם הפלסטיני ומילחמה בו עד־חורמה. של שיתוף־פעולה עם הסורים מול חופי טריפולי. של „יד קשה" בשטחים הכבושים.

לממשלה ה ז א ת נוטה וושינגטון חסד, כפי שלא נטתה לשום ממשלה קודמת. את נציגיה היא מתכוננת לקבל בימים הקרובים בחמימות שאין דומה לה, עליה היא שופכת כסף בזרם חסר־תקדים, ולה היא מבטיחה תמיכה מדינית ללא־סייג.

מדוע?

יש אומרים: שנת־בחירות בארצות־הברית. יש אומרים: המצב המדיני מכתיב זאת לוושינגטון. ויש עוד הסברים ותירוצים מסוגים שונים.

אך כל זה אינו מספיק ואינו מספק.

דרוש הסבר עמוק יותר, וזהו: שמיר וחבורתו מעוררים אהדה אינסטינקטיבית בוושינגטון, מפני שהיא מקבילה ב ד י ו ק לרגן וחבורתו.

שמיר, ארנס (בייחוד ארנס!) וכהן־אורגד הם אנשים כלבבו של הקאובוי הגדול. הם יכולים לככב עימו באותו המערבון (או המיזרחון). יש ביניהם הבנה אינסטינקטיבית. מעבר לאינטרסים המשותפים, מעבר ל„יחסים המיוחדים" שבין ישראל וארצות־הברית, מעבר לשותפות בקנוניה זו או אחרת — יש כאן הבנה שבלב.

בקיצור, זהו סיפור־אהבה.

שמיר מתכונן לבחירות

מייד אחרי שובם של ראש־הממשלה, יצחק שמיר, ושר־הביטחון, משה ארנס, מביקורם בארצות־הברית, הם יתחילו בהרכבת גוף אופראטיבי של מיפלגות הליכוד. החלטה על כך התקבלה באחרונה בצמרת הליכוד והיא נשמרת בסוד.

הגוף החדש יקרא „הנהלת הליכוד". הנושא הראשון שבו תטפל ההנהלה: היערכות מיפלגת השילטון לקראת הבחירות הבאות. הכוונה היא, כמובן, לבחירות במועד קרוב.

הנציג הבכיר של החטיבה הליברלית בגוף החדש יהיה שר־התיירות, אברהם שריר, בתוקף תפקידו כיושב־ראש המיפלגה הליברלית. בקואליציה רואים בכך רמז שחרות מעדיפה אותו כפרטנר לשיתוף־פעולה על־פני שר־האנרגיה, יצחק מודעי.

שינויים בצמרת מישרד השיכון

שני עובדים בכירים במישרד־השיכון פורשים בסוף חודש נובמבר. האחד הוא זאב ברקאי, ראש אגף־פרוגרמות. השני הוא אליהו נטף, ראש אגף־נכסים־ודיור.

השניים הם מקורביו של המנכ"ל, אשר וינר, ועזיבתם תפגע במעמדו. וינר ונטף נהגו לקיים את פגישות־העבודה שלהם בביתו של וינר בירושלים.

לפחות לגבי אחד משני הפורשים היתה הוראה אישית של השר דויד לוי להפסיק את עבודתו במישרד.

„אסט" על הכוונת

הפרקליטות ממתינה להרשעתם של דן כרמון ויונה זמיר, המואשמים בניהול כינוסים מאראתוניים, למרות שהם חסרי־רישיון לעסוק בפסיכולוגיה. הם גבו דמי־השתתפות גבוהים מלקוחותיהם.

אם יורשעו השניים, תגיש הפרקליטות כיתבי־אישום דומים. מדריכי ה„אסט" יהיו הראשונים, כנראה, שיועמדו לדין.

פרס ממשיך במגעים

למרות הודעתו התקיפה במרכז מיפלגת־העבודה, ביום החמישי שעבר, ממשיך יושב־ראש המיפלגה, שימעון פרס, במגעים־קדחתניים כדי להביא לידי הקמת ממשלת ליכוד־לאומי.

פרס מגלה עתה מישנה־זהירות, בעיקר בגלל עמדתו ההפכפכה בנושא של יריבו, יצחק רבין.

נציג הצנזורה בכנסת

ח"כים ודוברי סיעות נדהמו השבוע מנוכחותו של נציג הצנזורה־הצבאית בחדרי־העיתונות ובחדרי־הסיעות בכנסת.

נציג־הצנזורה גילה פעילות רבה, שהגיעה לשיאה כאשר פסל הודעה משוכפלת שחוברה על־ידי דובר סיעת־המערך.

בהודעה הובאו דברים שאמר ח"כ אהרון נחמיאס על נושא ביטחוני רגיש.

עיסקה סביב תיק החוץ

ראש־הממשלה, יצחק שמיר, רמז ליצחק מודעי שלא לוותר בקלות על כהונת שר־החוץ.

הסיבה: שמיר ירצה להוכיח לדויד לוי שהוא עשה מאמץ עליון כדי להעניק לו את התפקיד, ובתמורה הוא ידרוש מסגן ראש־הממשלה שיתמוך בו כמנהיג הליכוד גם בבחירות הבאות.

גרופר לא ייחקר

בעיקבות לחצים של שרים על מפכ"ל־המישטרה ועל השר־הממונה, יוסף בורג, הפסיקה המישטרה לחקור את פרשת הטרקטור של שר־החקלאות, פסח גרופר. המושב אחיהוד, שבו מתגורר נחום דמתי, עוזרו של גרופר, שילם עבור התיקונים שבוצעו בטרקטור במוסך של „המשביר המרכזי" בחיפה („העולם הזה 12 באוקטובר 1983).

תיק־החקירה נגד דמתי, שנעצר בחשד עבירות מירמה אחרות, הוקפא.

מדד נובמבר: 15־20 אחוז

כלכלנים מעריכים שמדד חודש נובמבר יהיה בין 15 ו־20 אחוז. הוא יכלול את ההתייקרויות היזומות של הממשלה באמצע החודש.

הנחת הכלכלנים היתה, שמישרד־האוצר יזום פיחות גדול נוסף עוד החודש. נראה, כי בעיקבות המדד הגבוה באוקטובר יפעלו אנשי־האוצר להאטת הגידול במדד.

556

המיספר הכולל של הרוגי המילחמה בלבנון עד עתה: 556. מיספר הפצועים עד ה־20 בנובמבר: 3145.

בתום השבוע הראשון לקרבות, ב־11 ביוני 1982, אותרו 196 גופות.

ב־12 באוקטובר 1982 פירסם דובר־צה"ל הודעה רישמית על אבידות צה"ל מיומה הראשון של המילחמה ועד ה־10 באוקטובר. על־פי הודעה זו נהרגו במילחמה, בהתקדמות לכביש ביירות־דמשק ובכיבוש ביירות אחרי מות בשיר אל־ג'מאיל 368 חיילים ונפצעו 2383.

כעבור כחודש, באסון צור הראשון, נהרגו 76 חיילים ומיספר ההרוגים היה בערך 450.

בערב יום־העצמאות, ה־20 בחודש אפריל 1983, עמד מיספר ההרוגים על 474. מיספר הפצועים הגיע ל־2607.

ביום השנה הראשון למילחמת הלבנון ב־6 ביוני 1983, היה מיספר הנפגעים 490 הרוגים ו־2700 פצועים.

ערב אסון צור השני ואחרי הנסיגה לקו האוואלי עמד מיספר ההרוגים על 526.

מילואימניקים מתריעים על מחדלים

הרמטכ"ל, משה לוי, ושר־הביטחון, משה ארנס, קיבלו באחרונה פנייה נרגשת מחיילי מילואים ששירתו בלבנון ובקו־החזית עם סוריה.

בפניה, שהוגשה בעת ובעונה אחת לשניהם, הוטחו האשמות כבדות וחמורות ביותר כנגד מדיניות הקצינים הבכירים ביותר בפיקוד ובגיזרה.

הלוחמים טענו שמקומות רגישים מופקרים למעשה. הם קבלו על מחסור במזון, בתחמושת, בציוד־שמירת־לילה, על הזנחה וזילזול באוייב, שיגרמו לאובדן חיי־אדם.

הפנייה עוררה התרגשות רבה במטכ"ל ובמישרד־הביטחון, משום שהמדובר בחיילי־מילואים בעלי קשרים, שהודיעו שאם לא יוסקו מסקנות חד־משמעיות והמצב לא יתוקן — הם לא ישתקו.

הבנקים יצמצמו פעילות בחו"ל

תחום נוסף, שבו מצמצמים הבנקים את פעילותם לצורך התייעלות, הוא פעילותם הענפה בחו"ל. פירוש הדבר — סגירת סניפים מעבר לים, פיטורי עובדים מקומיים ומכירת רכוש.

השגריר המצרי יוחלף

בשבועות הקרובים צפויים שינויים בשירות־החוץ המצרי. הבולט בשינויים אלה — החלפתו של השגריר בוושינגטון, אשרף גורבאל.

יגורשו ערבים ללא רישיון

חוליות־פיקוח של שירות־התעסוקה, בליווי שוטרים, יתחילו בקרוב בבדיקת רישיונות־העבודה של ערבים מהשטחים הכבושים ותיירים העובדים בערים הגדולות.

עובדים שלא יהיה בידיהם רישיון־עבודה בר־תוקף יגורשו ממקום עבודתם. התיירים יגורשו בו־ביום מישראל.

בדרך זו מקווים לצמצם את כיסי־האבטלה שיווצרו בזמן הקרוב, כתוצאה מפיטורי עובדים יהודיים.

הפשיטה בנתב"ג — מיקרה

החיפוש בשני מטוסי־הנוסעים, שנערך בשבוע שעבר בנמל־התעופה על־שם בן־גוריון בלוד, לא נעשה כדי לתפוס דולארים המוברחים לחו"ל.

סיבת הפשיטה: השוטרים רצו לערוך חיפוש בכליו של קצין היחידה המרכזית בתל־אביב, שהתכוון לצאת לחו"ל. בידיו נמצא חלק מהרכוש שגנב, כנראה, מדירת נרצח בתל־אביב, כאשר נטל חלק מרכזי בחקירת הפרשה.

עיתונאית נחקרה במישטרה

כתבת בתי־המישפט של הצהרון מעריב, איה אורנשטיין, נחקרה במישטרה על תלונה שהגישו נגדה עורך־הדין אליהו מירון ופושט־הרגל ושותפו לשעבר יהושע בן־ציון. השניים טענו בתלונתם כי הצהרון פירסם דיון שהתקיים בדלתיים־סגורות לפני השופט דויד בר־אופיר. במהלך הדיון ביקשה המדינה להסיר את החיסיון מעל מיסמכי מירון ושותפו, פינחס מנדלוביץ', בחשד לעבירות פליליות.

תכולת בית וולף — למכירה פומבית

תכולת בית וולף בהרצליה תוצע למכירה פומבית בתחילת חודש דצמבר, שהכנסותיה יוקדשו ל„האגודה למילחמה בסרטן" ול„האגודה לילד הנזקק".

הווילה המפוארת של השגריר הקובאי המנוח, שהוחזקה בנאמנות על־ידי עורכי־הדין יצחק ויהושע וולף, נמכרה — כך נטען לפני כמה חודשים — לבני הזוג רוני פורר וגליה לבית פלאטק.

הרוכשים הם שהורו להעמיד למכירה את הרכוש הרב שנמצא בדירה.

איום התאבדות באוניברסיטה

עובד בכיר באוניברסיטת תל־אביב, שקיבל מיכתב־פיטורין, איים לשלוח יד בנפשו.

העובד, פעיל הליכוד ובעבר פעיל באגודת־הסטודנטים, פוטר בזמן שנערכה חקירה סמויה של האוניברסיטה במחלקה שבה הוא מועסק.

כאשר הגיעו איומיו לבכירים באוניברסיטה, הוחלט שכדי להשתיק אותו הוא יוחזר בינתיים לעבודה. התומכים בהישארותו בתפקידו מקורבים למערך דווקא.

„רחוב ראשי" למכירה?

הפסדים במיליוני דולארים של „איטן — חברה לתיקשורת", המוציאה לאור את רשת חינמוני „רחוב ראשי", תאלץ אותם למכור חינמונים הנושאים הפסדים גדולים במיוחד.

החינמון הראשון שיוצע למכירה הוא „רחוב ראשי" בתל־אביב.

רבין רוצה להקדים את נבון ★ מעמדו של שמיר מתחזק ★ האם תיתכן קואליציה לוי־שרון?

„ברית הממורמרים"

ההפצצה הצרפתית על מרכזי האירגונים השיעיים בצפון לבנון שינתה במידת־מה את ההערכות המ־קובלות על מילחמת־הלבנון. הטענות העיקריות של האופוזיציה המימסדית מבוססות על ההנחה שהמילחמה נכשלה, מכיוון שעיקר מטרותיה לא הושגו. מכיוון שהוויכוח הוא על האמצעים והטקטיקה, ולא על היעדים והאסטרטגיה, טופחת המציאות על פני האופוזיציה חדשים לבקרים.

העובדה שמדינה אירופית חשובה כמו צרפת, נגררה לפעולת־מילחמה נגד ערבים־מוסלמים בשטח לבנון, הנהנים מחסות סוריה, היא התגשמות עליונה של משאלות־לב עיקביות של כל ממשלות־ישראל, מאז הקמת המדינה.

לוי

צרפת, תחת נשיאותו של פרנסואה מיטראן, האיש שגאל, כביכול, את הסוציאליזם הצרפתי מתיסמונת גי מולה, הרגה בהפצצות מהאוויר מאות בני־אדם, וביניהם אזרחים רבים, והצילה את ממשלת־ישראל מבדידותה הבלתי־מזהירה כז'נדארם של המרחב.

הדוקטרינה הישנה של דויד בן־גוריון, שלפיה יש לשתף מעצמה מערבית אחת לפחות בכל עימות משמעותי עם הערבים, נשארה בעינה והתממשה שוב, בשעה שכל המומחים סברו שאבד עליה הכלח.

יצחק שמיר הוכיח שהוא מתאים היטב לשנות ה־80, בגלל סיבה פשוטה: שנות ה־80 דומות להפליא לשנות ה־50, שבהן פעל בן־גוריון.

תחת ג'ון פוסטר דאלס ודווייט אייזנהואר מכהנים בוושינגטון ג'ורג' שולץ ורונאלד רגן, אבל המדיניות, והאווירה הפוליטית־תרבותית הכרוכה בה, מהווים חיקוי כימעט־מושלם. המילחמה הקרה, החימוש הגרעיני המוגבר, היחס הבלתי־מתוחכם לא־רצות הבלתי־מזדהות („מי שאינו איתנו הוא אויבנו") — כל אלה יצרו היימנה חדה בהתנהגות מעצמות־המערב בזירה הבינלאומית.

★ להדיח את וויינברגר

בכל התקופה שחלפה מאז התפטרותו של מנחם בגין, פעל שמיר בזהירות, ואפילו בחשאיות מסויימת, שאותה רכש לא רק בלח"י, אלא גם במוסד. אך בנושא אחר גרם נזק רב לעצמו ולממשלתו דווקא בשל הקונספירטיביות המאפיינת אותו.

ממקורות אמריקאיים נודע ל„העולם הזה" ששגרירות ישראל בוושינגטון, וסוכניה בקרב הארגונים היהודיים, פועלים במרץ רב להדחת שר־ההגנה, קאספר וויינברגר, מתפקידו.

ישראלים ויהודים גייסו עשרות חברי־קונגרס כדי להעלות על סדר־היום את סרובו של וויינברגר להסתייע בישראל אחרי הפיגוע בביירות. מישרדים אמריקאיים ליחסי־ציבור פועלים ביסודיות כדי להבליט כל מחדל של שר־ההגנה, להציג אותו כאנטי־ישראלי, ואולי אפילו כאנטי־שמי.

פעילות זאת אמנם מזיקה מאוד לוויינברגר, מניעה אותו להצטדק בפומבי עשרות פעמים בשנה ולהצהיר שהוא „ילד טוב ירושלים", אבל היא פועלת גם כבומרנג. עיתונאים,

שרון

פוליטיקאים ואף אנשי־כנסיה בכירים ועתירי־השפעה, דיווחו על התמרמרות רבה בוושינגטון בעטייה של התעמולה נגד וויינברגר. אישים בכירים בארצות־הברית התבטאו במרירות נגד ה„שיעבוד" למדיניות־החוץ הישראלית. וויינברגר עצמו, הנוקט בטאקטיקה זהירה ביותר, כועס מאוד על ישראל, וכל המשקיפים צופים שהוא עוד יתבטא בנושא, אחרי פרישתו מרצון או מאונס.

לפי שעה אין שמיר מוטרד ביותר מהכעס עליו בנושא זה. הוא עומד אישית מאחורי המהלך להדחת שר־ההגנה, ויש לו סיבות טובות להיות שבע־רצון מהיחס שהוא זוכה בו בבית הלבן.

מצב דברים זה מביך מאוד את המערך. מכיוון שהנהגת מיפלגת העבודה שותפה, בעצם, לכל היעדים המדיניים של הליכוד (מחוץ למס־השפתיים, המתבטא בנכונותו ל„פשרה טריטוריאלית", שאי־נה מקובלת אף על ערבי אחד בעולם), קשה לה שלא לראות בכל הישגיו של שמיר הצלחות מדיניות של ממש.

רק מי שחולק על כל היעדים המדיניים של הקונסנזוס הלאומי יכול להתייחס בביטול, או אפילו בסלידה, לעובדות כמו מצבו הקשה של ערפאת, או גרירת מעצמות המערב למעורבות אנטי־ערבית פעילה.

★ „ממשלת אחדות"

זאת אחת הסיבות, אבל לא העיקרית, להידברות החדשה על הקמת ממשלת „אחדות לאומית".

אין ספק ששימעון פרס הסכים לשאת ולתת בעניין זה כדי למנוע את הדיון על מועמד המערך לתפקיד ראשות־הממשלה, ולסכל את „פרשת נבון", המאיימת עליו ללא הרף.

זאת גם הסיבה להתנגדותו החריפה של יצחק רבין, למהלך הזה. רבין חזר בו מהטקטיקה של שיתוף־פעולה עם פרס נגד נבון. יתכן שהוא רוצה לכפות התמודדות בהקדם האפשרי, בטרם יצליח נבון לחזור לזירה הפוליטית.

ח"כ שבח וייס, מאנשי רבין, כבר אמר השבוע, בנאום באילת, שצריך לבחור בין רבין לנבון, ולהחליף את פרס. רבין מבקש לנצל את המבוכה השוררת עתה במחנה מתנגדיו, המחולקים בין אנשי־פרס לאנשי־נבון.

המושג „אנשי־נבון", הוא יחסי. רבים מאותם העומדים לתמוך בו בהתלהבות, בעוד חודשים אחרים, טרם הצהירו בגלוי על כוונה כזאת. אחד מראשי מיפלגת העבודה אמר השבוע להעולם הזה, שח"כים רבים, שיצביעו בוודאות עבור נבון, „עדיין אינם יודעים על כך בעצמם."

הכוונה: נבון הוא מועמד מסיבות אלקטוראליות בעיקר, ורוב הח"כים, המכירים אותו מקרוב, יודעים שאינו דווקא ראש־ממשלה מלידה. עם זאת, הוא מהווה מחסום אידיאלי מפני רבין, וההסבר המשכנע הוא שזהו רצון הציבור הרחב.

מילחמת־העצבים במיפלגת העבודה היא, אם כך, בעיצומה. פרס מנסה להרוויח זמן, גם בעזרת תימרוני „אחדות לאו־מית". רבין מנסה להידחק פנימה עכשיו, לפני שיאחר את המועד. נבון שומר על שתיקה.

הפירסומים על מועמדותו (ראה מסגרת) הביכו, ואף הכעיסו אותו. בהיותו איש זהיר ביותר — וזאת לשון המעטה — הוא חושש מאוד להיכנס לקלחת, ולהיות אישיות השנוייה במחלוקת. קשה לנבון להיפרד מהתדמית המצויינת, שרכש לו בציבור הרחב בתקופת נשיאותו. בינתיים הוא רווחה מיום ליום את כניסתו לחיים הפוליטיים, ובכך הוא תורם, בעל כורחו, לסיכוייו של רבין, שנראו

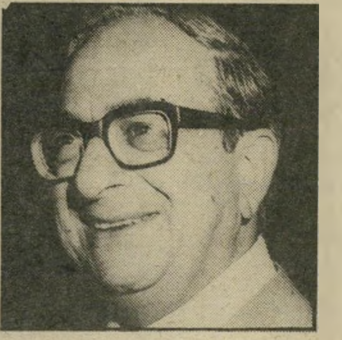

נבון

רבין

זעומים עד לפני שבועות אחדים.

כל הקלחת הזאת משתקת, למעשה, את מיפלגת העבודה ומונעת ממנה לנצל את המצב הכלכלי החמור לטובתה.

תחת להמריד את הציבור נגד הממשלה, היא עוסקת בתככים לא־מכובדים, כמו שיגור איש־ציבור נחמד, שנכשל בכל תפקידיו — מאיר עמית — לרטון על הממשלה באוזני שגריר ארצות־הברית, ולרמוז לו רמזים עבים על הצורך לפקח על הסיוע.

שיחה כזאת עם שגריר זר היא אומנם לגיטימית, אבל כשאינה מלווה בשום מדיניות אלטרנטיבית יש לה ניחוח של מלשינות לשמה, הנובעת מאינטרסים מיפלגתיים צרים.

התהליכים הפוליטיים המרכזיים בישראל מתנהלים, לכן, בשני מי־שורים שונים. במישור המיפלגתי־פוליטי מתגבשת הנהגה חזקה מאוד בליכוד (יצחק שמיר, משה ארנס ויגאל כהן־אורגד), מצד אחד, תוך התפוררות ואובדן־דרך במיפלגת העבודה, מנגד. במישור הציבורי חברתי כלכלי מאיימת האינפלאציה הדוהרת על הנהגת המדינה, ובציבור יש חוסר־שקט, דאגה חריפה ואף ניצני התמרמרות של ממש. כל אלה על רקע העובדה שמנקודת־ראות של הקונסנזוס הלאומי, זוכה מדיניות־החוץ־והביטחון של ממשלת־ הליכוד בהצלחות.

★ ברית לוי־שרון?

משקיפים המקורבים למערך מצביעים על שתי נקודות־תורפה בממשלה, העשויות לסייע לאופוזיציה בעתיד. הראשונה: שאלת מעמדו של דויד לוי בממשלה ובתנועת־החרות. השניה: ה„בוגדנות" של הליברלים.

סגן־ראש־הממשלה שרוי, כנראה, במעין היסטריה נוכח התבססות שמיר ואנשיו. על רקע זה יש הנוטים להתייחס בסלחנות להצהרותיו המי־לחמתיות בשבוע שעבר. שמיר, המודע לסכנה הנשקפת לממשלתו מלוי, ליגלג השבוע בגלוי על הניציות המתלהמת של סגנו, אבל גם הרגיש שהוא „מתייעץ עם דויד לוי כמעט בכל נושא."

מקורות בליכוד סיפרו השבוע בכנסת ל„העולם הזה", שדויד לוי ביקש משני עוזריו הבכירים, הח"כים מיכאל קליי־נר ומיכה רייסר, לארגן מטה־פעולה שיבטיח תמיכה ב[...] ולעמדותיו במרכז חרות.

השניים ביקשו לנצל את העדרו ש[...] ח"כ רוני מילוא מהארץ, כדי להעמי[...] אותו ואת ההנהגה כולה, לפני עובדו[...] השפעתם הגוברת במרכז המיפלגה[...] שמיר, שקיבל דיווח על מהלכים אלו[...] מאנשיו — מזכיר־הממשלה, ד[...] מרידור, הופך איש מרכזי במימשו[...] שמיר, ויהיה מועמד לתפקידים בכירי[...] ביותר בעתיד הלא־רחוק — התייחס[...] אליהם בביטול.

מקורביו סבורים שיחס זה הוא[...] חיצוני בלבד. שמיר חושש מלוי[...] ובעיקר מאפשרות של „ברית[...] הממורמרים" בין לוי ובין אריאל שרון[...] רוב ח"כי הליכוד, ששוחחו עם העולם[...] הזה, סבורים שברית בין השניים אינה[...] אפשרית, מכיוון ששוררת ביניהם[...] „שינאה". משקיפים יותר מעמיקים[...] מצביעים על העובדה שלוי הוא[...] אופורטוניסט מובהק ושדמות היונה[...] ששיוו לו עיתונאים „יוניים" אינה אלא[...] מישאלת־לב.

לוי ושרון אמנם שואבים את[...] כוחם מאותו מאגר פופוליסטי[...] אבל עובדה זאת אינה מוציאה[...] מכלל אפשרות הסדר זמני[...] ביניהם נגד היריב המשותף.

אשר לליברלים, אין איש מתייחס[...] ברצינות למועדון־הארבעה, אך ה[...] יכולים להכות בשעת־משבר ולוא ג[...] בעבור אינטרסים אישים מובהקים[...] יצחק מודעי לעומת זאת ממשיך לנהל[...] מגעים עם המערך, ולכן גם יצא קיצפו[...] של עמיתיו, השרים גידעון פת ואברהם[...] שריר.

דווקא אנשיו של מודעי הם ניצי[...] מובהקים (כמו מודעי עצמו), ולכן אי[...] נטייה להתייחס אליו ולאיומי[...] ברצינות יתרה. הליברלים הם מטיבע[...] מישענת קנה רצוץ, אבל דבקו[...] השרים שלהם באינטרס האישי היא כ[...] כך חזקה עד שסכנת פרישתם הי[...] תיאורטית בילבד, אלא אם כן יהי[...] למערך מה להציע — חוץ ממאב[...] פנימי מתמיד, חוסר יכולת ונכונו[...] לצאת למאבק ציבורי אמיתי נג[...] ממשלת־הליכוד; והעדר פופולריו[...] בציבור הרחב, אפילו בעיצומו ש[...] השבר הכלכלי הנוכחי.

חיים ברעם

„פרשת נבון" מסעירה את המערך

הפירסום בהעולם הזה' (2409) לפני שלושה שבועות על המהלכים להצבת יצחק נבון בראש רשימת המערך בבחירות הבאות, גרמו לסערת רוחות בסיעת המערך בכנסת.

אחד מחברי הסיעה, שאיש אינו יודע את זהותו, צילם את המאמר ב־50 עותקים, והפיצו בכל תאי־הדואר של ח"כי המערך. התסיסה גברה עוד יותר אחרי פירסום מאמרו של גידעון סאמט בהארץ, שהגיע לאותן המסקנות.

יצחק נבון עצמו רגז מאוד על הפירסומים ה„מוקדמים". שפגעו, לדעתו, בתוכניותיו, ובשיחות עם עיתונאים נזהר שלא לרמוז על כוונותיו.

דו"ח מיוחד

יריביו של מפכ"ל המשטרה

משהו קרה לה בדרך אל הביצוע. יוסף

מלחמת הניצבים

שר־הפנים בורג
ידו של מי?

מפכ"ל המישטרה, אריה איבצן, היה מודאג מאוד בשבועות האחרונים.

הבעיות שעימן היה עליו להתמודד לא היו על רקע כישלון המישטרה בפיענוח מעשי־רצח, עזיבה המונית של שוטרים בגלל תנאי שכר ירודים וצימצום תקנים שירותי, או על רקע גסיסתה של היחידה לחקירות־הונאה במטה הארצי, שעד לפני זמן לא רב היתה גולת־הכותרת של מישטרת ישראל.

איבצן בוודאי היה מודאג גם מכך, אך מעבר לזה הוא היה מודאג בקשר למעמדו האישי.

הוא חשש שב־1 בינואר 1984 הוא כבר לא יהיה מפכ"ל.

לכאורה אין מינויו של מפכ"ל המישטרה צמוד לקאדנציה של שלוש או ארבע שנים. הוא יכול להמשיך בתפקידו עד אין קץ או עד לרגע שבו מחליט השר הממונה להדיח אותו.

אם כך, על מה התבססה דאגתו של הרב־ניצב?

גורמים שונים חברו במיקרה של איבצן והם הדליקו אצלו נורה אדומה. הם הצטלבו סמוך לסוף השנה האזרחית הנוכחית, שבה ימלאו שלוש שנים לכהונתו בתפקיד.

איבצן חש לרגע, שהעולם כולו נגדו. כמה מעמיתיו לובשי המדים, ביחד עם ראש אגף־המישטרה במישרד־הפנים, יעקב מרקוביץ, והשר הממונה יוסף בורג, נראו לו כמי שרוצים להסיר ממנו את מדיו.

יותר מכל הוא חשש שמהלך זה יתבצע במסווה של אירגון־מחדש של המישטרה, שבה הוא לא ימצא את מקומו.

העניין לא הוסיף לו בריאות.

כאשר מפרקים את התמונה השחורה מתבהר המצב.

בעייתו הראשונה של איבצן היא יריביו בעלי־הדרגות מן המישטרה. לא כל הקצינים הבכירים רוצים בלכתו אך מיספר מתנגדיו אינו זעום.

הטענות שהם מעלים כנגד המפכ"ל הן גם במישור האישי וגם במישור המיקצועי.

טוענים נגדו שאינו תקיף, שהוא חלש ונתון להשפעת הדרג הפוליטי, שהוא נמנע מקבלת החלטות הקשורות לטיפול שוטף והחלטות הקשורות בעתיד המישטרה, שהוא מעכב מינויים שלא לצורך, מבריח את המוחות הטובים שעוד נשארו במישטרה, ושכתוצאה מכך הוא יוצר דמורליזציה גדולה בקרב רבבת לובשי המדים.

היריבים גורסים, שדעתם לגבי תיפקודו הלקוי של המפכ"ל, מתחזקת אחרי כל ישיבת ספ"ב — סגל הפיקוד הבכיר של המישטרה, גוף הזהה למטכ"ל הצה"לי. הטענה היא שהוא מושך החלטות ואינו מכריע, שהוא עוסק בעניינים שוליים ושאינו מצליח להשליט סדר במישטרה. „התוצאות נראות בשטח," הם אומרים. „פשיעה גוברת מחד מול אוזלת־יד כללית של המישטרה מאידך."

מפכ"ל כלבבו של השר

בעלי־הדרגות לא היו צריכים להרחיק לכת, כדי להשמיע את טענותיהם. בישיבות אלה נכח, לא־אחת, ראש אגף המישטרה במישרד־הפנים וסמנכ"ל המישרד. מרקוביץ, לשעבר סגן־אלוף במישטרה־הצבאית וממקורביו של השר, הוא האיש שאת דעתו מקבל בורג בכל הנוגע למישטרה.

לכאורה, לא היה צריך מרקוביץ להימנות על יריביו של איבצן. המפכ"ל הנוכחי הוא איש כלבבו. הוא כן, ישר ומשכיל, בניגוד לבעלי דרגות אחרות במישטרה. הוא בעל השכלה מישפטית נרחבת, תחום שבו התמחה מרקוביץ עצמו. הוא אינו מתנשא ומפתיע כמו קודמו שהודח, הרצל שפיר, והוא מכיר את מיבנה המישטרה לפני ולפנים.

מרקוביץ מאזין גם לרחשי־הלב של יריביו של המפכ"ל. הוא שומע על התוכניות הגרנדיוזיות שנשטחות לפניו, וגם הוא נכנע מדי פעם לדמיון הפרוע ומאמין שעריפת ראשים תבריא את הגוף החולה.

אך בעייתו של איבצן לא היתה יריבות זו או אחרת במטה הארצי, או במידה פחותה אהדה או חוסר אהדה מצד הממונה הישיר עליו.

בעייתו של איבצן היא השר בורג.

כדי להבין את מערכת־היחסים ביניהם, יש לחזור לשבוע שבו מונה איבצן לתפקיד הנכסף.

קודמו, שפיר, שהומלץ בחום על־ידי מרקוביץ, נבעט בין־לילה החוצה, כשפרישתו הדרמאתית מלווה בסיפורים על קיומו של תיק־חקירות סודי המכונה אפרסק ושעיקבותיו מובילים לשר עצמו. שיטות העבודה של שפיר, כפי שבאו לידי ביטוי בחקירת פרשיות אהרון אבו־חצירא ומישרד־הדתות הדליקו אור אדום אצל בורג.

כאשר מונה איבצן, לא היה צריך להסביר לו מה רוצה ממנו השר.

התוצאה המיידית של מינויו היתה חיסולה ההדרגתי של יחידת חוקרי פישעי הצווארון הלבן של בנימין זיגל. כפי שכבר דווח בהרחבה (העולם הזה, ה־22 ביוני 1983) נתקעה כמעט כל חקירה שאחד ממעורביה האפשריים הוא אישיות פוליטית מוכרת.

מנקודת־ראות זו היה איבצן מפכ"ל כלבבו של בורג. אך השר חיבב את הרב־ניצב גם בגלל פשטותו וגם בגלל נועם הליכותיו. במטה הארצי התבדחו ואמרו שבורג אמר פעם לאיבצן בחיוך: „כל עוד אני שר, אתה מפכ"ל," ורמז בכך שעתידו המישטרתי של איבצן מובטח.

אך גם אל בורג הגיעו התלונות על מצבה המדאיג של המישטרה. מי שדיבר עם השר שמתעניין מעט מאוד במתרחש ושסומך על מרקוביץ, הסביר שהפיתרון יבוא עם סילוקו של איבצן.

תוכנית המינויים

שמועה שעשתה לה כנפיים במטה הארצי סיפרה על שיחה בארבע עיניים, שהתקיימה בין השר והמפכ"ל בחודש שעבר. באותה שיחה הסביר בורג לאיבצן, כך טענו יודעי דבר, שאחרי שלוש שנות כהונה הוא מבקש להחליפו. איבצן טען שהוא רואה בכך הרחה ללא כל סיבה סבירה הניראית לעין, וכי יעשה כל מה־שביכולתו כדי לסכל את המזימה.

שני גיבורי השיחה הכחישו אחר־כך

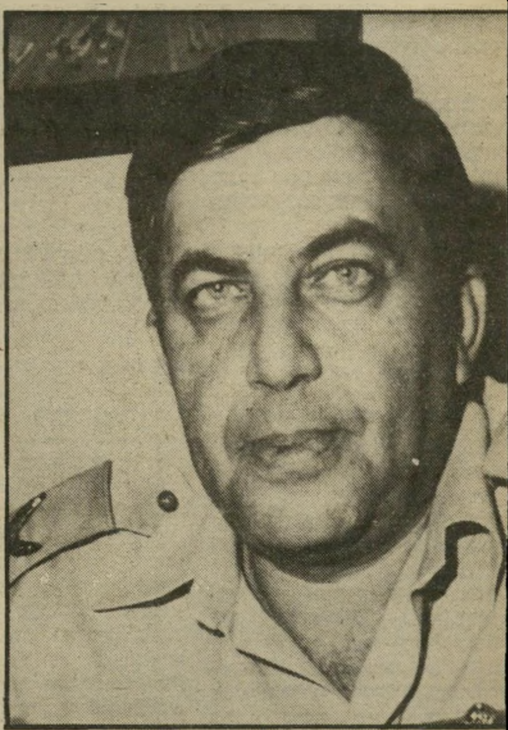

תת־ניצב עמית
בהמתנה

ראש־אגף מרקוביץ
איש־הקשר

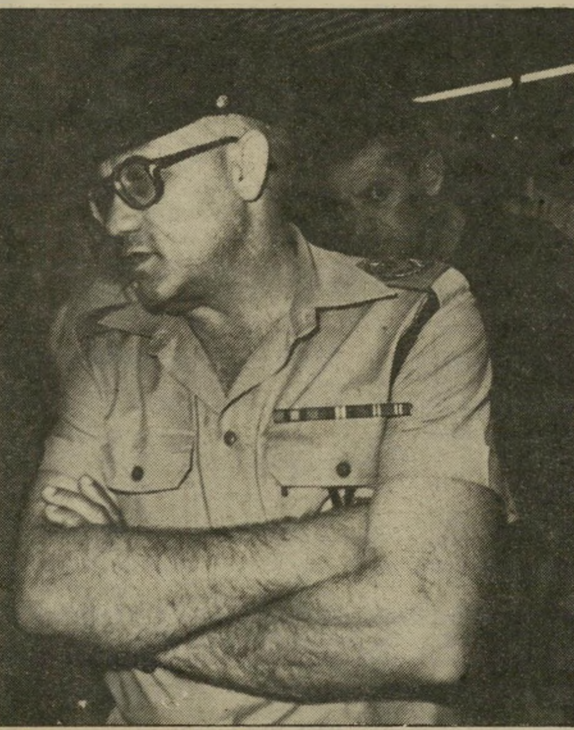

ניצב עמיר
עבודה קשה

...יתה תוכנית סודית — אבל בורג החליט שוב שלא להחליט

את קיומה וגם את טון הדברים שנאמרו בה. אך השמועה שבורג רוצה להיפטר מאיבצן, עוררה מחדש את מתנגדיו

ניצב קראוס
לתל־אביב!

מיגרעת אחרת שתולים לחובתו היא השקפת עולמו הימנית והעובדה שהוא ייטיב להילחם בגנבים קטנים על חשבון עברייני הצאווארון הלבן.

● **דויד קראוס** — ימונה כמפקד מחוז תל־אביב.

קראוס, יריבו הגדול של איבצן נאלץ לצאת לגלות בתקופת כהונת המפכ"ל הנוכחי. הוא משמש כאב בית־הדין המישמעתי של המישטרה ונשיא הסניף הישראלי של איפ"א־אירגון השוטרים הבינלאומי. קראוס, איש מישטרה ותיק, לא היה יוצא בקלות מהמירוץ למפכ"לות, אך במצב הנתון שהתהווה אין לו, כך חושבים אנשי בר, ברירה אחרת.

● **אברהם תורגמן**, המפקד הנוכחי של מחוז תל־אביב — יועבר לתפקיד בכיר במטה־הארצי.

בכל מיקרה, רעיון הכנסת קראוס לתל־אביב ותורגמן למטה הארצי, יכול להתאפשר רק אם איבצן יפרוש, ואם תורגמן עצמו יסכים לחילופים.

● **רחמים חדד** — ימונה למפקד המחוז הצפוני במקומו של יצחק ערן הפורש מתפקידו. חדד, שהיה בעבר סגן המפקד, והועבר למטה הארצי לתפקיד של ראש מדור אפסנאות יחזור למחוז אהבתו, גם אם לא יחולו שינויים כאלה או אחרים בצמרת המטרה הארצי.

● **גבי עמיר**, מפקד מחוז המרכז — יקודם לתפקיד בכיר במטה הארצי.

ניצב בר (עם ח"כ שושנה ארבלי־אלמוזלינו)
תוכנית מקיפה

יהושע כספי, מפקד מישטרת חיפה, תת־ניצב משולם עמית ואחרים.

עד כמה שידוע, נתן מרקוביץ את בירכתו לתוכנית, ובורג ידע עליה.

מרוע היא לא התקבלה?

יתכן שהסיבה המרכזית נעוצה בכך שבמישרד־הפנים הבינו שחוץ מחיסול חשבונות אישיים בין הניצבים והרב־ניצב לא תביא התוכנית, שהיא כולה כיסאות מוסיקאליים, לאירגון־מחדש של הגוף המישטרתי הגוסס.

יתכן שגם החשש מכך שאיבצן לא יוותר בקלות על תפקידו, שיחק בשיקולי בכירי המישרד בדחיית הרעיון הסנסאציוני.

כך או כך, בליבו של בורג גמלה ההחלטה שפירושה היה אי־החלטה. בעוד הדוברים הרישמיים של מישרד־הפנים ממלאים פיהם מים ומכחישים שהשר דן בנושא הארכת כהונתו של איבצן, נודע ממקורבי השר, שהוא העדיף, עד לסוף החורף של שנת 1984, שלא לדון בשאלה.

אם־כך, איבצן נשאר.

כתוצאה מכך נשארה פתוחה גם שאלת המאבק על המפכ"לות, שתמשיך להתסיס את המטה הארצי ואת מישרד־הפנים.

כמה זמן, אם כן יהיה איבצן מפכ"ל?

יריביו טוענים שעוד השנה הם יוכיחו במיסמכים את כישלונותיו. מקורביו אומרים שהוא אינו מודאג.

לדובר מישרד־הפנים השנון, יצחק אגסי, תשובה מקורית. בספר שופטים מוזכר שופט בשם איבצן, ששפט את העם שש שנים. „אולי זוהי הקארנציה הראוייה?" שאל בחיוך הדובר הוותיק.

בן־ציון ציטרין ■

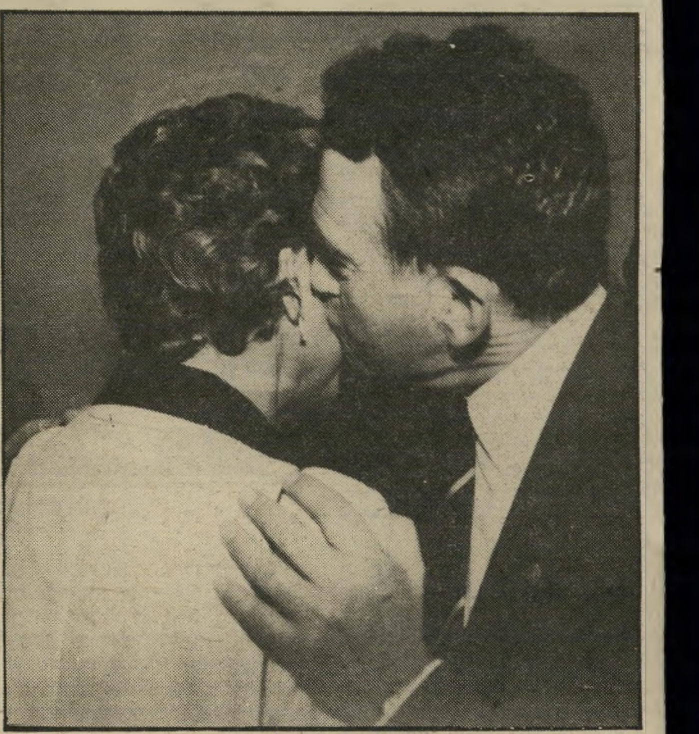

רב־ניצב איבצן
עוד שנה

והחישה את הכנת ההצעה המפורטת לחלופי־גברי בפיקוד הבכיר.

התוכנית, כפי שהיא מתפרסמת לראשונה מעל דפי העולם הזה, עשוייה להתבצע בחלקה, גם אם לא יחול שינוי בשמו של המפכ"ל.

● **אריה איבצן**, מפכ"ל — יפרוש אחרי שלוש שנות כהונה, כשהסיבה הרישמית היא השלמת קארנציה.

● **צבי בר**, קצין אג"ם במטה הארצי — ימונה לתפקיד המפכ"ל. בר, לשעבר מפקד מישמר־הגבול זוכה בהערכה רבה אצל מרקוביץ. מקורביו טוענים שהוא יביא מזור למישטרה החולה. הוא קשוח, איש שדה, ומקפיד על מישמעת. לדעתם, בתקופתו תת־חזק המישטרה והפושעים יגלו מישנה זהירות בעת תיכנון עבירותיהם.

יריבו של בר טוענים שהוא חם־מזג, לא שקול, שולף מהמותן ואימפולסיבי.

עמיר מטפל בהצלחה באיזור הבעייתי של לוד ורמלה אך מקורביו טוענים שהוא לא מוכר, מפני שהוא נמנע מליצור סביבו יחסי־ציבור ענפים.

● **יחזקאל קרתי**, ראש אגף החקירות במטה הארצי — אינו מוציא את עצמו מאפשרות המירוץ. בינתיים יישאר בתפקידו.

● **בנימין זיגל** — גימלאי שבעבר רשם דפים מרתקים במילחמת המישטרה בפישעי הצאווארון הלבן יושאר בתפקידו, ולוא רק כדי שישמש עלה־תאנה לערוותה של המישטרה, המגלה אוזלת־יד בחקירות רציניות.

כמו בתנ"ך

הַתוכנית לא התייחסה בבירור למעמדם של קצינים בכירים אחרים, כמו מפקד המחוז הדרומי

ניצב תורגמן
תפקיד בכיר

במדינה

(המשך מעמוד 6)

קורה בשיחות אלה? מי מדבר? הוא או בגין?

על כך לא יכול היה הפרופסור הנכבד למסור הודעה מפורטת. גם בניין־קלפים זה התמוטט.

השבוע לא נמצא בארץ כולה אף פסיכיאטר אחד שהיה מוכן להפריך את חוות־הדעת של הפסיכיאטרים (הבלתי־מזוהים) שפורסמה בהעולם הזה.

עיתונות

קודם חייל, אח"כ עיתונאי

חופש העיתונות של הביטאון הצבאי התגלה השבוע כמוגבל ביותר

מעולם לא עמד הביטאון הצבאי, במחנה, במיבחן אמינותו העיתונאית. עד לפני שנה ספק אם הציבור התייחס אליו כאל כלי־תיקשורת אמין ואובייקטיבי, כמו יומונים ושבועונים אחרים. היה זה סוד גלוי, שבשנים האחרונות שימש במחנה את חיילי צה"ל, שקיבלו אותו בחינם, למטרות נוספות מלבד הקריאה.

מסיבה זו גברה ההתעניינות בשבועון עם כניסתו של העורך החדש, סגן־אלוף עודד פלדמן, שמונה על־ידי הרמטכ"ל רפאל („רפול") איתן. פלדמן, לשעבר קצין־חינוך של חיל־האוויר וראש ענף הווי ובידור, זכה בפירסום קודם כאשר חיבר את מילות השיר של צוות ההווי של חיל־האוויר את המנגינה הזאת אי־אפשר להפסיק, לצד שירים אחרים.

ציפצוף ואשליות. פלדמן, בעל השקפת עולם ימנית, בא אחרי שהעורך הקודם, יוסף אשכול, הודח. היו שראו במינוי זה כוונה של רפול להפוך את הביטאון הצבאי לשופר תעמולה פרטי משלו. היו שגרסו שהוא רצה להשאיר ירושה קשה למחליפו.

כך או אחרת, פלדמן הפתיע לטובה. מיספר עמודי השבועון עלה בהדרגה. בעיתון רואיינו גם בעלי דיעות השונות מהשקפתו של העורך, שטרח לתת לה ביטוי נרחב בביטאון. המקורבים למערכת טענו, שהחיילים, שאליהם כוון העיתון בראש ובראשונה, החלו סוף־סוף מדפדפים בו.

יתכן שמסיבה זו פיתחו עובדי הביטאון אשליות שהם עובדים בעיתון לוחם. המציאות טפחה על פניהם בשבוע שעבר.

ידיעה ברדיו. סיפור המעשה מרמז שלא היה כאן רק צירוף מיקרים של טעויות.

איש־הקבע אמיר שינקמן, עורך עמודי־החדשות, הציג לפני העורך שלו, ביום השישי שעבר, את מימצאי ועדת־החקירה הצבאית שמונתה לחקור את אירועי הפיגוע בצור. לכאורה, לא היתה כל מניעה בפירסומם. אך כאשר החזיר הרמטכ"ל, משה לוי, את הדוח לוועדה כדי לקבל הבהרות, הוא אסר את פירסומו.

ביום השני בבוקר הועברה הידיעה לאישור הצנזורה ומחלקת ביטחון־שדה, שאישרו את פירסומה.

פלדמן לא היה באותו הזמן במישרדו, אלא בסיור בחוץ.

למחרת, ביום השלישי, הוא ראה על גבי שקפי־האופסט את העמודים. משום מה הוא לא עיין בעמוד, עמוד־החדשות, אך לעומת זאת הוא ראה את עמוד 8, שם פורסם המשך סיפור הדוח המפורט.

מכיוון שהידיעה הועברה לדפוס ביום השני, היא לא עברה כרגיל את הביקורת של קצין חינוך ראשי ושל ראש־אכ"א.

ביום השלישי בלילה שמע לוי בשידורי־הרדיו ידיעה על הפירסום הצפוי בגליון החדש של במחנה. הוא רתח מזעם.

איומי כלא. לתמונה נכנסו אנשי ביטחון־שדה שאישרו, קודם לכן, את פירסום הידיעה. הם חקרו את פלדמן, שינקמן והכתבת הצעירה בשירות חובה, ליטל יערי. הוא בתו של קצין

(המשך בעמוד 63)

אורי אבנרי: בשולי הפרשה

העסק־ביש העיראקי

ייתכן שהיתה זאת השערוריה העיתונאית הגדולה ביותר בתולדות הטלוויזיה הישראלית.

במיסגרת התוכנית הפופולרית שעה טובה, בשעה של צפיית־השיא בליל־שבת, ריאיין מאיר שלו אדם בשם יהודה („יוסקה") תגר. היה זה ראיון תמים, על סיבלותיו של אותו תגר בכלא העיראקי. בסוף הראיון הוזמן לבימה גם השר מרדכי בן־פורת, כשותף־לגבורה, בצורה שהבהירה היטב שהיה זה מעין תשדיר־שרות לבן־פורת.

מעולם לא היה ראיון מוזר יותר.

מה **לא** היה בראיון הזה?

לא נאמר, ולו ברמז הקל ביותר, מדוע ישב אותו יוסקה תגר בכלא העיראקי.

לא נאמר איך **שוחרר** מן הכלא העיראקי.

הוזכר כי גם בן־פורת נעצר. איך שוחרר?

נאמר כי שילטונות־החקירה העיראקיים הטילו על בן־פורת לתרגם את עדות חברו.

מה פיתאום? מכתי מרראים חוקרים לאחד החשודים את עדות חברו?

התשובות לשאלות אלה היו עלולות לגרום לזעזוע אצל קהל־הצופים — אילו ניתנו. אך המראיין עצמו הקפיד שלא לשאול את השאלות, או שלא התמצא בחומר עד כדי כך שלא ידע כלל במה המדובר.

כי מאחורי מעצרו של יוסקה תגר מסתתרת אחת הפרשות המסאידות ביותר בתולדות המדינה. היא ידועה, בחוגים מצומצמים, כ„עסק־ביש העיראקי" — על שם הפרשה המצרית שזכתה בכינוי „ה־עסק־ביש", ושגרמה לפרשת־לבון ולנפילת דויד בן־גוריון.

בעסק־ביש המצרי, משנת 1954, הטילה ישראל על רשת־דיגול ציונית במצריים להניח פצצות במקומות שונים בקאהיר ובאלכסנדריה, ובעיקר במוסדות אמריקאיים. הכוונה היתה ליצור את הרושם כאילו נעשו המעשים בידי לאומנים מצריים. ובצורה זו להעכיר את היחסים הידידותיים שהחלו להיווצר בין ממשלות מצריים וארצות־הברית. יחסים אלה הדאיגו אז את המימסד הביטחוני הישראלי, ובראשו המנהיג־בחופשה דויד בן־גוריון, שר־הביטחון פינחס לבון, הרמטכ"ל משה דיין ומנכ"ל מישרד־הביטחון שימעון פרס.

המעשים בוצעו, האנשים נתפסו, שניים ניתלו, האחרים נמקו במשך שנים ארוכות בכלא המצרי. מפעיל הרשת, הישראלי אברהם („אברי") זיידנוורג, איש אמ"ן שזכה בכינוי „האדם השלישי", הסתלק ממצריים בעוד מועד בדרך מסתורית. הועלו נגדו חשדות שונים. בין השאר: ששוחרר על־ידי המצרים תמורת הסגרת חבריו.

העסק־ביש העיראקי אירע ארבע שנים לפני כן, והוא דומה עד להדהים לאחיו המצרי.

הפרטים הראשונים על פרשה זו התפרסמו בסקופ בלעדי על־ידי העולם הזה (1494) באפריל 1966, בכתבת־שער שעוררה הדים רבים בעולם. היא נשארה בגדר סקופ עד היום. למען צופי־הטלוויזיה, שראו את הראיון המוזר בליל־שבת ששאלו את עצמם על מה מדובר, החליט העולם הזה לחזור ולפרסם כתבה זו במלואה בעמודים אלה.

■ ■ ■

מאז הפירסום לפני 18 שנים נודעו לי פרטים רבים נוספים על הפרשה.

הם באו מפי האיש שחקר אותה יותר מכל אדם אחר: הד"ר עיצאם סרטאווי.

סרטאווי, פליט מעכו, גדל בעיראק. שם התחנך ונשא אשה עיראקית. כאשר הצטרף ברבות הימים לאירגון פת"ח (אחרי שהתחיל כקארדיולוג מזהיר כמנתח־לב בארצות־הברית) הוטל עליו לטפל בענייני היהודים בארצות־ערב.

היה זה בתקופה שבה האמינו ראשי פת"ח כי ניתן להילחם בציונות על־ידי החזרת כל הזכויות ליהודים בארצות־ערב, החזרת רכושם שנשדד ומתן הזכות לחזור לארצות־האם שלהם. (אחרי שניצח על פעולה זו הגיע סרטאווי למסקנה הנחרצת שאין כל סיכוי לדרך זו, ושקיומה של אומה ישראלית חדשה בארץ הוא עתה עובדה מוגמרת. מכאן הגיע לרעיון השלום הישראלי־פלסטיני, והפך דוברו הפלסטיני הקיצוני ביותר.)

במהלך פעולתו נתקל סרטאווי בפרשת העסק־ביש העיראקי, והחל חוקר אותה בעניין גובר והולך. במשך שנים ארוכות הקדיש מרץ רב לחשיפת שתי פרשות:

● **הפוגרום שנערך ביהודי עיראק בשלהי שילטונו של רשיד עלי אל־כיילאני הפרו־נאצי ב־1941.**

● **פרשת הפצצות האנטי־יהודיות בבגדאד ב־1950.**

סרטאווי אסף חומר רב על פרשות אלה. כאיש אש"ף שגדל בעיראק, היתה לו גישה לתיקים המישפטיים, למיסמכים ממלכתיים ולארכיונים גנוזים. הוא גם היה מסוגל לראיין את העיראקים שטיפלו בפרשה.

דיברתי עם סרטאווי פעמים רבות על פירסום החומר שבידיו, אם בשמו ואם בצורה אחרת, מעל עמודי העולם הזה. הסכמנו על כך באופן עקרוני. תוך כדי כך סיפר לי לא־מעט על טיב החומר שריכז בידיו.

מי שרצח את סרטאווי באפריל 1983 הצליח — בין השאר — למנוע את גילוי החומר הזה.

■ ■ ■

לגבי הפוגרום של 1941 גילה סרטאווי עובדה מדהימה: הוא לא נערך כלל על־ידי המישטר הפרו־נאצי.

ראשיד עלי אל־כיילאני היה לאומן עיראקי, שרצה — כמו אברהם שטרן בארץ — להסתייע בנאצים כדי לחסל את השילטון הבריטי בארצו. אישים פרו־נאציים, כמו המופתי חג' אמין אל־חוסייני, מצאו אצלו מיקלט. האנגלים, מצידם, גייסו את מפקד אצ"ל, דויד רזיאל, לפעולה נגד מישטר זה. רזיאל נהרג — כנראה במיקרה, מפצצה אווירית — בקירבת בגדאד.

לבסוף עלה טור צבאי בריטי מסוריה ומירדן על עיראק, וכבש את הארץ בחזרה. הם השליטו בה שוב את נורי סעיד, מדינאי עיראקי וסוכן בריטי נודע, ואת המלך העיראקי הינוקא, פייצאל, בן־דודו של חוסיין מלך ירדן.

לפי הגירסה הרשמית, נערך הפוגרום ביהודי בגדאד ערב נפילת המישטר הפרו־נאצי, והיה מעין פעולת־נקם.

אך חקירתו המדוקדקת של סרטאווי גילתה עובדה מדהימה: הפוגרום נערך אחרי שהשילטון הפרו־נאצי כבר נפל ואנשיו ברחו. העיר בגדאד כבר היתה אז בשליטה בריטית. הכוחות הבריטיים חנו בקירבת מקום, והיו יכולים להתערב בכל רגע ולהציל את היהודים. הם לא עשו זאת.

מסקנת סרטאווי: הפוגרום היה מאורגן על־ידי סוכני הבריטים.

אל־כיילאני נחשב כפטריוט עיראקי, שבא לשחרר את עיראק מידי המשעבד הבריטי. יריביו, אנשי נורי סעיד, שחזרו לשילטון בעזרת הכידונים הבריטיים*, רצו לטשטש את הרושם שהם סוכני הכובש הזר.

הפוגרום היה טכסיס קלאסי — להסית את זעם ההמונים נגד היהודים.

אגב, זהו טכסיס אירופי מובהק. מעולם לא נערך קודם לכן פוגרום נגד יהודים בעיראק.

סרטאווי נאבק בעקשנות כדי להשיג את כל החומר. הוא גילה שקיים דוח של המפקד הבריטי על המאורעות שאירעו בתחום פעולתו: דוח זה קבור בתיק סודי של מישרד־החוץ הבריטי. כאשר שיחררה ממשלת בריטניה את כל המיסמכים הסודיים של אותה שנה (1941) היא השתמשה לגבי תיק זה בסמכות שניתנה לה להאריך את תקופת־הגניזה עד 100 שנים. התיק נשאר גנוז.

סרטאווי פנה לחברי הפרלמנט הבריטי, שהגישו שאילתות ושזכו בתשובות הרשמיות מעל דוכן הפרלמנט.

נאמר כי התיק נשאר גנוז, מפני שהוא מכיל סודות אשר גילויים עלול להזיק לאינטרסים של המדינה.

תשובות אלה רשומות בפרוטוקול של הפרלמנט הבריטי.

■ ■ ■

לחקירת „העסק־ביש העיראקי" הקדיש סרטאווי זמן רב עוד יותר.

הוא גילה והוכיח שהיה קיים שיתוף־פעולה הדוק וסמוי בין ממשלת

(המשך בעמוד 58)

** בימי גלותם שהו נורי סעיד והמלך בארץ־ישראל, וקשרו קשרים עם הנהגת היישוב. בין השאר העמידה ההגנה לרשותם תחנת־שידור „חשאית" על הכרמל.*

ראית ראיון מוזר בטלוויזיה

לפני 16 שנים בכתבת־סקופ

יש פרשה סודית אחת, שעליה לא נכתבה עד כה מילה אחת בישראל. הפרשה נוגעת למה שקרה בבגדאד, לפני 15 שנה.

במשך השנים האחרונות ניתנה האפשרות לכתוב על הרבה פרשיות. על גילגולי עסק־הביש, על ריגול ועל ציד־מדענים. רק נושא אחד נשמר בסוד כמוס: „העסק העיראקי".

לפני שבוע הורם קצה אחד של מסך־הסודיות. מבעד לו ניראה גבר בעל שיער מכסיף, לבוש חליפה ומדבר עברית צחה: יהודה תגר, פקיד מישרד־החוץ בירושלים. הוא סיפר על הפנצ'ר שקרה לו:

„בשנת 1950 נשלחתי בשליחות לאומית לעיראק ונתפסתי. איך? ...כאשר הייתי קצין במימשל הצבאי בעכו, עבר אצלנו מחלק־קפה ערבי. יום אחד הוא חלה ושלח במקומו את בן־דודו, שחילק לנו קפה תורכי במשך שבוע. בן־הדוד ההוא התגלגל לעיראק, וזיהה אותי כאשר הלכתי ברחובות בגדאד. מסתבר, כי היה קשור עם הבולשת העיראקית, וגילה להם מי אני."

יהודה — שהודה בהיותו ישראלי, אך הסביר כי בא לבגדאד כדי להתחתן עם צעירה יהודיה עיראקית — לא היה העצור היחידי. המשטרה שמה את ידה גם על שלום צאלח שלום. צעיר בגדאדי, שהיה ממונה על מחבואי הנשק של ההגנה. הוא נשבר בחקירה, הוביל את השוטרים מבית־הכנסת אחד למישנהו, הראה להם היכן מוסתר הנשק שנאגר עוד מימי מילחמת העולם השנייה. הוא שילם על כך בחייו, כתום מישפטו.

נעצר גם מוראד קואז, כיום חבר־הכנסת מרדכי בן־פורת. אז כונה במחתרת הציונית בשם „זקי", ושימש כמפקד המקומי של הרשת המחתרתית.

● מדוע, בעצם, נעצרו?

סיפורו של יהודה תגר, כפי שהותר לפירסום בשבוע שעבר, הצטמצם בעיקר לקורותיו האישיות בכלא העיראקי. הוא אומנם נדון למאסר־עולם, אך אחרי עשר שנות מאסר — שוחרר על־ידי עבד אל־כרים קאסם, במסגרת החנינה שניתנה לאסירים הקומוניסטיים.

הסיפור כולו נקרא כמו מהדורה ישראלית של הרפתקות הסוכן החשאי 007. אבל בניגוד ליצירותיו של יאן פלמניג, השאיר סיפור זה — בסופו — כמה תעלומות ללא מענה.

תגר חוזר ומזכיר את חבריו — יהודים מקומיים — שנעצרו. שניים מהם נתלו, אחרים נדונו לתקופות־מאסר ארוכות. אבל הוא אינו אומר על מה ולמה נעצרו ונשפטו.

הוא עצמו נעצר, מכיוון שהיה שליח ישראל. אבל מה עם האחרים? עד כה לא ניתנה תשובה רישמית של ממשלת ישראל. אפשר רק להישען על טענות העיראקים, כפי שבאו לידי ביטוי בפי התובע העיראקי.

ממשלת עיראק טענה, כי תגר והעצורים העיראקיים היו שייכים לרשת „ציונית". היא האשימה אותם בהטלת שלוש פצצות, שנועדו לעורר בהלה דווקא בין יהודי עיראק, תוך יצירת הרושם שהפצצות הוטלו בידי טרוריסטים ערביים שונאי־יהודים.

כיצד הסבירה ממשלת עיראק גירסה זו? התשובה חייבת להתייחס לכל שאלת עלייתם של יהודי עיראק, אחרי הקמת מדינת ישראל.

● מחתרת „התנועה"

עם תום מילחמת־העצמאות, חיו בעיראק כ־130 אלף יהודים, שראו את עצמם כצאצאי הפליטים שגלו לבבל אחרי חורבן בית ראשון. היתה זו קהילה משגשגת, בעלת אחוז גבוה של בעלי־השכלה, ואשר בידי אנשי־הכספים, הבנקאים והסוחרים שלה נמצא ניהול הכלכלה העיראקית כולה. לעדה היהודית שוריינה — על־ידי החוקה — נציגות בבית־הנבחרים, וכמעט בכל ממשלה עיראקית היה לפחות שר יהודי אחד.

עדה זו גם לא טעמה טעם פוגרומים ורדיפות, בהיקף שהיה מקובל באירופה המיזרחית. רק פעם אחת נערך פוגרום: בעת שלטונו של ראש־הממשלה הפרו־נאצי, רשיד עלי אל־כיילני ב־1941.

לעומת זאת, קיימה קהילה זו קשר אמיץ עם ארץ־ישראל — ובעיקר עם ירושלים — עוד מימי היות שתי הארצות חלק מן הקיסרות העותומנית. בנים של מישפחות עיראקיות רבות התיישבו בארץ בין שתי מילחמות העולם.

עם קום מדינת ישראל היה לתנועה הציונית בעיראק אירגון מחתרתי נרחב־למדי, שפעל תחת השם הכולל של „התנועה". שליחים מישראל, יחד עם פעילים מקומיים, אירגנו רשת־הברחה, עוד לפני מילחמת־העצמאות, שהעבירה זרם מתמיד של עולים. שיירות־העולים עברו דרך המידבר לעבר־הירדן, חצו את הגבול במקומות כמו אשדות־יעקב.

אולם זרם זה היה דקיק, כלל בעיקר בני־נוער. אחת הסיבות: חלק ניכר מהנוער המשכיל היהודי היה קשור עם הקומוניסטים העיראקיים, חשב כי תפקידו לנהל את המאבק לשינוי פני המישטר בעיראק. הרגשת־השותפות היתה הדדית: הקומוניסטים העיראקיים ערכו הפגנה בבגדאד, בפרוץ מילחמת־העצמאות, שבה קראו להכרה בזכות העם היהודי להקים מדינה עצמאית.

● החג הכפול

העליה הבלתי־חוקית לישראל גרמה לכמה התנגשויות בין המישטרה העיראקית ובין מובילי השיירות בהרים.

לפתע, בפורים של שנת 1950 (חודש מארס), פירסמה הממשלה הודעה מדהימה: כל יהודי עיראקי, שירצה לעזוב את עיראק, יוכל להצהיר על ויתור־מרצון על נתינותו העירא־

שער־הסקופ של „העולם הזה"
שניים הוצאו להורג

ורצית לשאול כמה שאלות: הנה התשובות. הן פורסמו ב„העולם הזה"
שהיכתה אז גלים בעולם כולו. הנה היא מופיעה שוב במלואה

פצצות נגד יהודים!

קית. היה ברור, כי הכוונה לאותם הרוצים לעלות לישראל. בדברי־ההסבר, שהובאו בעיתונים, נאמר: „ההתנגשויות בין המישטרה ובין קבוצות מהגרים הוכיחו, כי חלק מיהודי עיראק אינם רוצים לחיות במדינה הזאת. על־ידי בריחתם הם מוציאים שם רע לעיראק. מי שאינו רוצה לחיות בקירבנו, אין מקומו כאן. שילך."

בראש הממשלה שהחליטה על כך עמד תופיק אל־סווידי. מאוחר יותר, אחרי ההפיכה של הגנראל קאסם, ב־1958, כאשר הועמד אותו אל־סווידי למישפט צבאי והואשם בבגידה, היה אחד מסעיפי־האישום העיקריים: סיוע למדינת ישראל. על־ידי מתן אפשרות ל־100 אלף עיראקים להצטרף אל שורות אזרחיה.

באותו היום, ב־1950, כתבו עיתונים עיראקיים: „היום חוגגים היהודים שני חגים: חג פורים, וחג מתן הרשות לעלות לישראל."

קציני מישטרה הופיעו בבתי־הכנסת, והגבאים הודיעו כי כל הרוצה לשאול שאלה בקשר להודעת הממשלה, יקבל תשובה מפי הקצינים. הקצינים הבהירו, כי כל אשר על יהודי לעשות, כדי לעזוב בשלום את עיראק ולנסוע לישראל, הוא לחתום על טופס שהוכן לצורך זה על־ידי הממשלה.

אולם ההיענות לא היתה גדולה. היהודים חששו, כי כל העניין הוא מלכודת, כדי לגלות את הציונים. והרי ציונות היתה אחת ההאשמות החמורות ביותר בספר החוקים של עיראק. כאשר היו נפגשים, היו שואלים האחד את השני: „ויתרת?" והתשובה היתה לרוב: „נראה, נראה."

● חפץ קטן הושלך

חלף חודש. בא חג הפסח. ביום האחרון של החג יצאו המוני היהודים של בגדאד, כמינהגם, לטייל על שפת החידקל, לחגיגת שירת־הים. בשעות־השיא היו על הטיילת קרוב ל־50 אלף יהודים — גברים, נשים וטף. בשעה תשע בערב כבר קטן מספרם. רובם חזרו לבתיהם, לסעוד את הסעודה הראשונה על פיתות ומאכלי־חמץ. אולם רחוב אבו אל־נוואס, לאורך הנהר, המה עדיין ממטיילים יהודיים.

בקפה דאר אל־בידה ישבו צעירים יהודיים משכילים. לפתע חלפה על פני בית־הקפה מכונית. חפץ קטן הושלך ממנה, תוך כדי נסיעה, ומייד התפוצץ על המידרכה. רק במיקרה לא נפגע איש.

הפצצה הידהדה ברחבי עיראק כולה. במיוחד חשו בזעזוע היהודים. הם היו משוכנעים, כי טרוריסטים עיראקיים ניסו להתנקש ביהודים. זיכרונות מימי רשיד עלי אל־כיילני הועלו בחרדה. „כדאי לנסוע לישראל," החלו המהססים לומר האחד לשני.

למחרת הציפו המוני יהודים את מישרדי מישטרת הנסיעות והנתינות, שנקבעו כמקום־רישום של המבקשים לוותר על אזרחותם. היו אלה, ברובם המכריע, בני השכבות העניות, שלא היה להם מה להפסיד.

מול הנחשול הפיתאומי, פנתה המישטרה לוועד העדה, ביקשה ממנו להעמיד לרשותה בתי־כנסת או בתי־ספר יהודיים, שישמשו לישכות־רישום לעולים. בית־הכנסת הגדול עזרא דאוד ניתן לצורך זה. קציני מישטרה ופקידים מתנדבים חברי התנועה עבדו במישמרות, יום ולילה, ברישום הפונים אליהם. העדה הקימה מיטבח מיוחד, שיספק אוכל לשוטרים ולעוזריהם, כדי שלא ייאלצו להפסיק את עבודת הרישום.

כאשר חלפה הבהלה הראשונה, הסתבר כי לא כל יהודי עיראק רצו לעזוב. בסך הכל נרשמו — עקב הפצצה על הטיילת — כעשרת אלפים יהודים. מה עוד, שקצב ההטסה ארצה היה איטי מאוד. אחרי שנרשמו כל המבקשים לעזוב הגיע רק מטוס אחד, שהטיס 150 יהודים לקפריסין, ומשם ללוד. לעוזבים ניתן למכור בלי הפרעה את הרכוש הדל שהיה להם, והכסף שברשותם הוחלף. בנמל־התעופה של בגדאד בלירות סטרלינג.

● משקה קר ופצצה

שוב חדלו יהודי עיראק לראות בוויתור על נתינותם עניין בוער. השוטרים ופקידי הרישום נשארו ללא עבודה.

לפתע התפוצצה פצצה שניה. הפעם במישרד של שירות־האינפורמציה של ארצות־הברית. היה זה מקום נעים ומרווח, שבו נהגו צעירים רבים — בעיקר יהודיים — לשבת ולקרוא. בקיץ כיבדום במשקה קר.

גם הפעם היתה ההשערה, כי מחתרת עיראקית קיצונית הטילה את הפצצה, אשר רק במיקרה לא פגעה באיש. יהודים, שחששו כי הביטחון הפנימי יתערער אם תתפתח מילחמה מחתרתית, פחדו שהם יהיו הנפגעים הראשונים במיקרה זה. על כן שוב החלו מידפקים על דלתות בית־הכנסת עזרא דאוד, לחתום על טופס הוויתור.

אלא שהפעם לא היתה הבהלה גדולה כמו בפעם הקודמת, ומספר הנרשמים לעלייה היה קטן עוד יותר. שנת 1950 נגמרה, וחודש מארס — שבו עמד להסתיים המועד שבו מותר לוותר על הנתינות — התקרב.

● הישיבה הסודית

הפעם היו קורבנות: נער נהרג ואיש מבוגר נפצע. המקום: בית־הכנסת על־שם מסעודה שמטוב.

בית־כנסת זה שימש מקום־ריכוז ליהודים שכבר הגיע תורם לעזוב את עיראק — מעין חדר־מעבר וביקורת, שממנו הוסעו במשאיות ישר למטוסים, כדי לא לעורר תשומת־לב יתירה בנמל־התעופה.

באותו היום, בינואר 1951, היה בית־הכנסת מסעודה שמטוב מלא יהודים כורדיים, שהובאו מהעיר סוליימניה בצפון, והתכוננו לטיסה. בחוץ עמד נער יהודי, שהציע עוגות מתוקות לסקרנים. לפתע התפוצצה הפצצה. הנער נהרג במקום: יהודי שעמד לידו נפצע קשה בעינו.

הפעם לא נותר ספק בלב היהודים: מחתרת אנטי־יהודית מתנכלת להם. מוטב שיעזבו את עיראק כל עוד ניתן להם. שוב החלו מתארכים התורים. בלילה האחרון, לפני שפג מועד ההרשמה, שילמו יהודים שוחד של 150 ואפילו 200 דינר כדי ששמם ייכלל ברשימה לפני נעילתה בחצות. כאשר תמה ההרשמה, הסתבר כי כל יהודי עיראק — מלבד 5000 בלבד — נרשמו לעלייה.

כעבור כמה ימים פירסמה הממשלה חוק נוסף, הנוגע ליהודים המהגרים. הממשלה, שבראשה ניצב נורי אל־סעיד, התכנסה לישיבה סודית, ומייד לאחר מכן התכנס גם המג'ליס — בית המחוקקים — לישיבה סודית. היה זה ביום שבת, והעסקים היהודיים — בכלל זה מרבית הבנקים — היו סגורים. ליתר ביטחון, נותקו הטלפונים בין המג'ליס והעיר. הממשלה לא רצתה שמישהו מהנבחרים ידליף לידיד יהודי את תוכן הדיון. על סדר־היום: הצעת־חוק להחרמת רכושו של כל יהודי אשר ויתר על נתינותו ונרשם לעלייה.

החוק, שאושר מייד, ציווה על הבנקים להפסיק את פעולותיהם, ועל כל בעל־עסק יהודי לסגור את עיסקו. כל מי שנתפס מוציא סחורה מחנות של יהודי היה צפוי לשבע שנות מאסר. כל מי שוויתר על אזרחותו — רכושו הוחרם, והועבר לרשות אפוטרופוס ממשלתי. מותר היה לו להוציא עמו רק 70 לי"ש. כל מי שלא ויתר על נתינותו חייב היה להתייצב בתחנת־רישום מיוחדת, צוייד בתעודת־זהות חדשה. הוא המשיך להיחשב לאזרח שווה־זכויות, יכול היה אף לקבל דרכון ולנסוע לחו"ל. אבל היה עליו לשוב תוך שלושה חודשים לעיראק, ולא — נשללה נתינותו אוטומטית. ל־5000 האזרחים היהודיים שנותרו, ניתן לנהל את עסקיהם מחדש, ללא הגבלות.

● „לפוצץ את בגדאד"

הקהילה העשירה נותרה לפתע חסרת־כל. המטוסים החלו מגיעים בקצב של שלושה או ארבעה ליום. העולים הוסעו לניקוסיה, בלוויית קצין מישטרה עיראקי. אולם כעבור זמן הופסקה אחיזת־העיניים, והמטוסים החלו מגיעים ישר מבגדאד ללוד —

(המשך בעמוד 58)

יהודה תגר – 1966 וכיום
מי נתן את ההוראה?

בן־פורת עם תגר בראיון „שעה טובה"
אחד למאסר־עולם. השני שוחרר מייד. מדוע?

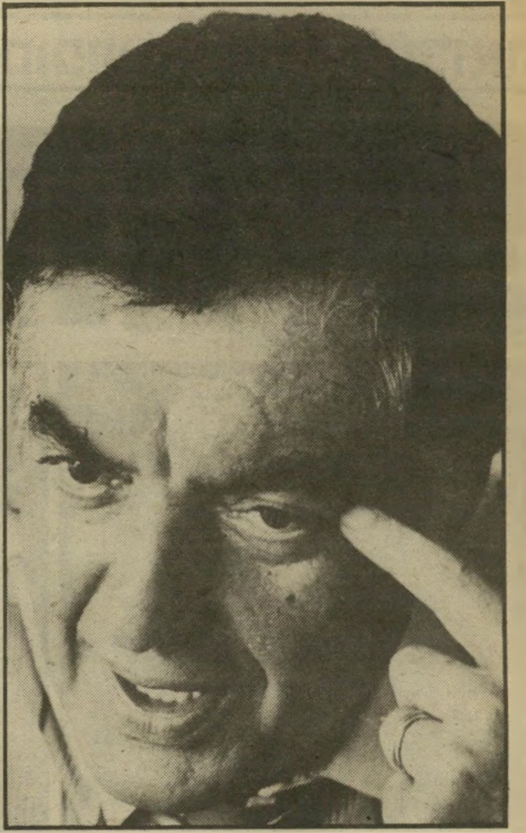

שמואל פלאטו־שרון:

„הוא לא רק חולה, הוא במוראל חולה!"

בעמודו הראשון של „הארץ" פורסם סקופ. גורם פרטי, המקורב לתנועת החרות, פנה למישרד־יחסי־הציבור של צבי וילדר בהצעה להכין תוכנית הסברה ויחסי־ציבור, לקראת יציאתו הצפויה של מנחם בגין מביתו.

היו ניחושים רבים מי הוא אותו גורם פרטי. „העולם הזה" ידע.

על כן טילפנתי לשמואל פלטו־שרון ושאלתי אותו, מדוע הוא פנה לצבי וילדר בהצעה כזאת.

אני אוהב אותו, את בגין.

● **אבל מה איש־יחסי־ציבור יכול לעזור עכשיו לבגין? אולי מוטב לשלוח אליו רופא, כולם יודעים שהאיש חולה.**

הוא לא רק חולה, הוא גם במוראל חולה.

● **אז אולי תישלח לו פסיכולוג.**

אני מקווה שלא צריך.

● **אולי בכל זאת, תסביר לי, מה איש־יחסי־ציבור יכול לעזור?**

הוא צריך לתת לציבור אימז' יותר טוב של בגין.

● **יש לו כבר תדמית של ראש־ממשלה לשעבר, חולה ומדוכא. איזו תדמית חדשה אתה רוצה להלביש עליו? בבקשה, תסביר לי. אני פשוט לא מבינה.**

אם את לא מבינה — לא מבינה. מה לעשות.

● **כמה כסף אתה תשלם לצבי וילדר תמורת עבודתו?**

אנחנו עובדים בלי כסף. צבי וילדר למד את המיקצוע ממני ואנחנו חברים, אז לא לוקחים כסף.

יעל רום:

„הנשים הן חיל־מצב, ויש הסתכנות בכך!"

חיילות צה"ל משרתות בלבנון. יש הרבה אנשים שעובדה זו לא נראית להם והיו אפילו שאמרו לי שהעניין בוודאי אינו חוקי. בירחתי. לפי החוק, שרות חיילות בלבנון אינו שרות התנדבותי. אולם למרות זאת, אחרי שרות של חצי שנה יש לכל חיילת אופציה לעבור ולשרת בארץ. עם זאת, בפועל, 50% מהבנות המשרתות בלבנון הן בנות שהתנדבו מלכתחילה.

פניתי אל יעל רום, מי שהיתה טייסת במילחמת סיני ויצאה לטיסות מעבר לגבול, ושאלתי מה דעתה על העניין – האם בכלל צריך להיות הבדל בין חיילים וחיילות בזמן שרותם הצבאי?

לא צריך להיות הבדל. צריך למדוד אותם על־פי כישוריהם כבני־אדם. כמובן יש דברים פיסיים קשים שגברים יכולים לעשות טוב יותר בגלל המיבנה הפיסי שלהם, אבל אסור לשכוח שיש גם גברים חלשים ויש נשים חזקות. צה"ל ממיין את חייליו לפי הפרופיל שלהם. צריך להשתמש באותם קריטריונים של פרופיל גם לגבי בנות.

● **השאלה שלי היתה אם יש להבדיל בין חיילות וחיילים בחשיפה לסכנה פיסית?**

לפי דעתי, הקריטריון כאן צריך להיות אחד בלבד — אם החיילת עלולה להיחטף או ליפול בשבי. הערך של אשה במיקוח על החזרתה הוא פי כמה וכמה מערכו של חייל־גבר שבוי, זאת בגלל נורמות חברתיות ורגישות מיוחדת לאשה. מחיר הסחיטה של שכנינו לגבי שיחרור נשים שבויות יהיה כזה שלא נוכל לעמוד בו.

● **אני מבינה שאת מבדילה רק בעניין השבי. האם לא צריך להבדיל בין חיילים וחיילות בסיכון שלהם לגבי פציעה או מוות?**

לא. היו נשים שנהרגו כרפידים, בשארם ובגולן. אנחנו חיל־מצב, ויש הסתכנות בזה.

חניתה צימרין:

„שהרבנות תיתן קורסים להורות, ולא לדיני־אישות!"

לא עובר שבוע מבלי שנקרא לפחות על מיקרה אחד של התעללות חמורה של הורים בילדיהם הקטנים. התעללות שלעיתים גם גורמת למותו של הילד, ובמיקרים אחרים „רק" לנזקים חמורים ביותר בגופו ובנפשו.

כל קורא שנתקל בידיעה כזו בוודאי מזדעזע בכל פעם מחדש ושואל את עצמו האם נעשה משהו למניעת התופעה המחרידה. פניתי אל הד"ר חניתה צימרין, יו"ר אגודת אל"י („אגודה לעזרת הילד"), ושאלתי אותה מה גרם להתפרצות כזאת של התופעה.

האמת היא, שלא רבו המיקרים. לשימחתנו, נוצרה יותר מודעות לבעיה. אנשים מדווחים יותר, וכך נחשפים מיקרים שלא נחשפו בעבר.

● **את מתכוונת שרופאים, שוטרים ועובדים סוציאליים לא דיווחו בעבר?**

פה ושם אומנם דיווחו. אבל כתופעה רחבה, אנשים נמנעו מלדווח — אפילו אם זה היה בתום לב.

לא תמיד הרופא יכול להבדיל בין התעללות ותאונה. היום אנחנו מסוגלים לעזור להם בהבחנה. אנשים לא דיווחו כי לא רצו להיות מעורבים, לא רצו ללכת לבתי־המישפט ולהעיד. לפעמים פשוט פחדו מההורים. אני יודעת על שוטר שאמר: „אם זה אבא שלו, אז יש לו זכות להרביץ לילד שלו."

היום, בעלי־המיקצוע הרבה יותר פתוחים לדיווח כזה, ולכן נראה כאילו מיספר הילדים המוכים גדל. מה שאיננו נכון, לפי הערכתי.

● **כמה ילדים מוכים יש בארץ, לפי הערכתך?**

המיספרים הרישמיים הם 500—600 מיקרים חדשים בכל שנה. ההערכה שלי היא שיש בערך 3000 מיקרים של מכות, הגורמות לאישפוז הילד.

● **מה אומר על כך החוק?**

החוק, בניגוד לחוקים אחרים, בא לעזור לילד ולא להעניש את ההורה. האינטרס של החוק הוא לא ענישה אלא הרחקת הילד.

● **מה אתם עושים לשיפור המצב?**

מבחינה חוקית, מטפלים בבעיה שלושה ח"כים. שולמית אלוני, אלעזר גרנות ודויד גיל.

אנחנו בשיתוף עם עזרת בית־הנשיא, מנסים להביא את העניין למודעות רחבה ביותר של הציבור וחשוב מכל: היינו רוצים, אילו היו לנו המשאבים, להתחיל במסע חינוכי רחב של ההורים, החל מיום לידת הילד. החלום שלי הוא, שהרבנות יתנו קורסים בהורות במקום בדיני־אישות.

● **מה עלי לעשות אם אהיה עדה להתעללות בילדים?**

דווחי למישטרה או טלפני אלינו, לפי מיספר־הטלפון 03—219111, ואנחנו נעשה את כל מה שאפשר להצלת הילד.

מנחם פרי:

„עם לא יכול להתקיים בלי רוח!"

„אם לא יתקבל הכסף השבוע," אמר פרופסור חיים הררי, ראש המועצה להשכלה גבוהה – „ייסגרו האוניברסיטות בשבוע הבא." שאלתי את פרופסור מנחם פרי, מרצה לתורת הספרות באוניברסיטת תל־אביב, אם אומנם הוא חושב שהאוניברסיטות ייסגרו.

אני מאמין שברגע האחרון האוצר יזרים כסף, כדי שלא יסגרו. אבל לפי דעתי, צריך לסגור.

● מדוע?

זו הדרך היחידה ליצור מודעות למה שקורה כאן. אנשים מחוץ לאוניברסיטה לא מבינים את המצב. בדרך־כלל מדברים על זה שאין מספיק מעבדות למדעי־הטבע. אבל מה יש מספיק? הסיפריה מפגרת בשנתיים ברכישת ספרים. חלוקת התארים הופכת יותר ויותר לפיקציה. פשוט אי־אפשר להשוות מה שקיבל סטודנט לפני שש שנים למה שהוא מקבל היום.

● למשל?

דוגמה קטנה. לפני שש שנים היו בקבוצת „הדרכה אישית" חמישה סטודנטים על מרצה אחר. וזו הדרך היחידה להתמודד עם שירה ועם לימודי־שירה. היום על כל מרצה כזה יש 30 סטודנטים.

עוד דוגמה: בקורסים שיושבים בהם 250 סטודנטים ולומדים נושא מסויים, יש בסיפריה שממנה הם צריכים לקחת ספרי־לימוד בנושא, שני ספרים. כלומר: או שהסטודנט יקנה לעצמו ספרים נוספים, או שהוא יחכה בתור עד שכל 250 הסטודנטים יגמרו את שני הספרים.

יש ירידה אדירה של הדור הצעיר לחו"ל. וכמה היורדים האלה מוכשרים, אפשר לראות לפי המישרות שהם מקבלים באוניברסיטות הכי טובות בארצות־הברית, למשל.

● כשהמצב הכלכלי כל־כך קטאסטרופאלי, אולי באמת אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לסבסד לימודי פילוסופיה או תורת הספרות?

יש נטייה לחשוב, שבלי רופאים אי־אפשר, אך בלי פילוסופים — אפשר. אני רוצה להגיד לך, שמה שהחזיק את עם ישראל 2000 שנה זה לא הפיסיקה אלא הרוח. הצרכים הרוחניים של חברה הם הצרכים האמיתיים שלה. עם יכול להתקיים אפילו בלי מדינה, אבל לא בלי רוח.

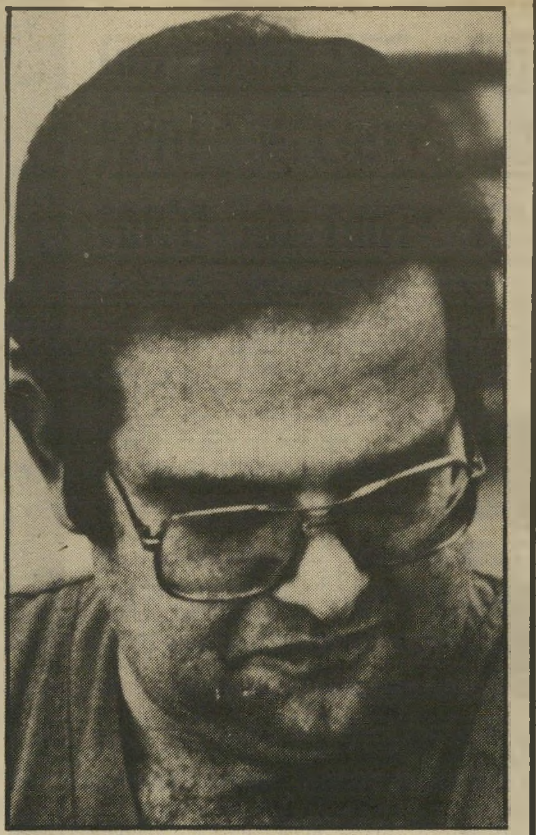

שלמה משיח:

„אצלנו, ההצלחה בהפרייה היא מהגבוהות בעולם!"

לכאורה, עוד המצאה רפואית שהצליחה; למעשה, תיקווה והצלה לאלפי זוגות בעולם שעד היום לא היה להם שום סיכוי להביא צאצאים – הפריית המבחנה. עד כה נולדו בארץ שישה ילדי מבחנה. חמישה במרכז הרפואי „שיבא" ואחד ב„הדסה" ירושלים.

ביקשתי מפרופסור שלמה משיח, מנהל מחלקת נשים ויולדות בתל־השומר, אשר מונה כאחראי על פרוייקט ילדי־המבחנה, לעדכן אותי בכמה פרטים.

● האם כל המידע בקשר לילדי־המבחנה נרכש בחו"ל, או שיש פה גם פיתוח ישראלי?

בסיס העניין זה מידע שפותח בחו"ל. אנחנו הכנסנו בכך שינויים רבים. אנחנו משתמשים בטכניקות שונות ליצירת ביוץ. פיתחנו בשיבא שילוב של שתי תרופות, הגורמות ליצירת מיספר רב יותר של זקיקים — כיסים המכילים את הביציות — וכך סיכויי ההצלחה גדלו.

● איזה אחוז של בעיית העקרות ניתן לפתור בעזרת הפריית־המבחנה?

אנו מחלקים את העקרות לשני סוגים: עקרות הגבר, שהיא כ־35%, ועקרות האשה שהיא כ־65%.

גם את עקרות האשה מחלקים באופן גס לשניים: עקרות הורמונאלית, כלומר חוסר ביוץ, ועקרות מכנית, כלומר סתימה בחצוצרות.

השיטה פותחה כדי לפתור את הבעיה של עקרות חסימתית, אבל היא תעזור גם לעקרויות אחרות. קרוב לודאי שזה יעזור במיקרים רבים של עקרות הגבר, כי אנו גורמים להשבחת הזרע על־ידי הכנתו להפריה במבחנה על־ידי סירקתו. כך אנו זקוקים להרבה פחות זרעונים מאשר בטבע. אנו זקוקים למיליון אחד של זרעונים לעומת 50 מיליון שיש בכל סי"סי בטבע.

● בכמה נשים אתם מסוגלים לטפל היום?

זו הבעיה הגדולה. לפי הערכה זהירה, יש בארץ 5000 מיקרים שאפשר לעזור להם בהפריית־מבחנה. אצלנו נרשמו לטיפול 600 נשים. ללא הקצאת משאבים נוספים, נוכל לטפל בערך ב־20 נשים בחודש. כך שהתור ילך ויגדל כל הזמן.

אגב, אחוז ההצלחה שלנו הוא מן הגבוהים בעולם — 20 אחוזי הצלחה. אבל הנשים שטופלו ולא הרו, צריכות לחזור לסוף התור ברשימת הממתינות.

● כמה עולה טיפול כזה?

האישפוז משולם על־ידי קופת חולים. יתר ההוצאות נספגות על ידינו. עלות הטיפול היא 1000 דולר.

● ואם אשה מוכנה לשלם לבית־החולים את 1000 הדולר — היא יכולה להיכנס לטיפול מייד?

לא בארץ. לכן הרבה מאוד ישראליות נוסעות לחו"ל ומשלמות שם את מחיר הטיפול, שהוא בין 3000 ו־5000 דולר, לא כולל הוצאות־הנסיעה וכל השאר, במקום לחכות שנים בתור.

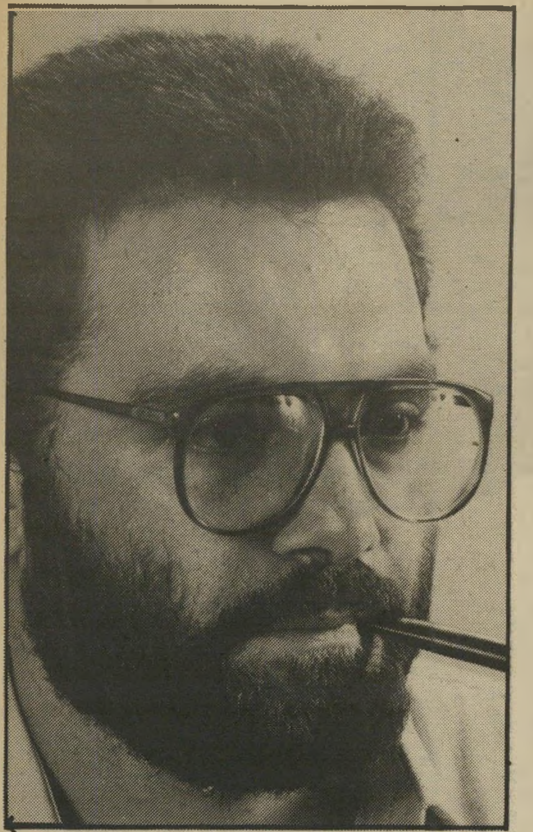

דני הרמן:

„התחזית היא שתהיה מילחמה עם סוריה!"

מה יהיה? – זו השאלה הנפוצה ביותר בכל פגישה מיקרית. האם הגענו כבר אל הגרוע ביותר ויכול להיות רק יותר טוב? האם בכל זאת עוד יהיה יותר גרוע? מתי נצא סוף־סוף מלבנון, מה יהיה שיעור האינפלציה בשנה הבאה? על כל השאלות האלה יכול לענות לנו רק נביא. אבל נביאים כבר לא מסתובבים בארץ חופשי, אז פניתי לאסטרולוג דני הרמן, העומד להשתתף בכינוס אסטרולוגים בין־לאומי בלוס־אנג'לס. אמרתי לו שעניי עירו קודמים, ולפני שהוא נוסע לתת עצות לגויים, שיגיד לנו: מה יהיה?

הולכת להיות תפנית קיצונית במצב הביטחוני. כל השנה הקרובה, כלומר 1984, תהיה שנה קשה ורגישה עוד יותר מ־1983.

● גרוע יותר פרושו רק מילחמה ממש.

נכון. וזה לא יהיה סיבוב אחד קצר וגמרנו. אני רואה התנגשות עם סוריה בשלושה תאריכים. בדצמבר־ינואר, בסוף האביב ושוב בסביבות אוקטובר 84. קשה לי להעריך איזה משלושה הסיבובים יהיה הקריטי, אם כי ברור לי שהשלישי יסיים את הסידרה.

● כלומר, יהיה שלום?

יגמר מצב המילחמה עם סוריה.

● מה עם הכלכלה?

המדיניות הכלכלית הנוכחית היא רחוקה מאוד מלהיות סוף־פסוק. מדברים על כניסה למיתון. לפי הערכתי, כניסה זו תתבצע רק בסוף השנה הבאה. שלב ההכנות יימשך שנה. המיתון עצמו יימשך שנתיים ואין לי ספק שבסוף תהיה התייצבות כלכלית.

● יהיו חילופי ממשלות?

ממשלת־שמיר תכהן, עם שינויים תכופים בהרכב השרים, עד דצמבר 84. שמיר לא ימשיך להיות מנהיג הליכוד. את מקומו יתפוש דויד לוי. הממשלה תרע הרבה משברים. המשבר שיביא בסופו של דבר לסיום כהונתה יתחיל בספטמבר 84.

יש שלושה אישים שנעלמו לאחרונה, ולדעתי הם עומדים לחזור בחודשים הקרובים. אריאל שרון, יצחק נבון ורפאל איתן.

אצל רפול כבר נראית תחילת החזרה אבל לא נראה לי שבטווח הקרוב הוא יתפוס מקום ממלכתי בולט. אריאל שרון, בעיקבות האירועים הביטחוניים, יחזור למוקד תשומת־הלב, אבל לא יצליח להתברג בהנהגה. האחרון הוא יצחק נבון. יהיו לו קצת בעיות עם החזרה לחיים הפוליטיים, בגלל בעיות מישפחתיות. אבל בסך־הכל חזרתו נראית כרגע כאור חיובי בטווח קצת יותר ארוך. כל זה מוליך לשובו של המערך לשילטון בעוד כשלוש שנים.

● בסוף 84 אבוא אליך עם התחזיות האלה ונבדוק ביחד מה אכן התקיים. אתה מפחד מזה?

לא. על כל מה שאמרתי לך — יש לי קבלות. עד היום התחזיות שלי התגשמו ב־85%.

דניאלה שמי

„כהן־אורגד חושב שהוא עושה דבר אחד, ולמעשה הוא עושה דבר שונה לגמרי," קובעת הכלכלנית אסתר אלכסנדר, „החלום לא יתגשם, ואנחנו נשלם את המחיר הכבד מבלי להועיל במאומה."

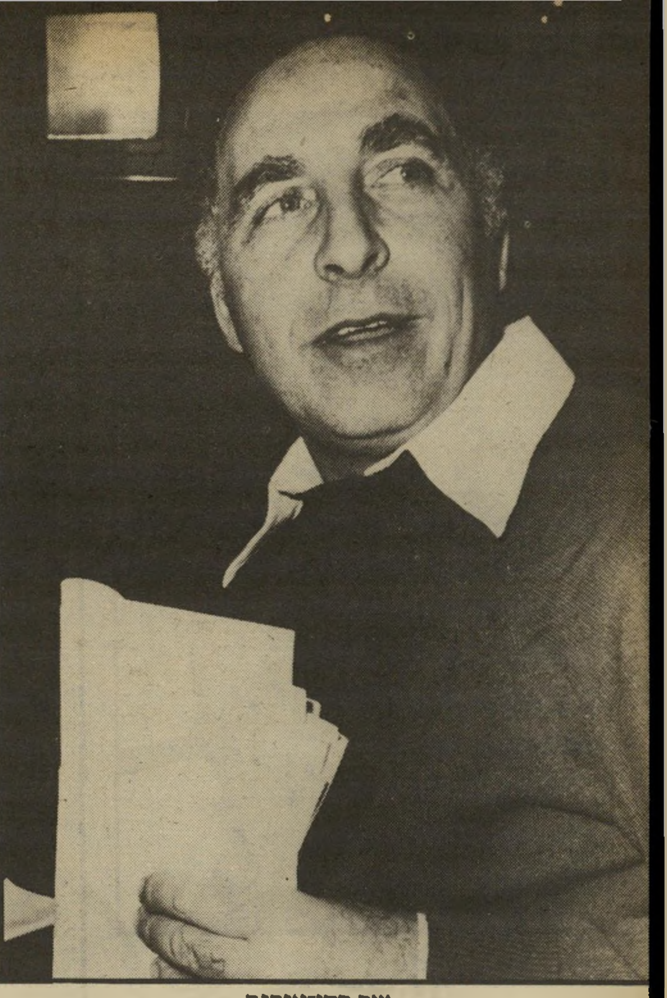

שר כהן־אורגד
200,000 מובטלים

מלחמת לבנון נכשלה, כי אף אחת מן ההנחות שעליהן היתה מבוססת, לא היתה נכונה. ההנחות הן דבר מרכזי בכל תוכנית פעולה. הן אינן מרכזיות פחות מן היעדים. הדרך אל היעדים בנויה על הנחות. אם ההנחות אינן נכונות, הרי שהדרך תוביל אותנו אל תוצאות אחרות לגמרי מן היעדים שלנו.

גם בשטח הכלכלה הכישלון נובע ישירות מהנחות בלתי־נכונות. גם בשטח הכלכלי אין להשיג יעדים אם תוכנית־הפעולה והמדיניות הכלכלית שאמורה להיות הדרך להשגתם, בנויות על הנחות בלתי־נכונות. במיקרה זה, לא זו בלבד שלא נשיג את היעדים, אלא נמצא את עצמנו עמוק בהרבה בתוך הבוץ הכלכלי, אחרי ביצוע התוכנית הכלכלית, מאשר היינו בתחילתה.

גם לביצוע תוכנית כלכלית יש מחיר, לפעמים מחיר כבד, כגון אבטלה, אינפלציה, הרס מערכות הבריאות, החינוך והרווחה.

אם אין אנו רוצים להישאר עם המחיר בלבד, כאשר היעדים נמוגים בערפל, הדבר החשוב ביותר לעשות הוא לבדוק את ההנחות. הנחות בלתי־נכונות עושות למתכנני מיבצעים דבר מוזר מאוד: הם חושבים שהם עושים דבר אחד, ולמעשה הם עושים דבר אחר לגמרי — כך במילחמה וכך בכלכלה.

הרס וחורבן

הנה, הופיעה הממשלה עם תוכנית כלכלית גראנדיוזית לשיפור המצב הכלכלי במשק. היעדים הם: לשפר את מאזן התשלומים, להקטין את חובות־החוץ שלנו, ולעצור את האינפלציה. האמצעים, האמורים להוביל אותנו אל יעדים מצויינים

השני הוא להעלות את רמת המחירים, קרי, להאיץ את האינפלציה, כדי שלא נוכל לקנות את המוצרים וכך תרד הצריכה.

תפקידה של הקטנת הסובסידיות הוא, שוב, להוריד את כוח־הקניה, ובזה גם את הצריכה במשק. תפקידה האחר הוא לקצץ בתקציב־הממשלה.

תפקידו של קיצוץ תקציב־המדינה הוא להוריד את הצריכה הציבורית במשק.

תפקידו של עיקור תוספת־היוקר הוא להוריד את השכר, את כוח־הקניה, ולכן גם את הצריכה של השכירים.

הפסקת הוויסות של מניות־הבנקים, תפקידה לגרום להקטנת כמות הכסף הנזיל בידי בעליהן, ובכך שוב, להוריד את הצריכה במשק.

אחרי שחולקו התפקידים, נראה התסריט בערך כך: בשלב ראשון, בשל הפיחותים וביטול הסובסידיות, תדהר האינפלציה. בד בבד עם דהירת האינפלציה יירד השכר, בשל עיקור תוספת־היוקר, ואולי תרדנה במעט גם הכנסות אחרות, בשל הפגיעה בבורסה ובמניות הבנקים, וגם בשל קיצוצים בתקציב המדינה. ייווצר פער גדול בין רמת־המחירים ובין רמת־ההכנסות. כתוצאה מכך תרד הצריכה של מוצרי ייבוא, וגם של מוצרים מקומיים.

הריווחיות האבסולוטית של הייצוא תיגדל בשל הפיחותים הגדולים, והריווחיות היחסית תגדל בשל הצטמקות השוק המקומי. מסיבה זו

האינפלציה.

השכר ירד, הרווח יגדל

גם הנחות אחרות של התסריט אינן נכונות. עיקור תוספת־היוקר אינו מבטיח רמת־הכנסות נמוכה

עיקור תוספת־היוקר לא יבטיח שום „פיחות ריאלי", שבין היתר אמור לבלום את האינפלציה. ואם הפיחות ועיקור תוספת־היוקר — בנפרד וביחד — יגדילו הכנסות במשק מן הרווח, על מה מתבססת ההנחה שהייבוא יירד? הנחה זו יכולה להתבסס רק על

כלכלנית אלכסנדר
למי זה דרוש?

מאשר העליה בייצוא, אם בכלל יהיה דבר כזה על רקע התל"ג המצטמק.

הייצוא אינו איזה דבר נפרד, אלא חלק אינטגרלי של הייצור. רוב המיפעלים מייצרים גם לשוק המקומי וגם לייצוא. אם הם נפגעים קשה בחזית המקומית, אין כל ודאות שהתגובה תהיה הגדלת הייצוא ולא סגירת המיפעלים. מלבד זאת, גידול בייצוא, שייתכן שיתרחש תוך כדי ירידה בסך־הכל התוצר הלאומי, לא יימשך זמן רב, וייעלם מהר מאוד. הוא אינו שווה את המחיר הגדול של אבטלה והרס מיפעלים ומערכות.

אם מישהו מניח שהאבטלה והרס הייצור המקומי יהיו אלה אשר יעצרו את האינפלציה, גם הם טועים. תוך כדי ירידה במכירות, יעלו היצרנים את המחירים, כדי לשמור על הכנסותיהם, ולא יורידו אותם. זאת כל שכן, כאשר שוק המותרות בארצנו — המקומי והמיובא — יעלה ויפרח ויניב הכנסות גדולות. נכון, אבטלה של כ־200,000 עובדים, ולא פחות מזה, ייתכן שתוריד את המחירים. מיספר זה מתאים למיספר היחסי של מובטלים באנגליה, מעשה ידיה להתפאר של הגברת תאצ'ר, האידיאל החדש של כלכלנינו, אך אני מקווה שלידי כך לא נגיע.

התסריט הכלכלי היפה של האוצר ושל הכלכלנים, שבהם נעזר להכינו, יילך בדרכו של התסריט „היפה" על מילחמת לבנון, ובמקומו יבואו אבטלה ואינפלציה דוהרת.

אלה, הם: פיחות גדול ומהיר של השקל; ביטול סובסידיות; קיצוצים בתקציב־המדינה, התמוטטות מניות הבנקים ועיקור תוספת היוקר. לאוסף זה יצטרפו בוודאי גם עלייה בשער־הריבית וקיצוץ באשראי.

התפקיד המיועד לפיחות הגדול הוא לשפר את ריווחיות הייצוא ולהוריד את ריווחיות הייבוא. תפקידו

יופנו השקעות וכוח־אדם לייצוא, והקפו יגדל. זאת, ביחד עם הירידה בייבוא, ישפרו את מאזן־התשלומים. ייתכן שתיווצר בדרך זו, פה ושם, אבטלה, אך גידול הייצוא יספוג אותה.

בשלב השני תיעצר גם האינפלציה, כי הרמה הנמוכה של ההכנסות תביא לכך שהמשק יגיע לידי איזון, כאשר הצריכה שווה לייצור והגרעון במאזן־התשלומים יירד. יירדו גם חובות־החוץ, כי לא יהיה עוד צורך במימון עודף ביקוש מקומי. איזון זה של המשק ישמש בסיס מצויין לחידוש הפיתוח בשלב השלישי.

תסריט חלומי ממש! קצת קשה, אומנם, עליך, עמך ישראל, אך כדאי. הצרה היא שהחלום לא יתגשם, כי ההנחות שעליהן הוא מושתת אינן נכונות.

מה הן הנחות אלה? בראש ובראשונה, שימו לב שבמרכיבי התסריט חסר שער־הריבית. בישיבות הממשלה, שנמשכות שעות ארוכות, ושנידונים בהן כל מרכיבי הכלכלה, לא שמענו ששער־הריבית נזכר בכלל. מסיבה זו, כל התוכנית לא רצינית, כי בכוחו של שער־ריבית גבוה לחנוק כל ייצור, גם את הייצור לייצוא, ויהיה הפיחות גבוה ככל שיהיה.

לדעתי, שער־הריבית יישאר גבוה, ודבר זה לבדו יספיק, כדי להפוך תוכנית הבראה זו לתוכנית של הרס וחורבן למשק. מיפעלים ייסגרו, עובדים ייפלטו לרחוב, מערכות מפוארות של ייצור, של חקלאות, של חינוך, של השכלה גבוהה ושל בריאות יתדרדרו, וזאת תוך כדי המשך דהירת

במשק. הוא מוריד, אומנם, את ההכנסות מן השכר, אך דווקא בשל כך הוא מגדיל את רמת־ההכנסות מן הרווח. כי מה אתם חושבים — מהו

פורום

ההפרש העצום שיווצר בין השכר הנמוך בשל עיקור תוספת־היוקר, ובין המחירים הגבוהים בשל הפיחותים וביטול הסובסידיות — אם לא רווח?

אם נוסיף לזה גם את מיליארדי הדולארים שבידי חלק (קטן, לדעתי) של הציבור, שערכם במטבע המקומי עולה ביחס ישר לגמרי עם הפיחותים, הרי ברור שעיקור תוספת־היוקר לא יוריד בהרבה את ההכנסות במשק.

אפילו הכלכלנים הנלהבים ביותר לעיקורים לא יצליחו לעקר את ההכנסות הנובעות מן הדולארים, מהשפעת העלייה בשער הדולר. לכן ההנחה שהאינפלציה שנגרמת בשל הפיחותים תיעצר, כי גם ההכנסות תרדנה בעיקבותיהם, היא הנחה בלתי־נכונה, גם אם יצליחו לעקר את תוספת־היוקר.

„התיקווה" שהירידה בייבוא המוצרים הבסיסיים, כגון חיטה ומספוא, ובמוצרי השקעות וחומרי־גלם, תהיה גדולה יותר מאשר העלייה בייבוא מוצרי מותרות. זה, כמובן, ייתכן, אך למי זה דרוש?

אין ספק שהדבר מחטיא את היעדים — בכל אופן את היעדים המוצהרים של הגדלת ההשקעות ופיתוח המשק.

חוסר־עבודה

הנחה שהגידול בייצוא יספוג את האבטלה שתיווצר בשוק המקומי בשל הקיצוצים בתקציב והירידה בכוח־הקנייה של השכירים מתבססת על ההנחה שהתל"ג (התוצר הלאומי הגולמי) לא יירד, ושהגידול בייצוא יקזז את הירידה בייצור המקומי. הנחה אחרונה זו איננה נכונה, כי התל"ג כן יירד.

„הפיחות הריאלי" (עליה יותר גדולה כהכנסות מאשר בעלויות) לא יחול על הייצור לשוק המקומי, וספק אם יחול על הייצור לייצוא. ההכנסות של הייצור המקומי בעיקבות הפיחות לא יעלו. אך העלויות כן, כי הייבוא הדרוש לייצור יתייקר מאוד. הורדת השכר לא תקזז ייקור זה, כי מרכיב השכר בייצור נמוך מזה של מרכיב הייבוא.

אם נוסיף לזה גם את הצטמקות השוק בשל הירידה באותו השכר, פלוס הירידה בהזמנות הממשלה, ועוד שער־ריבית גבוה, הרי לך התמוטטויות מפעלים, וחוסר־עבודה גדול. הירידה בייצור המקומי תהיה יותר גדולה

עמוק בתוך הבוץ

מילחמה מוזמנת

(המשך מעמוד 6)

במצב המביך ביותר נמצאה רק"ח. אחרי שגימגמה במשך שבועיים על הצורך „לשים קץ לשפיכות־הדמים", מבלי לגנות את סוריה הפרו־סובייטית, נדלקו במיפלגה האורות האדומים — תרתי משמע. היה ברור כי צפוי לה אובדן מאסיווי של תמיכת חסידיה אם לא תתייצב לימין ערפאת.

הפיתרון: רק"ח ערכה שורה של אסיפות ועצרות, שבהן הובעה תמיכה בערפאת כבמנהיג הפלסטינים, ותמיכה בחאפט' אל־אסד במאבקו באמריקאים ובישראל.

מילחמה חסרת־שחר

מצב הקומוניסטים לא היה מביך יותר מאשר מצבה של ממשלת־ישראל, שנתפסה בדילמה דומה, אך הפוכה.

בעוד שכוחותיה המשיכו במצור הימי על טריפולי, לטובת הסורים ותוך שיתוף־פעולה אילם עימם, דחקו בה האמריקאים להתגרות בסוריה ולאיים עליה במילחמה.

האמריקאים סומכים על ממשלת־שמיר, שאותה הם מפנקים יותר מאשר כל ממשלה ישראלית קודמת (ראה הנדון). הם מצפים ממנה לפעול בהתאם לתפיסותיה של וושינגטון.

ממשלת־ישראל למדה, אחרי ניסיון מר ונמהר, להבחין בין גוונים רבים בלבנון. היא יודעת שהדיקטטורה הסורית משחקת מישחק עצמאי, למרות שהיא משתפת פעולה עם ברית־המועצות. אין ספק שמוסקווה יכלה למנוע את ההסתערות הסורית על הפלסטינים, אילו היתה מוכנה להגיש לדמשק אולטימטום. אך אין פירוש הדבר, למשל, כי דמשק פועלת על פי הוראות מוסקווה.

בלבנון עצמה משחק כל אחד מן הכוחות מישחקים שונים ומסובכים. הדרוזים פועלים בשיתוף־פעולה עם הסורים, אך מקיימים גם יחסים הדוקים עם ישראל. השיעים בדרום התייחסו לצה"ל באהדה, עד שהחלו חוששים כי הכיבוש הישראלי אינו תופעה חולפת, אלא סיפוח לצמיתות. משום כך הם מתחילים לשתף פעולה גם עם שליחיו של רוח־אללה חומייני באיזור בעלבק ומתפתחת מילחמת־גרילה נגד ישראל.

אך האמריקאים רואים את כל

אסד
בזהירות

העולם בשני צבעים: שחור־סובייטי ולבן־אמריקאי. אין הם מבינים את מורכבות המצב בלבנון.

בעיניהם, סוריה היא גרורה סובייטית, וצריכים להרביץ לה. והכוח היחידי המסוגל לעשות זאת הוא צה"ל.

בשבועות האחרונים הולך וגובר הלחץ האמריקאי על ישראל לפתוח בפעולה נגד סוריה, או לפחות להנחית עליה פעולות אשר יביישו אותה ואת הסובייטים פומבית. ההפצצות הישראליות נגד בסיסי האירגונים הקשורים בסוריה באו כהיענות ללחץ זה. אובדן מטוס ישראלי, אשר טייסו צנח בשטח הצבא הלבנוני ונמסר מייד לצה"ל, היה מחיר קטן בהשוואה לגודל הלחץ.

תאפט' אל־אסד החולה הגיב בזהירות. הוא הציג את עצמו כגיבור העולם הערבי, בעודו עסוק בשחיטת הפלסטינים בטריפולי, אך נזהר מלהגיב בצורה העלולה לספק לישראל תירוץ למילחמה.

לפי כל הסימנים, תיאלץ ממשלת־שמיר להמשיך בקו התוקפני כלפי סוריה, למרות שגם לפי תפיסתה שלה עצמה אין כרגע שום ניגוד־אינטרסים

בינה ובין דמשק.

מצבה המביך הודגש השבוע כאשר המישטר הסוציאליסטי הכושל בצרפת יצא בפעולת־נקם נגד בסיסי־השיעים בבעלבק, מייד אחרי שישראל ביצעה פעולה דומה. 27 שנים אחרי מיבצע־סיני שוב מצאה ישראל את עצמה בחזית אחת עם צרפת הקולוניאלית.

ממשלת־שמיר אינה מעוניינת במילחמה בסוריה. היא פיזרה השבוע הודעות־הרגעה לכל עבר. אך היא נדחקת למצב, העלול להביא למילחמה שאיש בישראל אינו רוצה ואינו מעוניין בה.

המצב ההולך ומחמיר ברום־לבנון, התגברות הפיגועים מצד השיעים, המגיעים עתה למימדים של מילחמת־גרילה מלאה, עלולה גם היא לדחוף את הממשלה להרפתקה צבאית חסרת־שחר, ולוא רק כדי להסיח את הדעת מן הכישלון הטוטאלי בלבנון.

יתכן שמעולם לא השמיעו אנשים כה רבים בישראל נבואות כה רבות על מילחמה קרובה, שאיש לא ידע לשם מה היא דרושה.

יש לך דולארים? המיזרן הוא פיתרון רע, הכספת היא פיתרון לא־דע, אך אם יש לך פרוטקציה, חשבון בבנק מעבר לים הוא הפיתרון הבטוח ביותר

הכסף נשאר בחו"ל

מאות אלפי ישראלים שואלים את עצמם לילה־לילה שאלה זהה: „מה לעשות בדולארים המוחבאים מתחת למיזרן?"

„הבנק הביתי" הוא פיתרון מצויין, אך קיים חשש שהפורצים, העובדים בימים אלה שעות נוספות, יחפשו אף הם מתחת למיזרן. כספות הן פיתרון לא רע, אך איש אינו בטוח אם מישרד־האוצר, באחד מצעדי־הייאוש שלו, לא יורה על פתיחתן בפני חוקרי מס־ההכנסה. בבנק עצמו אי־אפשר להחזיק מטבע זר, אלא בחשבונות פת"ם.

אם כן מה עושים?

התשובה פשוטה: מבריחים את הכסף לחו"ל. אם לא נתפסים בזמן העברת הכסף, פיסית, הרי חשבון מט"ח בבנק, מעבר לים, הוא הפיתרון היעיל והבטוח ביותר לכסף שנמצא במיזרן.

זה נשמע הגיוני? זה גם נכון! לפחות 70 ישראלים למדו זאת על בשרם.

הם העבירו את כספם לחו"ל, ליתר דיוק לשווייץ, באמצעות ישראלי־יורד, ישראל זילברברג. כאשר הוא נתפס בספטמבר 1982 בנמל־התעופה בן־גוריון, ורשימת לקוחותיו בידיו, הוא הועמד לדין, יצא זכאי בערכאה אחת, ואילו ללקוחותיו לא אירע דבר!

רובם לא נחקרו, ואיש מהם לא החזיר את כספו המופקד בשווייץ, כסף ששילטונות ישראל יודעים על קיומו.

שמות בפינקס

תקציר פרשת זילברברג תבהיר את העניין: ב־16 לספטמבר 1982 ירדו בני־הזוג ישראל וזהבה זילברברג מהמטוס שהביא אותם לארץ משווייץ. השניים הם בעלי אזרחות שווייצית ומבקרים פעמיים בשנה בישראל, ביום־הכיפורים וביום־העצמאות, כדי לפקוד את קבר בנם, שנהרג במילחמת יום־הכיפורים.

ברידתם מהמטוס נעצרו על־ידי אנשי היחידה לחקירות הונאה במטה־הארצי, אחרי שמידע מועל עסקיו של זילברברג הועבר למישטרה.

אנשי המישטרה ביקשו לדעת בראש ובראשונה מי הם המשקיעים הישראלים שמעבירים את כספם לחו"ל באמצעותו, ואילו סכומים הושקעו.

בעת החיפוש בחפציהם של השניים, התגלו אצלם מיסמכים מעניינים ביותר. מיספרי קוד של חשבונות־בנק, רשימה של 32 שמות ולידם רישומים שונים, שחפפו שמות שהופיעו בפינקס הטלפונים של זהבה.

זילברברג התבקש לפרט ולהסביר את החומר שנמצא אצלו. הוא סירב. הוא הועמד לדין בבית־מישפט השלום ברמת־גן. השופט יצחק ברא"ז קיבל את טענותיו של זילברברג, שאילו־היה חושף את סודותיו, היה עובר עבירה כמעט־ביטחונית על פי חוקי שווייץ.

אזרח שווייצי העובר על חוק של גילוי סודות בנקאיים (או תעשייתיים) צפוי לעונש־מאסר עד 20 שנה. סירובו של זילברברג למסור בארץ את המידע שנתבקש, יכול היה להכניסו לכלא, למכסימום של שנה אחת. אי־לכך החליט השופט שזילברברג היה רשאי לסרב למסור את המידע, כדי שלא להפליל את עצמו, בארץ שבה הוא חי כיום.

חששות ממס־הכנסה ומע"מ

זילברברג, שנעזר בשירותיו של הפרופסור דויד ליבאי, זוכה בסוף חודש אפריל, השנה. הפרקליטות הודיעה שהיא תערער על פסק־הדין ואכן היא הגישה עירעור. נקבע כבר תאריך שמיעה.

אך השאלה, שנשארה פתוחה, היתה לגבי האנשים ששמותיהם הופיעו בניירותיו של זילברברג, שאותרו ושחלקם אפילו נחקרו.

כאשר נעצר ביקש זילברברג לשמור על זכות השתיקה. סוגייה זו היתה אבן־הבוחן בפסק דינו של השופט ברא"ז.

מפקד היחידה לחקירות הונאה, בנימין זיגל, הציע לזילברברג שיגש לידידיו בארץ ויציע להם להצהיר בתחנת־המישטרה על רכושם שנמצא בחו"ל. המישטרה הסכימה שלא לעצרם ולא להעמידם לדין, אם הם יחזירו לארץ את מה שהבריחו. הוצע להם שהכופר שישלמו לא יעלה על 30 אחוז. זיגל התחייב שהמישטרה לא תעקוב אחר זילברברג ולא תצותת לשיחות הטלפון שלו, בזמן שהוא יבצע את מה שביקשו ממנו.

הרעיון הצליח לגבי שניים־שלושה אנשים, שהעבירו את כספם לשווייץ באמצעות זילברברג. אחרים חששו ששילטונות מס־ההכנסה ומס־ערך־מוסף ממתינים להם בפינה, והם אלה שיעמידו אותם לדין, לא המישטרה. כך נכשלה התוכנית עוד בטרם הספיק זילברברג לבקר אצל כל מכריו.

מי היו האנשים הללו?

המישטרה הרכיבה רשימה של חשודים מרשימותיו השונות של איש־הכספים העצור. הרשימה הועברה לחוקרי מס־ההכנסה שנכנסו גם הם לתמונה. מיספר החשודים עלה, בהדרגה מ־32 ל־58 ולבסוף נכללו ברשימה 75 שמות.

רשימת המבריחים, שהגישה המישטרה לבית־המישפט, היתה חסוייה. כתוצאה מכך רבו השמועות על אנשים המקורבים לשילטון ולליכוד, שהמישטרה ומס־ההכנסה מחפים עליהם. החקירה האיטית רק חיזקה את השמועות האלה.

אחד או שניים סגרו חשבון

מה נעשה, אם־כן, באותם אנשים?

בתשובה לשאלת כתב העולם הזה הודיע דובר המטה הארצי של המישטרה, שזו, את חלקה בפרשה כבר השלימה. השמות שהופיעו ברשימות אותרו. אחרי שזוהו נחקרו האנשים, וההחלטה אם להעמידם לדין או לא הועברה, כמקובל, לפרקליטות לצורך החלטה, אם להעמידם לדין, או להביאם בפני ועדת כופר.

המישטרה, כך מסר הדובר, לא תפרסם את שמות החשודים שנחקרו, משום שהם לא נעצרו.

דובר מישרד־המישפטים הודיע שמבחינת הפרקליטות הנושא עדיין לא מוצה. ההחלטה תתקבל רק אחרי סיום שמיעת עירעור המדינה נגד זילברברג בבית־המישפט המחוזי. אז יוחלט אם לפתוח נגד המבריחים בתהליכים מישפטיים או לא, או שבמיקרים מסויימים יביאו אותם בפני ועדת כופר באגף לפיקוח על מטבע־זר של בנק־ישראל.

במס־ההכנסה, לעומת זאת, נעצרה החקירה אחרי הוראה מראשי האגף.

כלומר: עתה, חודשים אחרי שזילברברג נתפס ובכיסיו רשימת הישראלים שהבריחו כסף לחו"ל, איש מהם עדיין לא החזיר לארץ את כספו, להוציא אולי מיקרה או שניים של ישראלים שנבהלו ומיהרו לסגור את חשבונם בחו"ל.

אף אחד מבין אלה, שכיום ידוע בוודאות שהם מחזיקים כספים בחו"ל בניגוד לחוק, לא הועמד לדין ולא חוייב בוועדת הכופר להחזיר את כספו תוך תשלום קנסות כבדים.

תת־ניצב זיגל
השמות אותרו

מעביר־מט"ח ישראל זילברברג
הרשימה חסויה

שותפה זהבה זילברברג
אין חשש

כל ישראלי בר־דעת, המחזיק בביתו שטרות ירקרקים עקב אחר מעצרו, מישפטו וזיכויו של זילברברג, בעניין רב. העובדה שבלטה לעין בתום המישפט, וגם חודשים רבים אחריו, היא שמי שמבריח, בניגוד לחוק, את כספו לחו"ל, אל לו לחשוש, גם אם שמו ייוודע לשילטונות.

בן־ציון ציטרין ■

יותם נויערכות תדמית

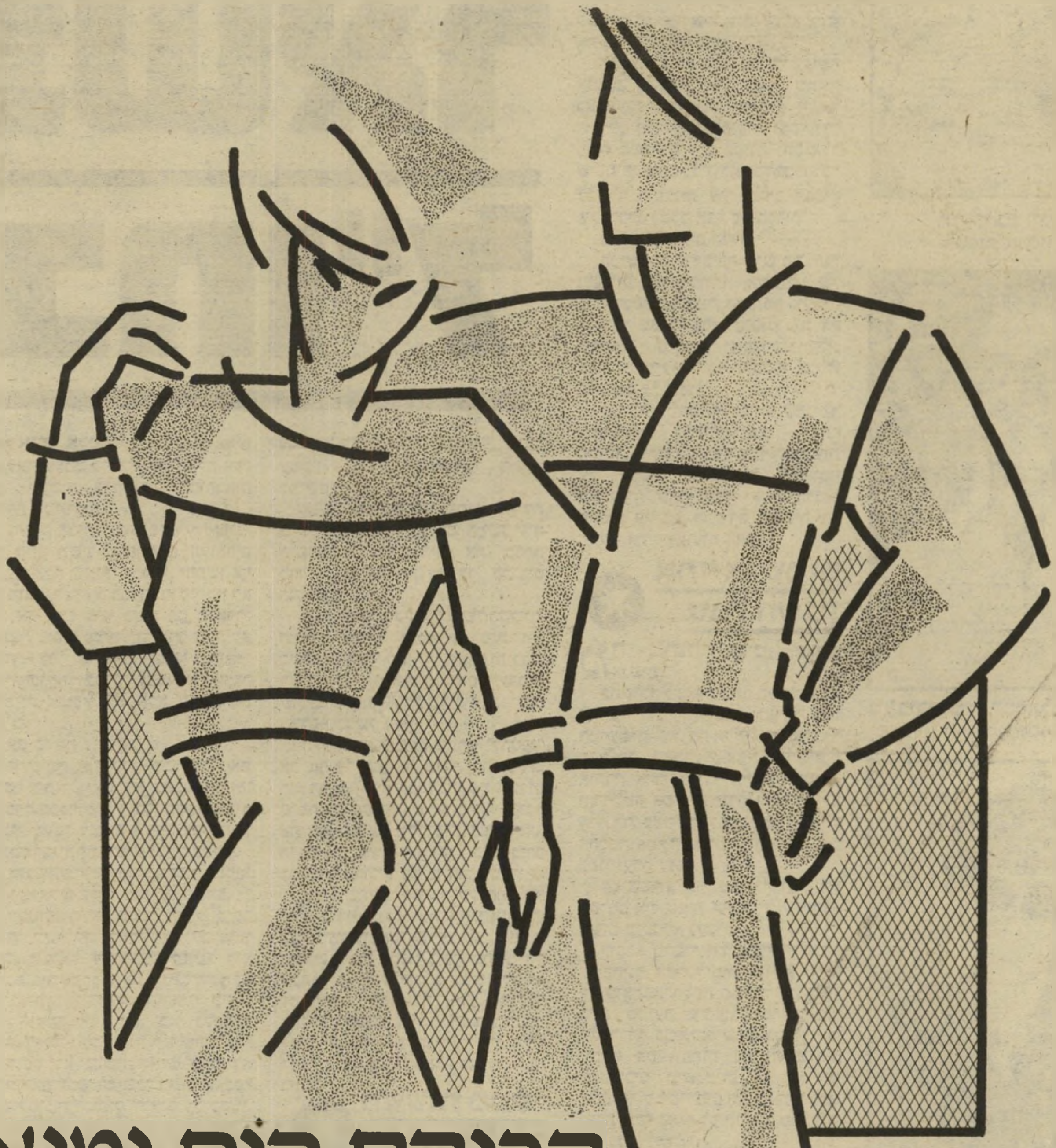

קרנקס, הום ומואה
קו צרפתי באופנה.

HOM moi

מכנסי גברים, חולצות מיזע (סווטצ'רים) אימוניות ובגדי פנאי לנשים וגברים.
להשיג בחנויות המובחרות.

יומאר טקסטיל בע"מ. שיווק ע"י אראן.

רופא־השיניים של שולמית אלוני הוא אברך חוזר בתשובה, ומה בין פאפו (הצעיר) וקאטו הזקן

■ מה מקור הטעות? בדיון שהתקיים בכנסת, גינה ח"כ המפד"ל **אליעזר אבטבי** את מיידי האבנים בגדה המערבית, המבקשים לפגוע בדם יהודי. הוא טען שאבן כזו הרגה את **נאווה אלימלך**. אולם המליאה היה ריק ואיש לא העיר לח"כ חובש־הכיפה, שהיתה זו בעצם **אסתר אוחנה** מבית־שאן, שמתה אחרי שאבנים שהושלכו לעבר הרכב שבו נסעה, פצעו אותה אנושות.

■ מנחה שעה טובה מנע מעצמו בעיות, כאשר החליט שאת דברי החידור הבאים לא ישמיע בהקלטת התוכנית. „**מנחם בגין** ו**יאסר ערפאת**," אומר שליו, „גומרים אותו דבר. אחד גומר בטריפולי ואחד גומר בטריפ."

■ בישיבת סיעת המערך בכנסת מתח יושב־ראש מיפלגת־העבודה **שימעון פרס** ביקורת חריפה על איש הטלוויזיה, **חיים יבין**, ועל תוכניתו על הכנסת, ששודרה במיסגרת התוכנית מבט שני. פרס כעס בייחוד על־כך שהביקורת על הח"כים הושמעה מפי אסירים שביקרו בבית־הנבחרים. ח"כ מפ"ם **יאיר צבן**, העיר, לקול צחוקם של־הנוכחים, שיבין יכול היה לשאול לדעתו של אסיר אחר שמכיר היטב את הכנסת, ח"כ תמ"י **אהרון אבו־חצירא**.

■ ח"כים ועיתונאים הבחינו שתמונתו של **בנימין זאב הרצל**, התלוייה במליאה, דהתה עד שקשה להבחין בתווי פניו של הרצל. עניין זה הפך מקור לבדיחות במיסדרונות הכנסת. היו שאמרו כי זוהי מחאתו של חוזה־המדינה על מה שמתרחש במדינה.

■ באחד מימי השבוע, כהיותה בכנסת, נזקקה ח"כ ר"צ **שולמית אלוני**, לרופא־שיניים. מזכירתה, **מיכל רסאלי**, המליצה לה על הרופא הירושלמי שלה. „הוא צעיר, מצויין במיקצוע, אך חוזר בתשובה," אמרה המזכירה. כאב־השיניים של הח"כית היה כה עז, שהיא לא התנגדה לכך שאותו רופא יטפל בה. הרופא הסכים ואלוני באה למירפאתו. כשישבה על הכיסא, ביקש ממנה הרופא לפתוח את פיה. כאשר הוא ראה שהיא מתקשה בכך, שאל בקול: „מי אמר שלשולמית אלוני יש פה גדול?"

■ באחת מתוכניות מבט שני הקרובות, שתסקור נשים בפוליטיקה, עוקבת המצלמה אחר אלוני, וסגנית שר החינוך והתרבות, **מרים גלזר־תעסה**. לצורך הצילומים נסעה סגנית־השר ביחד עם חברתה **שרה כהן־אורגד**, אשתו של שר־האוצר, לבית־הספר בהתנחלות אריאל, שאותו ניהלה. לנסיעה התלוותה תחקירנית התוכנית. בין שיחה לשיחה שאלה התחקירנית את השתיים: „אריאל, זה לא על שמו של **אריאל שרון**?"

■ כהן־אורגד אומר שהוא ראה את הנולד כבר כשלמד באוניברסיטה. לצד לימודי הכלכלה הוא שקד על לימודי התואר הראשון בחינוך, משום שכבר אז ידע שאי־אפשר לעסוק בכלכלה בלי להכין את הצורך לחנך את העם, כדי שיהיה מוכן לקבל גזרות כלכליות.

■ איך ידע עורך־הדין **אהרון פאפו**, שדדי צוקר, מרכז המחקר על הנעשה בשטחים, הוא מזכיר תנועת ר"צ? מתברר שמקור המידע שלו לא היה אלא ח"כ ר"צ עצמה, שולמית אלוני. לפני חודש קיבל פאפו מן הח"כית מיכתב משוכפל, שאליו צורפה חוברת מידע על מעשי צה"ל בשטחים. באותו מיכתב צויין שצוקר הוא מזכיר התנועה. כך יכול היה פאפו לטעון בישיבת הוועד המנהל האחרונה, שאי־פירסום תואר זה של צוקר, בכתבה ששודרה על הרוח בהשבוע־יומן אירועים היה אחיזת עיני הציבור.

■ בישיבות האחרונות של הוועד־המנהל נוהג פאפו לסיים את דבריו בנוסח **קאטו** הזקן, רמז לסנטור הרומי שנהג לסיים את דבריו במילים: „את קרתגו יש להרוס." פאפו פונה למנכ"ל הרשות, **יוסף** („טומי") **לפיד** ומנכ"ל הטלוויזיה, **טוביה סער** ואומר: „חודש אפריל מתקרב ואם לא תיזהרו, יהיה לכם פוטש שמאלני במחלקת החדשות ב־1 באפריל." הוא מתכוון לתאריך שבו מתחלפים מרבית חברי הוועד, והוא ביניהם.

■ בדיון שהתפתח בעניין יחס הטלוויזיה לח"כים, הזכיר פאפו את **וינסטון צ'רצ'יל**, שתבע אחרי הפצצת בית־ הנבחרים הבריטי במילחמת־ העולם השניה, שבמקום ייבנו רק 350 מקומות ישיבה עבור 630 צירים. כך חשב צ'רצ'יל להבטיח שאולם הפרלמנט לא יישאר ריק. פאפו הציע ליישם שיטה זו בכנסת ולעקור מאולם־המליאה 60 מושבים. „אז גם כנסת ריקה לא תיראה ריקה לחלוטין." הגיב לפיד: „הנה הוא מביא אסמכתות של גדולי־עולם. צ'רצ'יל." פאפו הגיב מייד: „האסמכתה הכי־רצינית שלך היא **אפרים קישון**."

■ השגריר האוסטרלי, **דייוויד גוס**, עומד לסיים בסוף החודש את כהונתו ולחזור הביתה. כמו בהזדמנויות קודמות, חידש גוס חידוש ריפלומטי: הוא שלח לכל ידידיו ומכריו מיכתב, ובו הביע את תיקוותו שייפגש עימם שוב „במקום כלשהו, בזמן כלשהו." את מיכתבו סיים במישאלה: „אנחנו מקווים שלא ירחק הזמן, כאשר שלום לא יהיה רק ברכה, אלא גם תיאור המצב שבו יחיו ישראל ושכנותיה."

■ מזכירת סיעת חרות בכנסת **ירדנה מלר**, שהיא גם מצליפת הקואליציה, נעדרת כבר שלושה שבועות מהמישכן, ותיעדר שבוע נוסף. היא היתה אורחת הוועד היהודי אמריקאי, שאירח בארצות־הברית על חשבונו פעילים צעירים משתי המיפלגות הגדולות. אחרי הסיום הרישמי של המסע היא החליטה להישאר באמריקה שבוע נוסף, כדי לבקר ידידים ולהספיק לקנות כמה חפצים.

■ אחרי שלוש שנות קרנציה כמנהל חטיבת החדשות בגלי צה"ל, פרש **יוסי עבדי** לתפקיד אחר בתחנה. מחליפו הוא **צבי גורן**. ותיקי יומן גלי צה"ל ערכו לו מסיבה, וכהפתעה שידרו קיטעי כתבות שלו ככתב־צבאי, בצעדיו הראשונים, מלפני שמונה שנים, בליווי דיברי־קישור מבדחים.

■ ביום השישי הקרוב תגיש זמרת ותיקה את שיריה האהובים במיסגרת מיצעד המרגנית של גלי צה"ל. המדובר ב**שרונה אהרון**, זמרת שירי־עם, שהיתה קריינית בתחנה הצבאית לפני יותר מדור. היא אמם של **דייוויד** ו**טליה ברוזה**.

■ איש־העסקים **יוסף ורדי**, שהיה בתחילת שנות ה־70 מנכ"ל מישרד־הפיתוח, נשאל אם הוא מוכן להיות עתה מנכ"ל מישרד־האוצר. ורדי, שבתקופת כהונתו הממשלתית היה המנכ"ל הכי־צעיר, ענה בשלילה. „אני מעדיף להיות רודף בצע מבלי להיות רודף שררה," אמר.

■ דואגים לו, לשר־האוצר הפורש **יורם ארידור**. הוא התחיל לעבוד לצד **אברהם** („איבי") **נאמן**, איש־העסקים של חרות, וכבר קיבל חדר ומכונית.

■ הד"ר **יהודה שנהב**, מומחה למינהל־עסקים, התבקש לחוות דיעה על תקופת כהונתו של ארידור. „אילו הייתי במקומו," אמר שנהב, „הייתי אומר: כשנכנסתי לתפקידי, היתה הכלכלה על עברי פי־התהום, ובתקופתי עשיתי צעד גדול קרימה."

■ שנהב נשאל אם יש פיתרונות קלים ומהירים לבעיות כלכליות. הוא ציטט מדיברי הכלכלן הנודע **פול סמואלסון**, שאמר: „כל מישפט קצר בכלכלה הוא לא נכון — כולל מישפט זה."

■ שמועה בירושלים אומרת שצלמי זום 77, האורבים לפיתחו של מנחם בגין וממתינים לרגע שבו יוכלו לצלמו, יקבלו מידיעות אחרונות, עבור המיבצע כולו, סך של עשרת אלפים דולר. אחד משלושת צלמי החברה **אלי הרשקוביץ** אמר שלא איכפת לו שכך מדברים, בתנאי שהוא וחבריו אכן יקבלו את הכסף.

עדי אמוראי ח"כ העבודה מפקיד את פניו בידי המאפרת בינה לוז (מימין), כמו ח"כ הליברלים לשעבר יחזקאל פלומין (משמאל). השניים אופרו באולפן הטלוויזיה בתל־אביב, כשבאו להשתתף בעימות בתוכנית „כותרת לילה" של דן רביב, ששודרה ביום הרביעי שעבר. אמוראי סיפר שזו הפעם הראשונה שהוא מצטלם בחליפה שאותה רכש בניו־יורק, במחיר 99 דולר. צבע החליפה היה חום, וחבר ועדת־הכספים המתין בדאגה לעמיתו, בתיקווה שהוא לא יבוא בחליפה באותו הצבע.

לאה לוין מקבלת את ד"ר אהרון ארלוזורוב (ממושקף), מנהל מחלקה בבית־החולים איכילוב בתל־אביב, ואת אחיה, השופט חיים אילת (ביניהם), בפתיחת תערוכה שלה בגלריה הדסה קלצקין. לוין היא אשת־חברה וציירת.

האם ביקר בישראל ג'יי־אר יואינג האמיתי ומי הם חברי
החונטה הצבאית שהשתלטה על עיריית תל־אביב

■ ח"כ העבודה **יצחק רבין** נשאל, אם לדעתו האמריקאים לא שמעו על הפלונטר עליו הוא דיבר במהלך מילחמת הלבנון, ולכן לא נזהרו ושקעו בתוך הבוץ הלבנוני. רבין סיפר בהקשר זה, שאיש־טלוויזיה אמריקאי ביקש ממנו לאיית את המילה באנגלית. רבין התחיל: „פי, אל, או..." כאן הפסיקו בן־שיחו ואמר: „הבנתי את הכל, הבנתי את הכל."

■ רבין ומנכ"ל רשות השידור לשעבר **יצחק ליבני** החליפו דיעות על מצבו הנוכחי של ראש־הממשלה הפורש. ליבני שאל אם אין זה נכון שככל שעולים בדרגה גוברת בדידותם של בעלי התפקידים. רבין העיר, שראשי־ממשלה הם פחות בודדים מכפי שניתן לחשוב. הבעייה היא שמעבר לתפקיד עצמו, דורשים שבעל התפקיד בישראל יחוש אחריות היסטורית כלפי כל עם־ישראל, בהווה ובעתיד, דבר שמעמיס על כתפי מקבל־ההחלטות מעמסה בלתי־נסבלת.

■ במישפטם של **דן כרמון** ואשתו, **יונה זמיר**, הנאשמים בעיסוק בפסיכולוגיה ללא רשיון, הוזמן להעיד אחיו של אדם שהתאבד, אחרי שהשתתף במרתונים הפסיכולוגיים שערכו בני־הזוג ב־1979. האח התבקש על־ידי התובעת **רות פרידמן** לספר על אחיו. אז קם הסניגור, הד"ר **יעקב ויינרוט**, חובש הכיפה, וטען לפני השופט, כי מכיוון שהעד לא השתתף מעולם במרתון — אין עדותו רלוונטית. כשהתפתח ויכוח מישפטי בין עורכי־הדין, ביקש השופט **יהושע בן־שלמה** מהעד לצאת מהאולם, והסביר לו: „יחכה אדוני בחוץ. כאן עומדים לברר בעיה שאינה נוגעת לך. זהו דו־קרב בין הסניגור והתובעת."

■ למוזמנים לארוחת־הערב שערך שגריר איטליה החדש בישראל **קורדו טיליאני** ואשתו **אודליה**, שהיא אנגליה במוצאה, ציפתה הפתעה. בתחילה נערכה קבלת־פנים, מלווה בשמפניה ובפיצות זעירות. אחר־כך האזינו האורחים לקונצרט. הפסנתרנית בת ה־24 **סטלה קודריני**, שהיא עטורת פרסים רבים בארץ מוצאה, ניגנה להנאת המוזמנים. רק אחר־כך התפנו הכל לארוחת־הערב החגיגית, כולה על טהרת המיטבח האיטלקי. מארגני המסיבה מיעטו בהזמנת אורחים ישראלים, והם כללו את הנשיא לשעבר **יצחק נבון** ואשתו **אופירה**, יושב־ראש ועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת **אליהו בן־אלישר** ואשתו **ניצה**, המלחין **דובי זלצר** ואשתו האופנאית **גרציאלה פונטנה** ומנכ"ל מישרד־החוץ **דויד קימחי**.

■ איש איש וטעמו. **מחפוט' עבד־אל־על**, הנספח לענייני עיתונות בשגרירות מצריים בישראל, גילה מיהם הזמר והזמרת האהובים עליו. הוא נהנה לשמוע את **שימי תבורי** ואת **עופרה חזה**, ואף יודע לזמזם חלק משיריהם בעל־פה. הנספח, שבעבר היה קריין קול־קאהיר בעברית, מספר שבארץ למד לאהוב דווקא מאכל פולני: גפילטע פיש.

■ במיסדרונות בניין עיריית תל־אביב מדברים על „החונטה הצבאית" של **שלמה** („צ'יץ'") **להט** והכוונה היא לאנשי הצבא שמקיפים את האלוף (מיל'). עתה הוא מינה את תת־אלוף (מיל') **אלי עשת**, לתפקיד מנכ"ל העירייה. לצידו עובדים מנהל שירותי העירייה, **פינחס** („פינייה") **להב**, גם הוא תת־אלוף לשעבר. הגיזבר, **יצחק אלרון** הוא בעל דרגה דומה. אלוף־מישנה (מיל') **דויד טלמור** הוא היועץ המישפטי של העירייה ואלוף מישנה (מיל') **שמואל רוביצ'ק** הוא המבקר הפנימי.

■ בתחילת חודש דצמבר, כאשר יתקיים כינוס חגיגי של מועצת עיריית תל־אביב החדשה, ובה ייבחרו ממלאי־מקומו של צ'יץ', תהיה בעיה למועמד המערך לתפקיד, **דב בן־מאיר**. באותו יום הוא יצטרך להודיע על איזה תפקיד משניים אחרים שהוא מכהן בהם — ח"כ ומזכיר מועצת פועלי־העיר — הוא מוותר. לכאורה, הוא היה מעדיף לוותר על הכנסת, אך דווקא שם מובטח לו תפקיד נוסף. המערך רוצה שהוא ימלא תפקיד בוועדת־הפנים של הכנסת, לצד חברותו בוועדת־העבודה של הכנסת. משום שהוא יהיה בעל־דיעה בתחום המוניציפלי. בן־מאיר, לעומת זאת, אינו רוצה לוותר על מועצת־הפועלים.

■ דובר עיריית תל־אביב **רוני רימון** התקנא בנבחרי העיר. הוא יצא עם אשתו לחופשה ארוכה בארצות־הברית, אחרי שנת עבודה מאומצת.

■ תעלומה בירושלים — אשת־יחסי־הציבור **ורד קולק** נכנסה למיסעדת פילדלפיה בעיר ונשאלה על־ידי הבעלים המופתעים: „איך זה שלא באת לכאן עם **ג'יי־אר יואינג?**" קולק ניהלה את מסע יחסי־הציבור של שחקני הסידרה הטלוויזיונית דאלאס, שבאו לארץ בחסות מישרד־התיירות לפני שנתיים ובין השאר היא אכלה עימם אז ארוחת־ערב במיסעדה. להפתעתה נודע לה של**לארי הגמן**, המגלם את התפקיד המפורסם, היה במיסעדה. ולא רק זאת: הוא חתם בספר־האורחים שהוגש לו את ראשי התיבות **ג'יי־אר**. בעלי המיסעדה שאלו אותו אם הוא מכיר את קולק, והאורח ענה שלא רצה להתקשר איתה, כי הוא רוצה לשמור בביקור זה על אלמוניותו. אשת יחסי־הציבור הצעירה שמעה את הסיפור והחליטה למצוא את האיש. היא עברה ממלון למלון, עד שהגיעה לפלאזה. שם, התברר, שוהה אורח ותיק, הבא לעיתים תכופות לארץ, **ג'ו סילברמן** שמו. הוא דומה להפליא להגמן. סילברמן, תושב פלורידה, נוהג לחתום בספר־האורחים בשם ג'יי־אר, ומבקש שלא יאפשרו לסקרנים להטריד אותו. לצערה של קולק, הוא עזב את הארץ שעות ספורות טרם בואה למלון, והיא לא הצליחה לוודא אם הוא אכן לארי הגמן האמיתי. קולק ביקשה ממנהל המלון להודיע לה כשסילברמן ישוב, כדי שתוכל לפתור את התעלומה.

■ מה בין פסיכולוגיה וכלכלה? בישיבת ועדת־הכספים של הכנסת הופיע יושב־ראש איגוד הבנקים, הד"ר **אשר הלפרין**, ויעץ שלא למתוח ביקורת על הבנקים, בגלל ההשפעה הפסיכולוגית המזיקה שיש לכך על יחסו של הציבור למערכת הבנקאות. העיר לו ח"כ הליברלים **יצחק** („זיגי") **זייגר**, חבר הוועדה: „אצל הכלכלנים, כאשר נגמרים הנימוקים הכלכליים, הם עוברים לפסיכולוגיה, שבה הם לא מבינים."

■ זיגי התייחס לגזירות הכלכליות החדשות של מישרד־האוצר: „זה הרבה מדי ומוקדם מדי."

■ במישפט־הרצח של מנהל הכלא **רוני ניצן**, ביקש עורך־הדין אוריאל עינב, סניגורו של אחד הנאשמים, **יעקב שמש**, כי תעשה גם עבורו הקלטה למישפט, כפי שעושה המישטרה עבור התובעת **פנינה דבורין**, השופט **יהושע גרוס** הציע פשרה: שהסניגור והתובעת יאזינו ביחד להקלטה. אמרה דבורין: „מה, שהוא יבוא אלי הביתה כדי להקשיב להקלטה? מוטב שיבוא אלי לאירועים חברתיים!"

■ אחרי לחצים מרובים, הצליח המראיין **איתן דנציג** להביא לבימה אחת אב ובנו. האב הוא **דויד טבק**, לשעבר אלוף ישראל בריצת 100 ו־200 מטר. הבן הוא **בני טבק**, כוכב מכבי תל־אביב. האב סיפר שהוא מעולם לא ראה בתחרויות ריצה את גבו של אצן אחר. אך לדעתו, התנאים של הספורטאים כיום הם ללא יחס לתנאים שהיו לו בעבר. לא אחת נאלץ לרוץ יחף. בזמנו לא היו מסלולים תקינים ונעלי־התעמלות. גם בתשלום הוא לא זכה. טבק האב הוא כיום מורה־לנהיגה. הבן סיפר שהוא נהג לחזות בריצותיו של אביו, ואהבתו לריצה הביאה אותו לכדורגל.

■ הקאריקטוריסט הישראלי **רענן לוריא** נמצא אומנם עתה ביאפן, אך ציור דיוקן שלו מגיע בימים אלה לישראל דווקא. בעת שהתגורר בלונדון, הפתיע אותו יום אחד השחקן הישראלי **חיים טופול**, כשהביא לו מתנה מקורית: דיוקנו של לוריא, פרי־מיכחולו של טופול. לוריא תלה את הציור במקום מרכזי בדירתו. אך כאשר התכונן לנסיעתו ליפאן, העדיף להשאיר את הציור בכספת, ולא לקחתו איתו. הוא פנה לידידו **משה מירב**, מנהל הסניף המקומי של בנק דיסקונט, שאותו הוא מכיר היטב, וביקש שישמור על התמונה. חברו ביקש את רשותו לתלות את הציור בחדר־האורחים, ונענה ברצון. לפני שבועיים צילצל מירב ללוריא, ובשיחה לטוקיו הסביר שהוא חוזר לארץ. שאל אותו לוריא: „נניח שפרצה, חלילה, שריפה בביתך. מהו הדבר הראשון שהיית מציל?" מירב, שהבין את הרמז, יכלול בין דיברי־הערך שהוא מעביר את דיוקן חברו.

עדנה לווין אשתו של המחזאי חנוך לווין, נוטלת כוס מהמגש כדי להרים אותה לכבוד בעלה (מימין), במסיבה שנערכה על בימת התיאטרון הקאמרי, לרגל זכיית המחזאי בפרס המועצה לתרבות ולאמנות על שם לאה פורת. המסיבה נערכה אחרי ירידת המסך על הצגה אחרת של לווין, אורזי המיזוודות, שהועלתה בתיאטרון באותו הערב, ושהשתתפו בה שחקנים שהופיעו במחזותיו. לצידו שתו לחיים (מימין לשמאל) שלמה בר־שביט ואחיו של חנוך, דויד לווין, המנהל האמנותי של הבימה.

אלי גורנשטיין כוכב כנר על הגג נאלץ להוריד את זקנו ושפמו לכבוד הצגה חדשה, שבה הוא לוקח חלק, בשם הללויה הוליווד – מחזמר של להיטים ישראלים ומתורגמים. גורנשטיין (מימין: בזמן הגילוח, משמאל: בגמר המלאכה) הפקיד את פניו בידי הספר קצוץ־השיער.

אנשים

■ **צילה שוהם**, אמם של ח"כ העבודה **תמר אשל** והמנכ"ל לשעבר של בנק כללי **דויד שוהם**, התראיינה לירחון נעמת. כשנשאלה מהו סוד חיוניותה, השיבה: „אין לי זמן לשבת במנוחה. אני הולכת הרבה. עד היום אני עושה התעמלות באמבטיה. אני נוסעת פעמיים ושלוש פעמים כשבוע לחדרה, כדי לעבוד בפרדס. אני קמה ב־5 בבוקר, כדי לא לאחר לאוטובוס. אני נוסעת לישיבות. אינני מתפנקת, כלומר אינני מתלוננת שאני עייפה. יש לי משהו בלב, אבל אינני שמה לב לכך. אני עוד רוצה להספיק הרבה, וגם לכתוב זיכרונות. אני קוראת הרבה, רוצה ללמוד עכשיו משהו על מחשבים, מקפידה להיות בעניינים. העצה שלי? לא להפסיק לעבור ולא להפסיק לקרוא."

צלי"ל — צעירים למען ישראל: „כשבגין תיפקד, הוא היה גם שר־ההסברה. כעת אנחנו מנסים להיות הלשון של בגין."

● **סגנית שר־החינוך־והתרבות, מרים תעסה־גלזר,** על המשוררת יונה וולך: „היא פשוט מופרעת. בהמה מיוחמת."

● **הנ"ל:** „אני לא הולכת לתיאטרון. זה ביזבוז והשחתת־זמן. אני לא מאזוכיסטית. מחלות־רוח אפשר לראות בבתי־חולים."

● **דבורה גנני, הדוברת המודחת של שר־האוצר,** על הרגע שבו קיבלה את הודעת הפיטורין: „זה היה זעזוע. מזל שליווה אותי ידיד רופא, והוא תמך בי. גם הוא לא האמין למה שמתרחש."

● **העיתונאי שלום רוזנפלד:** „מי יאמר שאין אצלנו הסקת מסקנות והענשת אחראים? היתה מפולת כלכלית — הדוברת של מישרד־האוצר התפוטרה. היה אסון כבד כצור — עורך במחנה הושעה."

● **יהושע סובול ויעקב לזר בחותם:** „למה המרד עלה? כי האינפלציה השתחררה. למה? פרופיל 21..."

● **יהושע פרץ,** לשעבר מנהיג פועלי נמל־אשדוד: „לך ואלנסה עשו ממנו אלוהים, ויהושע פרץ עשו ממנו סמרטוט. המימסד עשה, כי הייתי סכנה בשבילו. נלחמתי בו."

● **זיווה להט, אשתו של ראש עיריית תל־אביב** על דאגותיה: „אני בהחלט אישה קנאית. צ'יץ' אומר שהוא לא מעז, כי אני עושה לו טרור. אני תמיד אומרת: גט לא יהיה, אבל רצח יהיה."

● **שלמה בן־זאב, נהג „אגד" שמנע מצעיר ערבי לדרדר את האוטובוס למידרון,** על מראהו החיצוני: „הוא בטח לא בא מפולניה."

זמירה אדם שפתחה השבוע רישמית את מועדונה זמי שרה, מקבלת בערב פתיחת המקום את הפרקליט צבי לידסקי. זמירה, המכונה זמי, קיבלה את אורחיה בפאב הנושא גם את השם בודגה בשירה דווקא, ובין הופעה והופעה ניגשה להתחבק עם מכריה ומוקיריה. בעיקבות הפתיחה היא החליטה לקיים במועדון ערבי שירה בציבור פעמיים בשבוע, בימים שני ורביעי. לפתיחה באו רבים מחבריה, שנהגו לשיר עימה במועדונים אחרים, שבהם נהגה להופיע מדי פעם כזמרת־אורחת.

■ מישפחתו של ח"כ אגודת־ישראל **אברהם שפירא** פתחה את דלת ביתה לפני כתבת של על המישמר. **טובה**, אשת הח"כ, הדוברת גרמנית על בוריה, סיפרה על יחסיה עם בעלה: „אצלנו אין בגידות. הבעלים באים הביתה ואנחנו צריכות להעניק להם את כל הנוחיות של בית שליו וחם."

פסוקי השבוע

● **אורי פורת, יועצו לענייני תיקשורת של ראש־הממשלה הפורש, מנחם בגין:** „מצב בריאותו הולך ומשתפר. מבחינה פיסית הופעתו ממש השתפרה. לדעתי, הוא נראה הרבה יותר טוב מאשר בהופעותיו לפני פרישתו. קולו המפורסם חזר אליו. כך מעידים גם אנשים שדיברו עימו בטלפון."

● **ישראל כץ, מנהיג**

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

מצב המדינה

האם ניצל המפקד את מעמדו כדי לבצע מעשים מגונים בקצינים?

בתחנת הכבאים

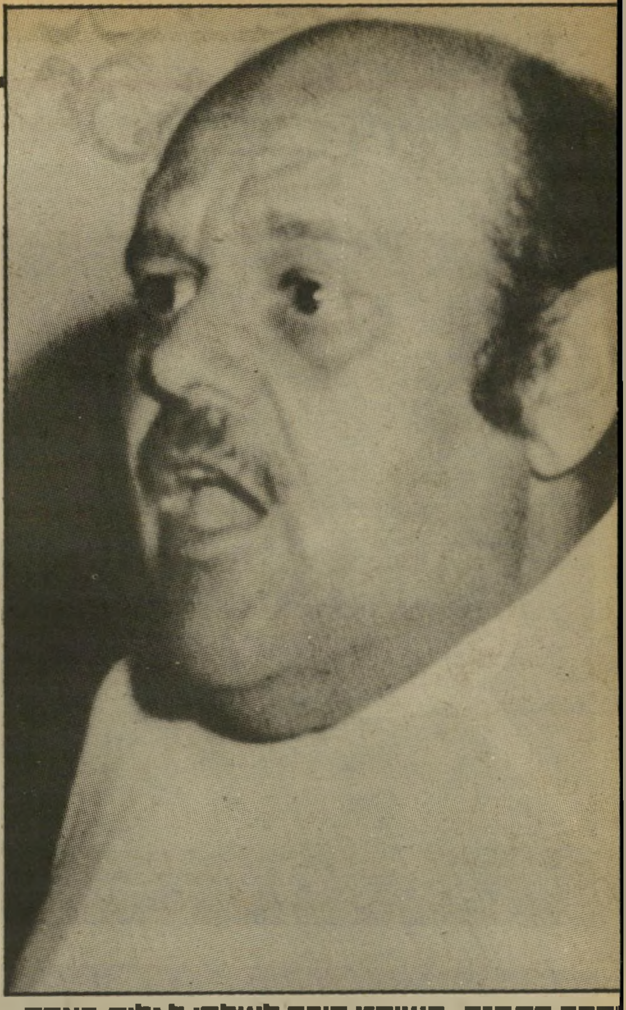

מפקד התחנה: השופט הורה לשלחו לגלות בצפת

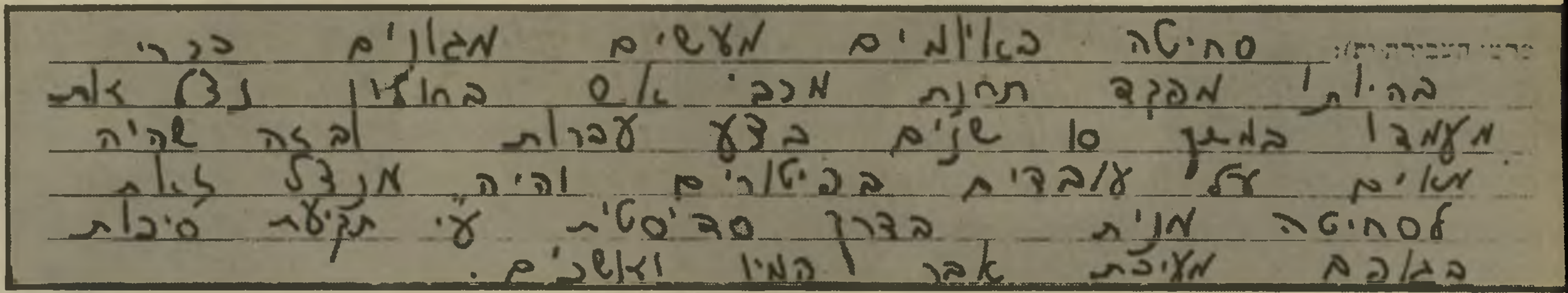

צו־המעצר של אורי וייסמן: „סחיטה באיומים ומעשים מגונים... סחיטה מינית בדרך סאדיסטית, תקיעת סיכות..."

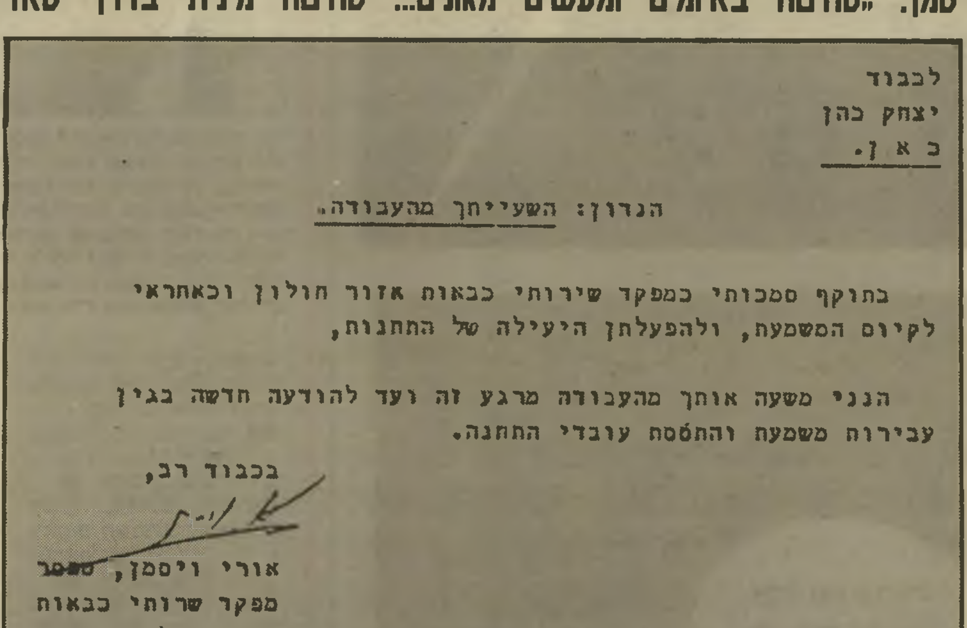

לכבוד
יצחק כהן
כ א ן.

הנדון: השעייתך מהעבודה.

בתוקף סמכותי כמפקד שירותי כבאות אזור חולון וכאחראי לקיום המשמעת, ולהפעלתן היעילה של התחנות,

הנני משעה אותך מהעבודה מרגע זה ועד להודעה חדשה בגין עבירות משמעת והתססת עובדי התחנה.

בכבוד רב,

אורי ויסמן,
מפקד שרותי כבאות
אזור חולון בת־ים.

מיכתב ההשעייה של יצחק כהן: „עבירות מישמעת, התססת עובדים..."

ו ייסמן הכניס אותי לחדרו... הורה לי להתפשט. הוא התפשט עצמו. וייסמן שכב עלי, גיפף אותי, יטף אותי והגיע לפורקן." אלה הם בריו של קצין כבאי־אש יוסף קארו, תצהיר שהוגש לבית־הדין לעבודה תל־אביב. אורי וייסמן הוא מפקד באי־אש בחולון־בת־ים.

כתב יוסף קארו בן ה־36, נשוי ואב שלושה:

„וייסמן היה קורא לי לבוא איתו מיקלט שבתחנת כיבוי־האש בחולון, ם היה מחבק אותי ומלטף אותי. אשר היה מגיע להתעוררות מינית, ה אומר לי שהוא הולך לשירותים יי להגיע לפורקן."

„בהזדמנות אחרת לקח אותי וייסמן תחנת „ב", שהיתה בה שביתה. התחנה יתה סגורה. וייסמן הכניס אותי חדר־השירותים ושם חזרה על עצמה סצינה המתוארת לעיל.

קארו טען בתצהירו, שנסחט בצורה משך שבע שנים על־ידי מפקדו, בבאי מיספר 1 של תחנת חולון.

מרוע המשיך קארו להיות הקורבן ל מפקדו במשך תקופה ארוכה ל־כך? מדוע לא התרחק ממנו? האם א היתה איזו הסכמה הדדית בין שני כבאים? „אני נשוי ואב לשלושה ידים," הסביר יוסף קארו, „אם־אישתי תגוררת איתנו בדירה וגם פרנסתה לי. בעשר השנים האחרונות עברנו, ישפחתי ואני, משברים מישפחתיים כלכליים. מכרנו את דירתנו לפני חמש שנים וכטרם הספקנו לרכוש ירה אחרת, אירע מהפך ונותרנו ללא ירה בבעלותנו. ועוד מכות נחתו עלי, אחרי זו. במשך תקופת המשברים ה אלי מפקד התחנה אורי וייסמן מר לי שהוא יוציא אותי מכל צרותי שהוא יעזור לי, ושבכל בעייה אפנה אליו בלבד. וייסמן היה מזמין אותי לחדרו ואומר לי שטוענים שאין אני מתפקד כראוי, שאינני שווה דבר ושהוא יעיף אותי... עוד היה וייסמן ממשיך ומשפיל אותי, על־ידי זה שהיה אומר לי שאני טיפש ושהוא זה שיעשה ממני קצין ושהוא יכול לעשות בי כרצונו... כאשר וייסמן היה רואה שאני מושפל ומוכה, הוא היה עושה תפנית — הוא היה שולח את ידו וצובט אותי בפיטמותי... אחרי שהיה דוקר אותי בסיכות וצובט אותי, היה שואל: אני מכאיב לך? אני משפיל אותך?

„היה לי ברור שאם אנסה לעשות (משהו) הרי שהוא (וייסמן) ידאג לפיטורי מן העבודה ואף אחד לא יאמין לסיפור שלי. אם הייתי נישאר מחוסר־עבודה (זה) היה לגבי קץ העולם.

„הנסיבות הפכו אותי שבוי בידיו של וייסמן בלא היה בי הכוח לצאת למאבק נגדו. ככל שחלף זמן ומעשיו של וייסמן היו יותר חמורים, כך נעשה מצבי קשה יותר ורצוני לפרוץ מן המעגל חייב קורבן גדול יותר.

קו אדום להשפלה

„**ה התנהגותו** של וייסמן היה גוזן סאדיסטי. הוא נהג לצבוט אותי עד כאב, לדקור אותי בסיכות, לעקם לי את היד.

„וייסמן היה מבקש ממני שאתיר לו לקיים אתי מישכב־זכר מלא. אבל בקשה זו היתה מרתיחה אותי וזה היה הקו האדום שהצבתי להשפלה שאני מוכן לסבול, כדי שמקום עבודתי לא ייפגע וכדי שאוכל לפרנס בכבוד את מישפחתי.

„כאשר מלאה סאת הייסורים וההשפלה, הרגשתי שאין אני יכול לעמוד בזה יותר וכבר עברו בי הרהורים של פגיעה פיסית בווייסמן, עד כדי רצח, ובכך לנקום את אשר עבר עלי במשך השנים... יחסים הומו־סכסואלים נכפו עלי כתוצאה משליטתו המוחלטת של וייסמן בחיי... ניסיתי להתחמק ממנו... נגעלתי מכל היחסים הסוטים הללו ואף הבהרתי לו את זה.

„כאשר ראיתי שאינני מסוגל להלחם בווייסמן, הפתרון היחידי היה להתרחק ממנו, ולהיקלט בעבודה אחרת, מבלי שאיש יידע את אשר עבר עלי".

יוסף קארו פנה למפקד תחנת־הכיבוי חולון, וביקש לצאת לחופשה ללא תשלום. „תוכל לחזור לכאן בכל עת," השיב לו וייסמן.

אחרי ארבעה חודשים נאלץ יוסף קארו לחזור לתחנת־הכיבוי בחולון. הוא לא הצליח להיקלט בעבודה אחרת. וייסמן הזמין את קארו לפגישה בארבע עיניים. „בפגישה שאל וייסמן אם, כאשר אחזור לעבודה, 'הכל יהיה כמו בעבר?' אני ידעתי למה הוא מתכוון והשבתי לו בשלילה. הבהרתי לווייסמן שלא אסכים יותר לעבור את כל הסיוטים וההשפלות.

„כתוצאה מכך היתה תשובתו של וייסמן, כי אין לי מקום בתחנה שלו, הואיל ואני מבוגר מדי והוא מחפש בחורים צעירים.

„חברי, יצחק כהן (קצין־כיבוי גם הוא בתחנת חולון), ניסה לעזור לי לשוב לעבודה והוא שוחח עם ווייסמן, אך נתקל בהתנגדות עזה. בשלב זה נשברתי. גיליתי ליצחק כהן את כל אשר עבר עלי בשנים האחרונות. כהן גילה לי, כי גם לו היו היתקלויות מן הסוג הזה עם וייסמן ועוד גילה לי שפנו אליו חברים אחרים מן התחנה, ואמרו לו כבר על נטיותיו של ווייסמן."

אשתו של קארו ביקשה לשוחח אם ווייסמן בנוכחות בעלה. היא שאלה אותו, מרוע אינו רוצה לקבל בחזרה את בעלה לעבודה. „זה בגלל שהוא לא רוצה להמשיך ביחסים?" שאלה האשה.

כאשר כלו כל הקיצין פנה יוסף קארו אל עורך־הדין יעקב גולני. הפרקליט שלח מייד מיכתב מפורט על הפרשה אל רמי כחלון, מפקח כבאות ראשי, וליעקב מרקוביץ, הממונה לתפקידים מיוחדים במישרד־הפנים. מרקוביץ השיב למיכתבו של גולני אחרי חמשה ימים: הנושא הועבר לטיפול המישטרה.

חיבוקים במיקלט

ב ינתיים הגיע קצין־כיבוי־שרי־פות שני של תחנת־חולון אל עורך־הדין גולני. היה זה אותו יצחק כהן בן ה־29, שכבר לפני תשע שנים התחיל לעבוד בתחנת הכיבוי שבה מפקד־התחנה הוא ווייסמן.

כתב יצחק כהן:

„כאשר עברתי קורס כבאים, היה וייסמן נוהג לקחת אותי לשיחה במכוניתו, כמעט מדי לילה והיה משוחח איתי זמן רב מאוד. כאשר הייתי אומר לו שאני עייף, הוא היה מרים לי את החולצה, מלטף לי את הגב, את הבטן ואת החזה, והיה ממלמל: 'למה אתה כל־כך רזה?' הוא היה נרגש ומתנשף.

„אני הייתי חניך בקורס־כבאים, בתחילת דרכי המיקצועית, והוא היה המפקד, הכל־יכול, שבהבל פיו יכול לקדם אותי או להפיל אותי.

„באחד הערבים הללו הרחיק וייסמן לכת וכאשר ליטף את ביטני, הוא החדיר את ידו מתחת למיכנסי ואחז באבר־המין שלי. הייתי מאוד נבוך

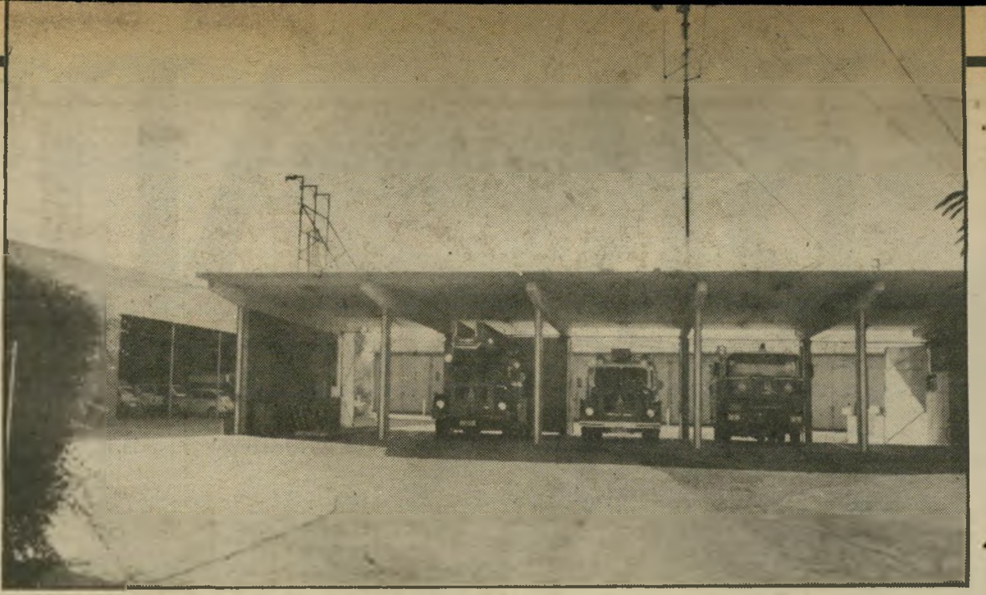

תחנת הכבאים בחולון: מה התרחש שם במיקלט ובמכוניות?

ונזעם. הבטתי בעיניו ואמרתי לו: ,המפקד, אני מרגיש לא בנוח.'

„וייסמן סילק מייד את ידו, וכאילו התעורר מחלום רע, אמר לי: ,אני חייב לחזור הביתה. לילה טוב!'

„בתקופה אחרת היו לי ויכוחים עם אחראי־המישמרת וביקשתי לשוחח עם וייסמן. המפקד קבע איתי פגישה סמוך לביתי בשעות הערב המוקדמות. הוא אסף אותי במכוניתו ונסע לכיוון יפו. שם החנה את המכונית. וייסמן אפילו לא התחיל לשוחח עמי על הבעיות שהיו לי. מייד התחיל ללטף אותי בחזה ולפרום את כפתורי חולצתי. לא ידעתי איך להגיב. לא רציתי להגיב בחריפות, שמא יתרגז ויתנכל לי, אבל אמרתי לו שאני מרגיש לא נוח. וייסמן שאל אותי: ,אתה חושב שאני שונא אותך? אני משפיל אותך?'

„לאחר זמן ביקש ממני וייסמן לרכז את נושא הכנסת מפות ברזי־השריפה בחולון־בת־ים ולעשות זאת במיקלט, כי שם יש הרבה מקום ושקט. תוך כדי עבודתי במיקלט, היה וייסמן יורד למיקלט, מחבק אותי מאחור, מכופף את ידי האחת ותופס את ידי השנייה, והיה ניצמד אלי בחוזקה מאחור והרגשתי שהוא מתנשם ונדחק אל גופי. אחרי כל מיקרה כזה היה וייסמן נכנס לשרותים...

„במשך התקופה שבה וייסמן נטפל אלי באופן מיני, סיפרתי זאת לאחי ולאישתי — שהבחינה בסימנים הכחולים שנבעו מצביטותיו של אורי וייסמן בחזי.״

כהן הצהיר שגם אחד הכבאים, הוא קורא לו בשם בדוי, הסכים למסור עדות במישטרה, בתנאי שיובטח לו שלא יפוטר בעיקבות הגילויים שלו.

עובד נוסף בתחנה, שמסר עדות על הפרשה, בסיגנון הדומה לזה של יוסף קארו ויצחק כהן, נקלע למשבר נפשי ונשלח לאישפוז, אחרי שהתלונן על כך שרודפים אחריו.

מכונית צמודה בגלות

כאשר נודע לוייסמן שאני עוזר ליוסי קארו ושנשלחה תלונה למר יעקב מרקוביץ על כל המיקרה בתחנה, הוא התחיל להסית את עובדי התחנה נגדי.

„וייסמן סיפר לעובדי התחנה שאני מספר על כולם שהם הומוסכסואלים ושאני משמיץ אותם ופוגע בהם. ברור שדבר זה קומם את העובדים והם נטו לצידו של וייסמן.״

בינתיים הושעה כהן מהעבודה. כתב וייסמן לכהן:

„בתוקף סמכותי כמפקד שירותי כבאות אזור חולון וכאחראי לקיום המישמעת, ולהפעלתן היעילה של התחנות, הנני משעה אותך מהעבודה מרגע זה ועד להודעה חדשה בגין עבירת משמעת והתססת עובדי התחנה.״

סעיף 5 של תקנות שרותי הכבאות 1980 לא מציין שלמפקד יש סמכות לפטר או להשעות עובד בגין עבירות מישמעת.

ועל איזו עבירת מישמעת הושעה, בעצם, יצחק כהן? זה התברר יומיים אחרי שעורך־הדין יעקב גולני הגיש לבית־הדין לעבודה תביעה נגד איגוד ערים לשרותי כבאות איזור חולון, וביקש צו־מניעה בדבר השעייתו של כהן.

הממונים על וייסמן התייצבו מאחוריו. אנשיו של דוד צדוק, יו״ר איגוד ערים לשרותי כבאות חולון ולשעבר סגן ראש עיריית חולון, הגישו תצהיר שבו ציין בעל חברה לציוד ושרותי־כיבוי שביולי 1982 המליץ יוסף קארו על תוצרתה של חברה מתחרה.

לא דוד צדוק, לא רמי כחלון ולא יעקב מרקוביץ, מצאו לנכון לבטל את השעייתו של העובד שהתלונן נגד אורי וייסמן, לפחות עד שתסתיים החקירה במישטרה, שעצרה בינתיים את וייסמן.

חוקר המישטרה טען בבית־המישפט בבקשה להארכת המעצר, שמפקד־הכבאים חשוד בסחיטה, באיו־מים, במעשים מגונים, בסחיטה מינית בדרך סאדיסטית.

וייסמן דחה את החשדות, אך נעצר להמשך החקירה ובשלב הבא הוגלה לצפת כדי שלא יוכל להשפיע על העדים שהמישטרה ממשיכה לחקור.

בניגוד למתלונן, יצחק כהן, לא הושעה אורי וייסמן מעבודתו ואפילו מכונית האופל הצמודה (והממוזגת) של מפקד התחנה, יצאה עימו לגלות, לצפת.

בינתיים קרו עוד כמה דברים. כבאי אחר ניסה להוציא, במירמה, את תיקו הרפואי של המתלונן, יצחק כהן, מבית־החולים שבו אושפז אחרי מיל־חמת יום־הכיפורים, עת קיבל טיפול רפואי פסיכיאטרי בעיקבות המשבר שפקד אותו במילחמה. אז היה בן 19, ומהטראומה החלים אחרי שיחרורו.

אפשר רק לנחש מי שלח את הכבאי הזה, כדי להכפיש את שמו של יצחק כהן.

מאידך החלה המישטרה בודקת גם מידע על כך שבתחנה בוצעו אוברולים למכוניות פרטיות בתוך המוסך של הכבאים, ווייסמן גם נחשד בקבלת טובות־הנאה מיצרן מכשירי־כיבוי מחו״ל שאצלו ביקר.

את האש שפרצה בתחנת כיבוי־האש יהיה, כנראה, קצת קשה לכבות.

מרסל זוהר ■

קצין כיבוי יוסף קארו: „הוא גיפף וליטף אותי...״

קצין־כיבוי יצחק כהן: הוא פרם את כפתורי חולצתי!...״

הווי

אבל, גם צריכים לדעת לשחות

בתל־אביב הציע אזרח, במיכתב למערכת, לשנות שוב את שם המטבע הלאומי. והפעם — משקל לשנורקל. וזה משתי סיבות: 1. השם החדש יבטא היטב את תלות המשק בשנור; 2. יחד עם זאת הוא גם יבטא את התיקווה שהמשק ימשיך לנשום, גם בשעה שהוא טובע.

* * *

צריכים לדעת מה לומר ואיפה לומר את זה

בתל־אביב נקלע איש־ציבור יליד אוסטריה לשכונת־מגורים של יוצאי תורכיה, פלט בהיסח הדעת, בדברו על נושא מסויים, כשרצה להדגיש את הצורך בפעילות מבוקרת: „להרוג תורכי — ולנוח!״ הוא נתקל בזעם הנוכחים, ביקש לתקן ושינה בו במקום את הביטוי ל„להרוג אוסטרי — ולנוח!״

* * *

שלושה אפסים באפס־אפס

בירושלים הודיעה קבוצת חרדים קיצוניים כי תימנע מהשימוש בשטר אלף השקל החדש, הנושא את דיוקן הרמב״ם, מכיוון שעתה צורף הרמב״ם הקדוש לסידרת שטרות הכסף הנושאים את דיוקנות האפיקורסים ז'בוטינסקי, בן־גוריון והרצל, וזה על שטר ש„בכלל, רק שווה שלושה אפסים.״ קבוצת חרדים אחרת הודיעה כי תימנע מהשימוש בשטר החדש מהחשש שמי שנושא בארנקו שטר עם דיוקן מורה ההלכה המקודש עוד עלול לפגוע בכבודו כאשר ייכנס, כשהשטר בארנקו, לבית־השימוש.

* * *

בחברון אין תיאבון

בתל־אביב גילה הירחון טבע וארץ כי צפרים, העוקבים אחרי עופות למיניהם, צפו לאחרונה בלהקה של 200 נשרים ליד פגר פרד בגולן; בלהקה של 150 נשרים ליד פגר פרה בגליל ובלהקה של 25 נשרים המנסים לסעוד את ליבם בחגבים, בשדה־חיטה, דרומית לחברון.

* * *

הוויסקי לא הספיק?

בצה״ל הואשמו שני רס״רים כי גנבו בשנה שעברה ממחנה האמריקאים שבנו את שדה־התעופה רמון בנגב, 300 מיטות, 300 מיזרנים, מערכת כלי־אוכל מפלסטיק לשימוש חד־פעמי, כמות של בשר חזיר, מיספר בלתי־ידוע של פחיות קוקה קולה, עשרה ארגזי יין, 20 בקבוקי ויסקי ומכונה אחת לסחיטת מיץ פרי־הדר.

* * *

רב־פת״ם

בתל־אביב הביע את דעתו סוכן רב־בריח, שהביקוש למוצריו בחודש האחרון עלה בחמישים אחוזים עקב הדרישה לשיריון דלתות דירות, כי בעצם מה שקרה הוא שהציבור עבר מפת״ם (פקדון תושב מקומי) בבנקים לפת״ם (פקדון תחת מיזרן) בבתים.

* * *

על דיאטפת, אטפוך

בתל־אביב נתגלה כי בקורס האחרון לנהיגה זהירה, הנערך מטעם אגף הרישוי במישרד־התחבורה לנהגים אשר צברו שש נקודות בעבירות תנועה, הזדמנו יחד, אחר שאספו כל אחד את שש הנקודות הקריטיות: מורה־נהיגה, בוחן־רכב ושופט־תעבורה (שעבר באור אדום).

BR ADWAY 80

כתה במדליית זהב ב-Monde Selection '83

יקה של MONDE SELECTION, המרכז הבינלאומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1983 על איכותה המעולה.

מוקד B17

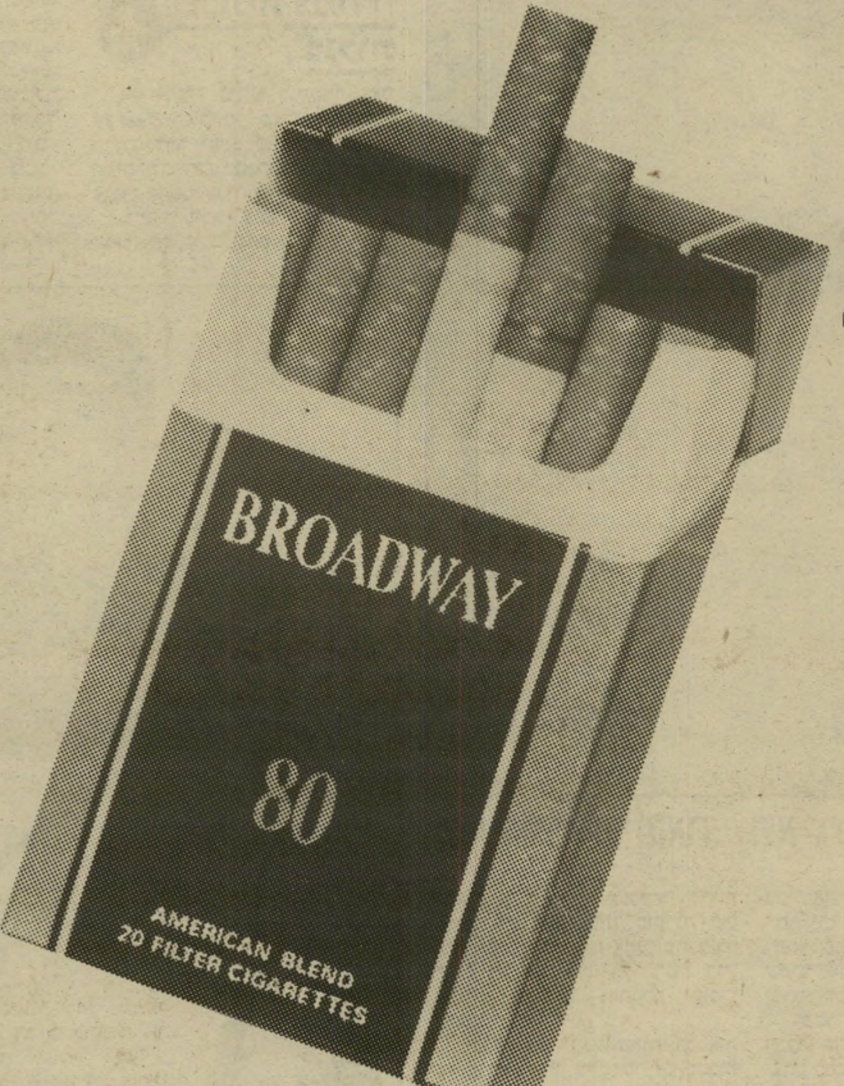

מתאים לה.

אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות.

דן רביב, שגרם לחידוש החשוב היחידי בטלוויזיה הישראלית בזמן האחרון, מספר על דרך הכנת התוכנית, תקופת עבודתו ככתב בוושינגטון, החינוך של ילדותיו בארצות־הברית בהשוואה לישראל וחוסר הפירגון מצד עמיתיו

„אני חוזר הביתה ב־3 לפנות בוקר, יושב במיטבח, אוכל גלידה ואין לי עם מי לדבר."

„אני גומר מוקדם בבוקר את הישיבה ביני ובין עצמי, עם חבר מערכת נוסף, ששמו לבד."

„כמה מעמיתי, החליטו בתקופה של לחצים שהם עולים על תקן של קדוש מעונה ונרדף פוליטי."

„אחרי הראיון עם פינקלשטיין, לולא היינו מנפנפים אנשים מהאולפן, זה היה מגיע לאלימות גופנית."

ראיינה שרית ישי

„אחד הכתבים הבכירים לחץ את ידי ואמר שאדע שהתוכנית, לפי נסיונו, תהיה כישלון חרוץ."

„התיקשורת האמריקאית מלאה יהודים צעירים. המילה ישראל, פותחת לך את כל הדלתות."

„עמיתי הבטיחו לי שאני אכשל!"

מאז שחזר מוושינגטון, לפני כחמישה חודשים, הצליח דן רביב לחולל מהפך בטלוויזיה הישראלית.

לאלה שחדלו לתלות תיקוות בטלוויזיה, ושהתייאשו מן הציפיה למצוא בה חידוש מרענן או חריגה מהשיגרה, הוכיח דן רביב שבעזרת דמיון, תושייה, רצון־טוב וכישרון עיתונאי, אפשר גם לנסוך רוח מרעננת בטלוויזיה הישראלית, הקופאת לרוב על שמריה.

תוכניתו של רביב, „כותרת לילה" היא, ללא ספק, הגולה שבכותרת מישדרי הטלוויזיה. העימות, הנערך בנושאים אקטואליים בסיומו של יום־תוכניות, בין שני אישים – חלקם בבחינת „סקופים" – מרתק ומחדש.

אם הצליח דן רביב להביא לידי כך, שאנשים יאחרו ללכת לישון בגלל העימותים המובאים בתוכניתו, סימן שהצליח.

והוא הצליח. דומה כי העימות בין אותו פאשיסט ישראלי, פינקלשטיין מנצרת־עילית, ובין הפסיכולוג הערבי מנצרת־הערבית, עשה לחברה הישראלית יותר מאלף מאמרי מערכת.

דן רביב היה כתב הטלוויזיה בוושינגטון במשך ארבע שנים. קודם לכן הספיק לעסוק כמעט בכל תחום במיסגרת הטלוויזיה הישראלית.

רביב (41) אבא לשרון (14) וקרן (11) ונשוי לנורית, עורכת־דין למיסוי בינלאומי. הוא נולד בירושלים והוא בוגר בית־הספר תחכמוני. את הקאריירה העיתונאית שלו החל ב„ידיעות אחרונות", שם החליט העורך, דב יודקובסקי, להפוך אותו עיתונאי, לפי הספר. הוא החל ככתבן המקבל הודעות עבור הכתבים, אחר־כך ישב בארכיון וגזר תצלומים לתיוק והיה גם נער־שליח בין חדר־החדשות והדפוס. כאשר הועלה בדרגה, הפך כתב לענייני ביוב בפרובינציה, כתב בית־מישפט וכתב מוניציפאלי.

על רקע חילוקי־דיעות עזב את העית[...] לטובת הרדיו, שם אומץ על־ידי לאה פורו[...] והפיק את התוכנית „בית אבי". מאוחר יות[...] הצטרף ליעקב בן־הרצל, חיים יבין ואלימל[...] רם וביחד עשו את התוכנית „יום ביישוב"[...] הוא היה הזוטר והפעלתן. כדבריו, עשה או[...] כל העבודה הקשה, כולל תחקיר, כד[...] ששלושת הגדולים יגיעו ורק יתרמו או[...] קולם לשידור עצמו.

הוא זכה במיכרז ככתב השעה העברי[...] של ה„בי־בי־סי", עד שבהחלטת פרלמנ[...] בוטלה התוכנית בשנת 1968. אז ניגנ[...]

(המשך מעמוד 25)

לבחינת־כניסה לטלוויזיה. הוא עמד בפני ועדה ונשאל שלוש שאלות: האם עבד בטלוויזיה? תשובתו היתה: לא. האם הוא יודע לראיין בטלוויזיה? תשובתו היתה: לא. האם הוא יודע מה זו טלוויזיה? תשובתו היתה, שוב: לא. כנראה ענה את שלוש התשובות הנכונות, שכן מייד קיבלו אותו לעבודה.

כמו רבים וטובים אחרים התגלח על זקן הציבור. כשטוביה סער התמנה מנהל הטלוויזיה בתל־אביב הוא היה סגנו והכתב היחיד בתל־אביב. בבוקר היה טס לאילת, להכין כתבה, בצהריים היה מכין כתבה בירושלים ובערב בתל־אביב. לעיתים שלוש, ארבע ואף חמש כתבות ביום. הוא עשה סרט עם בן־גוריון, אפילו ביים את הזקן כשהוא מכריז מחדש על הקמת מדינת־היהודים. הסרט הלך לאיבוד ורק לאחרונה, אחרי 15 שנים נמצא מחדש.

רביב עבר כמעט כל סיפור עיתונאי אפשרי. הוא ראיין באופן בלעדי את לנסקי, כשחיפש מיקלט בארץ, היה כתב לענייני צרכנות, כתב מקומי, כתב לענייני מיפלגות, כתב בכנסת וכתב בארצות־הברית. הוא שוחה היטב בים הטלוויזיוני. כשחזר ארצה רבים מעמיתיו לא פירגנו למיקצוען הוותיק. היו שקברו את תוכניתו "כותרת לילה" עוד לפני שנולדה, אך במיקרה זה דומה שהתקיים הפיתגם "קינאת סופרים תרבה חכמה."

● מהיכן שאבת את הרעיון ל"כותרת לילה?"

הרעיון גנוב, אחרי שעבר שינוי, עידכון ושיפוץ מתוכנית אמריקאית הנקראת נייט־ליין והמשודרת ברשת אי־בי־סי. התוכנית הזו, שהחלה לפני שנתיים, פרצה את המוסכמה שהציבור האמריקאי לא מעוניין בתוכניות־מלל רציניות בשעות הלילה. האיש שעליו קמה התוכנית, טוד קופ, היה כתב בסטייט־דיפרטמנט ושם הכרתי אותו ודיברנו לא פעם. הפריצה שלו למסך היתה מטאורית, על רקע פרשת בני הערובה באיראן. הוא העלה את הנושא מדי לילה בשעה 11.30 והצליח להתחרות בהצלחה ולשבור את המיתוס של ג'וני קארסון, המעלה מזה 21 שנה תוכנית־מלל קלילה, הבנויה על קופים, כוכבנים ואנקדוטות אנושיות.

וכך, בפעם הראשונה, האמריקאי, שנחשב שיטחי הוכיח שהוא דווקא מעוניין בתוכנית רצינית, וסיקרי רעת־הקהל הביאו לכך שהתוכנית הוארכה לשעה מדי לילה, ונחשבת אחת מפריצות־הדרך הגדולות בטלוויזיה האמריקאית.

● גם "כותרת לילה" נחשבת כבר, ובצדק, פריצת־דרך בטלוויזיה הישראלית. האם, כאשר חזרת ארצה, רצית לעשות משהו שיזיז את התיקשורת?

בכלל לא. כשחזרתי ארצה הבטחתי לעצמי שאני מעלה את עצמי לבית־הלורדים של הטלוויזיה הישראלית. אחרי ארבע שנות עבודה קשה, חשבתי שמגיעה לי מנוחה. תוך כדי שיחות עם הממונים עלי, הסתבר שיש מה לדבר על המישבצת הריקה של 11.30 בלילה. הצעתי שנקח נושא אחד ונעלה אותו מכל הזוויות. הפתרון העכשווי, של עימות, הונחת מלמעלה, משום חשש של הטלוויזיה לטפל בנושאים רגישים. העימות מאפשר ללכת בין הטיפות, ומביא מייד את הצד שכנגד להגיב, כך שלא יכולות להיות לאף אחד תלונות.

● אחרי ארבע שנים שבהן היית מעורב בזירת העיתונות הבינלאומית, כיצד נראית לך העיתונות הישראלית?

המיפגש המחודש עם התיקשורת הישראלית חידד אצלי במכה אחת דברים שתמיד ידעתי. התיקשורת הישראלית סגורה בתוך עצמה. יש 50 מרואיינים שטובים לכל נושא ובכל זמן. אני קורא להם הגולגלות הצפות של התיקשורת. גולגולת לכל נושא, אבל רק אחת. השינויים היחידים הם בסוג העניבה או בצבע הז'אקט והחולצה. החד־מימדיות של הנושאים המטופלים על־ידי העיתונות מזכירה לי כלב המסתובב אחרי זנבו.

הנושאים נלעסים, נטחנים ומעלים גירה. עיתוני סופשבוע, הרדיו והטלוויזיה — ראית אחד, ראית את כולם.

חוץ מזה, נדמה היה לי שהארץ הולכת ומאבדת את סבלנותה לדיעה אחרת. כלומר לא היה יותר לגיטימי להשמיע ריעה אחרת. חוסר ידע, חוסר סבלנות לגבי מה שחושבים אחרים היו ממאפייני התקופה. לכן החלטתי שתוכנית כמו כותרת לילה מתאימה. והלכתי על כל הקופה.

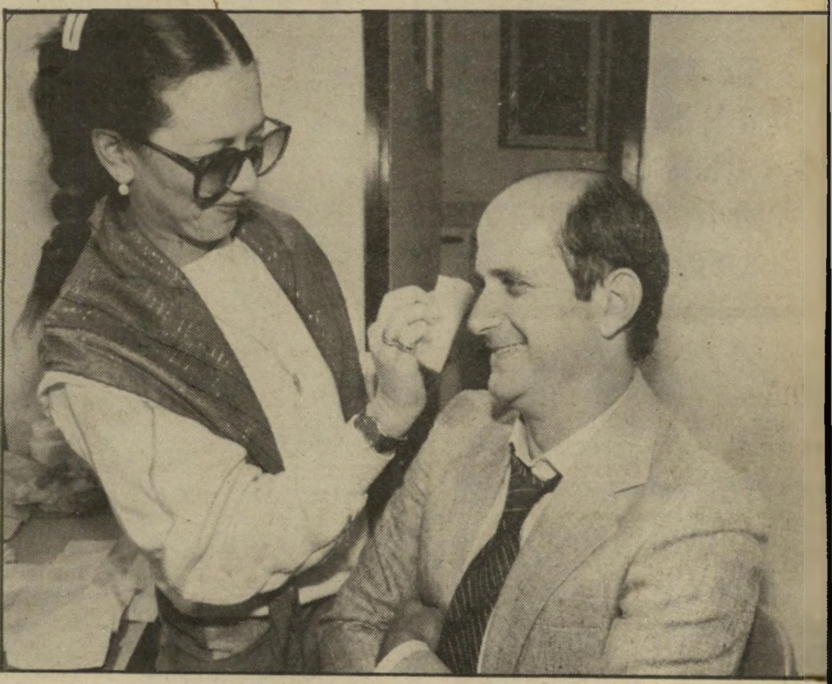

מרואיין רביב מתאפר*
"הילדות שלי ממש פורחות כאן!"

● למה אתה מתכוון שהלכת על כל הקופה?

בעלי חזקה שעשו בעבר והגישו חדשות גילו עויינות רבה מאוד לפולש החדש שעתיד לעשות משהו אחר. מרבית העמיתים שלי ניבאו לי כישלון חרוץ בטענה שאין מספיק אנשים לראיין במדינת־ישראל ובטענה שאין מספיק נושאים לטיפול.

אחד מכתביה הבכירים של הטלוויזיה, שלא אזכיר את שמו, כדי לעשות לי יותר קל ביום הראשון של שידור התוכנית, לחץ את ידי ואמר שאדע שהתוכנית היא בבחינת כישלון חרוץ ולפי מיטב ידיעתו ונסיונו הוא לא מוכן להמר עליה. הוא אמר שאין את מי לראיין ושאחרי שאגמור לראיין את חברי־הכנסת אשרף מייד.

● ואיך זה השפיע על ימיה הראשונים של התוכנית?

הימים הראשונים היו די לחוצים. לכן ההימור שלי היה על כל הקופה. לא רק עצם ההופעה על המסך אחרי ארבע שנות העדרות ולא רק עצם הקושי שבהליכה נגד תפיסת העמיתים, שכולם אמרו לי — תיכשל. ידעתי שאם אני אוכל אותה והעסק לא מתרומם, אני חוטף את הזאפטה שלי ברשות־השידור וגמרתי עם הקאריירה. לא היו לי נתונים להאמין שאצליח, אבל הרגשתי שהגישה שלי נכונה.

● ובעת, אחרי שהצלחת?

עדיין קשה. עובדים מבוקר עד ערב וזוהי עבודת־הכנה אפורה עם עשרות טלפונים. קשה מאוד למצוא נושאים לעימות. ואם כבר יש נושא, אחד משני הצדדים לא רוצה לבוא. וקורה שאחד הצדדים מציג עמדה מעומתת, מגיע לשידור, מתיישר והופך ילד טוב ירושלים.

עד היום, בתקופה של ארבעה וחצי חודשים היו אצלנו מאתיים מרואיינים, מיעוטם חברי־כנסת, מיעוטם ידועים ורובם חדשים, שיש להם מה להגיד בנושאים אקטואליים ודרך האמירה שלהם רלוונטית מאוד לישראל של היום, החל מגדי כהן, סבל בשוק הסיטונאי, דרך השייך מתל־מלחתא ודרך גוגה רג'ואן מעשירי ירושלים נגד חיה מיזרחי משיכון מפונים יפו ג'.

היה אצלנו אלכס פינקלשטיין מנצרת עילית שנשבע להרוג ערבים ויועצים פוליטיים אמריקאים שסיפרו על המשבר בארצות־הברית. במקום להביא פרופסור, שידבר על המשבר, הבאנו את האמריקאים עצמם. נושא המשבר קובה ארצות־הברית לא הובא מספסלי האקדמייה, הבאנו לצורך העימות את מזכיר המיפלגה הקומוניסטית הישראלית, שיש לו קשרים מצויינים, כדי להסביר מה הולך.

■ ■ ■

● מהי שיטת העבודה שלך על התוכנית?

שיטת־העבודה די פשוטה. את ישיבת־המערכת אני עורך ביני ובין עצמי ואני גומר אותה מוקדם בבוקר,-ואז מצטרף אל שנינו, אל אני ועצמי, עוד אחד: לבר. שלושתנו, אני, עצמי ולבד, יושבים עם ליאורה לבקוביץ', שהיא התחקירנית של התוכנית, ותפקידה לסייע לי לסגור עניינים, ואז אנחנו, ארבעה חברי המערכת, מלבנים את הנושאים. אף פעם אין ביטחון שהנושא שהוא אקטואלי בבוקר יהיה אקטואלי בשעות הלילה.

● אחרי ארבע שנים בחו"ל וכאיש־מערכת יחיד כיצד אתה מגיע אל האנשים, בעיקר הלא־ידועים, המופיעים בתוכניתך?

אני כבר 20 שנה במיקצוע. במהלכן עבדתי בכל סוג של עיתונות. גדלתי בידיעות אחרונות, עבדתי בקול ישראל, בבי־בי־סי בלונדון, ובטלוויזיה עשיתי כל כתבה אפשרית. לכן צברתי לי מיטען של ידע וחוש לכותרות ולאנשים. לא יכול להגדיר את החוש הזה, אבל לכאורה זה מה שיש לך ואין לאחרים. אז אני נפגש עם אנשים, מריח נושאים וזה שלא הייתי פה ארבע שנים — אז מה? שום דבר לא נשתנה.

● היה לך קשה לחזור ולהתאקלם מחדש?

אם הייתי עובר ליוקנעם, היה קשה לי באותה מידה. להיות כתב בארצות־הברית זה בית־ספר. אתה עובד לבד, עובד במאטריה אחרת, עם מיטב העיתונאים העולמיים. הייתי שליח, ולא אחד שעשה טובה והואיל לחזור. גם המעבר לשם היה קשה והחזרה, מבחינת הילדות, זה שיגעון. הילדות שלי טולטלו בארצות־הברית מפאבליק־סקול דרך ישיבה — כאן, בתל־אביב, הן פורחות.

● היה לילדות קשה להסתגל לאורח־החיים האמריקאי?

ההבדל בין מיבנה האישיות הישראלי והאמריקאי הוא גדול יותר משנדמה סתם משיחת־אקראי. היצור האמריקאי נבנה על־ידי החברה ולפי צרכיה. אתה בא לארץ כזאת, בתור כתב זר, יש לך אפשרות להיכנס לחברה האמריקאית בלי לעסור את כל היסורים של מישהו מבחוץ. ואז אתה רואה את המנטאליות האמריקאית ברוטב הטיבעי שלה. הילדות שלך הולכות לבית־הספר, אתה נפגש עם הורים, מדבר על חינוך. הילדות שלי למדו בבית־ספר בצ'ביצ'ייס. הילדה התחילה להתלונן שכל הזמן

"ידעתי שאם אני אוכל אותה, והעסק לא מתרומם, אני חוטף את הזאפטה שלי ברשות־השידור וגומר את הקאר־ירה."

מעבירים אותה כיתות. חשבתי לעצמי שאולי יש בעיה, ילדה זרה, לא מתאקלמת, הלכתי לשוחח עם המנהל. ואז הסתבר לי שזו השיטה. הם מעבירים ילד מכיתה לכיתה, כדי שהילדים לא יתקשרו, כדי שידעו מייד מההתחלה שצריך ליצור יחסים רופפים ולא להתקשר לילדים אחרים.

● מדוע?

מכיוון שאתה חי בוושינגטון, במרכז העוצמה האמריקאית, בעיר שבה אנשים באים ונעלמים. אם אתה מצליח, אתה מביא איתך צוות של יועצים ועוזרים ומזכירות ונמצא על גג העולם, אבל מהפך פוליטי אחד ואתה והחבר'ה שלך נעלמים כלעומת שבאתם. אתה עובר לעיר אחרת, למרינה אחרת. ואדם שהיה לו כח ועוצמה נבלע באלמוניות. ואז הוא צריך להתחיל את חייו מחדש, להחליף בית, להחליף חברים, להחליף אפילו מישפחה. וכך מכינים את הילד כבר משחר ילדותו, שאין שום דבר קבוע בחיים.

בוושינגטון ילדים לא באים לשחק אחד עם השני במשך השבוע. ההישגיות של החברה האמריקאית נכנסת למחשב. הילדים עושים שיעורים עד שבע בערב ומבקרים חברים בתאום מראש, רק אחת לשבוע. הכל מאוד מסודר ומאוד מאורגן. כשאתה נפגש באמריקאי, במיוחד בחוף המיזרחי האמביציוזי והקשוח, אתה די מתפעל מהכביכול־פתיחות שלו, רק אחר־כך מסתבר לך שזה הכל העמדת־פנים.

כשבאתי לוושינגטון לא ידעתי איך לחדור לבית הלבן, לקונגרס. אנחנו מגיעים לארצות־הברית בלי להיות מודעים לכך שאנחנו מרינה קטנה, החיה בצילה של תרבות אחרת. אז אתה בא לראות את האנשים הגדולים האלה, שהסרטים שלהם והספרים שלהם והשירים שלהם והמוסיקה שלהם משפיעים על חייך, ואתה מגלה שיש להם שיכבה דקה של גינונים, שהם לכאורה גילוי־לב חברותי. ליבך יוצא להכרות החדשה ולחברות שהזדמנה לך עם הסנטור שהיה כל־כך לבבי ופתוח אליך, ואז אתה מגלה כי מתחת לשיכבה הזו קיימת שיכבה קשוחה לא־תאמן־ממש, שהיא תוצאה של לחץ אדיר, הרבה מאוד פחד מכישלון או מסילוק הצידה.

וושינגטון היא עיר שבה המרוץ אדיר ואם מישהו מועד בסיועה המאסיווי של התיקשורת הוא מועף לצידי הדרך ומסולק סופית. וכשאתה נכשל, המשמעות היא טוטאלית לגבי חייך וזה כולל כמובן גם מהפך כספי.

● איך התמודדת עם התופעה?

אתה בא מישראל, חושב שיש לך משהו שיכול להיקרא עוצמה, ומגלה שהעיתונות הישראלית באמת לא חשובה ומה שחשוב בוושינגטון זה העיתונות האמריקאית, הארצית והמקומית, כי חברי בית־הנבחרים עומדים לבחירות כל שנתיים והם אנשים עצבניים החוששים לכיסא שלהם. אתה לומד מהר מאוד לזהות את העמדות־הפנים ואת הפונקציה שאתה ממלא לגבי האנשים האלה.

■ ■ ■

● וושינגטון היא מרכז עיתונות בינלאומי. אתה עצמך אומר כי לנבחר האמריקאי חשובה יותר העיתונות האמריקאית. איך מתסקדים במסגרת כזו?

התחרות הקשה ביותר בעצם מתנהלת בתוך התיקשורת האמריקאית, בעיקר בין רשתות הטלוויזיה. אני לא יכול להמעיט מילים בתיאור העוצמה של התיקשורת במרינה שהיא בריאה ביחסים בין כלי התיקשורת והפוליטיקה. במרינה שבה ניתן לעיתונות חופש מלא של מידע, שבה הממשלה יוצאת מדרכה לספק אינפורמציה מתוך אמונה שזכותו של הציבור, משלם המיסים, לדעת. מדי יומיים נערכים תדריכים שבהם אתה יכול לשאול כל שאלה, ורק לאחר מכן מתחילה התחרות על הסיפורים יוצאי־הדופן ועל הסקופים. זה מישחק הגדולים באמת, המצריך רמת חדירה עצומה לממשלה, כוח־אדם גדול וקשרים, שהם מעל ומעבר למה שיש לעיתונות הזרה. אני קורא לאולם־העיתונות בסטייט־דיפרטמנט מיגרש־המישחקים של הליגה הלאומית.

● אם המישחק מתנהל בתוך התיקשורת האמריקאית, מה בעצם תפקידה של העיתונות הזרה בוושינגטון?

בעיקר להיות ניזונה מהתיקשורת האמריקאית. לוקחים את החומר מהם וכל אחד נותן פרשנות משלו. למדתי את הלקח שלי כשנשלחתי לסקר את הוועידה הרפובליקנית בדטרויט, שבה נבחר רונאלד רגן כמועמד לנשיאות. נסעתי לשם, נציג בודד של הטלוויזיה הישראלית, ואיזה שוק זה היה בשבילי כשגיליתי שאי־בי־סי לבדה שלחה לשם 2500 איש. זה לא ייאמן מה שעבר עלי. כשהגעתי למקום, גיליתי אולמות אדירים, מיסעדות, בתי־קפה, חדרי־איפור, מעבדות וכל זה לארבעה ימים בלבד. 10000 אנשי טלוויזיה באו לסקר את האירוע, ואתה בא כמו אידיוט, ומה נשאר לך לעשות? אתה יוצר קשרים, מארגן לך חומר ונותן פרשנות.

● כלומר אתה, בעצם, כתב אפור בלי הזוהר של עיתונאי חשוב?

* על־ידי המתאפרת בינה לוז.

מתי אתה הופך להיות חשוב? כשאתה חורג מגבולות וושינגטון ועושה עבודה במדינות אחרות. אני, למשל, סיקרתי ביחד עם העיתונאי האמריקאי ג'רי טומפסון מעיתון בטנסי, הנקרא טניסיאן נושא שעניין את התיקשורת. הצלחנו לחדור לשורות הקו־קלוס־קלאן בטנסי בעיקבות פיצוץ בית־כנסת יהודי. אפילו קיבלתי ראיון בלעדי באחת מתוכניות החדשות החשובות ביותר. וישנו גורם נוסף, העובדה שאתה בא מארץ אחרת הופכת אותך למשהו. אחד הדברים שעוזרים לך כישראלי, היא העובדה שהתיקשורת האמריקאית מלאה יהודים צעירים. כמו שהכדורסל האמריקאי הוא כושי, התיקשורת האמריקאית היא יהודית, והמילה ישראל, אלא

„קורה שאחד המתעמתים מביע את דעתו בתחקיר, וכשהוא מגיע לתוכנית — הוא מתיישר והופך ילד טוב ירושלים."

אם אתה מפגיז את צברה ושאתילא, פותחת להם את הלב ולך — את הדלתות.

● בוושינגטון ראיינת באופן בלעדי את הנשיא קארטר. האם התרגשת לפני הראיון?

הייתי נתון במתיחות קלה. הגבילו אותי לעשר דקות וזהו.

● איך קיבלת את הראיון?

על־ידי פעילות מזורזת, שמטרתה היתה לשכנע את יועציו, כי חשוב שישמעו בישראל את דעתו של הנשיא קארטר באופן ישיר. אחד הדברים שהדהימו אותי הוא השימוש שעשה קארטר בטלפרומפטר שיש בכל אולפן־חדשות ושממנו קוראים הקריינים את החדשות. לקארטר היה אחד כזה קבוע משלו, והוא היה מכין לעיתים קרובות תשובות לשאלות שידע שיישאל, והיה קורא מתוכו את התשובה בלי היסוס, באופן כביכול בטוח וחופשי, מפני שבראיונות מסוג זה אסור לגמגם וכל מילה חשובה. הם עמדו על כך שהטלפרומפטר יעמוד מאחורי גבי, כך שייראה כאילו קארטר מסתכל עלי.

הנשיא רגן, למשל, בדרך־כלל מרצד על־המסכים במהדורת החדשות כשבמשך דקה הוא אומר מישפט רהוט מלא עניין וגבורה. לא זה המצב במסיבות העיתונאים. מסתבר שאת אותו מישפט הוא יודע על־פה, אבל כמות הטעויות והגימגומים וחוסר־הביטחון שהוא מפגין במשך שלושת רבעי שעה של מסיבת־עיתונאים, לא תאמן ממש.

● מדוע אין התיקשורת האמריקאית חושפת את זה לציבור?

לא יודע. יש מעין קשר של שתיקה בעניין הזה, למרות שלאחרונה התחילו הדברים לדלוף החוצה.

■ ■ ■

● שמחת לחזור ארצה?

כן, מפני שמאוד אהבתי את העבודה והרגשתי שזמני קצוב, לא רציתי לעשות לעצמי את הפרידה יותר קשה, אז החלטתי שמוטב לארוז את החפצים. וישנו עוד גורם: אם אתה רוצה להיות שליח בארצות־הברית, אני ממליץ מאוד שיהיו לך ילדים, כי בכל מיקרה אתה יודע שהילדים צריכים לגדול בארץ ולא שם, וזה עוזר לך לחזור.

● מה לא מוצא חן בעיניך בתוכנית „כותרת לילה"?

לא מוצא חן בעיני שקשה לעשות את התוכנית ואני הולך לישון כל לילה בשתיים־שלוש בבוקר, וזו קריעת־תחת. חוץ מזה אני לא חושב שכותרת לילה היא סוף פסוק והדבר האחרון שאני אעשה בטלוויזיה. בינתיים אני מרוצה ממה שאני עושה.

● קרה לך שהממונים פסלו לך נושא?

לא קרה לי שפסלו לי נושא. כל פעם אני שומע שיש תלונות על לחצים בטלוויזיה, עלי לא לוחצים. בתור אחד שהיה שבע שנים כתב מיפלגות ואוהב אמיתי של פוליטיקאים...

● אוהב פוליטיקאים?

כן, אוהב פוליטיקאים. עוד לא ראיתי קבוצת אנשים שתשקיע כל־כך הרבה להשגת מטרה. בתור אחד כזה, אני יודע שלחץ זה לגיטימי ואני לא פוחד מעסקנים. יש קבוצות־לחץ החותרות להגיע לשלהם. הוועד המנהל יושב שם, כדי ליצג את שולחיו.

● מתי אם כך, לחץ אינו לגיטימי?

כאשר הוא מופעל עם סנקציה. הפעילו עלי לחצים והפעלתי לחצים, כדי להשיג נושאים או סיפורים. אז אם מישהו מטלפן אלי ומפעיל לחץ, אני לא מתרגש. הלחץ הופך לא־לגיטימי, כשיש בו עונש.

לחץ הוא דבר לגיטימי במערכת רגישה עם עצבים פתוחים כמו המערכת הישראלית. לא מופעל עלי שום לחץ. אני זוכה בתמיכה, בעידוד ובהבנה מהממונים עלי.

● מדוע אתה זוכה בתמיכה, בעידוד ובהבנה ואילו אחרים בטלוויזיה, לא פחות כישרוניים ולא פחות ידועים, טוענים כי הלחץ המופעל עליהם מסרס אותם?

אלה הם אנשים שנשבר להם ונוח להם בעמדה הזו להגיד שזה בגלל לחצים: לא נותנים לי, דופקים אותי, רודפים אותי פוליטית. אני מכיר את זה, אבל בניגוד לכמה מעמיתי, שהחליטו בתקופה של לחצים לעלות על תקן של קדוש־מעונה ונרדף פוליטי, החלטתי אני להישאר בתוך הרשות, כדי להתמודד עם לחצים או עם בעיות. אם לוחצים אני לוחץ חזרה. הייתי כתב פוליטי בתקופה הקשה של המהפך. הטלפון לא חדל לצלצל.

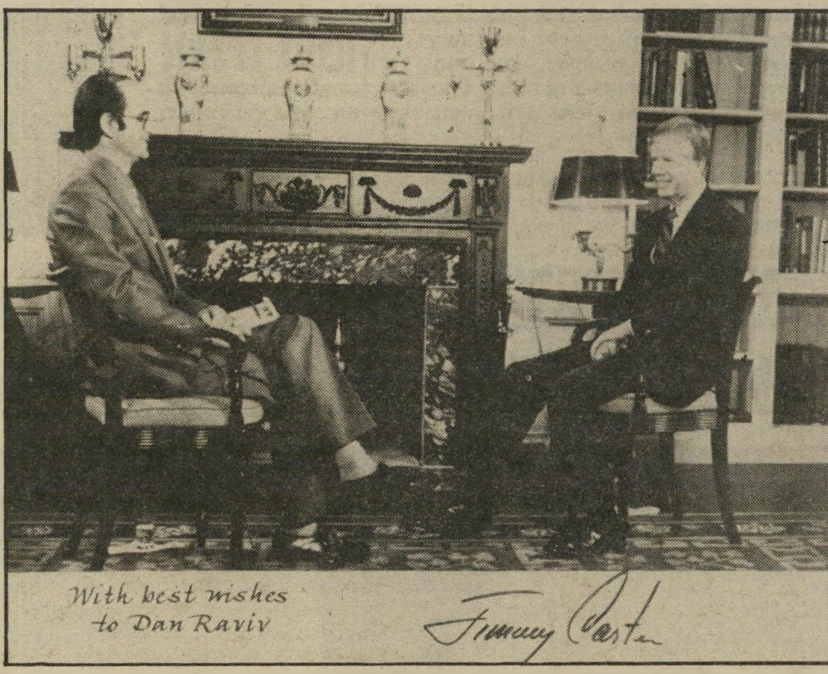

רביב מראיין את הנשיא קארטר בבית הלבן*
„אני לא בתולה קדושה. גם אני מפעיל לחצים!"

** מתחת לכיסא של רביב: כוס מים על גבי מפית. ההקדשה והחתימה נעשות במכונה.*

● קרה לך שהזמנת מרואיין לאולפן ובשניה האחרונה ממש הסתבר לך שזה לא זה?

הזמנו פעם שייך דרוזי, קצין בצבא, שהיה צריך לייצג את עמדת הדרוזים ולהסביר מה זה להיות היום דרוזי ישראלי על רקע מילחמת לבנון, והוא בקושי התבטא ופיתאום לא היו לו טענות. והיה השייך הבדואי מתל־מלחתא, שהיה צריך להסביר את טענות הבדואים לגבי נישול קרקעות, וברגע שניתן האות לתחילת התוכנית, האות והמורא האינסטינקטיביים של ההתגוננות, שנרכשו בהרבה שנות היותו כבדואי, עבדו עליו והוא השתתק כמעט לחלוטין. ואז, אני עומד במצב שבו אני צריך למשוך אותו בלשון, להיות פרובוקטיבי, להציג את עמדתו כדי להשיג, לפחות, הנהונים. ואז מה קורה? עם סיומה של התוכנית אני מקבל 12 אלף טלפונים ואיומים שאני יותר גרוע משונאי ישראל, לבדואי בכלל אין טענות נגד מדינת ישראל ואילו אני מכניס לו מילים לפה.

■ ■ ■

● מה קרה באולפן „כותרת לילה" אחרי העימות בין שונא־הערבים מנצרת־עילית ובין הפסיכולוג מנצרת הערבית?

מיליון טלפונים. מעניין, דווקא ניצולי שואה, שעברו את טראומת השואה, שטענתם העיקרית היא כי העולם שתק, דורשים מאיתנו לא לאפשר לאנשים בעלי דיעה גזענית לדבר בטלוויזיה. דווקא אלה דורשים מאיתנו לשתוק. ואז אני אומר להם שאילו היה מדובר באיזה הוגה־דיעות המשחק עם עצמו בהאלוסינאציות, ייתכן שלא היינו צריכים לתת לו פתחון־פה.

אך מדובר בנציגה של קבוצת מנע, המונה ארבעים חברים. להיפך, הטלוויזיה חייבת לחשוף את התופעה עד השורש ועל אחת כמה וכמה טלוויזיה ממלכתית. במיקרה של פינקלשטיין, אם לא היינו מפזרים את האנשים, היתה הולכת שם אלימות פיסית ממש.

בדרך־כלל, בשעה שבה משודרת התוכנית, הצוות הטכני רק מחכה לרגע שרביב הפראייר יגמור ויסגור את העסק. מה שקרה באותו לילה, זה שהאווירה באולפן הקר התחממה, וכשנגמרה התוכנית, כולם — הצוות הטכני, מנהל האולפן, המאפרת, הצלמים, הבמאי — התפרצו אל האולפן והחל ויכוח סוער שכמעט גבל באלימות, והטלפונים לא חדלו לצלצל והשוער מלמטה צעק שיש הרבה טלפונים. לא ראיתי דבר כזה, הצוות הטכני כמעט יצא מדעתו מרוב עצבים וכעס.

כשבילי זה נורא משקף את דעת־הקהל, איך שהצוות הטכני מרגיש ומגיב לעימות. אני חוזר הביתה בשעות מאוד מאוחרות ואין לי עם מי לפרוק את המתחים והדבר מאוד קשה בשעות המשונות שאני עובד בהן. אתה עדיין מתוח ומלא כמה שעשית ואין עם מי לדבר. כשאני חוזר הביתה, כולם ישנים, הילדות תפסו את הטריק שאני עושה רעש בתקווה שמישהו יקום, והן כבר לא קמות יותר. אף אחד לא מגיב לרעשים שלי ואני יושב עם עצמי במיטבח, אוכל גלידה, תמיד גלידה, ואין לי איך להוציא את זה החוצה.

■ ■ ■

● אחת ההרפתקות העיתונאיות המעניינות ביותר שלך היא כניסתך כעיתונאי זר, ישראלי, לקובה והסיקור של שרידי היהודים החיים שם תחת מישטר קומוניסטי.

כן, היה לי שבוע חלש בוושינגטון, הסתכלתי על המפה ונפלתי על קובה. חיפשתי את הנציגות הקובנית בוושינגטון, גיליתי את ארדון ריגלדו בשגרירות הצ'כית. דפקתי בדלת, הראיתי דרכון ישראלי, הכניסו אותי ובחנו אותי חצי שעה במיסדרון. כל מיני אנשים באו לראות את התופעה. נפגשתי עם ארדון ריגלדו, אמרתי לו שאני עיתונאי ישראלי ושאני רוצה לעשות סרט על קובה. הוא הביט בי בהבעה משועשעת, ואמר לי להתקשר איתו תוך שלושה ימים. אמרתי לו — באתי אליך הביתה, לא פחדתי, ולכן אתה צריך לכבד אותי. אני לא מטלפן אליך, הנה הטלפון שלי, טלפן אתה אלי.

הייתי בטוח שזו הפעם האחרונה, שבה אראה את ארדון ריגלדו. אחרי יומיים קיבלתי טלפון, שאושרה לי ויזה לחודשיים בלי צוות. רק כשנחתי בהוואנה, הבנתי שאולי הכנסתי את עצמי לצרה. המקום המה חיילים, עם סמל אדום על הכובע. הושטת הדרכון שלי היתה קירקס מוחלט. רק ברגע האחרון הגיע נהג שאסף אותי.

הם נתנו לי צוות משלהם, שהייתי צריך לשלם לו. צילמו לי גגות וים ושמיים. היו מגיעים בצהריים, במקום בבוקר, ואני כבר ראיתי לאיזו מלכודת־אימים הכנסתי את עצמי, איזה קירקס אני עושה מעצמי. נמצא בקובה, מצלם גגות. ביום

„אני אוהב אמיתי של פוליטיקאים. עוד לא ראיתי קבוצת־אנשים שמשקיעה כל־כך הרבה כדי להשיג מטרה."

החמישי נמאס לי. גיליתי את בית־הכנסת הישן ולא אמרתי לצוות לאן נוסעים. הגענו לבית־הכנסת שכאילו הזמן בו עמד מלכת, עליתי למעלה וכשירדתי להעלות את הצוות, הסתבר לי שהם נעלמו והשאירו אותי לבד שאצלם באצבעות שלי.

הרגשתי שאכלתי אותה, ואז קרה משהו שלא ייאמן. בעוד אני תוהה מאין יבוא עזרי, אני שומע צעקה — „דן, אתה צריך עזרה?" והנה, למטה עומד דן בלום, שהיה ראש משרד סי־בי־אס בארץ, עם צוות טלוויזיה. הם באו לצלם את שדרות הטבק. שאלתי אותו מה הוא עושה שם, ואז הוא סיפר לי שהם הסתבכו בסימטות, ותוך כדי נסיעה מישהו מהצוות, הצלם, זיהה אותי ושאל מה דן רביב עושה על המירפסת. הוא אמר שהבין שסודרתי על־ידי הצוות הקובאי, והעמיד את הצוות שלו לרשותי. עברנו בכמה בתי־כנסת. היהודים בכו, הצוות בכה, דן בלום בכה.

● ודן רביב?

גם דן רביב היה מאוד נרגש. גמרנו לצלם, חזרתי למלון, עשיתי הצגה של כועס על הצוות. למחרת עליתי למטוס, הצוות הקובאי מסר לי חומר שפותח בניו־יורק וגיליתי שכל החומר לא רק שהיה לא חשוב, אלא שהם גם שרפו אותו בכוונה. אבל לא הייתי מודאג, היו לי הקסטות שצילם בשבילי הצוות של דן בלום. וכך צילמתי את הדוקומנט היחידי שתיעד את שרידי הקהילה היהודית בקובה תחת שילטון קומוניסטי. אם זו לא עבודתו של עיתונאי, אז מה כן?

רביב באולפן
„העיתונות בארץ דומה לכלב המסתובב אחר זנבו..."

הקרב השני על אקסודוס

המשחתות הבריטיות, ואולצה להפליג לנמל־חיפה.

אייק אהרונוביץ נדרש שוב לפרשה הזאת, בעיקבות ראיון עם יוסי

להתנגד בכוח לבריטים, ולא לעצור את אוניות המעפילים פאן יורק ופאן קרשנט.

תשובתו של הראל היתה: „קיבלתי

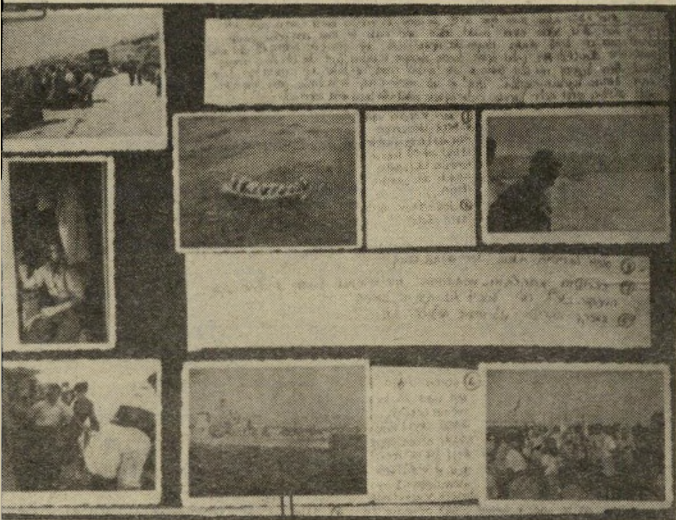

אגדה שטה זהו דף מארכיונו של אייק. אחד התצלומים הוא של המשחתת הבריטית „אג'קס", שלפני שהשתתפה בקרבות נגד המעפילים, השתתפה בראשית מילחמת־העולם השנייה בקרב נגד הסיירת הנאצית „גראף שפיי", מול חופי אורוגוואי.

הראל (המבורגר), מאנשי המוסד לעליה ב' של ההגנה (העולם הזה, ה־31 באוגוסט '83.) אייק צוטט שם כמי טען, אחרי שנים רבות, שהיה צריך

הוראה להביא ארצה מעפילים, לא גוויות. מזלנו שאנשים שחשבו כמו אייק לא קיבלו פיקוד, כי הם היו מטביעים את האוניות. מי שחשב

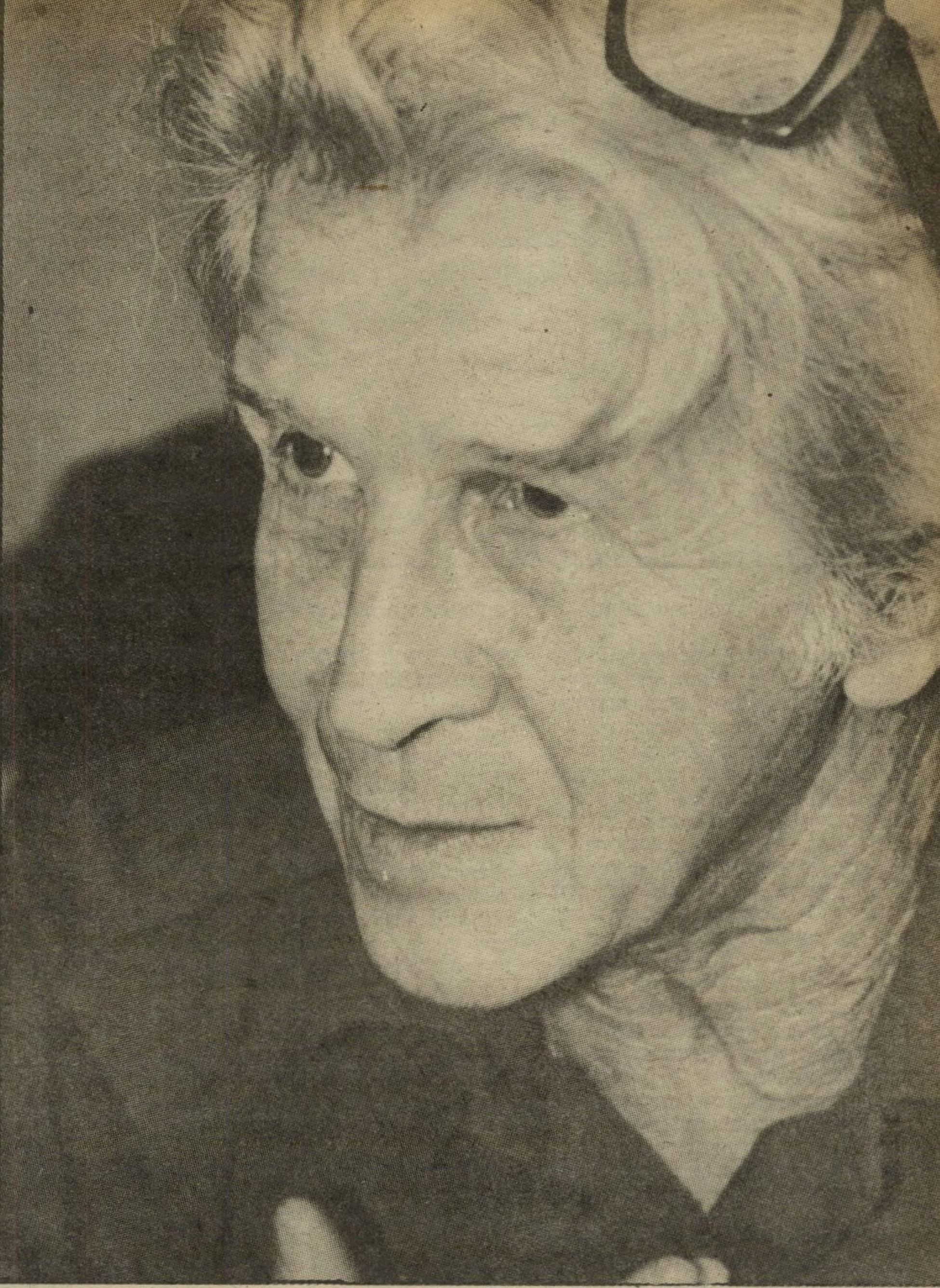

„אייק" אהרונוביץ, קברניטה של אונית־המעפילים המהוללת משיב מילחמה שערה — אחרי שיוסי הראל, המפקד מטעם „המוסד", האשים אותו בניסיון להטביעה

הקברניט יצחק („אייק") אהרונוביץ מצביע על התצלומים ועל המיסמכים המכסים בעירבוביה את שולחנו, בדירתו שבצפון תל־אביב. בלוריתו הכסופה מתנופפת, כשהוא מנסה להסביר שוב ושוב את המונחים הטכניים לעכבר־יבשה. אייק איננו מאמין שמי שלא עמד במשך שנים על גשר הפיקוד מסוגל להבין משהו.

„אנחנו ערכנו הרבה תרגילים וחזרות עם יציאת־אירופה (היא אוניית־המעפילים אקסודוס) וידעתי בדיוק מה לעשות. התוכנית היתה לשוט עם כל המנועים קדימה מול תל־אביב. המשחתות הבריטיות היו אמורות ללוות אותנו מכל הצדדים, בקצב שלנו. ואז, מול תל־אביב, רציתי להשבית בבת־אחת את המנועים, ולעצור על המקום.

„המשחתות לא היו מספיקות לעצור בשום־אופן, הבריטים היו ממשיכים, ואז אני מפעיל שוב את המנועים, ופונה אל החוף. גם אם הבריטים היו מספיקים לעצור אחרי כמה מיילים הם כבר לא היו יכולים להגיע אחרינו לחוף.

„ליציאת־אירופה היה קוער גבוה, לא כמו למשחתות, והיא יכלה להתקרב לחוף הרבה יותר מהן. שם, על החוף, יחכו לנו החבר'ה מהפלמ"ח עם סירות, ונוריד את המעפילים."

אך התוכנית השתבשה. יממה לפני שהגיעה יציאת־אירופה אל חופי תל־אביב, היא הותקפה על־ידי

ארכיון פרטי לאייק אהרונוביץ יש ארכיון פרטי ענק, ובו מיסמכים ותמונות רבות, המקיפות את תקופת פעילותו כמפקדן של ספינות מעפילים, ואת פעילותו בצי הסוחר של מדינת ישראל. הוא מבסס את דבריו על מה שהתרחש ב„אקסודוס", על תצלומים ומיסמכים. אייק אהרונוביץ טוען שגם אילו ניבע חור בחלק התחתון של האוניה, הסמוך לפני המים, היא עדיין לא היתה טובעת.

שצריך להתנגד לבריטים, לא הבין את המילחמה... אילו אקסודוס היתה טובעת, אייק היה מאושר? הוא לא היה טובע. הוא ידע לשחות.״

בתשובה לשאלה אחרת, ציטט הראל קצין בריטי שאמר לו: „אתה דווקא בסדר, אבל על אחת. האוניות האחרות שלכם היה מפקד אחד, סאן אוף א ביץ׳. הוא רצה להטביע את האוניה. שאלתי אותו איזו אוניה, והוא אמר לי אקסודוס. כמעט נפלתי.״

אייק מדבר בחמת־זעם על הפרשה הזאת. הוא תוקף במילים חריפות את הראל, שלדבריו לא הבין ואינו מבין עד היום דבר־וחצי־דבר בענייני ספנות. „אני לא בטוח אם הוא מסוגל להבדיל בין חרטום וירכתיים,״ הוא אומר. אייק טוען שאת אקסודוס אי־אפשר היה להטביע, אפילו אם היה מישהו רוצה בכך. הוא מצביע על התרשימים ומסביר, שגם אילו ניבע חור בחלק התחתון של האוניה, הסמוך למים, היא עדיין לא היתה טובעת.

אך המשחתות הבריטיות כלל לא יכלו לנגוח את החלק הזה, הנמוך. חרטומי אוניות הקרב שלהם היו גבוהים מדי. הם היו כה גבוהים, עד שהיה עליהם להשתמש בסולמות־חבלים, כדי לרדת אל הסיפון העליון

על ההתנגדות, היה המבורגר (הראל). אני לא יודע למה הוא החליט לשים את הגדרות 24 שעות לפני הזמן, כשהיינו מול פורט־סעיד. אבל ברגע שהבריטים ראו את הגדרות, הם החליטו להתקיף, ובגלל שהם התקיפו שם, התוכנית נכשלה. אני רציתי להטביע את האוניה? איזה שטויות! אני קברניט. לי היתה אחריות על החיים של הנוסעים שלי!״

אייק אהרונוביץ גם אינו חושש להתייחס אל הרקע הפוליטי של הפרשה. הוא היה איש הפלמ״ח. יוסי הראל היה איש המוסד לעליה ב׳. בין הפלמ״ח, שהונהג על־ידי אנשי אחדות־העבודה, ובין המוסד, שהיה כפוף להגנה וקיבל את הוראותיו מבן־גוריון, היו חילוקי דיעות קשים בנוגע למדיניות. בן־גוריון חשש מעימותים עם הבריטים. אנשי הפלמ״ח היו סבורים אז שהעימות בלתי־נמנע.

תיאורים דרמאתיים

אהרונוביץ מספר שאנשי המו־סד היו מקבלים, בדרך־כלל, את דעתם של אנשי הפלמ״ח, בגלל המציאות שבשטח. הוא מזכיר את

של אקסודוס כאשר הם התקיפו אותה.

רקע פוליטי

אייק הוא ימאי בכל רמ״ח אבריו. עוד לפני שהשיט את אקסודוס ניגש לבחינות לקבלת תואר של קצין ראשון. הוא השיט אוניות במשך 40 שנה, וזכה לסיים את המגמה לתובלה בינלאומית באוניבר־סיטת ג׳ורג׳טאון האמריקאית בציונים הגבוהים ביותר בתולדותיה של אותה מיכללה. לו יש גירסה משלו, מדוע נכשלה תוכנית אקסודוס.

„היו לנו תוכניות מה לעשות אם הבריטים יתקיפו. אחת התוכניות היתה לשים ברגע האחרון, לפני הנחיתה בתל־אביב, גדרות־מגן על הסיפון העליון, כדי שהבריטים לא יוכלו לפלוש בקלות אל האוניה.

„אני השטתי את האוניה ולא היה לי זמן להתעסק בביצוע. מי שהיה אחראי

שאול אביגור, שהיה שליחו של בן־גוריון, אך במקרים רבים מצא את עצמו במצב שבו היה עליו לתכנן את הפעולות שבשטח ולבצען בדרך שתאמה את דעתם של הפלמ״חניקים ותואמה עימם.

יוסי הראל, אומר אייק, לא היה אחד מהם. הוא לא היה ימאי, ולא הבין דבר בהילכות ספנות. הוא היה שליח פוליטי, ותו־לא. אייק מלגלג על תיאוריו הדרמאתיים של הראל, כיצד השיט, מאוחר יותר, את אניית המעפילים פאן יורק וחיפש מוקשים.

„הדרכים הימיות האלה כבר היו מסומנות, וידעו שאין בהן שום מוקשים. אל תשכח שזה היה כבר שנתיים אחרי מילחמת־העולם השניה. וגם אם היו מוקשים, אז מה, האוניות היו טובעות? קרו מעט מיקרים, אם בכלל, שאוניות כאלה טבעו ממוקש ימי. אני לא אומר שלא צריך היה להיזהר. אבל כל הסיפורים האלה הם צ׳יזבאתים שרק יכולים להצחיק ימאי.״

אקסודוס: הסיפון הנמוך

על פי התרשים למעלה לא יכלו הבריטים להטביע בנגיחות ספינות הקרב שלהם את „אקסודוס״.

1. זהו הסיפון העיקרי של „אקסודוס״. בדרך־כלל סיפון זה הוא פתוח. אך ב„אוקסודוס״, בגלל יעודה המיוחד לפני שהפכה ספינת־מעפילים, היה סיפון זה סגור. בין הסיפון ובין קו־המים אפשר להבחין בצורה המשופעת של קוער האוניה. כדי להטביע אותה, היו המשחתות הבריטיות צריכות לנגח חלק זה של האוניה. אך לזאת הן לא היו מסוגלות בשום אופן. חרטומיהן היו גבוהים בהרבה אף מהסיפון העליון של „אקסודוס״.

2. זהו הסיפון העליון, שדרכו פרצו החיילים הבריטיים ל„אקסודוס״. לפי התוכנית, היו צריכים למתוח גדרות־מגן שיסגרו סיפון זה. הדבר היה צ[...] להיעשות ברגע האחרון, כשתהיה „אקסודוס״ [...] חופי תל־אביב. אך לפי דבריו של אייק אהרונו[...] החליט הראל למתוח את הגדרות האלה לפני המו[...] הבריטים, שהבינו כי מתכננים התנגדות פעי[...] הסתערו על האוניה והשתלטו עליה מול חופי פו[...] סעיד שבמצרים, זמן רב לפני שהיא הגיעה לח[...] ארץ־ישראל.

מימין: ההסתערות הבריטית על האוניה, כא[...] עגנה בנמל. החיילים הבריטים פרצו אל הסי[...] העיקרי של האוניה, מעל לקו המים שלה, וטיפסו [...] אל הסיפון העליון, הנראה בחלק העליון של התצל[...]

למטה: „אקסודוס״ במבט מהצד.

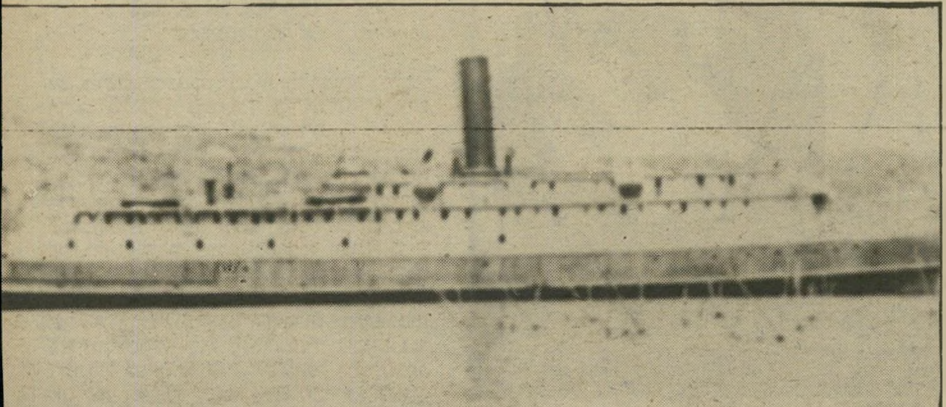

הוא נולד בלודז׳ שבפולין בתחילת שנות ה־20׳, ועלה לישראל בשנת 1933, כשהיה בן 10. הוא למד בבית־הספר למיסחר בתל־אביב עם שימעון פרס. בבית־הספר הוא היה חבר תנועת מחנות העולים, והלך עם הגרעין של התנועה להכשרה ביגור. חקלאות לא אהב, והוא נשלח לעבוד במחצבה, ואחר־כך בנמל חיפה. חלומו היה להצ־טרף לצבא האדום במילחמתו בנאצים, כאשר פרצה מילחמת־העולם השניה. הוא ניסה כמה פעמים להגיע לברית־המועצות, אך ללא הצלחה. עד שהח־ליט לנסות את הדרך הימית, וכך התחילה הקאריירה שלו על גלי־הים.

אייק השתתף בקורס הראשון של הפלי״ם בתחילת שנת 1942, ואחר־כך חזר להפלגותיו. ב־1946 שיגר אותו שאול אביגור לנמל בולטימור, כדי שיכין את הפלגתה של יציאת־אירופה.

האוניה, שנרכשה על־ידי המוסד לעליה ב׳ ב־70 אלף דולר, שימשה לפני מילחמת־העולם השניה כספינת־שעשועים, שהפליגה בקו קבוע בין בולטימור לנורפולק, כשהיא נושאת על סיפוניה נוסעים עשירים. כשפרצה מילחמת־העולם השניה, נמסרה האוניה לבריטים במיסגרת הסכם החכר־

והשאל. היא שימשה כבית־ספר[...] לנחתים ולאנשי קומנדו, ואחר[...] בעת הפלישה של בעלות־הברית ל[...] מנדיה ב־1944, היתה מיפקדה עוו[...] צפה. שמה, עד שנרכשה על־ידי [...] המוסד, היה פרזידנט וורפילד, [...] שמו של נשיא חברת הספנות שהא[...] היתה בבעלותה. אקסודוס ז[...] בפירסום עולמי אחרי שהות[...] על־ידי הבריטים. הפרשה גרמה ס[...] אנטי־בריטיות בארצות רבות, והונ[...] בסיפרו הידוע של ליאון יוריס, ש[...] גם לסרט מצליח. לדברי אייק, י[...] כלל לא דיבר עימו לפני שכתב[...] סיפרו.

שידור

צל"ג

תשדירי שרות

● **למאיר שלו,** על ראיון שהיה תשדיר־שרות **למרדכי בן־פורת.** בתשדיר זה, במיסגרת שעה טובה, רואיין **יוסף תגר,** אסיר־עיראק לשעבר, בצורה שהעלימה לחלוטין את רקע מעצרו ואופן שיחרורו, וכמובן גם את חלקו התמוה של בן־פורת עצמו בפרשה (ראה כתבה בעמוד 12 – 13). הראיון שערך שלו באותו מישרד **לחיים** ו**לענת טופול** הצטיין בעיקר ברדידותו.

● **ליעקוב אחימאיר,** שכתבתו על **רפאל איתן** בהשבוע – יומן אירועים לא היתה אלא תשדיר־שרות פשוט לרפול. האיש לא נשאל אף שאלה רלוונטית אחת, ניתן לו לברבר באין מפריע ובלי סייג, והדבר היה תעמולה גלוייה ללאומנות הפרימיטיבית של קבוצתו החרשה, בשעת־השיא של הצפייה השבועית. כל זה זמן קצר אחרי שניתן לרפול להופיע ולנהל את תעמולתו בליל־שבת בתוכנית שעה טובה, ובו בזמן שמחלקת־החדשות לא דיווחה כלל על הקמת מיפלגת־האלטרנטיבה, בקצה השני של הבימה.

● **לאיתן אורן,** על כתבה מגמתית ומוזרה על המתרחש בשטחים הכבושים בהשבוע־יומן אירועים. בעוד שכל המרואיינים הערביים על המירקע, ללא יוצא־מן־הכלל, התייצבו חד־משמעית מאחורי **יאסר ערפאת,** ניסה התמליל המלווה ליצור את הרושם ההפוך, כאילו

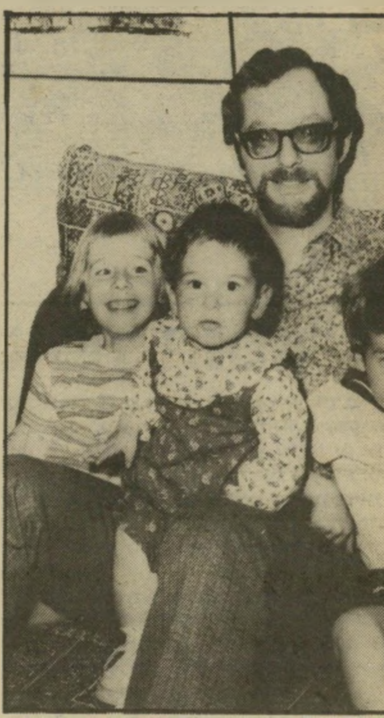

נכד בן־אליעזר וילדיו
אמינות רבה

יש איזשהו ממש בבירבוריו של המושל הישן־חדש, **בנימין** („פואד") **בן־אליעזר,** איש תמ"י, על התרחקות הגדה מאש"ף.

● לכתב מבט **בני ליס,** על כתבתו שעסקה בפרשת ביקורם של שני הרבנים הראשיים (ספרדי ואשכנזי) בארצות־הברית. בכתבה העניק ליס פיתחון־פה לשני הרבנים, שהטיחו האשמות כבדות בקונסול ישראל בניו־יורק, **נפתלי לביא,** שהואשם באי־טיפול הולם בשני הרבנים. כתבה זו שימשה כתשדיר־שירות של שני הרבנים נגד היהדות הריפורמית בארצות־הברית. למרות האשמות הרבנים נגד הקונסול לביא, לא פנה ליס לקבל את תגובתו, או את תגובת דובר־מישרד־החוץ, בניגוד להוראות־הקבע של כתבי רשות־השידור, המחייבות אותם להביא את תגובת המותקף.

צל"ש

לעילית בלבד?

● למנהל הטלוויזיה לשעבר, ולמפיק בהווה, **יצחק שמעוני,** על תוכניתו אלגרו. תוכנית זו מבוססת על „החידון המוסיקלי", תוכנית־רדיו פופולרית בשנות ה־50' שקידמה בהרבה את הקאריירה של שמעוני (ביחד עם שותפו, **אלון שמוקלר,** שירד מהארץ). היתה זאת תוכנית מצויינת אילו היו בארץ שתי רשתות, אחת פופולרית ואחת לעילית תרבותית. אך כיום, כאשר רק אחוז קטן מאוכלוסיית־הצופים עשוי ליהנות ממישדר זה, מעורר הדבר ספקות. פרט תמוה באלגרו: מתן פרסים לעובד רשות־השידור (**דני אור־סתיו**), על הצלחתו במישדר.

דברים בגו

● למפיק **חנינא אמוץ** על תוכניתו דברים בגו, המוקדשת לחשיפתה של שארית העילית התרבותית בארץ. התוכנית האחרונה הביאה ראיון עם חתן פרס ישראל (לשנת 1973), הסוציולוג פרופסור **שמואל נוח איזנשטט,** שניתח, תוך התבססות על עובדות מדעיות, מערכת של הסברים למשבר־העדות הפוקד את החברה הישראלית בעשור האחרון. שני פגמים בדברים בגו: המנחה ד"ר **יעקוב שביט,** שהוא אינטליגנטי, אך שאינו מתאים למדיום הטלוויזיוני, וההוצאה הכספית הרבה הכרוכה בהפעלת ניידת־שידור וצוות של 20 עובדים, הכול כדי להראות את ספרייתו של הפרופסור איזנשטט. באותו הכסף היתה הטלוויזיה יכולה לרכוש סיפרייה קבועה, לתוכניות דברים בגו בעתיד, ולשדרן מן האולפן.

לחיצת־ידיים היסטורית

● לעורך ומגיש כותרת לילה, **דן רביב,** על התוכנית שבה הפגיש את נכדיהם של דויד

נכד ז'בוטינסקי, אשתו ענת ובתו הדר
בלא היסוס

בן־גוריון וזאב ז'בוטינסקי, לראשונה בחייהם. המיפגש בין **יריב בן־אליעזר** (ד"ר לתיקשורת) **לזאב ז'בוטינסקי** הנכד (מומחה לאלקטרוניקה), המחיש כי מחלוקות העבר טרם הגלידו, למרות תרבות־הדיבור העניינית של שני הנכדים (ובעיקר ז'בוטינסקי הנכד). גם לכאב, שאיחד את שני הנכדים, לגבי מצבה העכשווי של ישראל, היתה אמינות רבה. הקטע המרגש מכל בא בתום העימות בין שני הנכדים, כאשר ביקשם רביב ללחוץ ידיים, כדי לגשר על העבר של סביהם. השניים לחצו ידיים בלא כל היסוס.

איום של האלוף־מיל

תוכנית כולבוטק של השבוע שעבר עסקה, בחלקה, בריווח על המתרחש בשוק המונים האלקטרוניים שהותקנו במוניות, על־פי חוק.

שמועות עקשניות, המהלכות במיסדרונות בניין־הטלוויזיה, טוענות שמאחורי הריווח של כולבוטק מסתתרת צנזורה כפוייה, שמקורה בלחצים מחוץ לרשות־השידור.

השמועות טוענות כי לחצים אלה הופעלו בידי מפקד חיל־האוויר לשעבר, האלוף (מיל') **בנימין** („בני") **פלד,** ממנהליה של חברת־האלקטרוניקה אלביט, הנמנית עם יצרניות המונים האלקטרונים בארץ. השומעות אומרות שפלד איים על מגיש ומפיק התוכנית, **רפי גינת,** ועל התחקירנית **רונית מירון,** ואמר: „אם תשדרו בכולבוטק על המונים של אלביט אתם תעופו, וכל אנשי הטלוויזיה יעופו!"

אותה שמועה אף מספרת שפלד נפגש עם מנכ"ל רשות־השידור, **טומי לפיד,** ושיכנעו לערוך את הטיפול במוני אלביט.

בתגובה על שאלת העולם הזה הודיעה דוברת רשות־השידור, **אריאלה רבדל:** „נכון, נעשה למישדר זה טיפול כלשהו. אך לא בידי האלוף־במילואים פלד, אלא בידי נתן כהן, היועץ המישפטי של הרשות. לא ידוע לי על פגישה בין פלד ללפיד!"

אלוף בני פלד
יעופו מהטלוויזיה!

מאחורי המירקע

מוקצה מחמת מוצא

האבסורד של המשך קיומו של **רפיק חלבי,** בן העדה הדרוזית, בחטיבת־החדשות של הטלוויזיה, ממשיך להעסיק את מנהליו, ולא תמיד באופן חיובי.

לקראת מהדורת השבוע – יומן האירועים הציע עורך מהדורת יום־השישי **מיכה לימור,** שרפיק חלבי ייצא להכין כתבה על המתרחש בשטחים הכבושים, במהלך המצור על ערפאת בלבנון.

מנהליו של לימור הבהירו לו שחלבי מנוע מלצאת להכנת כתבה זו, בשל העובדה שאינו „אובייקטיבי". רק שבועיים קודם לכן, היה חלבי „אובייקטיבי" די הצורך, כדי לדווח במירקע על לוויות בני עדתו הדרוזים, אחרי אסון צור.

לכן מסר לימור את הכנת הכתבה לכתב השבוע – יומן אירועים, **איתן אורן** (ראה לעיל).

משהו זז באולפן

מהפך הדרגתי עובר באחרונה על המירקע, כאשר במקומם של תוכניות־דראמה מקורית, סירטי תעודה ותעודרמה — באות תוכניות־מלל אולפניות.

מהפך זה הוא תוצאה של ההידלדלות הכספית של קופת רשות־השידור. אין בכוחה להפיק תוכניות־איכות מצולמות.

אלא שתוכניות־האולפן החדשות — מעגלים, דברים בגו ומה שבא (שמגישיה עומדים להתחלף), המופקות ביוזמתם של מנהל מחלקת־ התוכניות, **צבי** („צביקה") **שפירא,** **ודויד** („דודו") **גילבוע** — יוצרים בהדרגה נורמות חדשות של טלוויזיה.

לשלוש תוכניות אלה עתידה להצטרף, כנראה בחודש ינואר, תוכנית נוספת, שתשלב עיסוק בתרבות ובסאטירה, במידת הניתן.

יורש(ת) לרבדל

הסכמתה של דוברת רשות־השידור **אריאלה רבדל** ליטול לידיה את תפקידה של **דבורה גנני,** דוברת שר־האוצר שפוטרה, יצר בעייה למנכ"ל רשות־השידור **יוסף** („טומי") **לפיד.**

כאשר פנה שר־האוצר, **יגאל כהן־אורגד,** ללפיד, וביקשו לשחרר את רבדל, נעתר זה כו במקום לבקשת השר (שהוא אחד מבעלי־הבית של רשות־השידור, הנתונה לחסדיו הכספיים).

לפיד, שתקופת־הכהונה הראשונה שלו כמנכ"ל הרשות עומדת להסתיים בסוף מרס 1984, יהיה חשוף בחודשים הקרובים למאבקים קשים, מאחר שבכוונתו להיבחר לקרנציה שניה (בת חמש שנים). רבדל, הבקיאה במבוכי רשות־השידור, ובעיקר בטלוויזיה ובמיפלגת חרות, סייעה רבות ללפיד. היא תחסר לו עד מאוד.

ספק רב אם לפיד יפרסם מיכרז פתוח למישרת דובר רשות־השידור, מאחר שמיכרז יחייב גם את יורשו (במיקרה שלפיד לא ייבחר לקרנציה שניה) בשירותי הדובר שייבחר.

יחד עם זאת, איש מאנשי לישכתה של הדוברת לא היה נכון ליטול על עצמו את התפקיד, גם לא באורח זמני.

מועמד אחר למילוי התפקיד עשוי להיות יועץ המנכ"ל ונציב תלונות־הציבור ברשות־השידור, **ארי אבנר,** ששימש בעבר הרחוק כדובר הרשות. אלא שאבנר יצטרך לצורך זה להשתחרר מתפקידו כנציב תלונות־הציבור, מכיוון שקיים ניגוד־אינטרסים בין שני התפקידים.

תפקיד הדובר תובע לויאליות למנכ"ל. ספק אם כשלב זה של חילופי־מישמרות אפשריים בתפקיד המנכ"ל יאות מישהו מכתבי הרדיו או הטלוויזיה ליטול על עצמו תפקיד זה.

כך נותרת האפשרות האחרונה: עד לחודש מרס ישמש לפיד כדובר של עצמו.

פסקול

חידוש אלקטרוני נוסף, שבו הקדימה הטלוויזיה הירדנית את אחותה המפגרת מישראל, הוא חידוש בנושא שבו התמחתה הטלוויזיה הישראלית. מכשיר אלקטרוני משוכלל הופך את שיקופיות־הנושא, במהדורת־החדשות הירדנית, ומעניק להן אפקט של תנועה, כנדרש בטלוויזיה. בטלוויזיה הישראלית, השיקופיות הן סטאטיות

●● שאלה הנשאלת במיסדרונות הטלוויזיה היא: לאילו תפקידים במבט ישובו שני הכתבים, **אלי ניסן,** ו**אבי אנג'ל,** העומדים לשוב מחופשה־ללא־תשלום בחינמוני רחוב ראשי

●● סידרת־טלוויזיה נוספת, בלשון הגרמנית, עומדת להיות משודרת בטלוויזיה בקרוב. אחרי התקדים של הסידרה המצוינת, מישפחת אופרמן, שהתבססה על אחד מהרומנים של **ליון פויכטוונגר,** תוקרן הסידרה הנני, אבי, המבוססת על סיפרו של הסופר היהודי־אוסטרי **פרידריך טורברג.** שושבין הקרנתה של סידרה זו בטלוויזיה הוא יו"ר רשות־השידור, פרופסור **ראובן ירון** ●● אחרי סגירת פרוייקט קסטות־הוידיאו של **ארנון צוקרמן,** **דן שילון** הד ארצי ומעריב, עומד לשוב לעבודתו בטלוויזיה המראיין **ירון לונדון.** חזרתו רחוקה מלהבטיח שהוא ייראה במסך. על הופעתו במסך קיים וטו.

שידורים מועדפים

יום רביעי

23.11

● **טלוויזיה: הברנשים הטובים והנבלים הרעים — (10.05 — מערבון — מדבר אנגלית).** סרט הומוריסטי על שריף שעזר להשליט חוק וסדר במערב הפרוע, ולאחר שהשלים את משימתו לא היה בו עוד צורך. כל אזהרותיו כי כנופיה מסוכנת עומדת לפשוט נפלו על אוזניים ערלות. בתפקיד השריף מככב רוברט מיצ'אם (רוחות מילחמה) ובתפקיד ראש הכנופיה ג'ורג' קנדי.

מיצ'אם + קנדי — הברנשים הטובים והנבלים הרעים
יום רביעי, שעה 10.05

יום חמישי

24.11

● **טלוויזיה: החבר'ה מ„תהילה" (5.30 — מדבר ומזמר אנגלית).** תוכנית מיוחדת בהשתתפותם של כוכבי תהילה, שצולמה בעת מסעם באנגליה. התוכנית כוללת ראיונות שנערכו עם חברי הלהקה באולם רויאל אלברט הול בלונדון. מנחה: הקומיקאי ג'ורג' ברנס.

● **טלוויזיה: החבובות (8.30 — מדבר ומזמר אנגלית). החבובות מארחות את הקומיקאית האמריקאית קיי באלארד.**

● **טלוויזיה: שותפים לפשע (10.20 — מדבר אנגלית).** פרק אחרון בסידרה, המבוססת על סיפוריה של אגאתה כריסטי, והפעם תחת הכותרת פרשת הגברת הנעלמת. חוקר קוטב מפורסם מבקש מטומי ומטאפנס לעזור לו באיתור ארוסתו, אחרי שנעלמה מביתה של הליידי קלונריי בלונדון. בעיקבות החקירה מגלים שני הבלשים התרחשויות מוזרות בבית קודר, המנוהל כקליניקה של רופא מפחיד.

יום שישי

25.11

● **רדיו — רשת א': „אני מיפו" (4.00 — מישדר תיעודי).** חלק שני של תוכניתה של ענת פולג, התוכנית חושפת את חייהם, מצוקתם, תחושותיהם, השקפותיהם ותקוותיהם של ערביי יפו. התוכנית מעלה תמונת־מצב של הקרע בין המציאות הישראלית והתקווה הפלסטינית, בעיר המכונה „כלתה של פלסטין".

● **טלוויזיה: להקת „מנהאטן טראנספר" בהופעה חיה (9.15 — אנגלית).** תוכנית חיה, המציגה את הלהקה בהופעה חיה, שנערכה בשיקגו ב־1981. בתוכנית גם על דרך עבודתה של הלהקה באולפן ההקלטה עם הפסנתרן הישראלי ירון גרשובסקי, שהוא מנהלה המוסיקאלי.

שבת

26.11

● **רדיו — רשת ב': כאן קולנוע (7.05 — שבועון רדיו).** שבועון רדיו לענייני קולנוע בעריכת דן פיינרו ובהשתתפות כמה מבכירי מבקרי הקולנוע בארץ. בתוכנית סקירת סרטים וסיפורים מעולם הקולנוע.

● **רדיו — רשת ב': מאחרי הכותרות (11.05 — שבועון תיקשורת).** תויתם של משה מרון ומשה נסטלבאום, העוסקת באחרי הקלעים של עולם התיקשורת הישראלי.

להקת „מנהאטן טראנספר"
יום שישי, שעה 9.15

יום ראשון

27.11

● **טלוויזיה: לפני עמוד האש (9.40 — מדבר עברית).** פרק שני בתת־סידרה, העוסק בתיאודור הרצל שהיה מתבולל, ושאלת קיומה התרבותי של היהדות עניינה אותו כקליפת השום. כל שביקש היה לכונן מיקלט ליהודים נרדפים. אם כן, מדוע לא ראה את הפיתרון בהגירה לאמריקה? על שאלה זו ישיב הסופר והעיתונאי עמוס אילון, מחבר הביוגרפיה על הרצל. מנחה: יגאל לוסין. בתוכנית, קטעי אורך מתוך סידרת עמוד האש.

יום שני

28.11

● **רדיו — רשת ב': יומון לכלכלה (5.05 — סקירון כלכלי).** תוכנית יומית מעולה, המנתחת את היממה החולפת בכלכלה, בנקאות ובורסה.

יום שלישי

29.11

● **רדיו — גלי־צה"ל: מה ישי? (3.05 — תוכנית רדיו זרוקה).** מישדר יומי בן שעה, בהנחיית ארז טל. אחת מתוכניות הרדיו הרדיופוניות והזרוקות ביותר על גלי האתר.

● **טלוויזיה: רוחות מילחמה (10.10 — מדבר אנגלית).** פרק תשיעי בסידרה הקיטשית המבוססת על סיפרו של הרמן ווק. מישחק מעולה של רוברט מיטשאם, המצליח להתגבר על מיגבלות התסריט של ווק.

אילון — לפני „עמוד האש"
יום ראשון, שעה 9.40

● **רדיו — גלי־צה"ל: ציפורי ערב קלאסיות (11.05 — מוסיקה קלאסית).** תוכנית בעריכת והנחיית רם עברון, המביאה פרשנויות לביצועים מוסיקאליים ישנים, בשילוב סיפורים פיקנטיים על מלחינים ומבצעים.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 23.11.83

● **סידרה מרתקת: זה לא ייאמן! (6.30 — ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** תכנית המצולמת בפני קהל באולפן טלוויזיה אמריקאי, המציגה להטוטים עוצרי נשימה ותופעות מדהימות או מוזרות ביותר, בחלקן אף אינן מתקבלות על הדעת, אך התרחשו במציאות ויש הוכחות על כך. התוכנית גם מזמינה אנשים שאירעו להם מיקרים „מעניינים", לכתוב אל מפיקי התוכנית והם יוזמנו לאולפן על מנת להציג את סיפורם.

● **תוכנית סטירית: שכונת אבו עוואד (9.40 — ערוץ 3 — 40 דקות — מדבר ערבית).** סידרה קומית־סטירית, המתארת הווי־חיים של מישפחה עירונית ממוצעת בירדן, הכוללת אב בגיל העמידה, אם ושני ילדים בוגרים. בכל פרק מתרחש אירוע מחיי היום־יום.

יום חמישי 24.11.83

● **סידרה קומית: מישהו מטפל בך? (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת טלוויזיה אנגלית שעלילותיה מתרחשות בכולבו גדול באנגליה, ומתמקדות ביחסים שבין מוכרים ולקוחות, ויחסים בין עובדים ומנהלים.

● **תיאטרון: המחזה השבועי (9.40 — ערוץ 3 — מדבר ערבית).** הצגת־תיאטרון מיצרית, קומית לרוב, המצולמת לטלוויזיה בשעת הופעה חיה בפני קהל. בידור מהנה ליודעי ערבית.

יום ששי 25.11.83

● **סידרה בלשית: תאקר ואשתו (2.10 — שני הערוצים — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת־מתח משעשעת עם השחקן תים מטסון וזוגתו ושותפתו לסידרה, השחקנית קתרין היקס — כתור שני בלשים הנענים לפניותיהם של אנשים שונים לפתרון תעלומות מוזרות. עוזרים לבני־הזוג תאקר במשימותיהם: אם האשה (ברברה ברי) וחתולתם הסיאמית.

● **סידרת הרפתקות: שוגון (5.00 — ערוץ 3 — מדבר אנגלית).** לצופים שאין באפשרותם לצפות ברבי־המכר המוקרנים בערוץ הלועזי בימי ראשון בערב, ניתנת ההזדמנות לצפות בהם בימי שישי אחר־הצהריים בשידור חוזר. והפעם סיפורו של ג'יימס קליוול — שוגון. עלילת הסידרה מתרחשת ביפאן במאה ה־17. אוניית פיראטים נקלעת לחופי יפאן, נשבית ואנשיה עוברים עינויי־תופת, הרפתקות מסמרי־שיער, ומאבק על כוח והשפעה. בתפקיד הראשי: ריצ'רד צ'מברליין.

● **סרט אינפורמטיבי: מגזין 01 (9.00 — ערוץ 6 — 10 דקות — מדבר אנגלית).** סרט מדעי, המציג חידושים והמצאות בטכנולוגיה ובמרע.

יום שבת 26.11.83

● **סידרה מישפחתית: שמונה זה מספיק (6.30 — ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה זו מוקרנת אצלינו תחת השם על הורים וילדים, בימי ראשון אחרי־הצהרים, אולם בהבדל אחד: הטלוויזיה הירדנית מקרינה פרקים יותר מאוחרים וחדישים של הסידרה, כאשר האב מתאלמן ונרשא לו אשה צעירה, שגילה קרוב לגיל בנותיו הבוגרות.

● **סרט קולנוע (10.15 — ערוץ 6/3 — מדבר ערבית/אנגלית).** בכל מוצאי־שבת בשעה 11 מקרינה הטלוויזיה של הוד מלכותו, בשני ערוציה, סירטי קולנוע בעת ובעונה אחת. דוברי השפה הערבית יוכלו לבחור בסרט המיצרי בערוץ 3, ואילו מביני האנגלית יבחרו בסרט האמריקאי בערוץ 6.

יום ראשון 27.11.83

● **מלאכת־יד: (7.10 — ערוץ 3 — 15 דקות — מדבר ערבית).** תוכנית המיועדת לצעירים ומבוגרים ומלמדת מלאכת־יד תוך שימוש בחומרים פשוטים המצויים בכל בית.

● **רב־מכר: ציפורי הנקיקים (10.15 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה דרמתית המתרחשת בערבות אוסטרליה, בתחילת המאה. הסידרה מבוססת על סיפרו של קולין מקולו, ומוצגים בה אהבה עזה, מאבקי כוח ושליטה, דבר היוצר קונפליקטים בין אשה עשירה בעלת חווה גדולה, סביבתה והכומר המכהן שם. בתפקיד הכומר מופיע השחקן: ריצ'רד צ'מברליין.

יום שני 28.11.83

● **סידרת טבע: מן ההתחלה (6.15 — ערוץ 3 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה מדעית המסבירה לילדים, על דרך הניסוי, פעולות כטבע כגון: אנרגיה, לחץ אוויר, כוח־משיכה ועוד. מפיקי הסידרה הסתייעו ברובוט, כמנחה קבוצת ילדים בעריכת הניסויים, ובכך הם מצליחים לעורר את סקרנותם של הצופים הצעירים לצפות בסידרה לימודית זו.

● **בידור: משירי המזרח (10.15 — ערוץ 3 — 50 דקות — מזמר ערבית).** תוכנית בידור בהשתתפות זמרים ידועי־שם בעולם הערבי.

יום שלישי 29.11.83

דוקומנטרי: לקראת שנות אלפיים (8.55 — ערוץ 6 — 15 דקות — מדבר אנגלית). סידרה דוקומנטרית קצרה המתארת בוורוד את עולם המחר על שיכלוליו, המצאותיו והישגיו.

● **פולקלור: זרקור (9.35 — ערוץ 3 — 30 דקות — מדבר ערבית).** סיגנונות חיים ומינהגים.

מישדר מיוחד: „יורדים עליך"

שבוע מישדרים מיוחד של קול ישראל (רשת ב') בנושא הירידה מן הארץ ואפשרויות החזרתם של היורדים. במרכז מיבצע השידורים, התחקיר יורדים עליך ובו תמונת מצב של היורדים בצפון־אמריקה.

מיום ראשון (27.11) עד יום חמישי (1.12), ישודר התחקיר, חמישה ימים רצופים בשעות 6 עד 7. את התחקיר יורדים עליך ערך אברהם בנמלך. בכל אחד מימי השבוע ייערך דיון־לילי באולפן, שבו ישתתפו מומחים ואנשי ציבור.

גלי צה"ל: עברון
יום שלישי, שעה 11.05

הנסיך אדוארד: הנסיך הקטן מרביץ מכות

אילולא היתה אליזבת השנייה מלכת אנגליה, היתה יכולה לומר שיש לה נחת ין הילדים שלה. בנים כארזים. אבל מאחר שהיא בכל זאת מלכה המצב נוח פחות. ך זה הצליחה להתרגל לרעיון שבנה האמצעי, אנדריו, מתהולל בלי התחשבות מעמדו הרם, והנה גם אחיו הקטן, אדוארד מצטרף לחינגה. מסתבר שהנסיך הקטן, בתמונה למעלה), שהתקבל זה עתה לאוניברסיטת קמברידג', ניחן במזג סוער. מישחק רוגבי שהתנהל בקולג', העז אחד היריבים לאחוז בחולצתו. בלי להניד פעף שלח בו הנסיך מהלומת אגרוף, והנפגע ההמום, שחשש לפגוע פיסית בנצר לכותי, התלונן אצל השופט ובלם את המכה החוזרת.

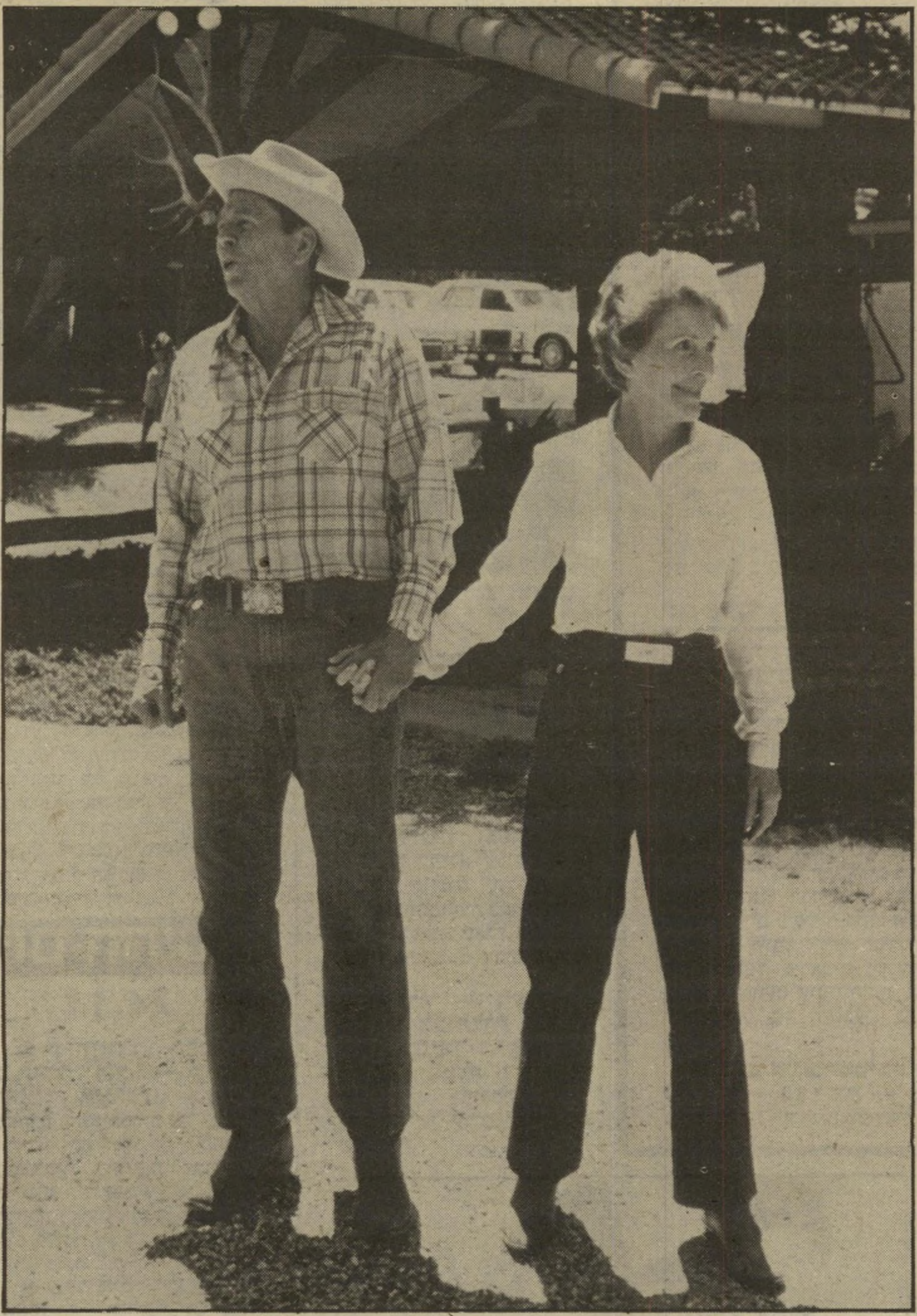

נאנסי רגן: הרזון לא פוגע בכוח הרצון

מזה כמה חודשים טובים עוקבת האומה האמריקאית בדאגה אחר גיזרתה של הגברת הראשונה, שהצטמקה יתר על המידה, ואחר מצב בריאותה, שעל פי השמועות אינו מן המזהירים. היו גם כאלה שחשדו כי מאז ההתנקשות בנשיא רגן, דואגת רעייתו כל־כך לשלום בעלה, עד שהדבר פוגע במצבה שלה. בשל דאגה זו אולי גם תפעל כדי למנוע את מועמדותו המחודשת למישרת נשיא, בבחירות הבאות. כדי להרגיע את הדואגים, קמה נאנסי השכם בבוקר, בשעה חמש וחצי, ויצאה להתראיין בתוכנית הטלוויזיה הפופולארית בוקר טוב אמריקה. שם סיפרה כי בעלה אכן ירוץ בבחירות הבאות, עד כמה שהדבר נוגע לה. חוץ מזה, תיארה את אורח־החיים הפשוט והבריא שהזוג האוהב (בתמונה למעלה) מנהל באחוזתם שבקליפורניה. הרחק ממיספרות; בלי איפורים. רוכבים על סוסים ומתמזגים עם הטבע. רזון מרצון או לא מרצון — העיקר להיות בריא ונשיא.

ז'אקלין אונאסיס ובריז'יט בארדו בבית־המשפט ★ החתקף־הלב שלא היה ללנה טרנר ★ מי הצית את בית חאשוגשי?

●●● ז'אקלין אונאסיס פנתה לבית־המישפט וביקשה להפסיק הופעת מודעת־פירסומת הפוגעת בה אישית. המודעה היא של סוכנות בית־האופנה הפריסאי הידוע דיור בארצות־הברית, והיא מראה את מבקר הקולנוע ג'ין שליט, את השחקנית רות גורדון ואת הדוגמנית שרי בלאפונטה (בתו של הזמר) כשיחד איתם מופיעה דמות הדומה להפליא לז'אקלין. המודעה אמנם אינה מציינת שמות, אבל, טוענת התובעת, מאחר ששלוש הדמויות האחרות כמודעה הן אמיתיות, עלול הקהל להתרשם שגם דמותה שלה היא כזאת, ולהסיק את המסקנה שהיא, ז'אקלין אונאסיס, מצטלמת צילומי פירסומת. וזה הרי פוגע קשה ביוקרתה. בין הנתבעים, מלבד דיור, גם צלם־הצמרת המפורסם ריצ'ארד אבדון והדוגמנית ברברה ריינולדס, שהיא הכפילה שנמצאה על־ידי חברת הפירסום, כדי למלא את תפקידה של ז'אקלין במודעה. ●●● ועוד תביעה מישפטית. בריג'יט בארדו תבעה את ירחון השערוריות הפריסאי חרה־קירי לדין על פירסום תמונת פוטרמונטאז' מעליבה. בתמונה רואים את ראשה של הכוכבת לשעבר, מתנשא מעל גוף עירום של אשה בריאת־בשר וכיבדת־אברים. מאחר שגילה של בריג'יט אינו סוד (49), טוענים פרקליטיה שהתמונה מתכוונת לרמוז, רמז שיקרי כמובן, שבארדו אינו שומרת על גיזרתה כיאות. כפיצוי על כך, היא דורשת סכום של 6250 דולר. ●●● ליבה של לנה טרנר (63) חדל לפעום לרגע, כשהאזינה למנחה של תוכנית בידור, שהודיע על הופעתה לפני זמר הרוק ג'ק מק ולהקתו, הנקראת התקף הלב. היא קראה בדחיפות למתאם המופע וגערה בו: „נפגעתי קשות, איך העזתם להודיע בתוכנית שלנה טרנר זה עתה חזרה מהתקף־לב?" מסתבר שחיים ומוות ביד הלשון. ●●● ביתה המפואר של סוראיה חאשוגשי, גרושתו המהוללת של סוחר־הנשק הסעודי המפורסם, עלה באש ונשרף כולו. זה היה שיא אחת המסיבות המפוארת מאוד של הגברת, אשר קיבלה את דמי המזונות הגבוהים ביותר בהיסטוריה. הבית שנמצא במרחק שמונים קילומטר מלונדון, הפך לפיד בוער באמצעה המסיבה, והאורחים נמלטו ממנו כל עוד נפשם בם. מכבי־האש, החוקרים בפרשה, טוענים שהדליקה החלה בארובה, אבל אינם מסוגלים לקבוע אם היה מי שעזר לה להתחיל. ●●● כל מי שנסע לבירות־המערב, כדי לחזות באוצרות האמנות הנצורים שם, יכול לשנות כיוון ולפנות אל המיזרח. היפאנים רוכשים לאחרונה ציורים מפורסמים במחירי שיא ואין מי שיתחרה בהם. הקניה המפוצצת האחרונה נערכה בניו־יורק, שם רכש שיגאי קאמיאמה, שהוא בעל חברה בשם צב ההרים בטוקיו, ציור אחד של מארק רותקו בסכום של מיליון ו־815 אלף דולר, ציור שני של פראנץ קליין בסכום של 506 אלף דולר, והוסיף אותם לציור אחר, של מונדריאן, שקנה בחודש יוני. עבור מונדריאן הוא שילם 2.34 מיליון דולר. בקרוב המונה ליזה. ●●● לבעל־הבית של פלייבוי, יו הפנר, האיש שהמציא את מהפיכת המין באמריקה, או לפחות עזר לה להיות אופנתית, נולד בן חדש. הבן הוא בגיל 26. איש אינו יודע היכן הוסתר עד עכשיו, מי אמו או מה הרקע שלו. הפנר מאושר מן האירוע, מאמץ את הבן אל ליבו ומציג אותו בפני כל מכריו בגאווה. בכך הולכת מישפחתו ומתרחבת. בתו הבכורה כריסטי (29) היא כיום נשיאת מיפעלי פלייבוי.

אליזבת פון־טורו:
שרת־החוץ כותבת

הגברת אליזבט פון־טורו. נשבעה אמונים לאידי אמין (תמונה למעלה) ומונתה שרת־החוץ של אוגנדה בתחילת שנות השבעים. בשנת 1974 גורשה משם על־ידי הרודן בבושת־פנים, משום שלדבריו, בילתה עם חיוור־פנים, בשירותים של שדה־התעופה באורלי. מאז היתה דוגמנית לירחון אבוני (תמונה משמאל) שהוא ה„פלייבוי" של הכושים בארצות־הברית, נישאה לטייס מובטל בשם וילבור ניאבונגו, ועתה היא לומדת בקיימברידג' וכותבת ספר, שבו היא מספרת את כל האמת על עברה האפריקאי. שם הספר: נושאת הלפיד של אפריקה.

המלכה אליזבת: שמונת המופלאים (ו/או חיי הכלב של מישמר המלכ

אליזבת מלכת בריטניה שצריכה לעתים קרובות כל־כך להתמודד עם בעיות מישפחתה המרדנית (ראה הנסיך אדוארד בעמוד ממול) מוצאת לה נחמה, בחברת שמונה כלבי „קורגי" גזעיים, המלווים אותה בכל אשר תלך. הכל מדברים בשיבחם של שמונת המופלאים הללו, שהם פיקחיים, עירניים ומתורגלים למלא את תפקידם כראוי. יש להם, כמובן, צבא קטן של מטפלים ומטפלות, שמעלים אותם למטוסים, מורידים אותם מן המטוסים, מלווים אותם אל הרולס־רויס ודואגים שיהיה להם נוח, כי כשלהם טוב גם למלכה טוב. אבל להודו, השבוע, לא ליוו אותה.

ניצחון ישראלי במישחק השוקולד ★ מישחק משעמם בהצגת המח"ט ★ גילוי רוצחים בהצגת תאומי

מח"ט בערימה של שחת

השחקנים האמיתיים עמדו בכניסה לאולם צוותא בתל־אביב וקיבלו את האורחים, שבאו לחזות בהצגה שיעור מולדת.

השחקן הראשי היה המח"ט שהתנגד לפלישה לביירות, ועורר סערה ציבורית — **אלי גבע.** השחקן השני, היה הדובר הראשי של המח"ט בתקופת הסערה, הוא אביו של אלי, **יוסף גבע.**

שחקני־המישנה היו מבקרי־תיאטרון ואורחים, שהוזמנו לחזות בחזיון אלי גבע. ביניהם היו ח"כי המערך **יוסי שריד** ו**עדנה סולודר**, ואנשי־מילואים המשמשים בתפקידים בכירים במילואים.

השחקנים הראשיים ושחקני־המישנה לחצו ידיים וחייכו לעבר המצלמות, נכנסו לאולם, ישבו במתח כדי לראות מה בישל עבורם המחזאי והבמאי **דני הורביץ** בעזרת חבורת ליצני בימת הקיבוץ.

בתחילה הורגש המתח באולם, אבל אחרי כמה דקות התחילו התזוזות. המחזה לא הצליח לרתק את הקהל.

הדמויות ששיחקו על הבימה לא היו בשר ודם, אלא פלקטים חד־מימדיים, והשחקנים חזרו פעם אחרי פעם על מישפטים לעוסים ובנאליים. המישחק משעמם. במחזה אין תשובה מדוע אלי גבע הגיב כפי שהגיב, מעבר לתשובות קצרות שנאמרו מפיו אחרי שפשט את המדים.

דני הורביץ, הבימאי, שמע על התפטרות המח"ט כשהיה בטיול באירופה. כשחזר לישראל הוא ניסה את מזלו, התקשר לגבע, שהסכים להיפגש איתו. היו להם הרבה שיחות. גבע סיפר לו על עברו, על השתלשלות האירועים עד שהחליט להתפטר. גבע גם נכח בחזרות, שנערכו ברמת־הכובש. לכן חבל כל־כך שבמחזה אין כמעט אינפורמציה חדשה, חבל שההצגה היא חסרת צבע ואפרורית, והיא מזכירה הצגות של תלמידי בית־ספר יסודי.

גבעתיים. דוברו הראשי ואביו של המח"ט, יוסף גבע, דאג לחייך בכל פעם שהמצלמה כוונה לעברו. לעומתו, הבן (משמאל) אלי גבע, ניסה להתרחק מהבזקי המצלמות. "אמרתי לבני, העולם שלי ושלך זהה, אבל אינני מקבל את הדרך," אמר האב. "היה עליך להמשיך ולשכנע." את מי?

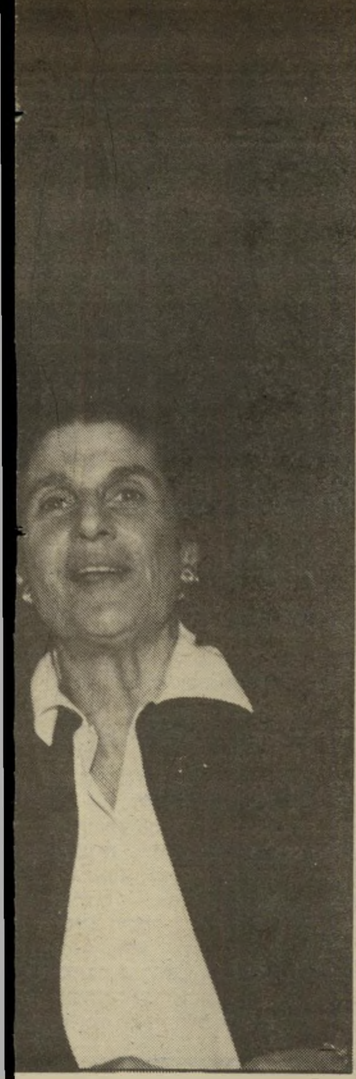

"לא היה מתח!" בהפ... ציט...
יצחק רבין כי אין מתח במישחק, וכי ...
אבל בסיום המישחק נראה רבין מרו...

הזיות, חלומות ועתידות

"אתה זה, שישב קודם בשולחן 13, ועבר לשולחן 14 ופוחד ממזל־ביש, תן לי בבקשה איזה חפץ." הבחור נותן את שעון ידו, השחקן **עודד תאומי** מלטף את השעון ושואל: "יש לך קשר כלשהו לרחוב שיינקין?" "כן", עונה הבחור, "ההורים שלי גרים ברחוב שיינקין בתל־אביב."

זוהי רק דוגמה לניחושים של השחקן עודד תאומי המופיע בהצגת־יחיד. באותו ערב הופיע בפעם ה־750 בהצגה שבה הוא מספר על חלומות ילדות שלו, בהם היה מופיע אביו, על הזיות ועל מיקרים שבהם גילה חפצים שאבדו לחבריו.

בתום ההצגה, מדגים תאומי את כוחו. אחד מן הצופים צריך לשחק את הרוצח, לקחת סכין, לדקור צופה אחר ולהחביא את הסכין. באותו זמן יוצא עודד תאומי את האולם עם שני צופים נוספים ששומרים עליו.

תרגיל זה הוא שיגרתי אצל תאומי. אחד מן הצופים, חייל מילואים, סיפר שעודד עשה את התרגיל בהופעתו באחד מהבסיסים הצבאיים בחדר־האוכל. "הוא עלה על השולחנות," סיפר החייל, "צעק והשתולל, ובסוף גילה את הנרצח ואת הרוצח. זה לקח לו 30 דקות."

השבוע באו לחגוג עם תאומי מוזמנים, חברים לעבודה בתיאטרון וחברים אישיים, וכולם התכנסו בחמאם ביפו. עודד התקשה לבצע את התרגיל הזה לפני החברים. הוא התנצל לפניהם, והזהירם שלא יכירו אותו מפני שהוא יזיע ויתנהג

אף על פי כן הבימאית נולה צ'לטון, הסתובבה לפני ההצגה בכניסה לאולם. מעטים זיהו אותה. נולה ידועה כמי שאינה מחבבת צלמים. למטה – המיזרחן שימעון שמיר.

צחוק בצד השחקנית הוותיקה אורנה פורת צוחקת עוד לפני שהספיקה לראות את ההצגה. אחרי ההצגה לא נראתה פורת צוחקת. אך קשה לדעת מה היתה תגובתה על ההצגה.

גביע של שוקולד

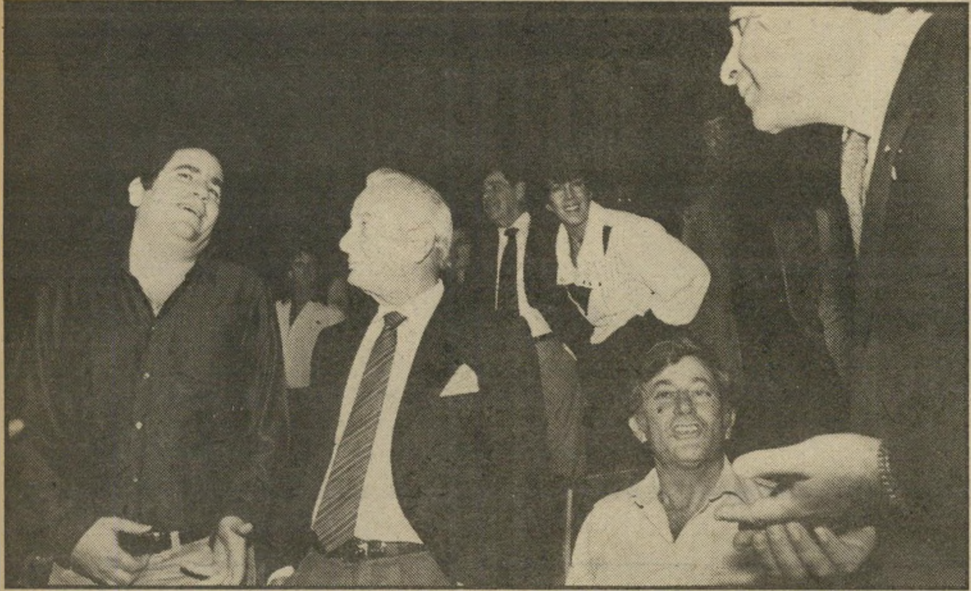

100:100 הוויכוח הנוקב בסיום המישחק כשהתוצאה היתה תיקו. הספרדים לא רצו להמשיך. מימין מסביר עו"ד שמעון מזרחי למרק מושביץ ולדויד הבן את נימוקי הספרדים. גם לנשיא התאחדות התעשיינים, אלי הורביץ, יש מה להגיד. לבסוף הסכימו הספרדים להארכת המישחק.

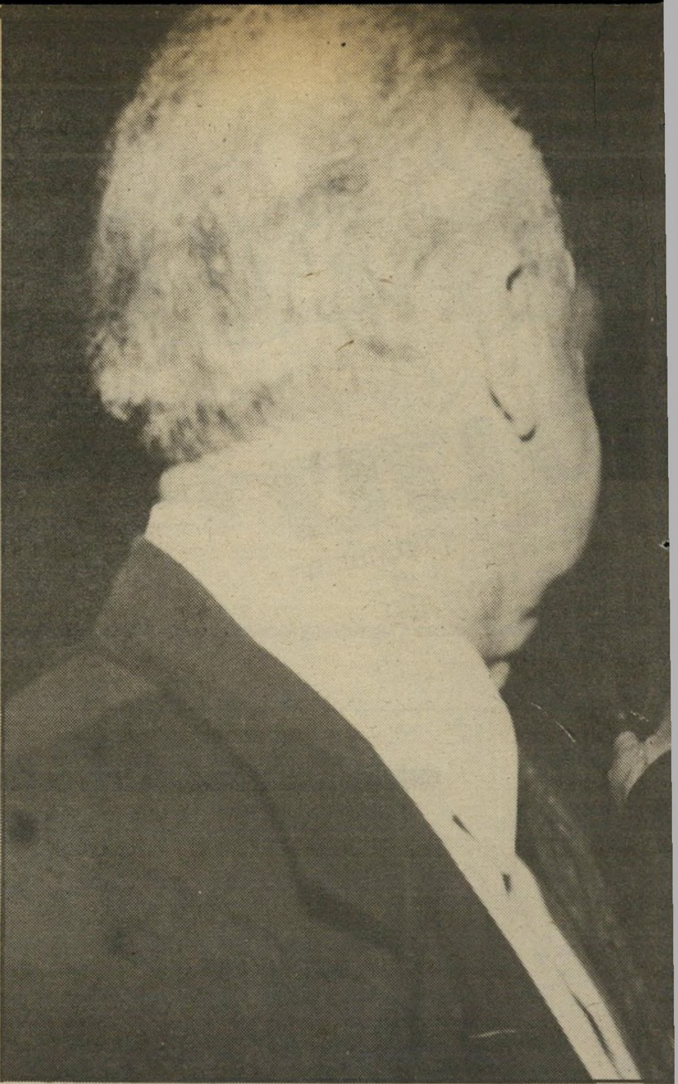

שאחרי המח־
אשונה הכריז
וק איננו מרגש,
התוצאה. רבין

הגיע למישחק עם אשתו לאה. הם ישבו ביציע הכבוד בשורה ארוכה של מכובדים, אוהבי מתח מהסוג שנוצר במישחקי הספורט. לאה באה בלבוש ספורטיבי – חליפה בצבע שחור, מבד קטיפה שמתאים למתעמלי בוקר.

"תזיז את היד! אל תגע בו, אידיוט! תזוז הצידה! סל, נו, סל! איזה פיספוס, כדאי שתלמדו מהם איך להכניס לסל!" הקולות שנשמעו השבוע, במישחק־הידידות בין ריאל מדריד ובין מכבי תל־אביב, היו רמים מאוד.

בשער מס' 4 ישבו כל המוזמנים, שהוזמנו על־ידי חברת השוקולדה עלית, החוגגת את יובל ה־50. החברה תומכת בקבוצת הכדורסל מזה 13 שנים, ובתמורה זוכה בפירסומת הגונה: שחקני מכבי תל־אביב נושאים על חולצותיהם את שמה של החברה.

ליובל החגיגי הזמינו **מרק מושביץ** ובנו, **דויד מושביץ**, את האלופים האירופיים למישחק ידידות. אבל המישחק לא נראה ידידותי כלל. לשתי הקבוצות היה חשוב לנצח.

בדקות הראשונות הובילה הקבוצה האורחת. לפתע הבינו שחקני מכבי שהם הולכים לפספס, התעשתו והתחילו להפליא בקליעות לסל.

גם לקראת הסוף הובילה הקבוצה האורחת. ואז, כשכמה מוזמנים החליטו שמכבי מפסידה, הם נטשו את היכל־הספורט

על לוח התוצאות היה כתוב: אורחים — 98; מקומים — 96. זה היה שלוש דקות לסיום המשחק. לפתע המכבים הכניסו סל, האורחים השיבו להם בסל, המכבים הכניסו סל נוסף, ועל הלוח נרשמה התוצאה — 100:100. אז נשמעה שריקת־הסיום.

כאן עלתה בעיה: מה עושים כשיש תיקו? **משה מיזרחי** הלך להתייעצות עם מרק מושביץ והוחלט על הארכת המשחק. הספרדים לא הסכימו. שוב התייעצות ושידולים. הפעם הספרדים הסכימו, בתנאי שהתוצאה תירשם כפי שהיתה בסיום הזמן הרישמי. המשחק חודש, המכבים ניצחו בהפרש של שתי נקודות, קיבלו את הגביע שהכינה לכבוד האירוע חברת עלית, והלכו ללקק שוקולד.

דוש דוש ודורשיו הקריקטוריסט דוש ואשתו, השח־
קנית טובה פרדו, הם ידידיו של
המכשף עודד תאומי, כפי שהם מכנים אותו. למטה:אתי ויצחק לבני

ישפחת התאומים אחרי שהאו: גילה את כל הרצווים,
א התקבל בחיבוקים ובנשיקות על־ידי שתי בנותיו.

מימין: אמירה בת ה־16 ומשמאל הבת עינת, בת ה־20, המשרתת בצבא. עודד תאומי המאושר חגג את ההעלאה של ההצגה ה־750 שלו, שהיתה לה הצלחה גדולה.

, באופן שונה מכפי שהם מכירים אותו. כולם סלחו לו, כמובן.

עודד יצא החוצה עם שני אנשים, אחד מן המוזמנים קם, דקר את אחת המוזמנות והחביא את הסכין. תאומי נכנס למקום אחוז אקסטזה. הוא ביקש מישהי מן הצופות שתעזור לו, והחזיק בידה. היא היתה המדיום, שדרכו יעברו השדרים. עודד התרוצץ באולם הקטן של החמאם והתקשה למצוא את הרוצח ואת הנרצחת. הוא החליט להחליף את המדיום. ואכן, משליטף את היד האחרת מצא את הנרצחת. שוב התחיל לרוץ בין השולחנות ולפתע החל מלטף את ראש הרוצח. הוא קבע את זהות הרוצח וגילה את הסכין המוחבא בנעלו של הרוצח.

אחרי הגילוי נראה עודד תשוש.

ציפי מנשה

קריסטל מקפיאה את המחירים!
אנו ממשיכים למכור במחירי אוקטובר*

מוצרי קריסטל טובים יותר מדולרים

קריסטל

* המבצע בתוקף עד 30.11.83
או עד גמר המלאי

קנו עוד היום!

$23.5

לינה וארוחת בוקר, לאדם בחדר זוגי.
50% הנחה לילד עד גיל 12 בחדר ההורים.
המחיר בשקלים, בתוקף עד 18.12.83, עפ"י
שער הדולר ביום התשלום ואינו כולל מע"מ.

הבן אישתך לחורף!

עכשיו, כשהחורף מתחיל, קח את האישה (אפשר גם את הילדים)
לחופשת חורף מיוחדת במלון הסלע האדום באילת.

מחכה לך שם קבלת פנים חמה: שמש זורחת,
צוות חייכני, ארוחות טעימות ושפע של בידור והנאה.

עם התחלה כזאת - יהיה לכם חורף שגעון.

מלון הסלע האדום • אילת

מרכז ההזמנות בתל-אביב: 03-455241.
מלון הסלע האדום אילת: 059-73171.

לא מוטב מאוחר

יש אנשים שאלוהים עוזר להם ואוהב אותם ומסדר להם להתפרנס מהתחביבים שלהם. ככה קרה שפנו אלי מגלי־צה"ל וביקשו ממני שאבוא אליהם פעם בשבוע ואספר לעם ישראל ממה אני מתעצבנת. רק אמא שלי, שכל החיים שלי מתעצבנת ואף אחד לא מקשיב לה ואף אחד לא משלם לה גרוש בשביל זה, יכולה להבין כמה אני הצלחתי בחיים.

כמובן, לא אלאה אתכם כל שבוע בעיצבונים שלי, כי צריך להפריד בין עיתונות כתובה ורדיו, וגם יגידו עלי שגמרתי את הקריירה שלי, כי נגמרו לי הנושאים והתחלתי להעתיק מעצמי. אבל אם במיקרה לא שמעתם את ההתעצבנות שלי בשבוע שעבר, אספר לכם עליה, כי היא פשוט ההתעצבנות הכי גדולה של החיים של ובגללה אני עוד צעירה ונמרצת.

אגב, שורות אלו מוקדשות בעצבנות גדולה לחברתי אילנה, שאם הייתי נשואה לה, היינו כבר שתינו גרושות.

זה בעניין האיחורים, כמובן. ארץ־ישראל היא איחור אחד גדול. כולם מאחרים בה לכל מקום, אירועים חגיגיים נפתחים באיחור, הצגות מתחילות באיחור, אנשים מאחרים לפגישה, עובדים מאחרים לעבודה, אהובות מחכות לאהוביהן שעות. בעצם, מי לא מאחר?

אני, אגב מאמינה שאם היינו חוזרים מהגולה לארץ אבותינו לפני 1000 שנה, למשל, לא היו לנו כל הצרות שיש לנו עכשיו. אבל אנחנו, כמובן, איחרנו. אני יודעת שלרוב האנשים כל העניין הזה לא מזיז. אז מחכים 10 דקות, ביג־דיל. זה מפני שאתם לא חושבים על אנשים מיסכנים כמוני, שבאים לכל מקום חמש דקות לפני הזמן, ואז יוצא להם לחכות 20 דקות לכל אחד מהאנשים שהם פוגשים במשך היום.

אני כבר מכירה את כל התירוצים, וזה שבמיקרה הטוב, כשהם (המאחרים) מרגישים צורך להתנצל. שמעתי על פקקים בתנועה, על בעיות חנייה, על טלפון שהגיע ברגע האחרון לפני היציאה מהבית. שמעתי על בייבי־סיטר שלא באה בזמן, שמעתי על הסבתא שפיתאום קפצה לבקר ולקח זמן להיפטר ממנה, שמעתי על הילד שפיתאום, חמש דקות לפני הפגישה איתי, נהיה חולה. מה לא שמעתי?

גם אני, רבותי, יש לי בעיות חנייה ובעיות פקקים וטלפונים

איחור ראשון

בלתי־צפויים וילדים עם כאב־אוזניים, אבל אני מביאה את כל זה בחשבון ומגיעה בזמן.

מה שהכי מרגיז אותי בעולם, זה שכל המאחרים המיקצועיים האלה, ובראשם חברתי אילנה, שבמשך שנות הכרותנו בילית קרוב ל־400 שעות בלחכות לה, כשהיא הולכת לבנק לבקש הלוואה — היא לא מאחרת. אז בבקשה, תתחילו להתייחס אלי כאל הלוואה, ואני אתחיל להתייחס אליכם כאל בני־אדם תרבותיים.

להתראות בדיוק ב־8.

גילוי לא נעים

אני מתה על תוכניות טלוויזיה שבהן מעמידים לוויכוח אדם מול אדם או קבוצת אנשים מול קבוצת אנשים אחרת. בדרך־כלל, יש צעקות ואף אחד לא משכנע את השני וכל אחד מביא דוגמות חשובות להצדקת עמדתו ולפעמים אפילו מעליבים אחד את השני. אבל לי כל זה לא איכפת. מה שכיף בשבילי זה שתיכף אני תופסת צד. וכשאני תופסת צד, זה כאילו שגם אני נמצאת באופן פיסי שם.

אני מסבירה דברים בקול רם. צועקת, מתווכחת, מסבירה, והם המיסכנים לא שומעים כלום, ואין להם אפשרות להיווכח בצידקת עמדתי. בעלי, שבדרך־כלל יושב על ידי, מנסה להרגיע אותי ולהסביר לי בעדינות שהאלה שם בקופסה לא מקשיבים לי, אבל אני בשלי, יש לי צד.

ככה קרה לי גם היום כשראיתי את מיפגשים בטלוויזיה. אנשי תל־אביב מול אנשי מעלות. כמה דקות הייתי נייטראלית, ואז הראו סירטון קצר על בועז תורג'מן והתחיל הוויכוח עליו. מייד הצטרפה נישמתי המודרנית לקבוצת אנשי תל־אביב. בלהט הגנתי על זכותו של בועז תורג'מן להיות אזרח שווה־זכויות בארץ־ישראל. ובכוונה אני אומרת ארץ־ישראל ולא מדינת־ישראל. ברור לי שארץ, כל ארץ, צריכה כמה תורג'מנים כאלה, כדי להיות ארץ נאורה, תרבותית, פתוחה, ציבעונית, מעניינת ומודרנית. את כל זה אמרתי לאנשים שישבו בקופסה. צעקתי על איש אחד ממעלות, תיקנתי את העמדה של אשה אחת מתל־אביב והשתכנעתי לגמרי שאני צודקת.

אחר־כך הלכתי לישון ולא הצלחתי להירדם, תופעה די נדירה בחיי הלילה שלי. הסתבר לי שאני לא מצליחה להירדם, כי יש לי שני בנים קטנים שאף אחד לא יודע מה יצא מהם כשיגדלו. ביקשתי מאלוהים (שיש לי איתו תמיד בעיות קומוניקציה), שהילדים שלי לא יהיו בועזים כאלה וביקשתי ממנו גם שלא יספר לאף אחד על השיחה בינינו. אם זו לא צביעות מצדי — אז מה כן?

תענוגות חורף

הנה הגיע החורף. ייאוש זה לא מילה. זה שאצלנו החורף זה צחוק־ילדים לעומת קנדה, למשל, לא עושה לי כלום. מה איכפת לי קנדה?

הילדים שלי, לא יפלו כל הבגדים החוצה. אולי אני אסרוג כמה דברים נהדרים בלילות החורף הארוכים, אולי אני אקרא יותר ואולי אבשל דברים יותר מסובכים.

הנה מה שאני הולכת לעשות עכשיו. קונה כמה צינצנות זכוכית יפות (מה פיתאום קונה, יש לי בבית) וקונה גם גלון של שמן־זית. נכנסת עם שניהם למיטבח ועושה כמה דברים משגעים שיתנו טעם טוב לאוכל וכבוד גדול לאישיות.

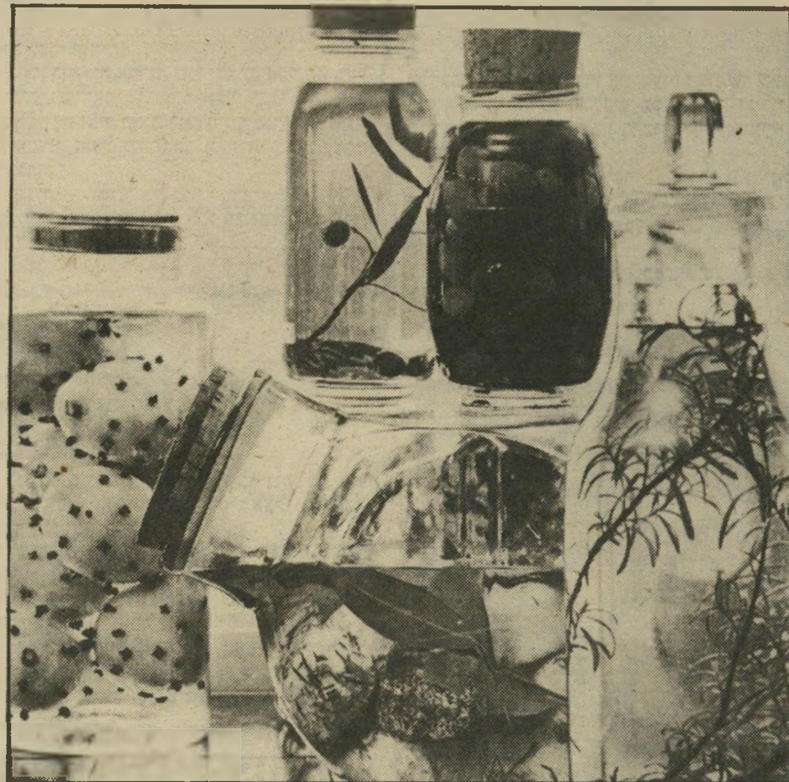

הם מתחלקים איתי באינפלציה, שאני אתחלק איתם בחורף? הסכמתי לעלות לארץ־ישראל, כי אמרו לי שכאן כל הזמן חם ויש המון גמלים ותפוזים. אתם חושבים שחודשיים של חמסין מספיקים לי? אני רוצה 12!

מצד שני, אומרים לי כל מיני אנשים, יהיה לי הרבה יותר זמן פנוי. אז אולי הבית יראה קצת יותר מסודר, אולי כשיפתחו את הארון של

שיגעון א'

כדורי גבינה בשמן־זית מתובל.

1 חבילה גבינה שמנה (פרה ירוקה), קוביה קטנה של גבינה בולגרית, 2 שיני שום מרוסק. מערבבים את הכל ביחד ומכניסים למקרר לשעה. מרטיבים את הידיים ויוצרים מהתערובת כדורים קטנים. כל כדור שמים בזהירות לתוך צינצנת

זכוכית עם פתח רחב. שופכים שמן־זית עד שהוא מכסה את כל הכדורים ועל השמן־זית שמים קצת עלי רוזמרין, כמה גרגרי פילפל שחור, כמה שיני־שום חתוכות לשניים, 3־4 עלי דפנה שלמים וחצי כפית אורגנו. סוגרים את הצינצנת ומחכים 4 ימים. לגבינה יש טעם גן־עדן ובשמן אפשר כמובן להשתמש לכל סלט־ירקות רגיל. בעזרת השמן המתובל הופך הסלט לקלסיקה של הסלטים.

שיגעון ב'

לימונים וציפורן בשמן־זית.

קחי כמה לימונים טריים ומוצקים, שיטפי אותם היטב ונגבי. הכניסי לתוך כל לימון כמה מסמרי ציפורן שלמים. הכניסי את הלימונים לצינצנת ושפכי עליהם שמן זית. אחרי חודש ימים יש לך שמן סלט בטעם נדיר. את הלימונים, לעומת זאת, את פשוט חותכת לפרוסות ואופה אותם בתנור יחד עם עוף ותפוחי אדמה. היה לי העונג לטעום את זה ואם לא הייתי בן־אדם עם אישיות כל־כך חזקה, הייתי מתה מהנאה.

לא, אני לא יודעת כמה עולה ליטר שמן זית. הפסקתי להתעניין במחירים.

שיגעון ג'

זה רעיון שיאפשר לכם לבטא את עצמכם. כדי לשפר טעם של שמן רגיל או שמן־זית, כל מה שצריך לעשות זה להכניס לתוך הבקבוק כמה עלי רוזמרין, או כמה עלי דפנה, או כמה שיני שום (לא מרוסק אלא מעוך), או אפילו סתם קליפת לימון מגוררת וקצת מלח גס. אם אתם לא מאמינים, תעשו ניסיון על בקבוק קטן ותיראו שאני לא משקרת לכם אף פעם.

סתם תיזכורת

תשימו לב שכבר יש בשוקים המוני בטטות שאפשר לשים אותן בתוך צינצנות עם מים ותוך חודש מתמלא לכם הבית באלפי עלים ירוקים. זה בשביל אלה שלא קראו את המדור שלי שעסק בבטטות (בעונה שעברה), שבו נתתי כמה מתכונים למטעמים משגעים מתפוח־האדמה ומתוק הזה.

אגב, אצל חברים שלי שגרים בשפלה הפנימית, ושאצלם הלילות כבר קרים נורא, הדליקו השבוע בפעם הראשונה את האח וזרקו לתוכו כמה בטטות עטופות בנייר כסף. אחר כך, מול האש, אכלנו אותם מרוחים בחמאה וליקקנו

את האצבעות. מי שיש לו מישפחה קטנה ואין לו אח בבית, יכול לעשות אותו הדבר בתנור רגיל.

דניאלה שמי

רחל מרחלת על כל העולם

רוקם הגובלנים

ברור לי שאני הולכת ומזדקנת. כי בימים הטובים שלי, כשהיו מסתובבים בארץ זוג שחקנים כמו **רוק הדסון ורוברט מיצ׳אם**, הפופולריים כיום בעולם למרות ששניהם עברו ניתוחי לב־פתוח, והיכולים להיות בגיל של אבי, הייתי כבר מתהלכת על בימת הצילומים של הסרט.

אבל בגלל עצלותי, אספר לכם הפעם על מה שליקטתי במסדרונות הילטון.

ובכן: רוק הדסון הגיע, כמובן, בלי אשה וגם

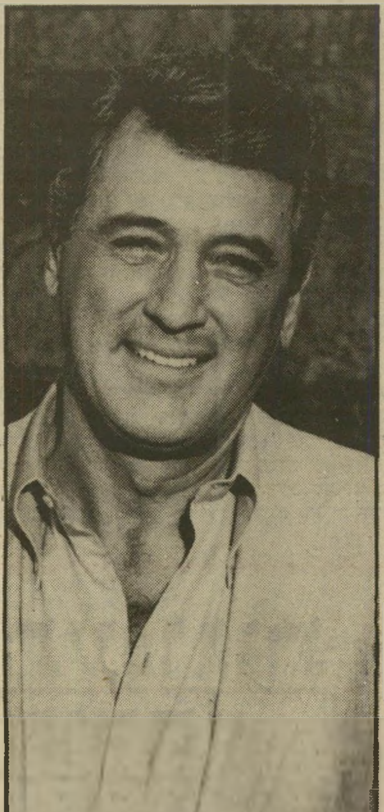

רוק הדסון
עירום בסאונה

בלי גבר. הוא מבלה לבדו את שעות החופשה שלו מהצילומים. הוא מרבה לבקר בסאונה של המלון, כשהוא מסתובב עירום בין החברים של המועדון, כאחד העם.

מה הוא עושה כשהוא לבדו בחדר? לא תאמינו: הוא רוקם גובלנים! אז מי שחי במלון, שלא יתפלא כשתפתח הדלת וגבר יבקש ממנו חוט צהוב.

זהו, בינתיים. אני מקווה שבשבוע הבא אטפל בהם ביתר יסודיות.

דן בן־אמוץ
מבוגרות יותר

מי זאת השכנה

לדן **בן־אמוץ** יש הרבה חברים בארץ, וגם מעריצים. אבל כולם יכולים להפסיק לדאוג ל״תכשיט״, שמתקרב לגיל 60. לפחות כלפי חוץ עושה רושם שהוא שולט במצב. ביתו מוצף בחתיכות, כמו תמיד. אני מקווה שהפעם הוא בודק קצת יותר את תאריכי יום־הולדתן של הנכנסות. מילא, 16־15 — אבל לא 12! בימים אלה הוא נוסע לארצות־הברית ל־10 ימים, כדי להופיע בערבי ראיונות.

כמו שנודע לי, עומדת עורכת־הדין שלו, נירה לידסקי, שייצגה אותו כבר בשתי הופעות בבתי־המישפט בקשר לתלונה של הילדה בת ה־12, הטוענת שנעשה בה מעשה מגונה, להביא עדה מעניינת מאוד: השכנה של דן, כנראה, שהיתה עדת־ראייה לכמה מן הדברים. אני מתה כבר לדעת מיהי השכנה.

מתחת לגלימה

עולם־האופנה אינו פחות דרמתי וציורי מאשר עולם התיאטרון. אפשר למצוא שם דמויות ציוריות, כמו **מארגן תצוגות־אופנה** שהחליט שהסמל המיסחרי שלו הוא גלימות. קיץ וחורף הוא מופיע בגלימות. גלימות מקטיפה, מבד, ממשי ומכותנה. בעזרת הגלימות הוא גם נראה כמו סופר־מן. מה גם שהן עוזרות לו להסתיר כמה קילוגרמים מיותרים.

עם השנים פיתח גם הסופר־מן את הטעם. הוא הפך לחובב מאפרות ועציצים, המפארים את ביתו.

המוזר באספנות זו הוא העובדה שאחרי כל תצוגת־אופנה, מאפרותיו של בית־המלון שאירח את התצוגה משום־מה מפארות את ביתו של הסופר־מן. שלא לדבר על כך שיום־הכיפורים מאפשר לו לצבור עציצים משכניו, המצויים בתענית ובתפילה. על כגון זה נאמר: זכו צדיקים, ואת עציציהם קונים אחרים.

הסיפור האמיתי

בעיתונות הישראלית התפרסם סיפור מזעזע על **בתיה דגני** (46) מרעננה, שהיתה מורה לחינוך מיוחד בבית־הספר הממלכתי שם שהתאבדה תקופה קצרה אחרי שקמה מהשיבעה על מות בנה **אמיר**, פרח־טיס בחיל־האוויר, שנהרג לפני כמה שבועות יחד עם חברו, בנפול מטוס אזרחי שהטיסו בקירבת קיבוץ יקום.

בסופה של הידיעה סופר שבתיה הותירה אחריה בעל ושני ילדים.

אני רואה את עצמי חייבת לספר את הסיפור האמיתי. היא הותירה אחריה שני ילדים, אבל לא בעל.

מישפחת דגני היתה מישפחה נאה, מאושרת, שגרה ברעננה. האב, פרופסור **אבי דגני**, היה ראש החוג לגיאוגראפיה באוניברסיטת תל־אביב וכיום הוא מבכירי המרצים בחוג. האם היתה מורה מצטיינת. כל זה התמוטט לפני חצי שנה. אז עזב הפרופסור את אשתו, אחרי שהתאהב באחרת. בתיה נכנסה לדיכאון קשה. כבר אז היו שמועות שהיא ניסתה להתאבד.

זאת היתה המכה הראשונה, ואז נחתה עליה המכה השניה — מותו של בנה הבכור.

היא נשארה בודדה. המורות בבית־הספר, וידידי־המישפחה ניסו לדאוג לה. אבל כל זה לא עזר. היא לא יכלה לעמוד במכות שנחתו עליה בזו אחרי זו. היא תלתה את עצמה.

מטוס לילדים

אליהו ואווה ספקטור
פטנטים

אבא אוהב נותן לילדו כל דבר. בקיץ הוא בונה לו, בדרך־כלל, בניינים ומיגדלים בחול, קונה לו מכוניות מפלסטיק ליום־הולדתו, ולפעמים גם מטוס מבדיל, כשהוא לא מבלבל את המוח. למה שלא יהיה לילד כל דבר שהוא רוצה? הרי בשביל זה כולנו עובדים!

זאת דרכו של אבא טוב בארץ ובעולם. אבל יש יוצא מן הכלל.

אחד כזה הוא **אליהו ספקטור**. אליהו הוא מגדולי מייבאי־הכלים לארץ. יש לו מחסנים גדולים בנמל יפו.

אחרי שהתאלמן ועבר בין השאר ניתוח לב פתוח (את הצלקת הוא מציג בגאווה רבה בחולצות פתוחות, שאותן הוא אוהב ללבוש), הוא בנה לעצמו שתי וילות באפקה, זו ליד זו. הוא הוסיף להן בריכת־שחייה מחוממת. בווילה אחת הוא מתגורר עם בן־הזקונים שלו, **איציק**, שבימים אלה מלאו לו 23, ואת השניה נתן לאחת מבנותיו, **ליאורה**, שנישאה **לבני טוכטרמן** אחרי שזה התגרש **מציונה**, שהתחתנה עם **פארני** מהתכשיטים.

בווילות האלה לא חסר כלום. וכל המצאה שאך יוצאת לשוק מובאת על־ידי האבא המסור לבית.

היתה בעיה אחת: מה קונים לבן, שלא חסר לו כלום, ליום־ההולדת? אליהו מצא: הוא קנה לו מטוס גדול על אמת. למה שלא יהיה לבן מה שלא היה לו?

עולם הפוך

יש נשות חברה שאינן מבחינות בין ציור סוריאליסטי וציור אבסטרקטי. אצלן כל הציור המודרני הוא הפוך.

לכן אף אשה לא העזה להעיר **לעדה מכנס**, כאשר הגיעה בשבת לפתיחת תערוכתה של הציירת היפה **לאה לוין**, שהשימלה האדומה שלבשה היא הפוכה.

כשהעזתי להעיר לה, טענה: „זה המודה האחרונה. ככה הולכים הצעירים היום. אבל התבלבלתי, ואת החגורה באמת לבשתי הפוך.״

עדה מכנס
להיות צעירה

הסבה מיקצועית

יגאל כהן־אורגד מכין אותנו הכנה נפשית, שיהיו לנו אלפי ורבבות מובטלים, ושרבים מהם יצטרכו להכין את עצמם להסבה מיקצועית.

אבל על הסבה מהסוג שאני עומדת לספר לכם עכשיו עוד לא שמעתי עד היום:

מירי פביאן, כוכבת הסרט זוג נשוי, המועמד השנה לפרס אוסקר, התחילה השבוע לעבוד בחנות לירִיק בתל־אביב, כמוכרת־ספרים.

מנות אחרונות

כשבוע שעבר נודע לי ש**עמי שגיא**, בעלה של **ליזיקה** ואביו בעל המיסעדה קזה דל סול, נסעו לאירופה וניסו להיכנס למארוקו, כדי לבקר את האבא־סבא, המיליונר בן ה־90. הם חזרו מבלי שהצליחו להיכנס למארוקו.

יחד עם הסיפור הזה התפרסם בעיתונים הסיפור על מכירת עמי שגיא תורס בתל־אביב. העסק נמכר כדי לשלם חלק מחובות חברת הנופש האון, שנקלע לקשיים כספיים, עקב נפילת מניות הבנקים.

חיברתי אחד לאחר וצילצלתי לליזיקה:

„אני מבינה שהצרות של השנה עוד לא נגמרו. קודם הבן ועכשיו הבעל?"

ליזיקה שגיא
ממה לאכול!

„אל תדאגי, יש לי ממה לאכול. עוד לא נכנסתי לדיאטה, הבית מלא אורחים שלא מפסיקים לאכול, עכשיו אנחנו בדיוק במנות האחרונות. אז תגידי לידידים שאין מה לדאוג. אני עוד שולטת במצב."

לבריאות!

מלתחתה של בת המלך

„ויהי בימי אחשורוש, בשנת שלוש למולכו עשה מישתה לכל שריו ועבדיו, חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות לפניו... ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה מגדול ועד קטון מישתה שיבעה ימים..."

אני יודעת שכולכם חכמים וקוראים לפחות פעם בשנה את מגילת אסתר, אך אני דווקא לא מתכוונת למלך אחשוורוש, שעליו מדובר בקטע הנ"ל, אלא למלך אחר, הרי הוא המלך **שפירא** הראשון, ראש וראשון לשרי הפוליטיקה והכלכלה בישראל, שבימים אלה של גזירות כלכליות ומיתון וצו לאומי להידוק החגורה מתכוון להכניס בשעה טובה ומוצלחת את בתו מתחת לחופה במלון הילטון התל־אביבי. בחיר־העם שפירא אינו רק נאה דורש בתחום הצימצום וההסתפקות במועט, אלא גם נאה מקיים.

מאז חודש אוגוסט, בית־האופנה של **גידעון אוברזון** תופר באופן בלעדי את מלתחתה של הכלה הבתולה, הצנועה והחסודה. הנערה כל־כך התלהבה מהשמלות שנתפרו לה, שמחודש לחודש הלכה ורזתה.

הוויכוח בין יודעי־דבר הוא רק על הכמות ומיספר השמלות שהוזמנו. אלה אומרים 64, ואלה אומרים לא פחות מ־86 תלבושות. האמינו לי שניסיתי לגלות את המיספר המדוייק, ופשוט נכשלתי.

אך מה זה חשוב, כשזוכרים שכל שימלה של אוברזון עולה סכום עגול ונאה מאוד בדולארים, 800—1000 דולר, אז לא קשה לדמיין כמה עולות עשרות שמלות שלה.

אינני רוצה שתאשימו אותי ברשעות, ולכן חייבת אני לספר לכם שהיתה סיבה טובה להזמנה הגדולה. את הכלה צריך היה להפגיש מיספר פעמים עם החתן? צריך! כל פגישה מחייבת יצירת־פאר אוברזונית חדשה? מחייבת! בחתונה כדת משה וישראל יש שבע ברכות? יש! בכל ברכה רצוי ונחוץ לכלה שתלבש יצירה חדשה? נחוץ! נו ולכלה יש, ברוך־השם, גם אמא טובה, וגם היא אינה יכולה להופיע עירום ועריה — אז גם אותה צריך להלביש. כך שבעצם מישפחת שפירא די הצטמצמה בהוצאותיה.

תארו לעצמכם את היום הגדול, ביום הרביעי הבא, שבו ייאספו 1500 יקירי־הארץ וטובי בניה באולמות מלון הילטון, יאכלו בכל פה מטעמים, ילגמו ממיטב היינות, ובין לעיסה לבליעה ייאנחו על מצבה הקשה של המדינה, ויתלוננו על העם שאינו מבין שעליו לוותר על רמת־חיים ולהדק את החגורה, שמא הקופה הציבורית המדולדלת תידלדל עוד יותר.

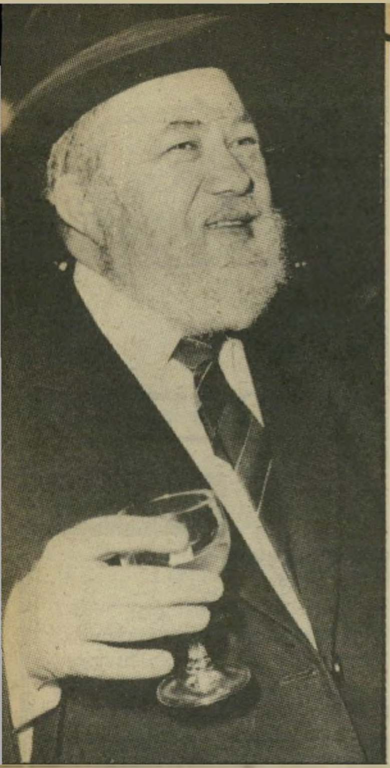

אברהם שפירא
שבע ברכות

ילד בן 53

„אני יודע שאני מתנהג ונחשב לילד שלא התבגר, במילים אחרות — אינפנטיל. כך אני מצטייר לגבי אנשים רבים."

כך התחיל הראיון שלי עם הפליי־בוי הישראלי **שימעון עדן**, שפגשתיו בשבוע שעבר, כשהגיע לביקור בארץ. בימים אלה אפשר למצוא עליו כתבה, המשתרעת על חמישה עמודים בעיתון גרמני בסיגנון הפליי־בוי. שימעון מוצג ומצולם בו, כשלצידו בחורות עירומות מכל המינים והגדלים.

„בארץ כולם יודעים את גילי (53), אבל בחו"ל אני מוכר כבן 43. אף אחד לא מכיר אותי שם ממילחמת־העצמאות, כמו בארץ. לכן זה בא לי באופן טיבעי ובקלות, שאני יוצא עם בנות 18—25. בארץ זה פשוט לא הולך. מקסימום אני מצליח לצאת עם בנות 30—40. אבל אני לא מתלונן. בכל פעם שעוברת יפהפיה ברחוב, צעירונת, אני מפסיד פעימה מהלב. מזה אני כנראה לא אגמל לעולם.

„זה ההובי שלי, והספורט היחידי שאני עושה. אני מקיים יחסים עם נשים ארבע פעמים ביום, ואם לא, אני לא בכושר. אני גם מאחל לעצמי למות על אשה.

„עם **אורזולה בוכסנר**, הידידה שלי מזה ארבע שנים, הגעתי, כנראה, לקו הארום.

„זה תמיד אותו הדבר. אני מכיר אותן כשהן בנות 18, יוצא איתן עד גיל 22—25. אז מתחיל הסיפור שלהן על חתונה, ואז אני תופס רגליים. די היה לי כשהתחתנתי פעם בגיל 17. הייתי אבא בגיל 18, והתגרשתי בגיל 19, כדי להיגמל מכל זה. ואם אני רוצה להרגיש קצת מישפוחה, די לי לבקר את אחי, פקיד בעיריית חיפה, שיושב כל היום על החשבונות של העירייה ומבקר אותם. או לבקר את בתי **אירית** שהפכה אותי לסבא לנכד בן 8 ולנכדה בת 2. זאת היתה ותישאר המישפחה היחידה שלי. ככה זה. בלי חוכמות.

„אני גם ביחסים משגעים עם גרושתי, שנישאה בשלישית. קניתי דירה, והיא עברה לגור בה עם בעלה. בימי שישי יש שם קידוש לבת, לי ולנכדים. חינכתי אותם לקרוא לי שימעון. את לא חושבת שסבא זה קצת מוגזם?"

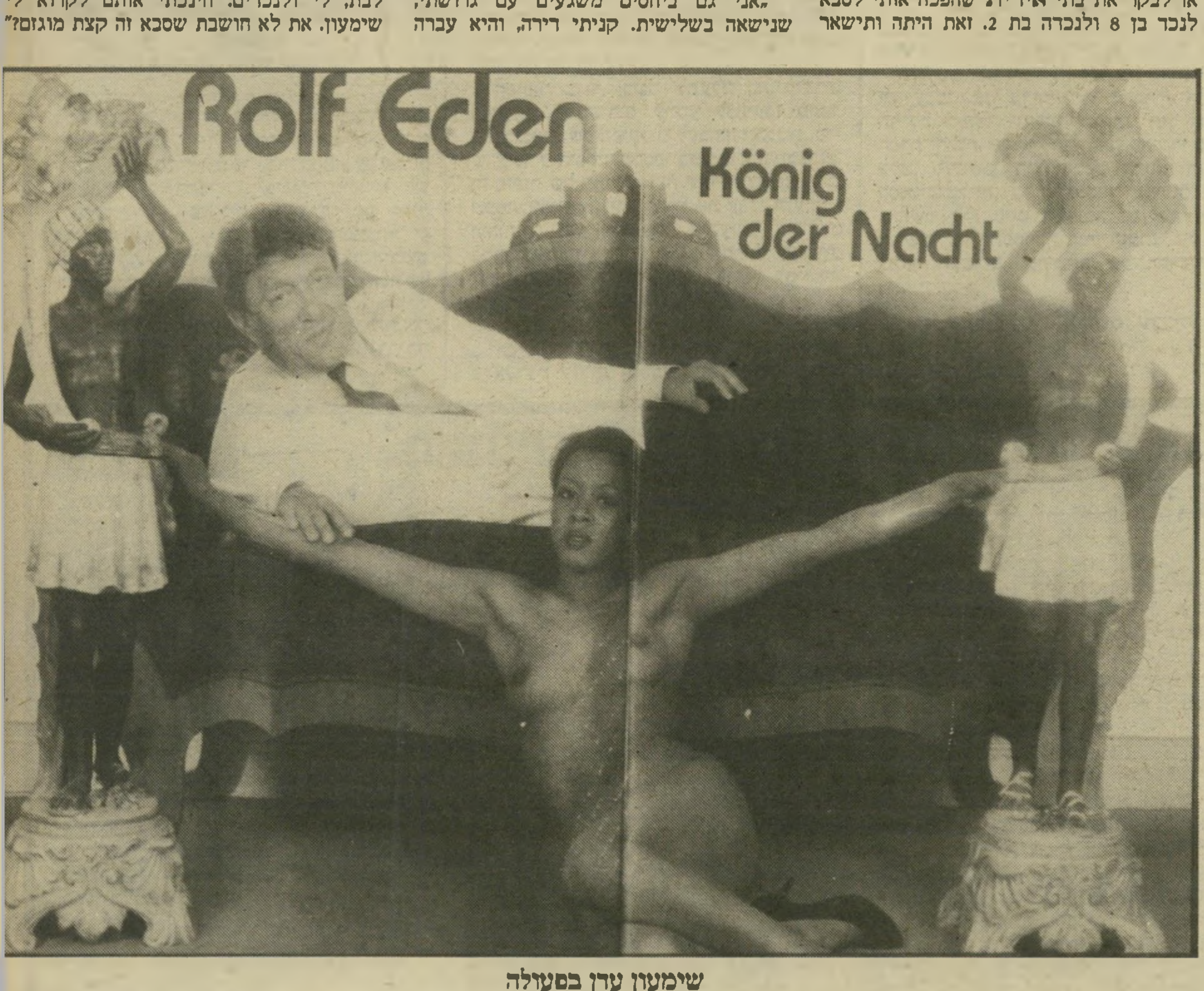

שימעון עדן בפעולה
ארבע פעמים ביום

נמר של נייר

שדות יהודים וחורשים ערבים ★ פיודור דוסטוייבסקי על „הכלכלה הנכונה" ★ מו"ל, בור וקריירסט ★ שלום על כידונים ★ האיש מ„אלושם" ★ המאהב הכנעני ★ עולם הורס עצמו

מקור

וילקנסקי

אחד מסופרי דור הראשית של הסיפורת הארצישראלית היה הסופר **מאיר וילקנסקי**, שבאחרונה ראה־אור במהדורה חדשה, סיפרו בימי העליה(*).

וילקנסקי, סופר נשכח לא במעט, מאפיין

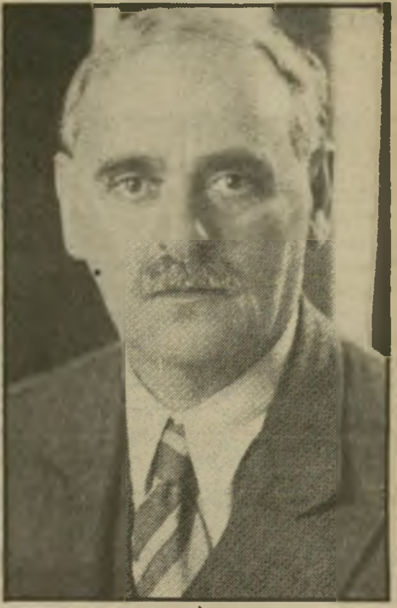

וילקנסקי
התחיינה שנית העצמות!

בכתיבתו את סיפורת ההתחלה בארץ, תוך שהוא ממזג תיאורים אידיליים־רומנטיים של הנוף והטבע הארצישראלים בראשית המאה, עם פגמיה וכיעורה של המציאות. גיבורי סיפוריו של וילקנסקי הם פועלים שעבודת־יומם אינה מובטחת להם, שהעליבות והאכזבה הן מנת־חלקם. גיבוריו חיים באווירה של חולשה, ריפיון, זרות ולעיתים אף גיחוך. סיפורים אלה של וילקנסקי חושפים את הניכור והניתוק שבין הפועלים היהודים ובין תושבי הארץ הערביים.

בימי העליה הוא מהדורה מצולמת מן המהדורה הראשונה, שראתה־אור בסידרת עלו־מים בספריית אמנות, והם מנוקדים.

מאיר וילקנסקי נודע בארץ־ישראל בעשור הראשון של המאה כדמות תימהונית, מעין „ביטניק" קודם זמנו, תלמיד־ישיבה מליטא שעלה ארצה, שהיה סובב במושבות ושיער ארוך לראשו.

סיפורי בימי עליה ראו־אור בהעומר, בהמעורר ובהפועל הצעיר בשנים 1906 עד 1911. בהקדמה שואל וילקנסקי: **„היפרחו שנית לעצמות על פני הביקעה? והתחיינה שנית העצמות? ובסולם הניצב עולים מחנות מחד נות."** או, במילים אחרות, סימן־שאלה גדול: האם יביאו החלוצים בארץ להקמת חברה חדשה? שאלה שהתשובה לה אינה ברורה אפילו היום.

הסיפור הראשון, יום עבודתי הראשון, מתאר את יום־העבודה הראשון של וילקנסקי במושבה. הוא מגיע לשדות המושבה, שם הוא מגלה: **„השדות של ישראל הם. אבל החורשים ערביאים הם..."** על העבודה ממשיך ומספר וילקנסקי: **„ושוב העבודה. האצבעות כבר צרובות מן הסיד ומזמן לזמן יש למשחן בשמן. הגב כואב קצת. אולם מצב הנפש הוא מרומם..."** תוך שהוא מדמיין עצמו וחבריו ל„מוזיק רוסי..." (איכר רוסי).

תחת הכותרת שינוי־ערכין ממפה וילקנסקי את נושאי דגל האידיאולוגיות **„או שמא אותם שקוראים לעצמם ‚צעירים' ו‚פועלי־ציון' פועלים הם? הלא צחוק הוא..."** הוא מתאר את העסקונה הסוציאליסטית, שכבר בשנות הראשית ניזונה מדמם של מגשימי החלום הציוני־סוציאליסטי. בסיפור בימי אוקטובר מתאר וילקנסקי תחושותיו כאן בארץ, בימי אוקטובר 1905, בעת הפרעות ביהודי רוסיה, כאשר הנפגעים הינם קרוביהם של החלוצים.

הסיפור בחר (כינוי לתעלה בה עומדים הפועלים המכשירים קרקע לנטיעה) מתאר התארגנותם של הפועלים לעבודה קבלנית, כדי שהאיכר לא יפסיד מכספו בשל חוסר מיומנותם. זה סיפור של צמיחת „רוח יחידה" של פועלים, שבמהלך־בנייתה ניתן לבחון את ערכי ה„עבודה היהודית" בארץ, ומאבק הפועלים החלוצים במעבידים בני־המושבות, המתחרים הערביים וועד־המושבה. סיפור זה, בדומה לסיפוריו האחרים של וילקנסקי, צמח מקרקע הריאליזם של חלוצי הארץ.

הסיפור האחרון, מימי העליה, הוא סיפור של פלאש־בק לגלות ולמסעו של המספר לארץ־ישראל כחלוץ, כחולם וכהוזה בארץ־ישראל לנוכח הפרעות ביהודי מיזרח־אירופה, ואהבתו לנערתו שנותרה עדיין בגולה. והלאה, העימות היומיומי עם המציאות הארצישראלית.

אין ספק שסיפורי וילקנסקי הינם מיסודות הסיפורת החלוצית בארץ־ישראל. בכושר הב־חנתו, סגישותו, ולעיתים אף הנאיביות שלו הופכים סיפורים אלה לרבי־חשיבות ספרותית והיסטורית. מומלץ לאוהבי תולדות ארץ־ישראל.

*• מאיר וילקנסקי – **בימי העליה**; הוצאת תרמיל; עורך: ישראל הר; 136 עמ' (כריכה רכה).*

תרגום

בקט

„לאן עכשיו? מתי עכשיו? מי עכשיו? בלי לשאול. לומר אני. בלי לחשוב. לקרוא לזה שאלות, השערות. ללכת הלאה, לקרוא לזה ללכת, לקרוא לזה הלאה..." כך פותח הסופר האירי הכותב צרפתית **סמיואל בקט** את סיפרו אלושם (*) שתרגומו לעברית ראה־אור באח־רונה, בנוסח נקי מרבב של **הלית ישורון**.

אלושם הוא הספר הסוגר בטרילוגיה הבקטית של חתן פרס־נובל, שתחילתה במולוי, ובמות מאלון. אלושם נכתב בשנת 1949, ובדומה לשאר עבודותיו הספרותיות של בקט, זו יצירה של מילים, תחבירים וסיטואציה, מונולוג של כושר־דיבור ולא של יישות, שבו מוליך בקט את הקורא עד לאופקי־הלשון, האופקים שמהם לא ניתן לראות את האופק — כמאפיין של האבסורד הכתיבתי של בקט.

בעוד שהביקורת בעיתונות־היומית בארץ לא קלטה את דקויות משמעות־התרגום של כותרת הרומן (במקור: דבר שאי־אפשר לתת לו שם), הרי שהכותרת אלושם נראית לי הולמת ביותר (הערה: לדעתי שגו המתרגמים כאשר תירגמו את מחזהו המפורסם של בקט מחכים לגודו לעברית, במקום עד שיבוא אליהו – כמשמעות אותו מצב־אבסורדי יהודי מן המקורות).

אלושם הוא גיבור (?) חסר שם וזהות, המעיד על עצמו **„אני כדור גדול מדבר"** המתפצל תחילה למהוד, והלאה לוורם, תוך מישחק המרת־זהויות, שהוא יותר חידון לחוקרי סמיואל בקט: אלושם הוא הסוף, הפסימיות, מות הסנטימנטליות, על מיפלסיה הנמוכים ביותר. אלושם הוא סיוט המועלה במילים, קומדיה אנושית של התפוררות המין־האנושי על ערכיו במאה העשרים, שחיקתה של התרבות וכל מאפייניה.

זה סיפור נטול עלילה משמעותית, כאשר כל מישפט הוא גילגול של סיפור ו/או סיטואציה אבסורדיים, שבהם מוזכרים גיבוריו הקודמים של בקט מאותה קומדיה אנושית: **„דימיתי שטוב אני עושה כשאני מספח אלי שעירים לעזאזל שבאלה. טעיתי. ביסוריי הם לא נשאו..."** או **„אני, שעל עצמי לא ידוע לי כלום, יודע שהעיניים שלי פקוחות, בגלל הדמעות שנשפכות מהן בלי סוף. יודע שאני יושב, ידיי על הבירכיים, בגלל הלחץ על האחוריים, על סוליות הרגליים, על כפות הידיים, על הבירכיים..."**

בקט עורך מסע אל תוך התרבות המערבית באמצעות סמלים, איזכורים, מיתוסים ומינהגים בלוגיקה המוליכה את כתיבתו לפישוטים כמו **„בגילי, להתחיל שוב לאונן, זה לא יהיה צנוע וחוץ מזה לא יצא מזה כלום. אחרי הכול, מה אני יודע? בהרבה סחיבות קצובות, כשאתי בכי הכוח מתרכז באיזה תחת של סוס, בשנייה שהזנב שלו למעלה, מי יודע, אולי אז לא היית יוצא בידיים ריקות. אלוהים, נדמה לי שמשה**

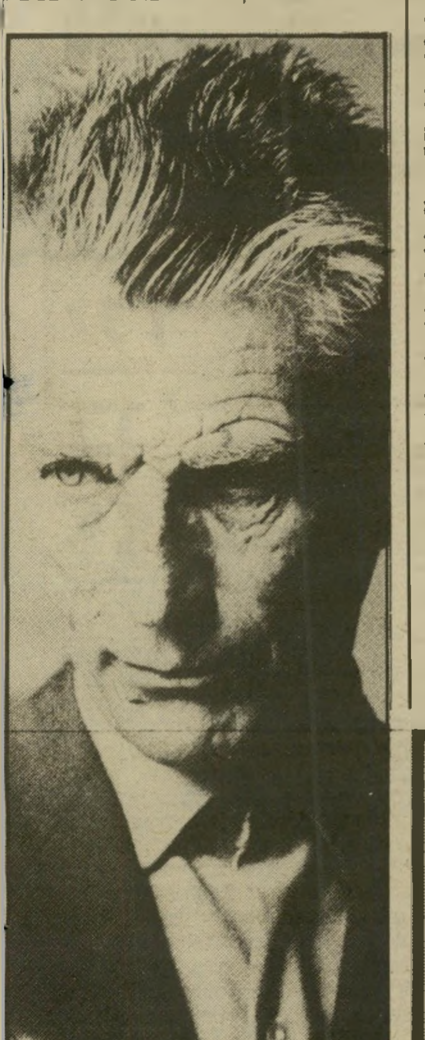

סופר־מחזאי בקט
„בגילי, להתחיל שוב לאונן..."

מתנועע! האם זה אומר שלא חתכו לי? דווקא היה לי רושם שכן חתכו..."

אלושם, בדומה לשאר יצירתו של בקט, הוא תופעה ספרותית שהממה את עולם הספרות כבר לפני שלושים שנה, אחרי הצגת עד שיבוא אליהו (מחכים לגודו – בנוסח מגן־העברית משה שמיר). כתיבתו של בקט השפיעה כבר על דורות של מחברים (סירסה את רובם, ובעיקר את מעיינות היצירה שלהם), ודומה, שאין כקטע הסיום, להבהרת הייחוד הבקטי באלושם: **„... אני**

*• סמיואל בקט – **אלושם**; עברית: הלית ישורון; הוצאת סימן קריאה – הקיבוץ המאוחד; 124 עמ' (כריכה רכה).*

ציטוטון

„מעשים מוזרים מתרחשים בארצנו..."

העיסוק־המתמיד בביקורת־ספרים מייגע לא במעט. הקריאה האינטנסיבית של ספרים אשר ראו־אור זה מקרוב מתישה את המבקר, ועשוייה לעיתים לנתקו מגזעיה האמיתיים של הסיפורת.

לכן, מעת־לעת, עורך כותב שורות אלה הפסקה בקריאה השוטפת, וצולל למים העמוקים של הקלסיקה הספרותית. באחרונה ערכתי צלילה שכזאת לכתבי **פיודור דוסטוייבסקי**, וביניהם להאידיוט(*) הרומן רחב־היריעה, שלא כאן המקום לעסוק בו.

אלא שלספרות יש כוח. מעבר לזמן ולמקום, בתיאורם של מצבים חברתיים מסויימים. בעמוד 276 של האידיוט מצאתי כמה תיאורים ההולמים עד כדי להחריד את ההווה בישראל, את הווה של „הכלכלה הנכונה", של שחיקת ערך הכסף, של דילדול משאביה הכלכליים של המדינה ובריחתם לחוצלארץ.

כך תיאר זאת דוסטוייבסקי בהאידיוט: **„מעשים מוזרים מתרחשים בארצנו, ברוסיה המכונה קדושה, בדורנו, דור תיקנים ויוזמה של חברות פרטיות, דור לאומיות — והוצאת מיליונים שנה־שנה לארצות חוץ, עידוד התעשייה — ושיתוק ידי הפועל וכ. ה. וכ. ה. (וכהנה וכהנה — ד.ע.) לספור הכל אין אנו מספיקים, רבותי, ועל כן ניגש מייד אל עצם העניין. מעשה מוזר קרה את אחד הצאצאים של ארונ־האתמול לשעבר (De Profundis!) את אחד מאותם הצאצאים, שאבות־אבותיהם כבר הפסידו במישחק הרולטה את כל רכושם, עד הפרוטה האחרונה..."**

כאן ממשיך דוסטוייבסקי ומתאר את מהלכי הניוון האחרונים של „גזע הארונים" הרוסי, תוך הבאת הערות כמו: **„טיבעי הוא, שאוכל עמל זרים ובעל־דמיון ישער בנפשו, כי בכסף אפשר לקנות הכל בשוק, אפילו שכל, ובשווייץ — מכל שכן..."**

בתיאור קצר זה, ובתיאורים רבים בהאידיוט, מתאר דוסטוייבסקי את ניוונה של החברה הרוסית, ניוון המזכיר לקורא יותר מדי את הניוון והשאננות של החברה הסובבת בישראל. מומלץ לקורא הישראלי לחזור ולהציץ בספר זה ובשדים, על שורשי האנארכיה והניהיליזם שלו, ובשאר כתבי דוסטוייבסקי.

סופר דוסטוייבסקי
דור לאומיות – והוצאת מיליונים

*• פיודור מ. דוסטוייבסקי – **אידיוט**; עברית: ש. הרברג; הוצאת עם עובד; 659 עמ' (כריכה קשה).*

לא יודע, אלה מילים, לא לעורר, אלה מילים, אין משהו אחר, צריך להמשיך, זה כל מה שידוע לי. הן קרובות לחדול, אני מכיר את זה, אני מרגיש איך הן מרפות ממני, זה יהיה השקט, רגע קצר, רגע ארוך, או שזה יהיה שלי, זה שנמשך, שלא נמשך, שיימשך תמיד, זה יהיה אני, צריך להמשיך, אני לא יכול להמשיך, צריך להמשיך, אני אם כן אמשיך, צריך לומר מילים, כל עוד שיש, צריך לומר אותן, עד שימצאו אותי, עד שיאמרו לי, עונש מוזר, חטא מוזר, צריך להמשיך, אולי זה כבר נעשה, הן אולי כבר אמרו לי, אולי הן הביאו אותי אל סף הסיפור שלי, לפני הדלת הנפתחת של הסיפור שלי, זה יפליא אותי, שהיא תיפתח, זה יהיה אני, זה יהיה השקט, במקום שהנני, אני לא יודע, לא אדע לעולם, בשקט לא יודעים, צריך להמשיך, אני אמשיך."

ספר נוסף של סמיואל בקט, שראה־אור באחרונה בתרגום לעברית, הוא אהבה ראשונה (*) – קובץ של ארבע נובלות, העמוסות באותה תערובת פאטתית וגרוטסקית של לשון בקט, מהולה בעגת־הרחוב, במצבים שונים ואבסורדיים של גיבוריו בנובלת־הכותרת אהבה ראשונה פותח בקט בעליה של המספר לקבר אביו, דרך שאלות כמו: „אחרת איך אפשר להסביר את הישיבות הארוכות והנוראות האלה בבית־הכיסא?" בעיות הטחורים והעצירויות, התחברותו עם האשה לולו, שהוא מתמקם בביתה ואחר־כך נוטשו מבלי שיגורש מתוכו.

בנובלה הבאה, המגורש, מביא בקט סיפור שאותו הוא מסכם במילים: „איני יודע מדוע סיפרתי את הסיפור הזה. יכולתי בדיוק באותה מידה לספר סיפור אחר. אולי פעם אחרת אוכל לספר סיפור אחר. בני אנוש, ראה תראו שהדברים דומים." ניסוח זה הוא ללא־ספק ה„אני מאמין" של בקט.

בסיפור סם הרגעה עוסק בקט כבר בפתיחה במוות: „אני כבר לא יודע מתי נפטרתי. תמיד נראה לי כי הייתי זקן במותי, בערך בן תישעים שנה..."

הסוף הוא הנובלה האחרונה בקובץ, דומה לקודמיה (למרות שכנראה קדמה להם במועד כתיבתה). בקט מסיים אותה בנוסח בקטי מדי, שבו הוא כותב: „הירהרתי בריפיון וללא חרטה על הסיפור שכמעט חיברתי, סיפור בדמות חיי, כלומר בלי האומץ לסיים ובלי הכוח להמשיך."

לסיכום: שני ספרים אלה, שראו־אור באחרונה בנוסח עברי, ממשיכים את מסורת תרגום כתבי בקט לעברית — אם כי באיחור של יותר מעשרים שנה, על כל הכרוך בכך, בהשפעה הספרותית הקשוחה שיצירות בקט משפיעות על סופרים צעירים (כבר שמעתי כמה משוררים צעירים, שתרגומים אלה שינו את עולמם ועיצבו אותו מחדש).

תרגומה של הלית ישורון הוא ספרותי ורגיש יותר, בעוד תרגומו של מולי מלצר קפדני יותר, אך בעל יובש־מה. שני הספרים מומלצים לאותם שטעמו כבר מההרפתקה הבקטית, ולאותם המוכנים להסתכן בהרפתקה קשה שכזאת.

שירה

רטוש

אין ספק שיונתן רטוש המנוח היה תופעה יוצאת־דופן בשירה הישראלית ובתרבות העברית. החודש ראה־אור, תחת הכותרת שירי אהבה (**), במהדורה מפוארת על נייר מיוחד עם רישומים של הצייר יוסל ברגנר, ספר שיריו האחרון.

כבר מהשיר הראשון, אביר, הנפתח ב„העלם הרך הזה / אשר היה / עפר תחת כפות / רגלייך – / אשר צדה לנפשך / ולא מצא כי אם את / יצועייך – / נאסף עתה אל / עולמו – / לעשות מילחמה / ושלום / לבדו – ..." ניתן לגלות שוב ושוב את יפעת שירת רטוש, את אותה מזיגה של ישן בחדש, על שובבותו הלא מבוטלת. בשיר אפיריון ניתן למצוא אחד מדימוייו ה„גסים" של רטוש „ופתן כרוך באבעת / חומה כנחש וקדמון..."

רטוש, הוא רומנטיקן, משורר רומנטי עברי במסווה של כנענות, כאשר הוא כותב: „יוד־חת שושנים לבת היוד־חת / ואל יחשבה אלוהי לי לחטא..." מתגלה רטוש האוהב. בשיר אחר, בוקר, הוא מתמצת סיפור־אהבה תנ"כי, כמיטב המסורת הרטושית בנוסח: „ולבוקר – / והנה היא לאה // – שבע השנים הארורות האלה / אשר עבדתי בך / לאה –". כמאמר מי שאמר: מיטב השיר בצימצומו.

דימויי השיר של רטוש אינם מורכבים, ואפילו פשוטים: נחש, נדן, באר. הוא מקסים ומרגש בשימוש בהם, בעולמו עולם הסות, גביעי היין. שירי־האהבה של רטוש חושפים בריכוזם עולם חווייתי מרגש, ולא תוך מחיקת הכנעניות. למשל: השיר קדשה, שבו הוא כותב: „לא אם ולא / אחות – / רק אחת כזאת / פילגש רחומה / כל כולה – // אשר אין עמה / כי אם אשר עמה / כל אשר עמה / תיתן בנפש חפצה / באהבה / טובה / באשר היא / בכול אשר תהי / לכל / אשר עמה...".

עבורי שירת רטוש היא אחת מהחוויות הנהדרות של השירה העברית. כאשר גיליתי שירה זו בשנות החמישים היא הפעימה בתוכי נימים, אשר משוררים אחרים מעטים זכו להפעים. יש לי יריעה משוחרת לטובת שירת רטוש, ואני משוחד עשרת־מונים למען שירי האהבה שלו. כאשר הוא כותב בשירו סף שורות כמו: „כי יש שעת קרוא הגוף / ויש שעת קרוא הנפש / ויש שעה אשר אבוא שיגע על ברכך / הבת / ויש שאט שיעלה / מעומק גוף ועומק נפש / עם החמה שתסתמר טרפה / כי יש חמת כרוע גוף / ויש חמת כרוע נפש / ויש חימה שתחלחל כשם הארס הסמר / אני קורא אל כל אשר מאסתי / אני קורע על שנחמס / אני קורא אליך / אהובה // כי יש שעט קרוע גוף / ויש שאט קרוע נפש / ויש שעה אשר תקרא בקול גדל ולא יסף / והשעה טשה כפרס / והשעה תשרע בקרס / והשעה / לשבר חרס בערש עזובה –" הרי שכל שירי־האהבה העכשווית נראים ליד שירת האהבה של רטוש כחגבים ליד גוליבר.

ושוב למעט השובבות שבשירי־האהבה של רטוש, כמו: „אשה, באשר היא אשה, צריכה / בעצם שלושה: / אחד במיטה / אחד בלב, / ואחד למשוך עמו בעול חיי היומיום..." או, תיאור עצמו – המשורר־המאהב: „והנה כן, / אני הכלב המת והחופשי / עבדכן – / יצוא מכל הכלים / וידי על ראשי / רואה סוף סוף בעין / טושטושית– / בכל המישיר להביט / לתומו..." וכלה ב: „שימי יד אל תחת ירכי / והישבעי לי אהבת אמת / והישבעי / שבין למדיחיך / והישבעי / שבין לצווארך / כי רק בדם תרחץ / חלאת אהבתך // נפשי יוצאת / אל עכסייך בת / נפשי יוצאת..." ואל מימושה של האהבה: „כי אש עשן תיקדח / מוסדי אדם תיקדח / עד רתוקות תיקדח / ולהב מיתאבך / נחשול עשן / הבת / על כל גדות / הבת / נחשול בילע / מראש ועד ירך / עד צווארך / הבת / עם לשונות האש / חיטת ביטנך / עם רהבי גחלת..."

שירי אהבה של יונתן רטוש הם שירת האהבה העברית במיטבה, וכל חקייני שירת־האהבה העכשווית, לרמותיהם השונות,

משורר רטוש
שימי יד אל תחת ירכי

הופכים לאפסים שיריים בצל שירה זו של רטוש. טוב עשה המו"ל שלו, שפירסם קובץ זה בנפרד מיתר שיריו של רטוש, שאינם נופלים במעלה משירה נהדרת ומרגשת זו.

קובץ שירה מומלץ ביותר לאוהבים, לאותם שטרם גילו את האהבה ואפילו לשונאים.

*סמיואל בקט – **אהבה ראשונה**; עברית: מולי מלצר; הוצאת אדם; 96 עמ' (כריכה רכה).*

*** יונתן רטוש – **שירי אהבה**, איורים: יוסף ברגנר; הוצאת הדר; 76 עמ' (כריכה קשה).*

מי מריבה

נחמן בעל־זבוב

משב־רוח רענן בנוף ההתייחסות העיתונאית לסיפורת העברית ועולמה מצוי ברשימותיו של הסופר חיים באר, המתפרסמות בדבר השבוע.

ברשימותיו מביא באר תמונות־תמונות על ספרים, סופרים ושאר מרכיבי עולם־הספר.

באחת מרשימותיו האחרונות סיפר באר את הסיפור הבא על הוצאת עם עובד:

„הדבר היה בראשית שנות ה־70. ראשי המשק ההסתדרותי ביקשו להעניק צביון חדש להוצאת הספרים הוותיקה עם עובד ולמשמש את הדימוי הירחמיאלי שדבק בה מאז ימי ברל (כצנלסון — ד.ע.). והעמידו בראשה מנכ"ל צעיר ותמרין. הוא נתאפיין, אם לחטוא ברישעות קטנונית, בדקטי עור מהודרים ובחולצות ורודות ותכולות... ומנכ"לנו (באר נמנה עם צוות עובדי עם עובד) היה מכין עצמו בוקר־בוקר ליום שידובר בו וייקרא להופיע מול המצלמות... זאת ועוד, הוא התקין וילונות מודרניים לחדרו, קנה רהיטי טיק והקיף עצמו בגרפיקאים, מעצבים ומומחים ליחסי־ציבור. את השעות המעטות שהקדיש מיודענו לקריאה בילה בדיפדוף ב„פבלישרס ויקלי", התנ"ך שבכל המו"לים נשבעים בו, ושהזמין בדואר־אוויר מאמריקה. ספרים לא קרא, גם לא סיפרי ההוצאה שהוא עמד בראשה. דומה שאפילו בקטלוגים לא עיין.

„באחד הימים צדה את עינו, בחוברת המוציאים לאור שמעבר לים, רשימה שרוממה את ספריו של אנגלי אחד, גולדינג שמו (חתן פרס־נובל לשנה זו), ובייחוד ספר בעל שם משונה כלשהו „Lord of the flies". בסוף־קרבות מיוחם היית מנכ"לנו ריח של בסט־סלר חדש, ומיהר לשלוח תזכיר פנימי (על נייר ורוד) לעובדת, שהיתה ממונה על הקשרים עם המו"לים הזרים. בפעלתנות־יתר, נוסח עסקני ד"ש (שהוא היה ממקימיה, אבל באותם ימים עדיין היתה מצועפת בצעיפי העתיד) דחק בה למהר ולרכוש את הזכויות של הספר „אלוהי הזבובים" או משהו כזה ולמסור אותו לתרגום ללא דיחוי.

מו"ל אוריאלי
לרכוש את אלוהי הזבובים

„העובדת שיפשפה את עיניה בתדהמה. שנים אחדות קודם־לכן, כ־1965 למען הדיוק, יצא הספר לאור ב„ספרייה לעם" של „עם עובד". המתרגמת אסתר כספי אף טבעה לספר שם עברי מקורי, שרימז לאחד מאלילי פלישתים, אלוהי עקרון המוזכר במלכים ב. הספר הודפס במהדורות אחדות וזכה בתשבחות של הביקורת המקומית.

„העובדת ירדה למחסן, אספה עותק מכל מהדורה, כרכה את העותקים בגומייה וצירפה להם תזכיר פנימי: על־פי בקשתו של המנכ"ל נרכשו הזכויות. הספר נמסר לתרגום והנה הוא, פה לפניו, אחרי שכבר הספיק אפילו לאזול מן השוק..."

רק פרט אחד שכח חיים באר לציין ברשימתו: שמו של המו"ל. המו"ל־מנכ"ל, שעליו סיפר, הוא נחמן אוריאלי — שהתרבות הישראלית המכה מאז קטנה למידותיו, ומזה שנים הוא מתגורר בארצות־הברית.

סטיריקון

מפקד „כוחות השלום"

למיקרא הכותרת בידיעות אחרונות (18 אוקטובר): „מנהיג שלי"ר, רן כהן, עשוי להתגייס לצה"ל — הוא סא"ל במילואים בצנחנים ויקודם, כנראה, בדרגה ובתפקיד — אך ייאלץ לפרוש זמנית מהחוגים הפוליטיים" פרצתי בצחוק מטורף.

בהזיותיי הפרועות ראיתי את רן כהן, מפקד על כוחות־השלום הישראליים, כובש את סוריה הגדולה, את עיראק ומנחית את מהלומת־השלום הסופית גם על איראן.

אשרי כוחות־השלום שזה מפקדם בקרב.

עיון

אקולוגיה

אם יש מדינה אחת בתרבות המערבית שלא קיימת בה לחלוטין תשומת־לב לעניין האקולוגיה, זו ישראל. בארץ מקימים תחנת־כוח גרעינית בדרום, תחנה העשוייה להשפיע על חיי איזור רב אוכלוסין. כאן משמידים כל אתר אפשרי, ממלאים מרחבים בפסולת, איזורים שלמים נגועים בערפיח (מיפרץ חיפה), והעם ההולכי בחושך טוב לו, כל עוד ניגעי האקולוגיה אינם מגיעים לבורסתו ולכיסו.

באחרונה ראה־אור, בסידרת ספריית תוכנה הנהדרת של הוצאת מסדה, נוסח עברי לסיפורו של ד"פ אואן האקולוגיה מהי? (*). זהו ספר מבוא, העשוי להבקיע מעט את האטימות הישראלית לנושא זה, ולהציג מעט מהסכנות האקולוגיות האורבות לבני הדור הזה והדור הבא בישראל.

האקולוגיה מהי? נפתח בפירוט ענייני של המערכות הסביבתיות של הטבע, דרך בחינת המרכיבים השונים של מדע האקולוגיה, העוסק באיזון שבין בעלי־החיים (ובני־האדם הם עדיין בעלי־חיים) והטבע הסובב אותם.

אואן מקדם בסיפרו, פרק אחר פרק, את המרכיבים השונים של דיאלוג מתמשך זה, בין בני־האדם, בעלי־החיים ובין הטבע הסובב אותם, עד שהוא מגיע לגולת־הכותרת של סיפרו: למצבים של הפרת־האיזון בין האדם וסביבתו, בפרק השישי, שכותרתו היא ברירה טיבעית והסתגלות. בתת־הפרק המהמם על כמה תוצאות גנטיות של הזיהום, הוא מפרט את כמויות המזהמים הנפלטים מארובות התעשייה, עומד על תהליך ההשחרה של ריאות־הירק באיזורי מגורים, ומטפל אפילו ביצירת מוטאציות גנטיות.

בפרק כיצד משפיעה עלינו האקולוגיה? עוסק אואן במעט אידיאולוגיות אקולוגיות, תוך פירוט ניכור העולם המערבי לעומת העולם־השלישי ותהליכי הפרת האיזון האקולוגי על־ידי האדם, ככותרת תת־הפרקים.

סיפורו של אואן מגיע לאותם מיפרטים מפחידים של תוצאות הזיהום הסביבתי, ואפילו מציע הצעות כלכליות פוליטיות למניעתה של שואה אקולוגית כלכלית.

*ד"פ אואן - **האקולוגיה מהי?** עברית: ד"ר מנחם גורן; סיפריית תוכנה, מסדה; 237 עמ' (כריכה רכה).*

מאת דן עומר

פולנים אוהבים מרוקאיות

מאפיה בדוגמנות כך מכנה מוריאל אונ עוטח הדוגמנות בארץ. למרות שהצליחה לרתק אליה את מיטב הצלמים בארץ, ידעה מוריאל בת ה־36, שמגיע שלב בו הדוגמנית צריכה לפרוש, וכך עשתה. מוריאל, שנולדה במארוקו אך גדלה בפאריס, לא אהבה את השיטה הישראלית, שלפיה נאחזות הדוגמניות במיקצוען בכוח, כשהן עסוקות אך ורק ביופי שלהן. „בדרך כלל זה על־חשבון החיים הפרטיים." לדעתה, תקועים בארץ על דוגמנית אחת וסטייל אחד במשך שנים, כמו מאפיה. פרישתה עזרה לדור חדש של דוגמניות להיכנס למחזור: „כך זה בעולם כולו!"

מפאריס הגיעה לארץ, לפני 12 שנה, מוריאל צוויג (36), הישר לתוך מצלמתו של בן־לם. הצלם, שנחשב אז למיספר 1 בצילום־האופנה והפירסומת בארץ, אימץ את פניה ואת חיוכיה הצרפתיים של הפאריסית ילידת מארוקו, ושיבצם בעבודותיו. תוך חודשים הפכה העולה החדשה לדוגמנית מבוקשת.

מוריאל נולדה בכפר קטן בשם אושדה שבמרוקו, למישפחת בן־הרוש, אך גדלה והתחנכה בפאריס, לשם עברו הוריה. בגיל 17 נישאה לסוחר־עתיקות וילדה בת. חמש שנים מאוחר יותר נישאה בשנית, לרוז'ה צוויג, אך אז כבר הפכה לעולה חדשה מן המניין.

תוך זמן קצר מאוד הסתגלה השחרחורת לסיגנון העבודה המפרך של דוגמנית. מדי בוקר התייצבה בסטודיו לצילום בפוזות האופנתיות למיניהן, שנמשכו לעיתים קרובות אל תוך הלילה. מוריאל נמנתה אז בין הדוגמניות הבודדות שהסתובבו עם יומן־עבודה עמוס בשוק הכמעט בלתי־אפשרי של אותה תקופה.

„יופי זה לא הכל!"

למרות ההצלחה המטאורית, היא נזכרת ומספרת במיבטאה הצרפתי הבולט: „הכל היה אז ריק. לא גיליתי ולא למדתי באותה תקופה שום דבר. הייתי כמו בובה. לא היו לי שיחות עם אנשים ובלי זה, לדעתי, הבן־אדם מתרוקן. הרגשתי אז כמו רובוט. עבדתי קשה ולא היה לי זמן לשום דבר אחר, לא לבית ולא לבעלי או לחברי או לילדה שלי.

„זה היה ביזבוז," מסכמת הדוגמנית את חוויותיה ממיקצועה לשעבר. לא כל מה שסבב את מיקצועה הזוהר תאם למצפונה, ריגשותיה ודיעותיה. הרבה

מוריאל, הדוגמנית ילידת מארוקו, מספרת על מיקצועה, גירושיה, על כסף, אהבה ואלוהים

דברים היא לא אהבה שם, והיום היא קובעת: „אני יכולה להגיד שיש מאפיה בדוגמנות בארץ."

רובוט כמו רובוט – כך חשה מוריאל ב־תקופת עבודתה הארוכה כדוג־מנית. מנטליות האנשים שאתם עבדה לא היתה עשירה. „לא היה עם מי לדבר, וכך הבן־אדם מת־רוקן. לא למדתי שם שום־דבר."

„יש דוגמניות, בעיקר הוותיקות, שלא רוצות לתת לדור החדש והרענן להיכנס לשוק." לדעתה, צריך לתת מקום, אפילו לוותר. „זה חשוב גם בשביל איכות המיקצוע שזקוק לשינויים וריענון בלתי־פוסקים. עושים את זה באמריקה, באנגליה ובצרפת. רק בארץ שלנו תקועים על דוגמנית אחת ועל סטייל אחד, לדעתי צריך לצאת מזה." היא אמרה וגם עשתה. כבר שלוש שנים נמצאת מוריאל מחוץ למסלול וטווח המצלמה.

„הרבה בחורות פנו אלי ושאלו איפה אפשר לעבוד. נתתי להן כתובות של הצלמים הכי טובים, וגם עודדתי אותן. אני יודעת שרוב הדוגמניות בארץ לא רוצות לתת כתובות ולעזור. אני לא חושבת שזה מקינאה דווקא. אולי הן צודקות. אבל אני בטוחה שזה מחוסר־ביטחון בתחומים אחרים. לאשה אמיתית יש הרבה דברים אחרים מלבד עבודה. יש גיל שצריך להתחשב בדברים אחרים ואסור להתיישב רק על היופי. דוגמנית צריכה להיות רעננה ובעלת אישיות. דוגמנית שנאחזת רק ביופי שלה, מפסידה לדעתי, דברים על חשבון החיים הפרטיים. הן רק עוברות ליד הדברים הכי חשובים בחיים."

מוריאל גילתה שהעבודה המפרכת ששלטה בחייה לא עוזרת לה ולא מסייעת בידיה לפתור את הבעיות שהיו לה עם עצמה ועם מישפחתה הסובבת אותה. קצת באיחור היא לקחה צ'אנס נוסף ורתמה את עצמה לדברים חשובים אחרים כמו שתי בנותיה, ביתה, חברים טובים, ואפילו סרטים ובנשול. „אולי בגלל זה אני כל־כך מאושרת כיום." היא מחייכת וחושפת טור שיניים בוהקות בלובנן.

„הדת נותנת כוח!"

בענייני תורה וגמרא שתפסו אצלה מקום מאז שעזבה את עולם הזוהר דבקה בעיקבות בן־אחותה בן ה־22. הבחור, שלמד בישיבה בירושלים, הביא לה בביקוריו את עולם הדת. שם מצאה מישכן חדש לנפשה. „תמיד כשהגיע לביקור, קיבלתי אותו כאורח, אף פעם לא היה לי זמן לשוחח איתו. חשבתי עליו אז כעל בחור משונה ובטלן, שבמקום ללכת לעבוד ולחזר אחרי בחורות הוא מסתגר לו בישיבה. החלטתי שבטח יש לו איזה קומפלקס."

רק אחרי שהפסיקה לדגמן והקדישה את עצמה לבית, היה לה גם זמן לשמוע את דיעותיו של האחיין מהישיבה. היא גילתה שאין לו שום קומפלקס. הכל אצלו עובד מצויין, והוא אפילו אוהב, לא רק בחורות, אלא גם מוסיקה טובה. האחיין הצעיר ישב אצלה משך שעות וסיפר לה על התורה ועל הגמרא ועל פרקי־אבות. דברים שמעולם לא היה לה קשר עימם („למרות הבסיס הדתי המישפחתי").

שם, בין דפי התורה והגמרא, מצאה הדוגמנית משמעות חדשה לחייה החדשים.

„היום אני יודעת שנוח לי להרגיש את אלוהים, בגלל שטוב לי. זו טעות לחשוב שרק אנשים שלא טוב להם מחפשים את אלוהים, להיפך. כשלא טוב אז הדבר האחרון שאפשר לחשוב עליו זה אלוהים. אני לא חושבת שאלוהם יושב למעלה עם זקן ועיניים גדולות והרבה ידיים. אבל גיליתי את השלווה שבנפש. אף פעם לא חיפשתי שיטה להביא לי את השלווה. היום אני יודעת שאפשר להגיע אליה רק דרך החוכמה ומצאתי שדת זה הדבר הכי חכם בעולם, למרות שאני עדיין לא דתיה.

גמרא ופירקי אבות

הפכו לחלק מסדר־יומה של הדוגמנית. רק מאז שפרשה ממיקצועה הזוהר זכתה בזמן להכיר דברים חדשים. מוריאל לא הפכה לדתית, אלא לחסידה נלהבת של ספרי־הקודש. מאז היא קוראת ומעיינת בהם בקביעות ובהנאה רבה.

„התחלתי לבד לקרוא ספרים של בן־אחותי על התורה ופרקים במישנה. סתם. זה נורא מעניין. אני מכבדת את הדת וזה מפני שאני ממישפחה סופר־דתית. גיליתי שאני יותר שקטה בפנים. זה משהו לא רגיל, אולי זה פסיכולוגי, אבל זה השפיע עלי ואני מרגישה מצויין. כבר כשלושה חודשים אני קוראת והראש שלי התחיל לעבוד. רוב האנשים חיים בשביל להילחם בכל מיני דברים בחייהם. דרך הדת גיליתי שצריך להילחם בשביל לחיות טוב, ואני עכשיו נילחמת בשביל לחיות טוב יותר את חיי.

„מצאתי בדת פתח חדש שנותן לי כוח להתמודד עם החיים: כי החיים זה לא תחרות ביני ובינו, אלא תחרות ביני ובין החיים. והחוכמה הכי חשובה בכל זה זה לחיות עם מה שאלוהים נתן."

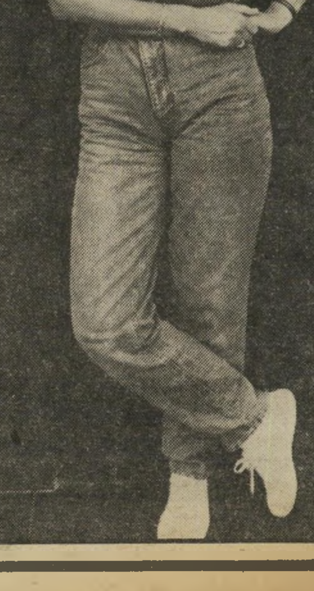

„הראש זה הכל!"

מסקנותיה של הדוגמנית בעלת המראה האכזוטי שגופה ופניה אינם מעידים על 36 שנותיה, הצעידו אותה אל תוך הגירושין בפעם השנייה. מוריאל הבינה שהיא לא חייבת לחיות עם אף אחד בעולם שהיא לא רוצה אותו במאה אחוז. „גיליתי כל־כך הרבה דברים, בעיקר גיליתי את החופש. גם

(המשך בעמוד 53)

נישואין זה אמנות

פעמיים כבר הספיקה מוריאל להינשא, ופעמיים הסכימה להתיר את החוזה. לדעתה של מוריאל, קשה מאוד להיות נשוי. האידיאל שלה זה להינשא ולשמור על חופש. לדעתה, נישואין הם עולם סגור. מאז שהתגרשה, לפני שלוש שנים, החלה לחיות את חייה באושר: „לא חייבים להשאר עם אדם שלא רוצים אותו במאה אחוז," היא אומרת.

ZIVA TELEM זיוה תלם

wishes to invite you to the מזמינה אתכם

SALE

למכירת בגדי סתיו/חורף 83'–84'

יבוא: אופנת ג'אק ואר

ג׳ פולופ – קולקציה חדשה לחורף 84'

M/N שיכמיות, מכנסיים, חצאיות בכל הגדלים

חדש – אורנה מרבק – בגדי אופנה מקוריים, מבוצעים גם לפי הזמנה מיוחדת.

סוודרים יבוא ● תכשיטי זהב מקוריים

המכירה תתקיים ביום

שישי 25.11.83	שבת 26.11.83
10.00–14.00	10.00–14.00
16.00–19.00	16.00–19.00

בבית זיוה תלם – רח׳ דוד המלך 10, הרצליה־פיתוח

At the residence of ZIVA TELEM, 10 David Hamelech St. Herzlia-Pituah, Tel. 052-72976

״המדינה זה עני״

(וימר יעקבסון טמיר)

סובל מעצירות?

אקס - לאקס

השוקולד המשלשל

שבתאי

להשיג בכל בתי המרקחת

״סזמי״ — תמי פינץ

בן־יהודה 192 תל־אביב

דברים יפים, חפצי אמנות ומתנות

בשבוע חנוכה

מחירים מיוחדים מאוד

מוסיקה

צלילימודרנים

גשם ומזג־אוויר נאה

קית ג'ארט הוא פסנתרן, נגן סקסופון סופרן, מלחין, מעבד ומפיק מוסיקה. תהיה זו טעות לומר כי עיסוקו מוגבל לתחום הג'אז. כיום, עם גבולות דקים למדי בין סיגנונות המוסיקה המודרנית והפופולארית, ג'ארט יוצר בכמה תחומים יחדיו. בגיל 38 הוא נמצא כבר כמה שנים ברובד העליון של אהדת קהל הקונצרטים וקוני התקליטים העולמי.

כאמריקאי, אשר התאכזב במהירות משיטות העבודה במולדתו, מבלה, מקליט ומופיע ג'ארט רוב ימות־השנה באירופה. חברת ECM הגרמנית, שאיתה הוא חתום, מקליטה אותו כמה שיותר. זוהי זכות אשר אמנים ידועים רבים חפצים בה. כל הופעותיו, אם כסולן, אם בלווית שלישיה או רביעיה, תיזמורת, או ביצוע יצירות תיזמורתיות שהלחין — כל ההופעות נמכרות מראש והדרישה היא עצומה. באווירה מחמיאה ונוחה כל־כך, מצליח קית' ג'ארט להפיק מוסיקה מרשימה.

המנהל צעק: החוצה! ג'ארט נולד בפנסילבניה והחל מנגן בפסנתר בגיל 3. בגיל 7 כבר החל מלחין, מאלתר ומופיע ברסיטל־סולו.

„כל אחד מוסיקלי. איני זוכר איזה מיטען פיתאומי אשר הפך אותי למוסיקלי," הוא מספר. „אני חושב שהייתי מודע לזה מיום היוולדי. ניגנתי כמה קונצרטים קלאסיים בילדותי, רסיטלים מיקצועיים במקומות קטנים. היתה לי שמיעה אבסולוטית (היכולת להכיר צלילים בשמיעה בלבד), כך שהוריי עשו את המעשה ההגיוני, וסידרו לי שיעורי־פסנתר בגיל המוקדם של 3 שנים."

את לימודיו הסדירים בהלחנה החל בגיל 15, ומאוחר יותר זכה במילגה לבית־הספר למוסיקה ברקלי: „באותם ימים זו היתה המיסגרת המסודרת היחידה אשר פנתה לכיוון ג'אז מודרני. הם לימדו אנשים להיות מיקצוענים. למדתי שם רק שנה. זרקו אותי, כי הרכבתי שלישיה עם שני נגנים אשר פרשו מהמיסגרת הזו.

„בניתי לעצמי שם גדול בברקלי. אנשים חששו כי אני מתחיל מין תנועת־נגד לבית־הספר. פעם אילתרתי עם כמה סטודנטים וניגנתי בתוך הפסנתר, במקום על הקלידים. אחד המנהלים זינק דרך הדלת וצעק 'החוצה!' אמרתי 'תודה רבה' והלכתי.

„כמה שנים מאוחר יותר הוא ניסה להתנצל. הופעתי בפסטיבל־ניופורט עם גארי ברטון, והוא ניגש אלי וממש ביקש סליחה על הטעות שעשו. ביקשתי ממנו להפסיק, כי חלק גדול מהתדמית שלי היתה בנויה על אותו אירוע."

המוסיקאי לא הבין. ב־1965 עבר לניו־יורק מבוסטון. הוא ניגן עם ענקים דוגמת ארט בלייקי וצ'ארלס לויד (שעימו סייר באירופה ובמוסקווה). ב־1969 הקים שלישיה משלו, הרכב אשר ממשיך להופיע עימו, בשינויים קלים, עד היום.

שנות השיבעים הראו את ג'ארט מופיע ומקליט עם מיילס דייוויס („לא כל־כך אהבתי חלק מהנגנים, אך ידעתי כי זו הדרך היחידה לנגן עם מיילס. הרגשתי שהפסנתר החשמלי הוא שלב זמני. היה לו חשוב אז שכל הכלים יהיו חשמליים."), מרחיב ומצמצם את הרכב המלווים שלו ורוכש לעצמו פופולאריות עצומה, בעיקר באירופה, בתחום רחב של מאזינים.

ג'ארט הוא מהמגינים הגדולים, אם לא הגדול מכולם, של הפסנתר הרגיל האקוסטי. הוא ממעט לגעת בכלים אלקטרוניים. אמונתו היא כי עושר ההבעה הנחוץ לו אפשרי רק מהכלי האקוסטי.

„לחוות משהו זה עצום בהרבה מאשר להעביר אותה חוויה דרך נגינה. אני מנגן רק מפני שאיני מסוגל להעביר את החוויות שלי בדרך אחרת של שתיקה או מחשבה. אני יודע שבני, גבריאל, אינו מנגן בפסנתר, אך הוא דוגמה מצויינת ליכולת העברת חוויות בלאו־הכי, ללא עזרה חיצונית.

„מוסיקה היא המדיום הטוב ביותר להקרנת הרמוניה עם עצמך. איני מתכוון למוסיקאים העוסקים בזה. הם האחרונים אשר מרגישים את זה. האנשים הראשונים אשר מבינים זאת הם אלה האומרים 'אני לא מבין בזה כלום, אך זה מוצא חן בעיניי' או 'זה יותר מדי בשבילי'. הם אלה אשר יודעים זאת. אם תצליח לזעזע אותם ברגעים הנכונים, הם ירגישו. למוסיקאים יש יותר מדי בולמי זעזועים."

לג'ארט תקליטים רבים, כולם בחברת ECM. את רובם מייבאים ארצה התקליט חיפה ובית־התקליט, תל־אביב. האחרון, אשר הוקלט בינואר 1983, מציג חמישה „סטנדרטים" של ג'אז המבוצעים בגירסות מעולות בידי ג'ארט, הבאסיסט גארי פיקוק והמתופף ג'אק דהג'ונט. דיווחים טריים מאירופה קובעים, כי התקליט הפך במהירות לרב־מכר אדיר המבוקש באותה מידה כמו פס־הקול מהסרט פלאשדנס.

לשימחתנו, קיים סיכוי סביר כי קית' ג'ארט יגיע, בראשית 1984, להופעה בודדת בהיכל־התרבות, תל־אביב.

„כשאני אומר 'מוסיקה', לעולם איני מדבר על מוסיקה המנוגנת על־ידי מוסיקאים," אומר ג'ארט. „אני מדבר על מוסיקה דוגמת שיווי־המישקל בין גשם ומזג־אוויר נאה."

מוסיקאי ג'ארט
אושר מהכלי האקוסטי

מה נשמע

רמזים מיניים אלימים

● תקליט חדש יצא בקרוב ללהקת האבנים המתגלגלות הוותיקה. החומר לתקליט הוקלט עוד בשנה שעברה, בפאריס ורק עתה משלימים חברי הלהקה את עריכתו. מיק ג'אגר, זמר ומנהיג האבנים, ממשיך את עיסוקיו החוץ־מוסיקלים, למרות כישלון הסרט בואי נבלה את הלילה יחדיו, אשר תיאר את סיבוב ההופעות האחרון של הלהקה, ניסה להמשיך לעסוק בקולנוע: הוא ניגש ונכשל בבחינות הליהוק לסרט אמדיאוס, אשר יביים מילוש פורמן.

עתה החליט כי הדרך הבטוחה ביותר להופיע בסרט היא לכתוב את התסריט שלו. וזאת הוא עושה, בשיתוף תסריטאי מיקצועי. שם הסרט יהיה חייל הבדיל, והוא יספר על ילד אשר נולד מחוץ למיסגרת הנישואין ומופיע אצל אביו האמיתי, שחקן מפורסם. גם לג'אגר בן אשר נולד בתנאים דומים, מהשחקנית וזמרת הרקע מארשה האנט.

● שם אלבומו החדש של קליף ריצ'ארד הוא כסף. הזמר, אשר מאז שנות החמישים(!) אינו מראה קמט חדש בפניו, הקליט עד היום 36 אלבומים. זוהי כמות עצומה. נראה כי הוא מתקרב במהירות לחגיגות יובל החמישים.

● הרמזים המיניים בכותרות אלבומים ושירים הופכים אלימים יותר ויותר. שם תקליטה החדש של להקת נחש לבן הוא החלק זאת פנימה.

תקליטים

מחזיק מעמד

מיילס דייוויס — אנשי כוכבים; יבוא: סי־בי־אס.

נכון, מיילס דייוויס חולה כבר זמן רב. לפני שנה, כשהופיע בניו־יורק בפסטיבל ג'אז אשר נערך על רציף הנמל במיזרח־העיר, רצו אנשים לצפות בו „בפעם האחרונה". אותה נהירה המשיכה באירופה, בסיבוב הופעות ארוך. אך דייוויס ממשיך בשלו: מאז חזר לאולפני־ההקלטות, אחרי שש שנות שתיקה, במרס 1981, הקליט כבר שלושה אלבומים. אם הם לא חוזרים על ההלם אשר הפיק בעבר הרי הם עדיין שומרים על רמת נגינה נדירה.

מיילס דייוויס, כמו רוב היוצרים האמיתיים, אינו עניו. הוא מאמין כי הוא טוב. „איש אינו מסוגל לנגן קלידים כמו שאני ניגנתי באלבום זה," הוא אומר. „אני מנגן רק את ההכרחי, לא יותר." פעמים רבות הפיק אקורדים רק ביד ימין, בעוד היד השמאלית שולטת בחצוצרה, בנגינה משותפת.

הקטעים המיוחדים ביותר לטעמי הם אנשי כוכבים, המציג פנינת־אילתור בסיגנון הבלוז הקלאסי־מודרני וזה משתפר. בכותרת קטע זה יתכן כי מיילס דייוויס התכוון לנגינת להקתו (מארקוס מילר בבאס, אל פוסטר בתופים ועוד נגנים מעולים), לנגינתו שלו, לבריאותו, או לחייו באופן כללי. בכל מיקרה מתקבלים מסריו באוזן קשובה.

ורוד סוער

באלדי אוליר — מראות הפלמנקו, גלרון.

המפיק גיורא נאור והגיטריסט באלדי אוליר ממשיכים לשלב נוסף תנעים של הצגת מוסיקת הפלמנקו, האהובה עליהם, לקהל הישראלי. אחרי הופעות רבות מגיע אוליר להקלטת לחני גיטרה משלו, בסיגנון הוויר־טואוזי הזה.

איני מכיר אותו דיו כדי לקבוע את מקוריות הלחנים, אך רמת הנגינה מרשימה ביותר. אין ספק שאוליר שוחה בסיגנון היפה הזה בנוחות מירבית. הכתב האנגלי על עטיפת האלבום מוכיח שההפקה מכוונת גם לייצוא. האיכות הבינונית של ההטבעה פוגמת בסיכויים לכך

אך הקהל המקומי יוצא נשכר בינתיים, בלאו־הכי.

את אוליר מלווים בכישרון אנדרה צווייג בגיטרת קצב ושייקה ברק בגיטרה באס.

לבוש לאירוע

ג'יימס גולאווי — נוקטורן; ג'יימס גולאווי בחליל בלווית התיזמורת הפי־להרמונית הלאומית בניצוח דייוויד מישאם; איסטרוניקס.

אחת לכמה עשרות ניסיונות, יוצא תקליט אוסף קלאסי מוצלח. זהו אחד מאותן הצלחות נדירות. איסוף שיברי־יצירות היא ערובה לכישלון. במיקרה זה מצליח החלילן המעולה לבחור ולהגיש חומר מגוון, הכולל רק מלחינים ממאה השנים שעברו. גולאווי והמפיק, ראלף מייס, ניסו לשמור על „אווירת הלילה" של הנוקטורנים של שופן. אנו מוצאים 12 קטעים, מהם מקוריים לחליל, ומהם עיבודים רגישים לכלי זה. המלחינים כוללים את ליסט, שופן, פורה, גריג, דביוסי, מאסנ, סטרווינסקי, ג'ול

מוקה, ג'ון פילד ולילי בולאנג'ר (אחותה של נאדיה בולאנג'ר, המורה המהוללת). ההקלטות, אשר נעשו בארבעה ימי פברואר בשנה זו, מציגות איכות האזנה סבירה, המאפשרת הנאה מביצועי ג'יימס גולאווי.

היא מצליחה

סטיבי ניקס — הלב הפראי, הד ארצי.

ניקס היא חברת להקת פליטווד מק. ללהקה יש צליל מיוחד. את אותו הגוון מנסה סטיבי ניקס לשחזר באלבום־סולו זה. היא מצליחה להיכשל בכל ניסיון: אם בגלל נגנים פחות מוכשרים ואם בגלל רדידות יצירתית — הקטעים נשמעים ברצף משעמם אחד.

המדור מעניק לתקליטים חמישה ציונים, לפי הדירוג הבא: תו אחד — רע; שני תווים — חלש; שלושה תווים — ככה; ארבעה תווים — טוב; חמישה תווים — מצויין.

ארי פרנקל

לוקאס רוצה מנוחה

ג'ורג' לוקאס החליט ליטול פסק־זמן. קשה לומר שזה לא מגיע לו. הוא המפיק המצליח ביותר שיש היום בעולם הקולנוע, שלושת פרקי מילחמת הכוכבים בלבד כבר עברו מזמן את גבול מיליארד הדולארים בהכנסותיהם. לפנים נהנה מהצלחתו של אמריקן גראפיטי, שביים ומשודדי התיבה האבודה, שהיה מעורב בעשייתו.

כיום, בגיל 39, הוא נמצא בתקופת מעבר הדורשת מנוחה, נשימה עמוקה וחשיבה מחודשת על העתיד. ראשית, הוא סיים את שלושת הפרקים במה שצריך להיות האפוס הגדול ביותר שהקדיש הקולנוע למרחבי היקום. שנית, התגרש מרעייתו מרשיה, שלה היה נשוי כ־15 שנים. אין זה מיקרה שהאירועים נרשמו בסדר זה, כי אחת הסיבות לגט, לדברי בת זוגו, היתה דווקא העובדה שלוקאס התקשה לצאת מן העולם הפרטי והדימיוני שהוא בנה לעצמו, ולנחות מפעם לפעם, גם אל המציאות של חיי הנישואין.

כמו האחים גרים. כך מספרת האשה שהיתה למעשה שותפתו המלאה בכל התלאות המיקצועיות שלו, מתחילת דרכו. מארשיה היא עורכת־סרטים, לדעת רבים אחת העורכות הטובות ביותר בהוליווד (קרי בעולם כולו), ובתור שכזאת היא עבדה כמעט על כל סרטיו. אלא שהיא תבעה לעצמה את הזכות להינתק, מזמן לזמן, משולחן־העריכה. לא פעם נוצר הרושם שבעלה לא הבין בדיוק למה היא מתכוונת.

אין זה אלא טבעי, לגבי האיש אשר רבים רואים בו את ההקבלה המודרנית למספרי האגדות כמו האחים גרים. בביוגראפיה שהתפרסמה לאחרונה בארצות־הברית, בשם ג'ורג' לוקאס, אבי מילחמת הכוכבים, מצטיירת דמות של בן התקופה, במלוא מובן המילה, והאיש המשתקף מן הספר הזה מתאים בהחלט להיות החבר של סטיבן שפילברג (נער־הפלא האחר של הקולנוע האמריקאי) ותומכו הרוחני פה ושם.

ג'ורג' לוקאס הוא יליד עיירת־שדה בקליפורניה, בן לבעל של מיפעלי נייר, איש חמור־סבר שחינך את צאצאיו (ללוקאס שלוש אחיות) ביד רמה.

הוא לא פסל בידור, בתנאי שיש בו מוסר־השכל, והתיר שעשועים, אם הם קרבו את הילדים, בדרך זו או אחרת, לאמונה דתית אמיתית. והנה מה שיצא מן החינוך הזה.

„מילחמת הכוכבים הוא סרט המיועד לילדים," אומר לוקאס. „אני משוכנע שבאמצעותו הם יבינו כמה מן העקרונות הבסיסיים של החיים: יש אלוהים בשמיים, אנו עומדים תמיד בפני הפיתוי של כוחות הרשע בעולם, מוטב לחיות בעולם הנשלט על־ידי הטובים מאשר להיכנע לשילטון הרעים."

תלמיד בינוני. נדמה כאילו ההשקפה הדתית הזאת, באה ללוקאס לאו־דווקא מתוך עיון בספר התנ"ך, אלא מקריאה מרוכזת ומאומצת של כל סיפרי הסדרות המצויירות שהתפרסמו באמריקה, ואחר־כך במעקב אחר הנפשתם על מסך הטלוויזיה. סופרמן, פלאש גורדון, דיק טרייסי ואחיהם המאויירים, היו גיבורי ילדותו. בבית־הספר היה תלמיד בינוני מאוד, ואחת מאחיותיו מספרת שהיתה קמה לא פעם, השכם בבוקר, כדי לתקן את שיעורי־הבית שלו ולהצילו מציון מבזה.

לכשהתגבר במידה מספקת, הצטרף ככל בני גילו, באותה התקופה, לעבודת הפולחן של ג'יימס דין, לנרודים ברחובות, במכוניות ישנות, לדהירות מטורפות בשעות הלילה, בקיצור — כל מה שהנציח שנים לאחר מכן בלהיטו הקולנועי הראשון, אמריקן גראפיטי.

אל הקולנוע הגיע, כך מספרים, אחרי תאונת־דרכים כמעט קטלנית, שבעיקבותיה רותק למיטה במשך ארבעה חודשים. כאשר קם, שינס את מותניו, לקח את המצלמה שקיבל פעם במתנה מאביו, והלך להירשם לבית־הספר לקולנוע של אוניברסיטת דרום־קליפורניה, שהפכה מאז שנות השישים לבית־חרושת מבטיח של אשפי קולנוע.

אחד מחבריו לספסל הלימודים (דרכיהם הצטלבו מאז לא פעם), התסריטאי־בימאי ג'ון מיליוס, טוען שהברנש השתקן והמופנם הזה היה הכוכב של הכיתה. „הוא לא ראה את עצמו כפוף לשום חוק ולשום מוסכמה. הוא טען שמותר לעשות הכל ואפשר להשליך לפח את כל החוקים הישנים." חוץ מזה, הוא היה חסיד נלהב של הגל החדש הצרפתי, בתקופה שבה אנשי המיקצוע באמריקה, או אלה שרצו להיות אנשי מיקצוע, התביישו אפילו להודות שהם שמעו על התועבה הזאת. בקיצור, אדם שניחן בכל התכונות הדרושות כדי לא להצליח.

מה זה קולנוע. את צעדיו הראשונים בעשייה קולנועית עשה לוקאס הודות למי שמכונה בחיבה מעורבת בקינאה, על־ידי רבים, „הסנדק של הדור החדש", הלא הוא פראנסיס פורד קופולה. קופולה, בוגר מלוקאס כשש שנים בלבד — גם הוא מוצר של תרבות־הקולנוע האוניברסיטאית של קליפורניה — הבחין בצעיר המזוקן ובפוטנציאל הטמון בו. הוא עזר לו לעשות את סירטו הראשון, סרט מדע בדיוני בשם 1138 ×TH. לוקאס חרק שיניים לא פעם בזמן ההפקה, הן משום שהתקשה להתרגל למינהגי הנדודים של קופולה, שלא היה תמיד במקום כשהיה צורך בו, והן משום שקופולה התערב לו בתסריט. חוץ מזה, תלוש השכר של לוקאס היה קטן מכפי שהובטח תחילה (אמן, אבל עם תודעה כלכלית כבר מן הרגע הראשון) והיחסים היו מתוחים. אבל קופולה הרגיע אותו: „הבט היטב במה שאני עושה, כך תלמד מה זה קולנוע." אמר קופולה, ולוקאס נכנע.

הוא נכנע במיוחד משום שהסרט היה כישלון קופתי, ולקראת הסרט הבא נזקק שוב לעזרת קופולה, שהשקיע סכום לא מבוטל בהפקה. בינתיים הלכה וגדלה אמונתו בלוקאס, שעזר לו בבימוי כמה סצינות בתוך הסנדק. כאשר מנהלי חברת יוניברסל הזדעזעו מן המוצר הסופי שהוצג בפניהם, הגירסה המקורית של אמריקן גראפיטי, השיב להם קופולה: „הסרט הזה ישבור שיאים בקופה ואתם עוד תזחלו לרגלי הנער הזה אשר עומד להציל את החברה שלכם מפשיטת־רגל."

כסוי טובה? וזה בדיוק מה שקרה. במונחים כלכליים, אמריקן גראפיטי הוא עדיין הסרט המשתלם ביותר בכל הזמנים. הפקתו

ג'ורג' לוקאס (מזוקן) עם הבימאי ריצ'ארד מארקנד בהסרטת „שובו של הג'דיי"
יש אלוהים בשמיים

האריסון פורד, מארק האמיל וצ'ייבאקה ב„מילחמת הכוכבים"
מוטב לחיות בעולם של הטובים –

מיפלצת חכמה – יודה
להציל מפשיטת רגל

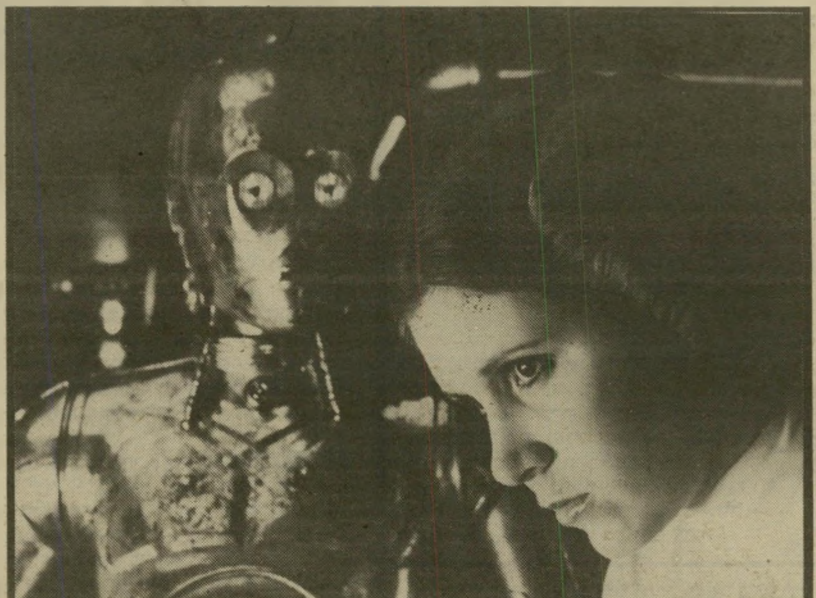

קארי פישר עם הרובוט סי3 פ־או ב„מילחמת הכוכבים"
– מאשר להיכנע לשילטון הרעים

עלתה פחות ממיליון דולר, והוא הכניס עד היום, יותר מ־145 מיליון. כדי לעשות אותו, נאלץ לוקאס להשלים עם הפחתת שכרו, עם קיצוץ סצינות שצילם, ועם הקטנת האחוז שהיה אמור לקבל מן הרווחים.

גם כך, בסופו של דבר, היה זה הסרט אשר נתן לו את הדחיפה הגדולה, מיקצועית וכלכלית קדימה. בעיקבות ההצלחה, ניתק את עצמו מקופולה, שכינה אותו כפוי־טובה, למרות שהוא עצמו גרף הון תועפות מן החלק שלו בסרט של לוקאס.

בעצם, הניתוק לא היה מיידי. היתה עדיין תקופה שבה דובר על אפשרות שלוקאס יביים את אפוקליפסה עכשיו, לפי התסריט שכתב בין השאר, גם חברו מן האוניברסיטה, ג'ון מיליוס. אבל עוד לפני שנכנסה התוכנית לשלב המעשי, פרש לוקאס, נטל עימו צוות לתוניסיה, כדי להתחיל בצילומי מילחמת הכוכבים, שעה שקופולה יצא בעצמו לביים את האפוס רצוף האסונות שלו, באיי הפיליפינים.

לא שבתוניסה היו החיים קלים. בעצם, איש מלבד לוקאס לא ידע בדיוק מה צריך לצאת מן הדבר המשונה הזה שביים שם. אחרי חודשים של חום מידברי כבד, נשם הצוות לרווחה, בהגיעו לאולפנים בלונדון, מצא תפאורה נוצצת ומרהיבה, המפוזרת על שטחים עצומים. אולם הדבר הראשון שלוקאס דרש, כשהצטרף לצוות, זה ללכלך את התפאורה, לבעוט בה ולהוציא ממנה כל סממן של „חדש". אחר־כך, כשהסתיימו הצילומים, הלך לוקאס להתבודד עם החומר בחדרי־העריכה, יחד עם צוות ענק של מומחים לאפקטים מיוחדים, ומה שיצא בסופו של דבר הוא סרט שבו האפקטים הם הכוכבים האמיתיים,

רוטב צרפתי זה לא הכל!

מבחר הנשק (לימור, תל־אביב, צרפת) – אפוס אמריקאי ברוטב צרפתי הוא מוצר מקובל מאוד בשנים האחרונות; אבל גם המוני־טין שיש לצרפתים בענייני בישול אינו מבטיח שהרוטב שלהם יכול להשביח כל דבר, ואת האומצה האמריקאית המקורית הזאת מוטב היה להשאיר בטעמה העז והאמיתי, בלי התייפייפות־נפש מיותרת.

התסריט, שנכתב על־ידי הבימאי אלן (פוליס פיתון, האיום) קורנו ומישל גריזוליה, מעמת גאנגסטר מן האסכולה הישנה, שיצא בינתיים לגימלאות, עם גאנגסטר צעיר, מן האסכולה הפרועה החדשה, שזה עתה נמלט מן הכלא. העימות נושא את כל הסממנים הקלאסיים: הוותיק שקול, מדוד, מכובד ומבוסס. הצעיר חמום־מוח, אלים, פזיז ומתפרע. כמקובל בקולנוע, שניהם גברים מקסימים (איב מונטאן וז'ראר־דפארדייה). שניהם לוקים ברגישות־יתר לנושא אחד: לגבי המבוגר, זו רעייתו הבלונדית והיפהפיה (קתרין דנב) ולגבי הצעיר, זו בתו הבלתי־חוקית.

כדי להיות נאמן למסורת של ז'אן פייר מלוויל המנוח, מיוצגת במקביל גם המישטרה – שוטר אחד מבוגר ושקול, ומולו צעיר עצבני. אבל השוטרים פחות מקסימים וחמודים, כדי לא לקלקל את התמונה של קורנו.

מכאן והלאה אפשר היה למצוא את כל הפגמים שבהם לוקה הסרט, החל מן העובדה שהוא אינו מצליח ליצור נסיבות משכנעות די הצורך המסבירות את התנהגותן של הדמויות. וכלה ברגישות שגובלת ברגשנות כמעט מגוחכת, בכל פעם שמונטאן מתבונן בפני דנב, או כשדפארדייה מתקרב לבתו.

הצד החזק בסרט הוא דווקא החזותי, הניגוד הגמור שבין שלוות הטבע לאלימות האדם. לא מונטאן, לא דפארדייה ולא דנב מנוצלים כאן כראוי. הקצב מתחבט בין היעילות של המותחן האמריקאי לסימליות של האפלה נוסח מלוויל, ונותר אי־שם באמצע. כלומר בשום מקום.

דפארדיה ומונטאן: איפה דנטון!

פאביו טסטי עם מנחם גולן בפסטיבל קאן
לב, כוח וחיוניות

ולדמויות יש עומק פסיכולוגי של רובוטים.

הרובוטים הגיבורים. בעצם, הרובוטים מעניינים יותר. אר־טו די־טו וסי־פי־טרי־או הם הגיבורים האמיתיים של הסרט, ואליהם מצטרפים בזה אחר זה, צ'יובאקה השעיר והענק, יודה הקטן בעל האוזניים הגדולות או האיווקס מכוסי הפרווה. עשרות יצורים מוזרים ומשונים צצו בשלושת מערבוני החלל של לוקאס ובעיצוב כל אחד מהם הושקעה הרבה יותר מחשבה מאשר במיבנה הנפשי של הגיבורים העוברים כחוט השני מסרט לסרט.

מקורביו של לוקאס טוענים שאין זו אלא השתקפות של אישיותו. הוא מרגיש בחברת היצורים האגדיים שהוא ממציא, טוב ונוח יותר מאשר בכל חברה אנושית. משום כך הוא חי מנותק מן האנשים היפים של הוליווד, מבלה שעות אין ספור בחברת איי־אל־אם (מפעלי אור וקסם), כיום הספקית מיספר 1 של עולם הסרטים באפקטים מיוחדים, ובין חבריו המעטים, כאלה שצצו ועלו באותה דרך כמוהו, ושייכים לאותה התקופה. אחד מהם הוא סטיבן שפילברג, שעימו מחליף לוקאס רעיונות ומשתף פעולה (השמועה אומרת שכל אחד מהם משקיע סכום קטן בסרטי רעהו, כאות לאמונה שהם רוחשים זה לזה). ידיד אחר הוא לורנס קאסדן, התסריטאי האלמוני שגוייס על־ידי לוקאס למילחמות־הכוכבים ועתה נחשב אחד הקולנוענים המבטיחים של אמריקה (הוא ביים את כחום הגוף).

שוק שחור. בסופו של דבר, מסתבר שלוקאס יודע טוב יותר. לפחות במה שקשור לסרטיו שלו. המונים מסתערים בהתלהבות בכל פעם שסרט חדש יוצא, בובות המשחזרות את יצורי מילחמת הכוכבים נמכרות כלחמניות טריות בכל רחבי העולם, שוק שחור משגשג התפתח בניו־יורק סביב החולצות שעליהן הודפס שמו המקורי של הפרק השלישי במילחמות, אשר צריך היה להיקרא תחילה „נקמת הג'די". עותקי הסרט נגנבו מבתי־הקולנוע כדי להעביר אותם לקאסטות וידיאו מהר ככל האפשר.

לוקאס צדק בדבר נוסף. בקולנוע מן הסוג שהוא עושה, עבודת הבימוי אינה עוד העיקר. המפיק הוא זה שקובע, ולכן, אחרי מילחמות הכוכבים, הוא פשוט הניח את שרביט הבימוי לאחרים, ולמרות זאת, קשה מאוד להבחין בהבדל. עתה הוא צריך להחליט כיצד ימשיך. בזמנו הבטיח שיספר מה שקרה לפני שהופיעו על בימת מילחמות־הכוכבים לוק סקייווקר וחבר מרעיו.

לשם כך יזדקק, טען, לעוד שישה פרקים לפחות. זה דורש מחשבה, ולשם כך יוצא לוקאס לנוח, בחווה שבנה לעצמו ליד לוס־אנג'לס, הנושאת כמובן את השם חוות סקייווקר. זו חווה שלא מגדלים בה סוסים או בקר, אלא סיפריות קולנוע, אולמות־הקרנה ואולפני־הקלטה.

פאביו טסטי: הארכיטקט האיטלקי לומד להיות איש אש"ף

בחדרו שבבית־המלון הילטון בתל־אביב מתכונן פאביו טסטי לדמותו הקולנועית בדרך הסכיזופרנית הישראלית. הוא משחק בכפתורי הטלוויזיה ומשתאה: לפני רגע היתה זו תחנה ערבית ולפתע מגישים בה חדשות בעברית. לעומת זאת, כשהוא מעביר לערוץ אחר הוא מגלה במה שצריך להיות תחנה ישראלית חדשות בערבית. מי משחק את מי? האורח היפהפה, שחקן הקולנוע האיטלקי, פאביו טסטי, בא לארץ כדי למלא תפקיד בהשגריר, הפקתם הרביעית של גג — אולפני ישראל, ירושלים, עבור קנון (מנחם גולן ויורם גלובוס, כשהמפיק בפועל הוא יצחק קול). הוא זקוק לפסק־זמן כדי להבין היכן הוא חי. בעברית ובערבית בערוץ זה או אחר דם ואש בטריפולי. „כמה מתנגדים יש לערפאת?" הוא שואל, „נדמה לי שהמצב מסובך הרבה יותר מאשר זה נראה לי בבית."

פאביו טסטי, שחקן קולנוע איטלקי יליד ורונה (2 באוגוסט 41) עירם של רומיאו ויוליה. אדריכל מדופלם לפי לימודיו, מומחה לסכרים ולתיעול נהרות. ייגן וחוואי על פי תחביבו. לאחרונה הפך את כרמי הענבים שלו למטעי קיווי, הפרי האקסוטי. לפי מיקצועו הוא שחקן קולנוע. את זמנו הוא מחלק בין חוותו וסירתו שבפסקיירה, עיירת־נופש יפהפיה שעל אגם גארדה בצפון איטליה, לרומא, שם הוא מפקח על הקאריירה הקולנועית שלו ועל עבודות מישרדו.

הסיכסוך הישראלי־ערבי מגיע אליו בדרישות־שלום טלוויזיוניות ועיתונאיות בקווים כלליים ובלי העמקת יתר. „סוף כל סוף אני מעדיף את הקולנוע על הפוליטיקה — ומצדיק אלימות רק בתנאי שאפשר ללמוד כיצד להזהר ממנה." אבל הפעם זהו מותחן פוליטי והוא צריך להכין שיעורי־בית.

הוא בא לעצב את דמותו של האשימי, סוחר־עתיקות ירושלמי ופעיל אש"ף, המתנה אהבים עם אשת השגריר האמריקאי בישראל, בלי שידוע לו בהתחלה מי הוא בעלה. הרומן מסתבך, כמו עם יחסי־הכוחות בסביבה, כשקיצונים ישראליים מזה וקיצונים ערביים מזה מנסים לסכל את יוזמת השלום של השגריר האמריקאי ואחד הקורבנות של הסיבוך הוא האשימי בעצמו.

הוא חבר טוב. הקאריירה שלו מיור־חדת, אם לא לומר מוזרה: אביו חבלן, מומחה לחומרי־חבלה, עסק במשך שלושים שנה, עד יום מותו לפני כשנתיים, בפירוק מיטענים שנותרו באיטליה מימי מילחמת־העולם השנייה. הבן, פאביו, התגלה כסטאנט־מן (כפיל) שאינו מפחד מסכנה עוד בהיותו בן 15. אבל באותה תקופה רק השתעשע בפעלולים קולנועיים והתכונן כילד טוב ממישפחה צפונית מכובדת, לעסוק במיקצוע שאותו למד בוונציה — ארכיטקטורה. את הדיפלומה קיבל ברומא, שם גילה אותו סוכן ממולח שטיפל בין השאר גם בלאורה אנטונלי, וזיווג בין שניהם לפירסומת מוסרטת של קוקה־קולה. מאז לא הירפה הקולנוע מטסטי.

הוא מודה שיצא מעורו מרוב שימחה כשמנחם גולן הציע לו לבוא לישראל, אחר שש שנים מאז עשה איתו את קשר האורניום. עוד טרם קרא את התסריט אמר: כן. „מנחם הוא חבר טוב. הוא איש בעל אנרגיה פיסית חזקה ואנרגיה ריגשית של אמן. יש לו לב, כוח וחיוניות. וסוף כל סוף, הודות לו ראיתי לראשונה את אילת." וזה, לדעתו של טסטי, אחד הדברים הטובים ביותר שקרו לו בעשור האחרון — חוץ מהיצירה האמיתית שיצר — בנו.

תדריך

חובה לראות

תל־אביב – דנטון, חג שמח מר לורנס, יול, גיבור מקומי.

ירושלים – חג שמח מר לורנס, נערתו של גרגורי.

חיפה – גיבור מקומי.

תל־אביב

★ ★ ★ ★ **דנטון** (גורדון, צרפת) – הפולני אנדז'י ואידה משחזר את העימות המרכזי בין מנהיגי המהפיכה הצרפתית ומרבר, למעשה, על פשיטת הרגל של כל התנועות העממיות, מן הימין ומן השמאל, שאוכלות את בניהן ואת מנהיגיהן. דורש מאמץ בצפיה, אבל מספק תמורה.

★ ★ ★ **חג שמח מר לורנס** (פאר, אנגליה/יפן) – עימות בין חיילי בעלות־הברית השבויים לשוביהם היפאניים, במילחמת־העולם השניה, מנסה להוכיח שלמרות השוני בתרבויות, אין אלה אלא שתי דרכים שונות להגיע לאותן המטרות המפוקפקות. הופעה מרשימה של דייוויד בואי, טום קונטי וריואיצ'י סאקאמוטו.

ירושלים

★ ★ ★ **נערתו של גרגורי** (רון, אנגליה) – סיפור־אהבה תמים ומלבב בין נער אדמוני מתבגר ונבוך, ובין נערה נמרצת, הגוזלת ממנו את מקומו בנבחרת הכדורגל של הכיתה. הסרט שגילה לעולם את הבימאי ביל פורסיית.

בין השאר מפני שמחיר המרכיבים של הבגד הם מאוד יקרים והם גם לא הסטייל בארץ. מי ילך כאן עם ביקיני עם נוצות?

קונכייה עם אצבעות

רונן הוא בחור בעל יוזמה. כשהחליט לפני שנתיים, כי האופנה היא ייעודו בחיים, השיג את הספרים של מיכללת שנקר, ובערבים, בין בחינת־בגרות אחת לשנייה, שבכולן הוציא ציונים מ־9 עד 10 למד את החומר התיאורטי, הקשור בציור ובאופנה.

„אני מצייר את הדגם שעולה במוחי

איש

ואז אני מחליט מאיזה חומר הוא יהיה, מבד, מעור, או מחומר אחר. לרעיונות שלי כמעט תמיד יש קשר ישיר לטבע, כמו, למשל, שימלת־הכלה שעיצבתי מבד־טאפטה לבן ושהיתה עשוייה מארבעה עלים, כשלעורקי העלים היו תפורים פאייטים לבנים והחלק העליון של החולצה היה בצורת ליבית מבד אורגנזה, שממנו יצאו עלעלים קטנים בגוון סגלגל.”

הנוצות

אורנה גלזר

חלוק ראווה

ועוד בנושא הטבע, עיצב רונן גם בגד בצורת קונכייה בעלת אצבעות.

„אין לי קו אופנתי, אבל אני לא שיגרתי. אני מעצב ותופר בגדים שיהיו חדשניים ויחד עם זה שיחמיאו לגוף האשה. נכון, שאני מתעניין ומתערכן בקו האופנה הבינלאומי, אבל אני מעצב דגמים אחרים לגמרי.

„בארץ אין לי אפשרות לעקוב אחר כל התצוגות של האופנאים הידועים, מפני שאני משרת בצבא וחוזר בשעות־הערב. אבל אני מרפדף הרבה בירחוני־אופנה, כדי לראות מה לא לעצב. אני לא רוצה להיות חיקוי נוסף

חייל בן 19, ללא הכשרה מיקצועית באופנה, מעצה תלבושות־ערב מהממות עשויות נוצות

יש אנשים שיש להם פרפרים בראש ויש כאלה המעדיפים נוצות. אחד כזה הוא רונן רז, חייל בן 19 וחצי מתל־אביב. רענן הוא הראש שמאחרי נוצותיהן של רבות מנשות תל־אביב.

„זה הספציאליטה שלי,” הוא מעיד על עצמו. „מאז שהייתי נער תמיד משכו אותו בגדים מיוחדים ומקוריים. לפני שנתיים וחצי, בחופשת־הקיץ, הגיע מופע בַּאלטֶ על הקרח לישראל. נדלקתי, והחלטתי לעבור איתם. רציתי לראות מקרוב את התילבושות המהממות האלה.

„הייתי אז בן 17. צלצלתי לאמרגן ושאלתי אותו אם יש לו איזו עבודה בשבילי, לא חשוב מה. לשימחתי היתה תשובתו חיובית. באתי לשם ועזרתי לצוות הרקדנים ולתפאורנים: הסתכלתי, בחנתי ומיששתי מקרוב את הבגדים היפהפיים והמיוחדים של הרקדניות. הסתכלתי איך מודבקות הנוצות, בדקתי את התפירה ובאתי הביתה וערכתי נסיונות חיקוי.”

ביקיני עם נוצות

בארץ, אומר רונן, כשעורכים מופע, תופרים את התילבושות תוך כמה שבועות. „צ'יק צ'ק, ויש בגדים.” בחו"ל עובדים שנה שלמה לפני המופע. שמים דגש על כל פרט ופרט ועל כל תפר. בגדים כאלה צריכים להחזיק מעמד לפחות לשלוש שנים של סיבוב הופעות של להקה, אם לא יותר.

כשנסתיימה חופשת־הקיץ התחיל רונן, על־סמך הידע הקצר שצבר ובעזרת כישרונו, להכין תילבושות כאלה. הכנתי קולקציה של ארבעה דגמים, אך הבעיה שנתקלתי בה היתה, שלא היה ביקוש לתילבושות האלה, אני בעד עיצוב ייחודי, היוצא ממני כלבד.”

כששואלים אותו מי האופנאי האהוב עליו, הוא מהסס לומר אך בסוף מודה ואומר: „ליזה בוקר, מפני שהיא מאוד מיקצועית ומקורית.”

בחורף זה התאהב רונן בעור הנפה והגמש. „קניתי עורות ועיצבתי כמה דגמים.”

אמו, נילי, אשה יפה ומטופחת שהיא מורה־למלאכה במיקצועה, הסכימה לממן לו את קניית העורות והוא, בתמורה, תפר לה ז'אקט עור שחור, מקושט בפאייטים, וחולצת־עור אדומה.

הברקות עם אוטובוס

יש לו ידיי־זהב,” מעידה עליו אימו, שציפתה כי בנה יהיה רופא. „הוא למד במגמה ביולוגית

למופעים בלבד

עיצב רונן ביקיני מינימאלי, עשוי כול פאייטים מבריקים, התפורים במו ידיו וכן עדי לצוואר והרבה נוצות צבועות בצבעי פסטל, התואמות את הבגד. „ראיתי את תילבושות להקת בלט על הקרח, והצלחתי לחקות אותם.

בתיכון חדש והתעודה שלו היתה מלאה עשיריות," היא אומרת בגאווה. "אבל גם מעצב־אופנה זה מיקצוע טוב," ומהתוצאות התלויות אצלה בארון היא כבר נהנית.

גם את עצמו מפנק רונן מדי פעם. לחורף הזה הוא תפר לעצמו סרבל עשוי עור נפה בצבע כחול מחשמל בקווים פשוטים.

בדירת הוריו שבשיכון ל' התל־אביבי יש לו פינת־עבודה קטנה בחדרו הקטן והמסודר בקפידה. בחדר ספת־קורדרוי חומה, שולחן־כתיבה והמון עציצים ירוקים ופורחים. בחדר זה יושב רונן בלילות ומממש את רעיונותיו.

אמא של רונן מאזינה לדברי בנה רבות. בזכותה היכרתי הרבה מאוד אנשים מענף האופנה. עיצבתי לה כמה אביזרים בומבסטיים לתצוגות־אופנה כמו שהיא אוהבת, נוצות לשיער, נוצות לצוואר ועגילי־נוצות."

ומה רעתו של המעצב הצעיר על הופעתה ולבושה של האשה הישראלית?

"חסר לה הטיפוח האירופי, האיפור המושלם והעדין, השיק ונקיון־המראה. וכל זה בהשוואה לאשה הצרפתית, הטורחת להתאים את כל פירטי הלבוש, גם אם היא אשה בת יותר מ־40."

אביזרים גם לראש מעצב רונן רז. הפטנט הוא לאסוף את השיער כך שה־ראש יהיה קטן ומסודר, ולתקוע את העטרה הזוהרת, העשוייה נוצות ורודות וסגולות, ברוח שנות העשרים העליזות. למטה משמאל: בהשראה הוליוודית עגיל ורביד מנוצות שזורות בפנינים, וקישוט־שיער תואם.

בת יענה אין זו אלא תמי בן־עמי, העוטה שיכמיה רכה לבנה וגרנדיוזית, שנתפרה למענה, במיוחד ליום־הולדתה, על־ידי רונן רז. נוצות בנות־יענה הן יקרות המציאות ומחירן הוא בהתאם. תמי הצליחה להדהים את כל רואיה בהופעתה המפוצצת.

"בעוד שנתיים, כאשר אשתחרר משרותי הצבאי, אני מתכונן לנסוע וללמוד אופנה בבית־ספר גבוה בפאריס." מרוע בפאריס, ולא בשנקר? פשוט מאוד: "קודם כל פאריס היא מרכז־האופנה של העולם. הלימודים גבוהים והאווירה מעניינת. שם גם לומדים שנתיים עד קבלת התואר ופה ארבע שנים."

ובינתיים מצליח רונן להלביש כמה נשים בתל־אביב ללא תואר מוסמך. "הן שומעות את שימעי מפה לאוזן ובאות אלי. כשבאה אלי לקוחה, אני שואל אותה מה האירוע ומה הסיגנון שלה, ואז מחפש רעיון מקורי שיתאים לרצונה."

"עם תמי בן־עמי יש לי קשרים מאוד הדוקים. היא עוזרה לי ומחייכת בהסכמה. אביו, יגאל, קבלן־פיתוח, אמנם לא מגיב לדברי בנו, אך נראה די מרוצה מעיסוקו ומכישרונו של בנו הבכור. אחיו ניר, הג'ינג'י בן ה־12, מאוד רוצה להוסיף ואומר: "רונן מתלבש שיגעון, אני מעריץ את טעמו." עינבר אחותו בת ה־16 לא מגלה עניין באופנה. היא ממשיכה לטפל בשרי, הכלב מגזע הקוקר־ספנייל.

רונן, גבה־קומה ודק־גיזרה, נראה יותר כדוגמן מאשר כמעצב־אופנה. הוא לבוש היטב, במיכנסי קורדרוי אפורים ובסוודר אנגורה תואם. אני אוהב את המראה האלגנטי הרחב, אבל לא הזרוק. וכך, באמת, הוא נראה: נאה, אלגנטי, ומרשים.

אורנה גלזן ■

פורים עליז יכול להיות לאשה הנועזת, בעלת הגוף הכמעט מושלם, המוכנה להופיע בפומבי כרקדנית־חושפנית (מימין). "זאת הבעיה בארץ," אומר רונן, "התפאורנים לא מוכנים להשקיע בעיצוב."

במרחב

מצריים

תחליף

עוד כחמישה חודשים תיערכנה במצריים
ות לפרלמנט, מועצת העם. שלא כבבחירות
ציפאליות, שנערכו לאחרונה, שבהן החרימו
גות האופוזיציה את הקלפיות והמיפלגה
ומית הדמוקראטית, של חוסני מובארכ,
ה היחידה שרצה לבחירות וכמובן זכתה בהן,
יטו המיפלגות האלה להתחרות עתה על
ת הבוחרים.

ניגוד למצב בסוף ימיו של סאדאת, זוכה
זוזיציה בחופש פעולה כמעט מלא. היא
ימת אסיפות־עם, שבהן היא תוקפת את
שטר, מוציאה עיתונים וכתבי־עת שהתוקפן
הם הוא אל־אהאלי, שבו כל עמוד הוא
־כלל כתב־אישום נגד הממשלה.

החזיר את האפיפיור. האופוזיציה ב־
יים אינה בעלת גוון אחד או בעלת קו פוליטי
. בין מנהיגיה: ח'אלד מוחיי אל־דין
ואלני, העומד בראש מיפלגת אל־תג'מוע
רך, בתרגום חופשי); איבראהים שוקרי
לגת־העבודה); מוסטפא כאמל מוראד
בראלים); כמאל אחמר (הנאצריסטים) ופואד
ג אל־דין, האיש החזק של מיפלגת הוופד
ות הארבעים והחמישים. רק עתה זכה
ג־העבר במישפט שהגיש נגד המדינה בפני
המישפט העליון, שהכיר בזכותה של הוופד.
פלגה ששלטה במצריים לפני מהפכת
ינים של 1952, לשוב לזירה הפוליטית
פלגה לגיטימית.

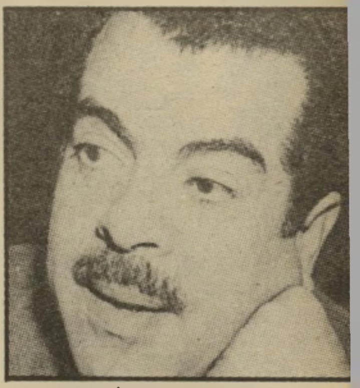

שר־השיכון והבינוי אלכפראווי
המהנדסים ביטלו את יום־המהנדס

ל־מנת להזיז את העניינים החליטו שמונה
גות ואירגונים, כולל האחים־המוסלמיים
לגת־הצדק, להתארגן במיסגרת ועדת־הגנה־
הדמוקרטיה, ולפנות אל הציבור המצרי
שה לשלוח למובארכ עצומה שחוברה
דם, ואשר פורסמה בעיתוני האופוזיציה
יה למיליון היענויות לפחות („מיליון
מות להגנה־על־הדמוקרטיה").

עצומה תובעת, בין השאר:

- ביטול מצב החירום.
- הבטחת בחירות ישרות והוגנות.
- ביטול אחוז החסימה (שהוא 8%).
- כיבוד חוק השריעה האיסלאמית (החוק
י).
- החזרת האימאמים, שהורחקו מתפקידיהם,
מיסגדיהם; השבת האפיפיור הקופטי המודח
ודה אל כיסאו והחזרת אנשי הכנסייה
ריים למישרותיהם.

נת התמוטטות

תר ממאה איש נהרגו, ואלפים נותרו ללא
־גג, עקב התמוטטות עשרות בניינים ברחבי
יר, מאז תחילת השנה. ברוב המיקרים היו
בניינים שנבנו לפני עשר־עשרים שנה
, אך במרוצת השנים נבנו עליהם קומות
ות, לעיתים באישור ולרוב בניגוד לחוק
ו אישור.

סערה הציבורית שקמה בעיקבות אסונות
אילצה את מושל קאהיר, יוסוף צברי
טאלב, להוציא צווי־הריסה לקומות שנבנו
רשיון. הוא לא תיאר לעצמו כי מיספר
ינים בהם נוספו קומות ללא רשיון, כתוצאה
וקת־הדיור בקאהיר, הוא 5000.

יתה פרצה הסערה מן הכיוון הנגדי: דיירי
מות הגבוהות, שנבנו ללא רשיון, ואשר
רתן הם שילמו טבין ותקילין, זעקו „לאן
" הזעקה עשתה את שלה, ולבסוף הוחלט
פיא את צווי־ההריסה, להפעילם רק במיקרים
ורים ביותר.

קורבן בת 10. עוד בטרם שככו סערות אלה
פרצה שערורייה חדשה. התברר כי הבניינים
החמש־קומתיים של שכונת־המגורים שנבנתה
לפני שלוש שנים לזוגות צעירים בחלוואן, ובה
500 דירות, עומדים בפני סכנת התמוטטות.
האדמה שקעה בכמה מקומות וסדקים רבים
נתגלו בבניינים.

תוך ימים נפל הקורבן הראשון. אחד מקירות
הסופרמרקט השכונתי התמוטט לפתע וקבר
תחתיו ילה בת 10. שר השיכון והבינוי, המהנדס
חסאב־אללה אלכפראווי, הורה להקים ועדת־
חקירה. זו פירסמה השבוע את מימצאי הביניים
שלה: האדמה חולית; מי־שופכין חדרו ליסודות;
התוספות והשינויים שהכניסו הדיירים בקומה
הרביעית והחמישית הגדילו את העומס על
היסודות מעל למותר.

הראשונה שהסיקה מסקנה מעשית היתה
הסתדרות המהנדסים. היא ביטלה את תגיגות
יום־המהנדס.

אהבת הסניגורית

42 ארצות, כולל שמונה ערביות (מארוקו,
אלג'יריה, תוניסיה, סודאן, לבנון, עיראק, כוויית
וקטר), השתתפו בפסטיבל הסרטים, שהסתיים
השבוע בקאהיר. בפסטיבל הוקרנו 125 סרטים,
מהם 16 סרטים מצרים חדשים.

עיתוני מצריים הרגישו פה אחד, כי הסרט
הבולט בין 125 סירטי הפסטיבל הוא סירטו של
קוסטה גאוורס, חנה ק., בעל המסר הפוליטי
המובהק. זה, כידוע, סרט שצולם בחלקו בישראל,
בכיכובה של ג'יל קלייבורג האמריקאית ומוחמד
בקרי הישראלי ועלילת הסרט מספרת על
עורכת־דין יהודית־אמריקאית, הנקרעת בין
אהבתה לבנו של התובע הצבאי הישראלי הראשי
ובין אהבתה לצעיר פלסטיני, שהיא משמשת לו
כסניגורית אחרי שהוא נאשם במעשי חבלה
והסתננות בלתי־חוקית.

נשיא עיראק סדאם חוסיין ותורמים כורדיים
המרד נדם, הסולידאריות גברה

עיראק

חשפניות בבגדאד

המילחמה בין עיראק ואיראן, הנמשכת זו
השנה הרביעית, אינה מורגשת מחוץ לערים
ולכפרים שלאורך הגבול. כתב זר שביקר השבוע
בבגדאד הבירה, המרוחקת רק 120 קילומטר מן
החזית, דיווח כי בילה בבירה שבוע, וכלל לא
הרגיש באווירת מילחמה, להוציא את המיספר
הרב יחסית של שוטרים ואנשי־ביטחון, המוצבים
ליד מוסדות הציבור.

בשנים האחרונות, ובמיוחד מאז פרוץ
המילחמה עם איראן, הותר מעט הרסן וברחוב
השעשועים צצו מועדוני חשפניות, לראשונה
בתולדותיה של עיראק. החידוש הזה הגביר את
זרם התיירות, במיוחד מארצות המיפרץ
שומרות־הדת, אשר עשיריהן נהגו, לפנים, לבלות
את לילותיהם ברחוב אל־חמרא בביירות.

כסף וזהב. פחות משעשע הוא המצב בחזית.
המילחמה, שהחלה בפלישה עיראקית לאיראן,
עברה תהפוכות רבות וגרמה ליותר מ־200 אלף
אבידות לשני הצדדים ונזקים כלכליים עצומים.
אך המילמה גם הגבירה, בכל אחת משתי הארצות,
את הסולידאריות הפנימית ואת הנהייה אחר
המנהיג.

בעיראק נדם המרד הכורדי בין עשרות
השנים, והכורדים התגייסו למילחמה נגד
האיראנים, בייחוד בחודשים האחרונים, אחרי
ההתקפות האיראניות על כפרי הגבול הכורדיים.

כאשר נפתח השבוע בבגדאד מיבצע להתרמת
כסף וזהב לטובת המאמץ המילחמתי, היו
הכורדים הראשונים שבאו אל ארמון־הנשיאות
והביאו איתם את היקר להם מכל, את תכשיטי
נשותיהם.

מסך החול

המעבורת לסיני

- מיספר הפלסטינים במצריים עבר את
ה־100 אלף, מהם 12 אלף סטודנטים. שבועון
מצרי שהביא מיספרים אלה, בשבוע שעבר, לא
שכח לציין כי גם 60% מבתי־המיסחר במרכז
קאהיר ופורט־סעיד הם בבעלות פלסטינית.
- ירדן התירה, לראשונה מאז ניתוק־היחסים
עם מצריים בעיקבות הסכם קמפ־דייוויד, כניסת
עיתונים מצריים לארצה. בהמשך להפשרת
היחסים בין שתי הארצות, סוכם גם על הפעלת
קו־מעבורת, בתחילת 1984, בין עקבה ונואייבה,
על־מנת לאפשר לתיירים המבלים בעקבה לבקר,
ואולי לשהות מיספר ימים, בסיני.
- לוב חתמה על חוזה של 3300 מיליון דולר
עם החברה הקבלנית דונגה מדרום־קוריאה
לבניית צינור־מים באורך 1885 קילומטרים,
שיוביל, תוך שבע שנים, מדי יום, ארבעה מיליון
מטרים מעוקבים מים מהמקורות התת־קרקעיים
שנתגלו לאחרונה במידבר הסהרה לאזור החקלאי
שלאורך חוף הים־התיכון.

מכשיר וידיאו בכל חדר־שינה

אין מיספרים מדוייקים, אבל בין יצרני מכשירי הווידיאו מקובל כי ישראל היא צרכנית הווידיאו הגדולה ביותר בעולם יחסית לאוכלוסייתה.

גם על נוהגי הבידור במרחב אין מיספרים מדוייקים, אך שוב מקובל להניח כי הבידור מיספר 1 למיליוני ערבים הוא הצפייה בווידיאו.

בסעודיה יש בתים שבהם שיבעה־שמונה מכשירים, כולל אחד בכל חדר־שינה. במארוקו לא נעדר מקומו של הווידיאו בכל חדר של מלון בעל חמישה כוכבים ובבחריין לא יעז שום שבועון להופיע בלי לציין רשימת עשרת להיטי הווידיאו של אותו שבוע.

מיסעדה בבוטיק. אחד החידושים בנושא הוא בוטיק הווידיאו. 300 כאלה מצויים בקאהיר; 370 בלבנון. דמי־החבר בבוטיק, שאינו אלא מועדון לצפייה פרטית ונינוחה בסרטי וידיאו, הם, כדרך־כלל, 200 דולר לשנה ודמי־הכניסה, שהם דמי השאלה לקאסטה אחת, הם שני דולר.

יש אנשי־עסקים בקאהיר, הבאים לבוטיק שלהם, ארבע־חמש פעמים בשבוע. סועדים את ליבם במיסעדה המשובחת שבכניסת הבוטיק ואחר־כך עולים לצפות בסרט שבו חפץ ליבם. בחדר הצפייה הפרטי.

סיפרייה בסימטה. מלך הקאסטות, המספק את הסחורה לכל המרחב. יושב בביירות רווקא. זה הוא ז'ורז' דפורני. שעמד על יתרון הווידיאו בשמונה שנות מילחמת־האזרחים בלבנון („אנשים אינם מעזים לצאת מבתיהם. אז מה הם עושים לבידור? הם נשארים בבית וצופים בווידיאו")

בסימטה צדדית בביירות הוא מנהל, בעזרת מחשב, את סיפריית הווידיאו שלו מדאלאס וקוז'אק עד מערבונים אמריקאיים וסירטי ברוס לי או להיטי המסך הגדול כגנדי או שובו של הג'די.

חברתו של דפורני, וידיאו לבנוני בינלאומי בע"מ, היא בעלת אחת מסיפריות הסרטים הגדולות בעולם, 16 אלף סירטי קולנוע וטלוויזיה באנגלית, צרפתית וערבית, ומטפלת בכל — מדיבוב בערבית (והחלפת הפסקול הלועזי בפסקול ערבי) והוספת כותרות־מישנה בערבית ועד להעברה מ־35 ו־16 מילימטר לווידיאו־טייפ.

חמשת הנשיאים: רוטנשטרייך (שני מימין) עם אמנון גולדנברג, הנשיא לשעבר של לישכת עורכי־הדין, חיים הרצוג, כיום נשיא המדינה, מבקר המדינה יצחק טוניק והנשיא הנוכחי של לישכת עורכי־הדין, הפרופסור דויד ליבאי

פסילתו של איש כבוד

בגלל שכר־טירחה בסך ססוו דולר פסל השופט את אחד מעורכי־הדין הנכבדים ביותר במדינה מלהוסיף לכהן כבורר בבוררות־המיליארדים

מעולם לא נפסל בורר נכבד כד"ר יהושע רוטנשטרייך, על־ידי בית־מישפט ישראלי. ד"ר רוטנשטרייך הוא ראש מועצת־העיתונות, וכיהן בעבר כראש לישכת עורכי־הדין בישראל. לפני שבועיים הוא נפסל מתפקידו כבורר, על־ידי השופט־המחוזי עקיבא אריה הגין, בגלל סכום של 1100 דולר, שקיבל במהלך הבוררות, כשכר־טירחה ממשה יוחננוף. השופט מצא כי אי־הודעה לצד השני לבוררות, שמואל („סמי") יוחננוף, על קבלת סכום זה, פוסלת את ד"ר רוטנשטרייך להמשיך בתפקידו כבורר בין האחים.

היתה זו החלטה אמיצה ונועזת מצד השופט הגין. שופטים אחרים לפניו לא רצו לדון בבקשת הפסילה, והשופט דויד ולך אף פסל את עצמו מלשבת בדין כיוון שעבד בזמנו במישרדו של עורך־הדין רוטנשטרייך.

הבוררות בין האחים יוחננוף היא חריג במציאות הישראלית. זהו קרנבל לוהט של מילחמת־אחים, המתנהלת בכל המישורים ועולה לצדדים סכומי עתק. „הבוררות עולה לי יותר משני מיליון דולר בשנה. פגעה בבריאותי, אני מתרחק מהמיקצוע שלי, חיים חברתיים כמעט שאין לי. כל זמני נתפס לדבר הזה," העיד האח הבכור סמי, בבית־המישפט בעת הדיון בבקשת הפסילה של ד"ר רוטנשטרייך.

„אני מתלונן כבר חודשים על 'ביאס' (הטיית פנים) מצידו, זהו אדם עויין, עיזרו לי," אמר שמואל בבית־המישפט. ואכן, אחרי 25 שנות ידידות ואמון ללא הרהור, החליט שמואל יוחננוף כי הבורר נוטה חסד לאחיו, וכי הדבר מסכן את תוצאות הבוררות הענקית, העוסקת במיפעל חייו של יוחננוף.

שני האחים החלו דרכם יחד, ממיפעל טכסטיל קטן שנוהל על־ידי המישפחה בתל־אביב. בזמן מילחמת־העולם השניה, נסע שמואל לארצות־הברית, ושם למד והחל עוסק בהובלת כימיקלים. העסקים גדלו וחבקו עולם והאחים מצאו אצמם שולטים על אימפריה אדירה של מיפעלים, חברות, ציי מיכליות ואינטרסים בחברות־נפט.

שמואל רכש דירות־פאר במנהטן, וילה בסן־טרופז ויאכטה ענקית. הוא נודע כאדם המסרב בתוקף לטוס, ונוהג לנסוע אך ורק באוניות־פאר. אחיו משה, נותר בישראל. הוא השגיח על עסקי המישפחה מכאן, וגם הוא רכש לעצמו בתים ונכסים אחרים.

בסוף שנות השישים החל הקרע בין האחים. הם נפגשו בקירסאו, אשר באמריקה הדרומית, ושם החליטו לפרק את השותפות ביניהם. שמואל הסכים למכור את חלקו בעסקים למשה תמורת סכום מסויים. אולם מייד אחרי חתימת החוזה בשנת 1968, גילה סמי, לדבריו, כי רומה, כי אחיו משה הציג לו מצג־שווא בדבר שוויים של עסקים מסויימים וכי עמל־חייו עומד להיגזל ממנו. שוב נערכו דיונים מריבות ופגישות, ולבסוף, בשנת 1979 נחתם הסכם חדש, הסכם אקפולקו (אשר במכסיקו) ושם נקבע כי רוטנשטרייך, עורך־הדין של האחים ואיש סודם מאז 1953, יהיה הבורר הרישמי ביניהם. „הוטל עליו התפקיד הקשה והעדין, להחליט אם אח אחד רכש את כל מיפעל חייו של האח האחר, ומי מהם דובר אמת," קבע השופט הגין.

בשלב זה היו כבר האחים כל־כך מסוכסכים, שלא יכלו להיות בחדר אחד, כדי לנהל את עסקיהם המשותפים ונאלצו למנות לעצמם חליפים, שיפעלו בשמם. ד"ר רוטנשטרייך נבחר להיות „מחליט" בין החליפים. החל מתקופה זו גבר והלך חשדו של שמואל, כי הבורר נוטה פנים לאחיו.

שמואל החל מפרש החלטות וצווים של הבורר, כפועלים נגדו ולטובת אחיו. כאשר· התנגד להארכת חוזה לחכירת אוניות בסך 180 מיליון דולר, בגלל שפל בספנות העולמית, הכריע הבורר לטובת אחיו, והאריך את החכירה. רוטנשטרייך חילק בונוסים למנהלי החברה אשר מרדו בשמואל, והאח הנפגע ראה בכך ניסיון, מצד משה, לקנות את לב המנהלים הללו, בעזרתו של רוטנשטרייך. שמועות שונות ורכילות שהתגנבה לאוזניו של התובע, רמזו כי רוטנשטרייך לא מנע מילים של זילזול ולעג לסמי, בעת כינוס מנהלים שנערך באמסטרדאם. יותר מזה, היו אף שטענו כי רוטנשטרייך עצמו הצטרף ללעג ולמילות הבדיחה על סמי.

שלוש פעמים ניסה שמואל יוחננוף על־ידי עורכי־הדין שלו, השר לשעבר שמואל תמיר ושותפו יהודה מוריץ, לפסול את רוטנשטרייך, ונכשל. בית־המישפט לא מצא עילה מספקת לכך. אולם בחודש דצמבר בשנה שעברה, התברר לו לפתע, כי במהלך הבוררות, עסק מישרדו של ד"ר רוטנשטרייך בהשכרת וילה עבור אחיו, וקיבל שכר־טירחה ממנו. הדבר לא היה ידוע עד אז לסמי והוא איבד לחלוטין את אמונו בבורר.

עניין של אמון

„ב מבט ראשון," אומר השופט הגין, „נראית הפרשה כניפוח העניין ללא כל יחס." ואמנם, סכום פעוט של 1100 דולר לא היה בו כדי להעשיר מישהו. אך עצם פעולתו של הבורר עבור אחד מהיריבים במהלך הסיכסוך, בלי הודעה על כך לצד השני היה בו כדי לגרום איבוד האמון בו.

„מאחר ששמואל לא ידע על דבר הייצוג (של רוטנשטרייך את אחיו) הרי חובה היתה על הבורר לגלותו לו, ביתר שאת, כשנוכח כי שמואל החל מאבד את אמונו בו, והביע חשש לחד־צדדיות." קבע השופט.

עורך־הדין אמנון גולדנברג, המייצג את האח משה ופועל גם עבור המשך כהונתו של הבורר, חזר וטען כי עניין השכרת הווילה הוא עניין שולי וקטן־ערך, וכיוון שרוטנשטרייך נהג לייצג כל אחד מהאחים בעניינים אישיים שלהם, לא היתה בכך כל פגיעה בבוררות.

אולם השופט הגין מבדיל בין שתי תקופות. בתקופה הראשונה פעי[...] רוטנשטרייך רק כידיד ואיש סוד ש[...] שני הצדדים, ובתוקף כך היה מפשו[...] ומיישב סכסוכים. אולם משנת 1979 כאשר מונה על פי ההסכם להיות בורו[...] חוקי בין השניים, השתנה תפקידו. מא[...] חייב היה להיות זהיר יותר ולא לייצ[...] צד אחד בענייניו הפרטיים, ללא ידיע[...] הצד השני. „ולפי דעתי," אומר השופט „לא ידע אמנם המבקש כי הבורו[...] ממשיך בייצוג אחיו". ואם כי כל פעל[...] של רוטנשטרייך היה הארכת חוזה ע[...] וילה, הנמצאת בבעלות חברה השייכ[...] לאח משה, הרי היה עליו להודיע ע[...] כך לאח השני.

לא זו בלבד, אלא שכאשר התחי[...] שמואל לשלוח מיכתבים לבורר, כד[...] למצוא אם אמנם טיפל בענייני[...] פרטיים של אחיו, היו תשובותיו ש[...] ד"ר רוטנשטרייך מתחמקות ובלת[...] מדוייקות. הוא היה זקוק לארבע[...] מיכתבים, כדי לענות את התשוב[...] הפשוטה כי השכיר וילה עבור חבר[...] בבעלות משה, וקיבל שכר טירחה. „אי[...] אני יכול לומר כי הבורר ניסה להסתי[...]

(המשך בעמוד 56

אח שמואל יוחננוף
„הבורר עויין אותי!"

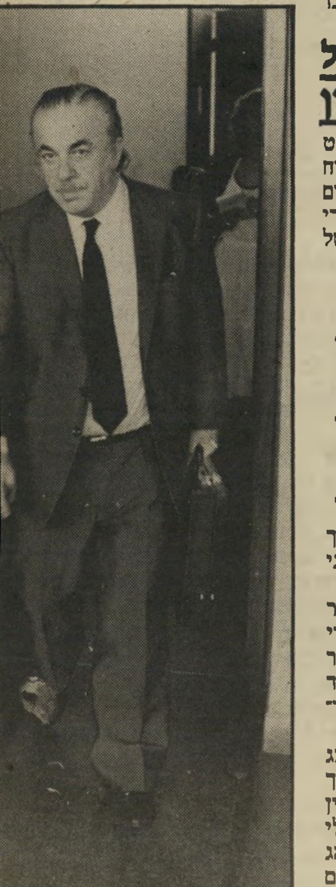

אח משה יוחננוף
שכר־טירחה לבורר

צפון־אירלנד: לבנון של בריטניה

קשה להתנבא עד מתי יימשך הסיכסוך רווי־הדמים בצפון־אירלנד. המיעוט הקאתולי הגדול ב„אלסטר" — כך מכונה צפון־אירלנד על־ידי האנגלים — רואה את עצמו כממשיכו של העימות ההיסטורי בין האירים והאנגלים, שנסתיים כבר מזמן ברובו המכריע של האי האירי, אבל ממשיך לתבוע את קורבנותיו בצפון.

כמו בלבנון, יש לסיכסוך רקע כלכלי־מעמדי, וגם לאומי־דתי. הקאתולים מהווים רוב מכריע באייר, הרפובליקה האירית הסמוכה (באייר חיים רק חמישה אחוז פרוטסטנטים) ועבורם מהווה איחוד כל חלקי אירלנד את הפיתרון הסביר היחיד. הזיכרון הקולקטיבי של האומה האירית ממש מעוצב כדי לשמר ולפתח רגשות אנטי־בריטיים. דבריו של ראש מועצת לונדון רבתי, איש השמאל בלייבור, קן לווינגסטון, על ניצול קולוניאליסטי אכזרי של האירים מאות בשנים, מוצאים הד בלב כל האירים.

אירי אדאמס
– לגרש בריטים –

עם זאת, באורח כאילו פארדוכסאלי, מקיימת הרפובליקה האירית יחסים סבירים למדי עם בריטניה. שתי הארצות חברות בשוק האירופי המשותף, ואזרחים אירים יכולים לעבוד בבריטניה ללא רשיון מיוחד.

למעשה, היתר־העבודה מאפשר הגירה של קבע, ואומנם אירים־קאתולים רבים מאוד, מדובר בכמה מליונים, חיים כיום

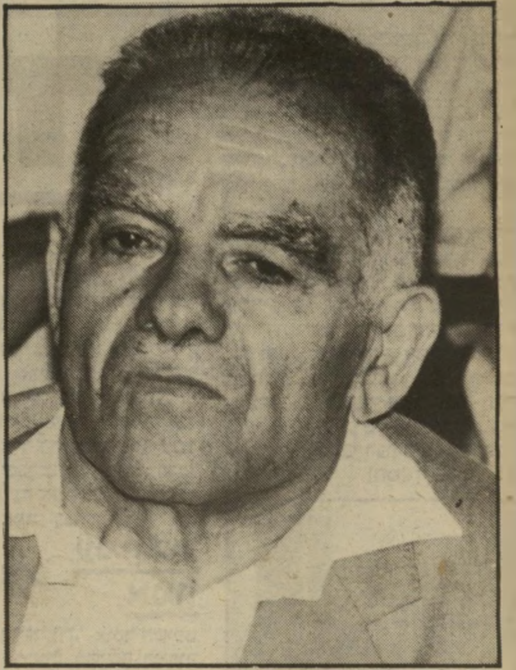

מביע־דיעה ב„טיימס" שמיר
– על־ידי מאבק מזויין

בבריטניה כתושבים קבועים, ואף כאזרחים. בריטים רבים, בתוכם גם שמרנים, ואפילו חברי קבינט, חשים שהשהות בצפון־אירלנד, חרף שורשיה ההיסטוריים העמוקים, הופכת בהדרגה לכיבוש לכל דבר. גם קיומו של רוב פרוטסטנטי באלסטר, שיש לו אינטרסים ברורים בהמשך האיחוד עם בריטניה, וחששות כבדים לאבד את זכויות־היתר שרכש לעצמו במשך מאות שנים של נאמנות ללונדון, אין בו כדי למנוע, בעתיד הלא־רחוק, את איחודה של אירלנד.

הפרוטסטנטים שמרו לעצמם, בכל צורה אפשרית, עמדות־בכורה בחברה של אלסטר, וזה כולל גם את המשאבים הכלכליים, את המישטרה וכוחות־הביטחון, ואת רוב העמדות הבכירות במימשל וברשות השופטת. בכך הם נעזרו בכוחם הפרלמנטארי, במסורת רבת־השנים של שיתוף־פעולה עם המיפלגה השמרנית הבריטית, ובקירבה הדתית והתרבותית שלהם לעם האנגלי, שהוא כמובן הדומיננטי בבריטניה.

רעב־עד־מוות. ב־15 השנים האחרונות הגיעה האלימות בצפון־אירלנד לשיאים חדשים, והפכה את החיים בפרובינציה, ובעיקר בבירה, בלפאסט, לגהינום. הצבא האירי הרפובליקני, והזרוע הפוליטית שלו, שין פיין, מנהלים מילחמת־חורמה אלימה למען איחוד אירלנד. גם הפרוטסטנטים התארגנו, ונעזרו לעיתים קרובות בצבא הבריטי, כדי לגמול על מעשי הטרור, ולשמור על עמדותיהם הפוליטיות.

המוטיבאציה של הצבא האירי הרפובליקני (I.R.A.) היא עצומה, והוא מהווה, לדעת רוב המומחים, את אירגון המחתרת היעיל ביותר בעולם. לוחמיו הוכיחו שהם מסוגלים להקריב את עצמם למען מטרות אידיאולוגיות, ומותם של עצירי האירגון בשביתות רעב־עד־מוות בכלא הבריטי, הפכו אותם גיבורים לאומיים עבור כל האירים, כולל המיליונים החיים בארצות־הברית.

בוועידת השין פיין שנערכה בשבוע שעבר בדובלין, בירת הרפובליקה האירית, נבחר ג'רי אדאמס לנשיא המיפלגה. אדאמס, שניבחר השנה לפרלמנט הבריטי על־ידי תושבי מערב־בלפאסט הקאתולית, אך נמנע מלתפוס את מושבו בווסטמינסטר, כדי שלא להישבע אמונים לכתר, אישר מחדש את מחוייבותו המוחלטת להמשך המילחמה האלימה נגד השילטון הבריטי, עד שתושג המטרה.

בנאום, שהיה חזרה כמעט מדוייקת על דברי יצחק שמיר בטיימס של לונדון לפני שלושה שבועות, טען אדאמס: „יש הטוענים שאי־אפשר יהיה לגרש את הבריטים מארצנו על־ידי מאבק מזויין. ההיסטוריה של אירלנד, ופרשת המעורבות הקולוניאלית של בריטניה בכל רחבי העולם, מלמדת אותנו, ששום דבר אחר לא יזיז אותם. אני שולח את ברכתי לכל הגברים והנשים, לוחמי החופש של הצבא הרפובליקני האירי."

חלחלה בימין. על רקע הופעתו הבוטה של אדאמס, שאייש

עולם קטן

את כל עמדות־המפתח של מיפלגתו בנאמניו, בולטת מאוד עמדתו המתונה של ג'ימס פריור, שר־המדינה הבריטי לענייני אירלנד. פריור הודיע שהוא יתמוך בזכותם של רפובליקנים לפעול למען יעדם באורח חוקתי, ואף להתארגן למטרה זאת. פריור דיווח לעיתונאים, ששיעור מעשי האלימות בצפון־אירלנד ירד מאוד לאחרונה, מכיוון שתומכי הצבא הרפובליקני האירי, כולל אדאמס, יכולים להתארגן באורח פוליטי, ולתעל את להטם האידיאולוגי לדרכים חוקיות. פריור, החשוד בצדק בעיני חבריו כליבראל, מכיר היטב בעובדה שלהתמרמרות הרבה באירלנד יש גם סיבות כלכליות. הוא הנהיג באלסטר, הסובלת מאבטלה עצומה, מישטר כלכלי המבוסס על עקרונות של מדינת רווחה, ברוח רעיונותיו של מיינארד קיינס.

העזה כזאת מעוררת חלחלה בקרב האגף הימני החזק במיפלגה השמרנית. מרגראט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה, מתייחסת לפריור ולרעיונותיו בחשדנות רבה. עם זאת, היא איננה פוגעת בו בשעה זו, מכיוון שהוא יכול להצביע על הצלחתו במניעת אלימות בדרכים פוליטיות, ובכך להעניק אשראי בלתי־מבוטל לתאצ'ר עצמה. ראש־הממשלה גם מודעת, כמובן, לכוחם הפוליטי של האירים בארצות־הברית, ומעוניינת שצפון אירלנד תיעלם, ככל הניתן, מכותרות העיתונים.

קורבן מיותר. עם זאת, קיימת בווסטמינסטר הסתה ארסית נגד פריור, ואף האשמות שהוא מנהל בבלפאסט מעין ממשלת־גולה בראשותו, הפועלת על־פי עקרונות הזרים לשמרנות הקיצונית בנוסח תאצ'ר. העיתונות השמרנית הצהובה יוצרת אווירה קשה נגד פריור, המאפשר ל„תומכי המחבלים" לפעול באורח חופשי — מסע המזכיר קצת את התעמולה נגד עזר וייצמן בהשראת אריאל שרון בתחילת כהונתו של וייצמן כשר־ביטחון.

הופעתו התקיפה של אדאמס פוגעת, כמובן, בפריור מבחינה פוליטית פנימית, אבל באורח אובייקטיבי היא איננה, אלא צידו השני של אותו התהליך. האלימות של הצבא האירי הרפובליקאי, התמיכה הפוליטית בטקטיקה זו מצד שין פיין, וההכרה בחוסר־הברירה, ההולכת ומתפשטת בקרב מנהיגי בריטניה המתונים יותר, תורמים לתהליך שבסופו חייב לבוא הסדר פוליטי נאות.

אין ספק שהסטאטוס־קוו בצפון אירלנד לא יישמר ושכל פיתרון יביא לביטוי כלשהו של האחדות האירית. ג'יימס פריור מבין זאת היטב, ואילו הניצים במיפלגתו ידחו את התהליך ככל הניתן.

דחייה לא תשנה את התהליך ההיסטורי, אבל תיגרום לשפיכות־דמים חסרת־טעם. כל הרוג ופצוע בצפון אירלנד של היום, הוא קורבן מיותר במאבק, שבעצם כבר כמעט שהוכרע.

חבר העמים הבריטי: זעם בשל גרנאדה

ועידת חבר־העמים הבריטי, שמתחילה היום בדלהי, בירת הודו, תעמוד בסימן הפלישה האמריקאית לאי הקאריבי גרנאדה. האי הוא חלק בלתי־נפרד מחבר־העמים, ורוב המדינות המאוגדות בו מתנגדות לפלישה, ומבקרות את בריטניה, על כך שעמדה מנגד ואיפשרה לאמריקאים להשתולל, ולהשליט באי את רצונם.

גם סוגיות כמו נאמיביה, פירוז האוקיינוס ההודי, ויחסים בדרום־מערב אסיה, יעסיקו את באי הוועידה.

המארחת, ראש־ממשלת הודו אינדירה גאנדי, שרוייה, כרגיל,

מארחת גאנדי
הון פוליטי

בקשיים פנימיים חמורים, אבל אין ספק שהיא תשכיל להפיק הון פוליטי מעצם קיום הוועידה בארצה, כפי שעשתה בשנה שעברה בוועידת המדינות הבלתי מזדהות.

המלכה אליזבט השנייה תכבד את הוועידה בביקורה. לקראת הביקור גייסה אינדירה יותר מ־20 אלף שוטרים וחיילים, כדי למנוע תקרית אלימה. הבריטים ינסו למנוע החלטה אנטי־אמריקאית חריפה בוועידה, אבל יתכן שיתנו את ידם לנוסח מתון של גינוי, כדי למנוע קרע אפשרי בחבר־העמים, המהווה עבורם נכס כלכלי ויוקרתי, ושריד אחרון כמעט לאימפריה הגדולה שעברה מן העולם.

גאולת־דם נוסח אוסטרליה

במחוז האוסטרלי רובורן, כ־100 קילומטר מהעיר פרת, מתכננים ה„ילידים", הנקראים באוסטרליה „אבּ־אוריג'ינס", ניקמת־דם בקבוצה גדולה של שוטרים לבנים.

14 מיליון האוסטרלים חיים אומנם במישטר של דמוקרטיה מערבית־ליברלית. וכיום שולטת שם מיפלגת הלייבור, אבל ה„ילידים" סובלים באורח מסורתי מקיפוח ומנישול, המזכיר את גורלם של האינדיאנים בארצות־הברית ובקנדה.

בחודש שעבר רצחו שוטרי רובורן, בדם קר, נער אבּ־אוריג'ין בן 16, ג'ון פאט, אחרי שרב עם שוטר בלבוש אזרחי, באחד הבארים הדי־עלובים שבאיזור. לפי כל העדויות הוכה הנער למוות. עדת־ראיה סיפרה לעיתונאים, שהנער נפח את נישמתו באמצע הרחוב, אחרי שספג לפחות 20 בעיטות חזקות מאנשי החוק.

עד כה לא נעצר איש, ומנהיגי קהילת ה„ילידים" מאשימים את המישטרה בטישטוש המיקרה, כדי שאנשיהם לא ייפגעו. העדה הראשית לאירועים היא נערה לבה בת 20, קאטי פארק, שהיגרה לאוסטרליה מלונדון. קאטי תיארה בפרטי־פרטים את רצח הנער, וכתוצאה ישירה מכך פוטרה מעבודתה כמוזגת בבאר שבו החלה הקטטה. קאטי היא עתה קורבן למסע איומים והשמצות, בנוסח הטיפוסי דווקא לדרום ארצות־הברית, וראשי האבּ־אוריג'ינס חוששים שהיא עלולה שלא לעמוד בלחץ ולשנות את עדותה.

בינתיים התארגנו הילידים לאגודה של הגנה עצמית נגד המישטרה, וברחובי רובורן שומעים את „שירת־המוות" — שהיא אות מסורתי, המבשר על ניקמת־דם הקרבה ובאה. מומחים אוסטרליים סבורים, שאם רשויות החוק והצדק ברובורן לא יפעלו במהירות להבאת האשמים לדין, יהוו כל שוטרי האיזור יעד לנקמה, ורובורן צפוייה לשורה ארוכה של מעשי־רצח אכזריים במיוחד.

חיים ברעם

(המשך מעמוד 43)

את עולם הדוגמנות עזבתי מתי שהרגשתי שאני צריכה לעזוב. בעיקר הרגשתי את זה בראש. הראש זה הכל," היא מסכמת בביטחון.

„לא הרגשתי טוב (להיות דוגמנית). היה לי ראש לטפל בעבודה שלי (חנות־לעתיקות), בילדים ובחברים שלי, וגם לטפל קצת בעצמי. עכשיו אני לא נשואה וממש טוב לי. אף אחד לא אומר לי כלום, אני יכולה לדבר עם מי שאני רוצה וללכת לאן שאני רוצה. יש לי קשרים עם המישפחה ומתי שאני צריכה אני איתם ממש.

„לדעתי, קשה מאוד להיות נשואה. זו אמנות. רק אנשים נשואים יכולים להבין כמה קשה להיות נשוי.

„אשה בגילי, שיוצאת מנישואין מדופרסת, זה סימן שהראש שלה לא פתוח לחיים, משהו חסר לה. אני פתרתי לעצמי את הבעיה הזאת. אני מרגישה טוב, אולי מפני שהתגרשתי ואולי מפני שהפסקתי להיות רובוט. זוהי החלטה מאוד רצינית, אני יודעת. למה כל־כך טוב לי להיות גרושה? התחתנתי בגיל צעיר. הייתי סגורה. אני חושבת שבן־אדם נשוי זה עולם סגור. את לא יכולה להיות נשואה ולהכיר את כל העולם. הייתי באמת רוצה להגיע למצב שבו אהיה נשואה ולהרגיש את החיים, להיות יותר חופשיה."

בעליה של מוריאל היו שניהם סוחרי־עתיקות מצליחים. האם כסף היה שיקול בעיניה של הצעירה שהתחנכה על פי אמות־המידה של העיר היקרה בעולם? על כך היא משיבה: „זה לא נכון שכסף עושה את החיים קלים יותר. אני מכירה הרבה זוגות שיש להם המון כסף ולא הולך להם טוב. כסף, לדעתי, אפילו מקלקל.

דוגמנית מוריאל
צוויג יותר טוב מבן־הרוש

כשנישאתי בפעם השנייה לרוז'ה, לא היה לו גרוש בכיס. יחד בנינו את עצמנו."

איך היא מגדירה את עצמה? „אני לא חושבת שאני יפהפיה מי יודע מה, אני אשה הכי נורמלית שיש. אני בנויה כמו שמונים אחוז מהנשים בגילי. היופי לא חשוב כמו האופי."

„בלי שום חשבונות!"

על יחסיה עם שני בעליה, אבותיהם של שתי בנותיה, בת ה־17 ובת ה־5, היא מוסיפה בחום: „אני ידידה של שני בעלי לשעבר, ונמצאת בקשר עיקבי עם שניהם. הם לא עשו לי רע וזה טיבעי מאוד בשבילי להיות איתם בקשר.

„עם בעלי השני אני נפגשת מדי בוקר על שפת־הים, ואני מאחלת לו שיהיה לו טוב. כי הקשר שנבנה במשך שנים לא יכול להעלם בבת אחת. אני אפילו מטפלת בו, כי אני רואה שקשה לו בלי אשה לידו. אני עכשיו לוקחת ממנו את הדבר הכי טוב. אם אחרי חצי שעה אני מרגישה רע, אני כבר לא לידו ־ז מולו, אני עוזבת בעדינות והוא ־ל את זה יפה.

לי נמאס מחובות של אשה נשואה. ־זת רק נותנת ולא מקבלת סיפוק, ־א שווה להיות ביחד. הוא נתן לי פידבק, אבל זה לא מה שאני רציתי לקבל."

מה היא מחפשת עכשיו? היא לא מחפשת מישהו מיוחד, אבל היתה רוצה גבר אינטליגנטי ורגוע שמבין את החיים ומבוגר בנפשו. היא דורשת הרבה דברים מגבר כי היא אוהבת שלמות. אם תראה משהו שלא מוצא חן בעיניה תנסה לעשות פוליש בהרבה הרבה עדינות, אם לא תצליח, לא תוכל להיות איתו.

כל מישפחתה של מוריאל נמצאת בצרפת וכל נסיונותיה להביא את הוריה בני ה־65 עלו בתוהו. „הם מסודרים שם גם בכסף וגם בעבודה, מה אני יכולה לעשות, אין לי הרבה זמן לזה." לא קשה לה להיות לבד בלעדיהם והיא אפילו חושבת שהיא אשה מאר חזקה.

מוריאל גילתה שהיא יצאה בכוחותיה שלה בלבד ממצבים שאשה אחרת היתה אולי זקוקה לפסיכיאטר. „אני הייתי האמא שלי והאבא של עצמי והפסיכיאטר והחברה שלי, הכל בגוף אחד, בראש אחד." מה שנותן לה להרגיש כוח זוהי האמונה בעצמה: „יש לי ביטחון עצמי ולא אתן שיעשו לי רע כמו שלא אעשה רע לאף אחד."

על יוצאי מארוקו ועל מקומם בחברה הישראלית אומרת מוריאל: „אני בהחלט חושבת שאנחנו השחורים של הפולנים. כמו שיש באמריקה שחורים. הרגשתי את זה פה ושם בעבודה, אבל לא בצורה ישירה. בדוגמנות שמעתי הרבה פעמים שאני ניראית „סתם מארוקאית" כאילו שלא היה לי שום דבר אחר להציג. אבל זה שטויות. יש דברים יותר חשובים ורציניים.

„לי אין בעיה לצאת עם אשכנזים. להיפך, אני חושבת שהם אפילו אוהבים אותי. לדעתי, הרבה אשכנזים נמשכים למארוקאיות. בן־אדם לא אשם מאיפה שהוא בא. אף פעם בחיים לא הרגשתי יתר נחותה ליד אשכנזיה, אבל האמת היא שהרגשתי שיש בארץ אפליה על רקע גזעני."

אחרי שהתגרשה, העדיפה להישאר בשמה מבעלה: „אחשוב פעמיים אם לחזור לשם בן־הרוש. בעבודה אחרת הייתי משנה. אבל בתל־אביב, השם המכובד של עתיקות צוויג יכול פחות להפריע לי מבן־הרוש אז למה להסתבך? אבל האמת היא שאני מארוקאית שמבינה בעתיקות ובשאר דברים טובים, זאת עובדה."

היום יש למוריאל חבר וטוב לה איתו, אולי היא מאוהבת בו, אבל זה לא מה שהיה פעם עם רוז'ה לפני 10 שנים, אז הכל היה יותר רציני ויותר עמוק. אבל מה שיש לה עכשיו מתאים לה לגמרי. היום ברור לה כל מה שהיא רוצה. כשהיתה צעירה לא ידעה מה טוב ומה רע. היום היא תלך למקום שבו יהיה לה טוב, בלי חשבונות.

דינה ונון ■

צדקה תציל ממוות — אבל לא משחיתות!

תרומות —או— תרמית?

תורמים אלמוניים ליד הקופסות באיזור הכותל וקבר־רחל
פער של מאות אלפי שקלים

המחזה היה לא נעים למראה: באחד מחדרי מישרד־הדתות בירושלים ישבו שלושה עסקנים ליד שולחן גדול. על השולחן היתה מונחת ערימת־ענק של שיטרי־כסף, מטבעות, תכשיטים וחפצי־ערך. השלושה ספרו במו ידיהם את הכסף וחילקו את התכשיטים. הם ערכו את השטרות בערימות. לא היה שום פיקוח על מעשיהם. איש מלבדם לא ידע כמה כסף בדיוק יש בערימה, וכמה בדיוק שווים התכשיטים.

אחר־כך הועבר השלל הזה לחלוקה במועצות הדתיות. זה היה כסף שנאסף בקופות המוצבות באתרים דתיים רבים ברחבי הארץ, המיועד לסיוע לנזקקים. שם, בעת חלוקת הכסף לנזקקים, היו המחזות קשים לא פחות.

משעה מוקדמת בבוקר, מול פיתחי הבניינים של המועצות הדתיות, השתרכו תורים ארוכים. קשישים וקשישות עמדו במשך שעות ארוכות בקור העז של החורף, או תחת השמש הצורבת בקיץ, כדי להגיע סוף־סוף אל שולחנו של הפקיד, ולקבל את כספם.

הכסף, בדרך־כלל, לא ניתן ללא תמורה. פקידי המועצות הדתיות, שאיש בכיר במישרד־ הדתות היום מגדיר אותם כ„עסקנים מסוג גימל, או דלת, או גם פחות מזה," השתמשו לתועלתם במעט השקלים שחילקו לאנשים קשי־היום. מקבלי ההמחאות ידעו שעליהם להשיב „טובה תחת טובה" ולהצביע למען מיפלגותיהם של „הנדבנים" היושבים על כס־ החלוקה.

אין תשובה. את הכסף, כאמור, תרמו מבקרי אתרים דתיים, שבהם מוצבות קופות: הכותל המערבי, קבר רחל בבית־לחם, בתי־קברות ובתי־כנסת גדולים. בסך הכל יש 27 אתרים כאלה. התורמים, המ־שלשלים את ממונם לקופות, לא שיערו, מן הסתם, מהו סוג השימוש שנעשה בכסף.

אולם לא כל הכסף חולק. ב־דוח מבקר־המדינה משנת 1982, מופיעים המיספרים: שם נאמר כי עד לשנת 1978 הריקו את הכסף עובדים מטעם מישרד־הדתות ורק בנובמבר 1978, אחרי שהתחילו להחשף שחיתויות קשות במישרד־הדתות, נערכה התקשרות עם חברת שמירה.

בשנת 1980 הסתכמו ההכנסות מקופות־הצדקה ב־640 אלפי שקלים – אך בפועל חולקו רק 548 אלפי שקלים. כלומר: כמעט 100 אלף שקלים לא חולקו. בשנת 1981 נאספו 960 אלפי שקלים, אך חולקו לנזקקים רק 495 אלפי שקלים. בשנת הכספים 1982־83 נאספו מקופות הצדקה 4,126,600 שקלים, אך חולקו רק 3,493,251 שקלים.

כלומר: מדי שנה יש פער של מאות אלפי שקלים בין הסכומים הנאספים בקופות־הצדקה, ובין סכומי הכסף המחולקים לנזקקים. מה קורה להפרשים האלה? לאיש אין תשובה ברורה על כך.

תוצאות מדהימות. המנכ"ל החדש של מישרד־הדתות, משה סלומון, שביקש לשנות את הסדרים הנוגעים לחלוקת הכספים, מצא שלא קל לעשות זאת. סלומון רצה שההמחאות לנזקקים יישלחו ממישרד־ הדתות עצמו, ולא יחולקו באופן אישי על־ידי פקידי המועצות הדתיות, אותם עסקנים מדרג שלישי או רביעי. אך לצורך זה היה עליו להשתמש ברשימות של נזקקים, שהועברו אליו על־ידי המועצות־הדתיות עצמן.

התוצאות היו מדהימות. מיספר עצום של המחאות שנשלחו בדואר הוחזרו למישרד. כתובת הנמען לא היה ידועה. היו כמה מקומות יישוב, שמהם חזרו המחאות במיספר גדול מאוד.

במקום אחד נודע למישרד־ הדתות, כי בין מקבלי ההמחאות היו גם קבלנים עשירים. התברר שלא רק נזקקים מקבלים את כספי הצדקה האלה, בסכומים מגוחכים של כמה מאות שקלים לאיש. בין מקבלי כספי הצדקה אפשר למצוא גם גופים אדירי־כוח ועשירים מאוד במציאות של מדינת ישראל — הישיבות. על כך נאמר בדוח מבקר המדינה:

„הוועדה הבינמשרדית (לחלו־קת כספי־הצדקה) אישרה מכס־פי־הצדקה מענקים גם לגופים ולאירגונים — ביניהם ישיבות ומוסדות לתמיכה בתלמידי ישי־בות — בסכומים מ־10,000 עד 25,000 שקלים. הוועדה לא פירטה בכתב את הסיבות למתן המענקים לגופים אלה. חלק מהגופים אף לא המציא מידע על שמות הנתמכים על־ידיהם ובאילו סכומים...

„לא נמצאו הסברים בכתב לקביעת המועצות הדתיות והמענקים שנתנו להם. עד פברואר 1982, שמונה מבין 20 המועצות הדתיות שקיבלו מענקים, לא המציאו למישרד הדתות דוחות על חלוקת הכספים..."

במישרד־הדתות נשמעים רינ־נים על כך שהפערים בין ההכנסות ובין ההוצאות אינם מיקריים, ושיש מי שמעוניין בחוסר־הסדר השורר בחלוקת הכספים האלה. על פי הרינונים, הכספים המיועדים לחלוקה לקשישים ולנזקקים מוצאים את דרכם לכיסיהם של עסקנים.

מרסל זוהר ■

שולה

ציפורניים מלאכותיות
בשיטה אמריקאית
חזקות באחריות
וכן השתלת ריסים
ת"א, המלך ג'ורג' 89

טלפונים:
284919
295318

השתלת ציפורניים

הי עקף!

(גם) חיזוי העתיד בעזרת האסטרולוגיה
לאלה שאינם מאמינים לאסטרולוגים
מאת שבתאי לביא
טל. 734847

אצלנו תשלם 100$

עבור יעוץ-אסטרולוגי-אישי יותר מ-
(ותקבל בתמורה הרבה יותר!)

—ניתוח מבנה האישיות שלך, הכוונה אישית ומקצועית.
—חיזוי מדויק ומתיר ילגיך!
—לוח שנתי, פרטי בו 365 ימי השנה של אויבים ואוהבים, מוצלחים ומשולמים, ימי מזל או צרות, ידידים ותאומים, משעממים ומעניינים וכו'. רק תגיד במדויק איך אתה מתאים לכל אדם בעולם, בתנאי שאתה יודע את יום הולדתו.
—ספר מתנה יפה על-ידינו לאדם היקר לך ביותר. אם אין אדם כזה, נעזור לך לבחור בו.
—הספר /כתר ״חיזוי העתיד בעזרת האסטרולוגיה
גם לאלה שאינם מאמינים לאסטרולוגים״

ניתן לרכוש סדרה לימודית של האסטרולוגיה על גב קסטות-טייפ ווידאו-טייפ.

פרטים בטלפון: 03-734847

הי עקף!
הוצאה לאור * פרסום * יעוץ אסטרולוגי
שדרות אברהם 5 רמת-גן טלפון 734847
מכתבים ת.ד. 1157 גבעתיים 53111

—אנו נקדם מכירותיכם
לשמיים בעזרת הכוכבים!
טל. 734847

ת.ד. 1157 גבעתיים 53111 טל. 734847

בעיות ולבטים בחיי המין

מאת
ד"ר מרדכי זיידמן
הוצאת רשפים

תעריפון המנויים של העולם הזה

החל מ־20.11.83

	לשנה בשקל				לחצי שנה
	מחיר העיתון	הוצאות משלוח	מ.ע.מ.	סה"כ	בשקל
◆ בארץ	4420	630	755	5805	3200
דמי המנוי לארצות חוץ בדואר אוויר					
◆ אירופה	4420	2187	991	7598	4180
◆ ארה"ב, מקסיקו	4420	5210	1444	11074	6090
◆ ארגנטינה, קולומביה, ונצואלה, ברזיל, פרו, אוסטרליה, ניו־זילנד	4420	9275	2055	15750	8660
◆ דרום־אפריקה, טוגו, חבש, קניה	4420	5819	1536	11774	6476
◆ פנמה	4420	7148	1735	13303	7317
◆ תאילנד, הונג־קונג, סינגפור, קוריאה, יפן, טאיוון	4420	5819	1536	11774	6476

חדש!

יצא זה עתה לאור
ספרו החדש של **ג'ון צ'יבר**

„עולם התפוחים"

קובץ סיפורים מקסים של המספר האמריקאי הגדול בן־זמננו, סיפורים שזיכו את המחבר בפרס היוקרתי – פרס הובלס לספרות" – שהוענק לו מטעם האקדמיה הלאומית לאמנויות של ארצות־הברית.

סיפורים מבדחים ועצובים, מתוקים ומרירים על גיבורים בשר־ודם, המתמודדים עם הערכים שנאמר להם כי עליהם לתת בהם אמון – הגינות, הגיון, נוסטלגיה ואמת.

סיפורים הנקראים בנשימה־עצורה ומתוך תחושת הנאה חריפה.

הוצאת „כדים" (הפצה: „אופק)

איתן עמיחי

הדברת מזיקים
בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת-גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 491/75
שמירה על בריאותך ורכושך

זקוק דחוף למודעה?

מודפון

לשרותך 24 שעות ביממה
03-622828, 623311
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

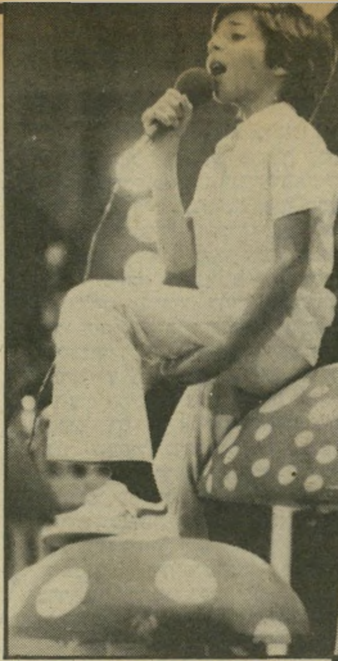

אם יש לך ילד ו־4000 שקל, אתה עומד לצפות בשבוע הבא באחד הפסטיבלים לילדים. מה תראה?

מלכת־ילדים ציפי שביט (באמצע) בפעולה
האמא של תמה ואספי אוהבת רבע מיליון ילדים

דמי חנוכה

אמרגן רזבין
רווח טוב

אמרגן פשנל
60 אלף כרטיסים

אמרגן סלד
תמיכה מהעיריה

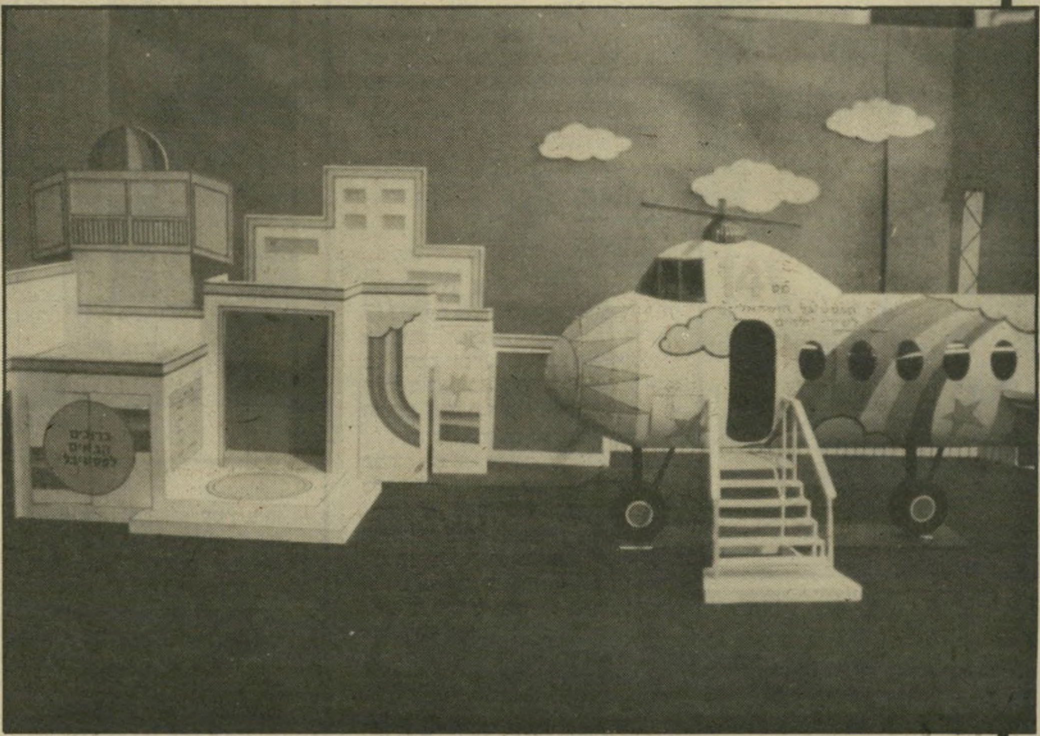

תוכנית הבימה ב„היכל התרבות"
חווה אלברשטיין תגיע לגובה הגלגלים

מאות אלפי דולארים יעלו המופעים של פסטיבלי הילדים, שייערכו בשבוע הבא, בחג החנוכה. אף מופע שנערך בארץ לא יכול להתחרות בפאר התלבושות וברמתם של הזמרים כמו מופעים אלה.

שום מופע גם אינו יכול להתחרות בסכום שעולה ביקור במופע כזה למישפחה ממוצעת.

גם אם, ההולכת עם ילד אחד בלבד, תשאיר שם כמה אלפים שקלים טובים שהם לא רק מחיר הכרטיסים, לפחות אלף שקל לכרטיס. עוד לפני תחילת המופע מוצעים למכירה בכניסה תקליטים, קסטות, מדבקות, יומני בית־ספר, חולצות ועוד.

מירוץ גדול

לפני שהאמא היהודיה הטר־בה הספיקה להגיד די, מילא הילד את התיק והתקציב של המישפחה נחנק לכמה ימים טובים.

עובדה: כל הנכנס למופע יכול לראות את התיקים הכבדים, המלאים כל טוב, על בירכיהן של האמהות.

כל אמני ישראל עסוקים בחזרות קרחתניות לעשרות המופעים שייערכו בחנוכה. אולפני ההקלטות עמוסים מזה חודש. בלתי־אפשרי להשיג כיום אולפן לשעה של הקלטה. במיפעלי התפאורות עובדים יומם ולילה, כדי להיות מוכנים בזמן.

100 אלף כרטיסים נמכרו לפסטיבל־הילדים שייערך בהיכל התרבות, שמפיק אבשלום רובין. 60 אלף כרטיסים נמכרו למופע שייערך בהיכל־הספורט בהפקתו של פשנל דשא. ו־40 אלף כרטיסים נמכרו לפסטיבל שייערך בחיפה, שמפיק מיקי פלד. כל הכרטיסים נמכרו עוד לפני שהוצגה הצגה אחת לדוגמה.

ההשקעה עצומה, אך איש מהמפיקים אינו מוכן להפסיק את המרוץ בתחרות בין שלושת המופעים, כשידוע שרק אחד מהם מצליח.

מדי שנה מתנהלת המילחמה בין האמרגנים, מי מביניהם יצליח להחתים את מלכת הילדים מזה עשר שנים, ציפי שביט. ומי מביניהם יחתים את הבימאי צדוק צרפתי שהפך את הפסטיבלים שבהם השתתף, להצלחה מסחררת. במשך השנים הוא מביים את ההצגות, כך שיראו יותר תיאטרליות מאשר סתם הצגות־ראווה.

בשנה שעברה היה המופע של מיקי פלד בחיפה המוצלח ביניהם. צדי בנה ותיכנן על הבימה תפאורה של ספינות באורך של 20 מטר ומיפרשיות בגובה 18 מטר, שממנה ירדו האמנים, אל תוך אווירה של עיר־נמל מהמאה ה־18. חיפה ניצחה את תל־אביב במירוץ.

שילוב מעניין

הפסטיבל של השנה הוא ה־15 במיספר. את הרעיון הגו, לראשונה, מירי בן־יוסף ומירי זיכרוני, שניהלו בזמנו מישרד משותף ליחסי־ציבור. השתיים חזו במופע טלוויזיוני איטלקי, שבו הופיעו ילדים איטלקיים בשירה.

לצורך ארגון המופע הראשון הן אספו ילדים של מכרים שנתבקשו לעלות ולשיר.

אחרי שנתיים הן מכרו את הזכויות שלהן תמורת 5000 לירות.

מספר הבימאי צדוק צרפתי: „חצי שנה אני עובר על המופע. כל שנה אני מנסה למצוא רעיון מרכזי שסביבו יתנהל המופע. הפעם הוקם בהיכל־התרבות שדה־תעופה דמיוני עם מטוס־ענק על הבימה.

„המטוס הוא בגודל כזה, שכשחווה אלברשטיין תעמוד לידו, היא תגיע לגובה הגלגלים. כל זה בקונסטרוקציה עשויה מברזל. תהיינה 130 תילבושות שתוכננו על־ידי דורין פרנקפורט. הזמרים יהיו: ציפי שביט, ירדנה ארזי, אבי טולידאנו, גידי גוב, יגאל בשן, ריקי גל, לאה לופטין, ולראשונה יופיע כוכב העל שלנו, יהורם גאון, שלא הופיע עד היום באף פסטיבל־ילדים, כשהוא מנחה את התוכנית לצידה של חווה אלברשטיין. לדעתי, השילוב ביניהם יהיה מעניין.

„ערכתי מיבחנים למאות ילדים. לפעמים נדמה לי שאין בית בישראל שלא שלח ילד. הילדים באים מכל השכבות. אפשר לראות אמהות שיושבות שעות בפואייה של האולם, שם נערכות החזרות ומחכות לילדים.

„מתוך ניסיון למדנו לא להרשות להורים לחזות בחזרות. יש כבר דור שני של זמרי פסטיבלים, ויש אמהות שילדם הופיע בפסטיבל קודם והן מנסות להכניס ילד שני שלהן להופעה. הכוכב האמיתי של המופע מתגלה רק בהופעה עצמה. בחזרות אנחנו יכולים למצוא את הילדים שיודעים לשיר. אך ברגע שילד עולה על הבימה הוא משתנה, ואין לצפות מה הוא יעשה בתנאי לחץ."

קנה־מידה בינלאומי

הילדים מתגוררים במשך השבוע המפרך שבו יש להם 40 הופעות, ארבע הופעות ליום, במלון הילטון או שרתון, כשצוות מיוחד דואג להם. הם לא מקבלים כסף בתמורה, רק בגדים ומתנות קטנות.

מספר אבשלום רובין: „זה הפסטיבל העשירי שאני עורך. כל עניין הפסטיבלים הפך פופולארי כל־כך, שכל כיתה עורכת בבית־הספר פסטיבל של שירי־ילדים. מהפסטיבל אני יודע שלא ארויח כלום, גם לא את שכר־העבודה של הניהול שהשקעתי במשך חודשים ארוכים.

תשבץ 2412

מאת **אביגיל ינאי**

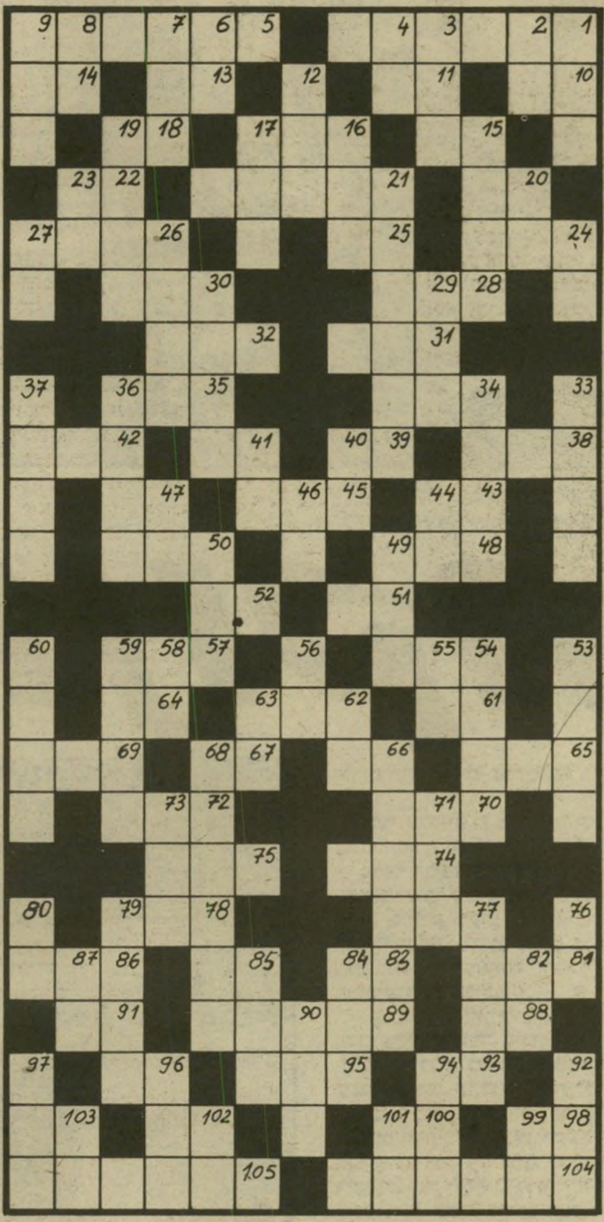

מאוזן:
1) איטיות רבה; 5) נעל־בית; 10) החזק בידיך; 11) אביון; 13) איש חברוני היה; 14) תבואת השדה; 15) הבל; 16) אומן; 18) מין פרד (בראשית ל"ו כ"ר); 20) נוטף; 21) מושג במערכת החנוך בארץ; 22) כינוי לאחד ממזלות הכוכבים (איוב ט' ט'); 24) העריף; 25) מה שנשאר לאחר שהאספסוף התפזר; 26) תבנית, עשויה כולה גוש אחד; 28) מעשה להטים; 30) יבש מאד; 31) עלה קטן על הגבעול ליד הפרח; 32) ארמדם; 34) מעשה רשת, קליעה; 35) התכותף, השתטח; 38) דרגא בדרך גלגוליו של הארבה; 39) שומן העצמות; 41) יסוד התורשה; 42) שק מלא נוצות; 43) קריאת צער; 45) דבש נוזל; 47) סופר, מבקר ומשורר אמריקאי (ש"מ); 48) חילופי דברים; 50) מגדל צופים; 51) עבה; 52) גירושין; 54) סכינאי נודע; 57) הערכה; 61) שליח צבור; 62) כופר בעיקר מאד; 64) גומה; 65) מייסד תנועת הקראים; 66) קלף טוב; 68) קרש; 69) נחל אכזב; 70) התנגדות תקיפה; 72) „... מפני חדש תוציאו"; 74) ארום עז; 75) נהג בחיבה וידידות; 77) מאזנים; 78) זכות ההפרה; 81) נבל, יבש; 83) קידומת לשמות הולנדיים; 85) זה לא מיץ עגבניות; 86) בן לעם סקנדינבי; 88) רצועת גבול; 89) משיכה אל תוך מלכודת; 91) חצי מן האבוס נאכל כבר; 93) איבר תנועה; 95) מידה — עשר איפות; 96) זהב; 98) תפקיד צבאי; 100) טון מוסיקלי; 102) דר; 103) עני; 104) פסוקו של חכם, מימרה המובאת בראשית ספר; 105) שליחים.

מאונך:
1) בגלל; 2) נקי מאד; 3) ירק מאכל; 4) קיים; 6) מן השוואים בדקדוק; 7) לא כל כך חכם; 8) מרכז הרגש; 9) בלוט בבית החזה; 12) אינו מוטל בספק; 15) צעיר לאחר חתונתו; 16) שווא־נא מתחת לאותיות גרוניות; 17) פשר, מובן; 19) מסורס; 20) טהור; 21) שני משולשים השווים בצורתם ההנדסית; 23) שמח; 24) בן; 26) חרות, חקוק; 27)בת־קול; 29) דמדומי בקר; 30) מתלונן, מין קוטר שכזה; 33) נישא, מרומם; 34) מזוין; 36) כפוף; 37) נטול חוש הריח; 40) נועם; 41) אחת מחמש ערי פלשתים; 44) שמו של אלוהים; 46) כלי לנוזלים; 47) מוקש; 49) הנביא שכבר בזמנו ידע ש„המשתכר משתכר אל צרור נקוב"; 50) הביע; 53) מוזהר, מותרה; 54) הצ'וק במכונית; 55) אחרית; 56) אנא; 58) קוסם; 59) בגד חורף לחייל; 60) דרשן בבית הכנסת; 62) תשלום חובה; 63) עמוד מים; 66) ללא שיעור וגבול (3,3); 68) בעל תאווה להדליק אש; 71) הגרולה בשחקניות התיאטרון בצרפת במאה ה־19; 73) מחדשי השנה; 76) מילת המעטה; 78) פרוד; 79) עיר בשווייץ; 80) תל־חרבות; 85) טנטורה; 87) מופת; 90) מאיי הודו המזרחית; 92) נבואה; 94) פרח האופיום; 96) חמור בר; 97) קרבן שלום; 99) ידית של כלי; 101) התנשאות של ארמה; 102) נחשול; 103) מספיק.

דמי חנוכה

(המשך מעמוד 55)

„בשנה שעברה המחיר היה 14 דולר כרטיס, השנה תיכננו על 15 דולר, עד היום אני מגיע בקושי ל־10 דולר (בגלל הפיחות המואץ). כל בוקר אני מתעורר ומגלה שהפסדתי עוד אחוז, כי מחיר הכרטיסים הודפס מזמן, ואני חייב לשלם צמוד לדולר לאמנים ולעובדים.

„הרווח שלי הוא על המוצרים הנילווים. את עיקר הכסף אני עושה מהקסטות־וידאו, שם אני מכניס קיטעי פירסומת, כשמחירם כמחיר קסטה ריקה. אני עושה רווח טוב מהתקליטים. איפה ראיתם שנמכרים 100 אלף תקליטים למופע? בפואייה, לפני המופע, מתרוצצים הילדים ורוכשים תקליטים, חולצות עם סמל של הכוכב, אותו סמל מופיע על ספרים, מדבקות, יומנים, ומחברות. הקמתי שלוש חברות. אני מכין את הכל בקנה־מידה בין־לאומי.

עידוד עירוני

במופע של פשנל, השירוויזיון, שנערך בהיכל הספורט, מחירי הכרטיסים עממיים יותר, ושם מופיעים ציפי שביט, עופרה חזה והגשש־החיוור, וגדי יגיל ומוטי גלעדי מנחים. מישרדו של פשנל לא ערך מיבחנים לילדים. אצלו מופיעים רק הזמרים בשירי ילדים.

מיקי פלר זכה השנה בתמיכת עיריית חיפה, ששמחה לעודד את המופע כמו בכל שנה. הוא עורך את המופע עם הבימאי הצעיר אורי פסטר, בכיכובם של ששי קשת ויונה אליאן, להקת הכול עובר חביבי, ישראל גוריון ושולה חן.

מאמץ אדיר

מספרת ציפי שביט: „אני לא יודעת מתי התחיל הרומן ביני ובין הילדים. ההופעה הראשונה היתה במילחמת יום־הכיפורים. הופעתי לפני הילדים בצוותא. לעולם לא אשכח את המופע. אלף ילדים נשארו בחוץ.

„היה לי קשה עם שני ילדי. הקטנה, תמה, בקושי מבינה שאני מופיעה בטלוויזיה. היא בת שנתיים. אבל הבן, אספי, עד לפני שנה וחצי שנא את המופעים שלי. בשבילו היתה זאת תחרות על ליבה של אמו, עם אלפי ילדים אחרים. עשרות שיחות ניהלתי איתו בניסיון להסביר לו שאני אוהבת אולי רבע מיליון ילדים, אבל רק אותו אני משכיבה לישון, ורק לו אני מבשלת. זה היה קשה לראות את הילד סובל כשאמו הולכת מהצהרים עד הערב, כדי לשעשע ילדים אחרים.

„בשנה שעברה זה היה מרגש לראות 15000 ילדי התעשיה האווירית שהוסעו בעשרות אוטובוסים, מקבלים בהתלהבות את המופע בחיפה.

„השנה, בשבוע חנוכה, אני מופיעה 50 הופעות. וזה מאמץ אדיר. באמצע אני אטוס לאילת לבית־החולים כדי לחלק לחולים דמי־חנוכה וסופגניות. ויום לפני חנוכה אני מופיעה בהופעה לילדים חרשים־עיוורים.

„אין ילד שלא מקבל תשובה למיכתב שכותב לי. היה זה מרגש עבורי למצוא תמונה שלי תלויה בבית־חולים. מסתבר שהיתה שם ילדה שתלתה עשרות תמונות שלי בחדר שבו שכבה, וכשנפטרה השאירו לזיכרה תמונה אחת שתלתה.

„איפה ראיתם תופעה כזאת חוץ מאשר בקונצרט, שבארבעה השירים האחרונים שלי במופע עומדים הילדים על רגליהם, אחרי שעה וחצי של הופעה, כשבדרך־כלל לילד אין כושר ריכוז של יותר מעשר דקות, ואני ממשיכה לדבר איתם, כמה אני אוהבת אותם, על שיעורים ועל ההורים, כשהאוטובוסים מחכים לילדים בחוץ, עד היום, אחרי עשר שנים, זה מרגש אותי עד דמעות."

שולמית יריב

פסילתו של איש־כבוד

(המשך מעמוד 51)

דבר־מה, ואולם דעתי היא, כי אכן זהו הרושם שקיבל המבקש, מהדרך שבה השיב הבורר לפניותיו. וגם אדם סביר אחר עשוי היה להתרשם כך," קבע השופט. והמשיך: „העניין שבו ייצג רוטנשטרייך את משה איננו עניין גדול ביחס לעניינים הגדולים והגורליים שעמדו לדיון בבוררות. אילו היה מיקרה הייצוג של המשיב עניין בודד, הייתי נותן מישקל רב יותר למזעריות עניין הייצוג עצמו. אולם אין בית־המישפט צריך לראות בגודל הסכום גורם לקולא. האווירה הלעגנית כנגד שמואל, אשר נסבלה על־ידי הבורר באמסטרדאם, ושנוצרה על־ידי מנהלים שכירים, לא היתה עשויה לתרום לאותה מידת אמון שכל בעל־הדין זכאי."

אמנם בית־מישפט משתדל בדרך־כלל לתמוך בפסק־דין של בורר ולא לפגוע בו, „אולם בשאלות של משוא־פנים, להבדיל מביקורת על תוכנו של פסק־בורר, הקפדה על כך תעודד את מוסד הבוררות," כתב השופט, והדיח את הבורר מתפקידו.

מה יעלה כעת בגורלה של בוררות המיליארדים? כתב־הבוררות חזה מראש מצב בו ייבצר מד"ר רוטנש־

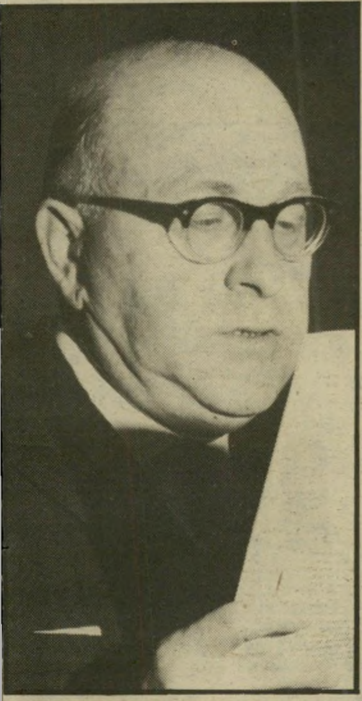

בורר רוטנשטרייך (1967)
לפי הסדר בתנ"ך

טרייך לכהן כבורר מסיבה כלשהי, ולכן נקבע, כי במיקרה כזה יבוא במקומו עורך־הדין אליהו גיצלטר, שותפו למישרד. אולם עורכי־הדין תמיר ומוריץ, מסרו להעולם־הזה, כי יתנגדו גם לעורך־הדין גיצלטר, כיוון שאין להפריד במיקרה זה בין השניים, העובדים באותו מישרד ומנהלים אותם עניינים. לכן יהיה צורך לבחור בורר חדש שבהסכמה, דבר קשה לכל הדיעות, או לבטל את הבוררות כליל, ולהעבירה לבית־המישפט שיקבע באורח מישפטי רגיל את זכויות הצדדים.

ממישרדו של עורך־הדין גולדנברג, המייצג את האח משה, המפסיד, נמסר להעולם־הזה על־ידי עורך־הדין עוזגר שטרן כי לא נראית להם כל סיבה לסטות מהסכם הבוררות ולפסול גם את עורך הדין גיצלטר. לדעתם הפסילה היתה פרסונלית, ולא של מישרד עורכי־הדין כולו.

ד"ר רוטנשטרייך עצמו לא נמצא בישראל, ולא היה אדם במישרדו שיכול היה להגיב. אולם יתכן שהוא מהרהר כעת במה שאמר לו האח שמואל לא מזמן. הוא אמר „תזכור שאחרי משה (שמו של האח) בא יהושע, (שמו של רוטנשטרייך) ואחרי יהושע באים שופטים (השופט הגין) ואחרי שופטים בא שמואל."

אילנה אלון ■

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ קורסים
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצמיתות (אפילציה)

★ סלון ומכון יופי
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ הכנת כלות
* מחירים עממיים * שרות מעולה

ת"א, דיזנגוף 190 (ירדפת 4) 226066, 229388

תן טרמפ לחייל

אל תתנו להם רובים!

זהו שיר־הלל למיקי מרציאנו, קבלן־מישנה לשיפוץ בתים, גיבור לעת־מצוא.

אבל נתחיל מן ההתחלה.

ביום השישי בצהריים התארחתי אצל טומי לפיד בגלי צה"ל, לראיון על ענייני אש"ף. בראשית הראיון, שלא הוקלט בגלל תקלה טכנית, שאל אותי טומי מה יקרה אחרי שערפאת ייהרג. השבתי שערפאת לא נהרג עדיין. אמר טומי: „אבל הוא יכול למות בכל רגע!"

לפיד

„גם אתה ואני יכולים למות בכל רגע," השבתי.

„אבל הוא בסכנה יותר גדולה מאיתנו!" התעקש טומי.

„מי יודע?" שאלתי. „אנחנו יכולים לצאת עכשיו לרחוב וליהרג!"

אחרי ההקלטה נסעתי לקפה כסית. ישבו שם, אכלנו, שתינו ושוחחנו. ליד השולחן הזדמנו ביחד שני פסיכיאטרים — הפרופסור הנס קרייטלר והד"ר רוחמה מרטון; בימאי־הסרטים ג'ד נאמן; קול־שרי עמיקם גורביץ; קודמו של טומי לפיד, יצחק ליבני; רחל אשתי ואנוכי, ואולי עוד ידיד אחד או שניים.

השיחה התגלגלה באופן טיבעי למצבו הנפשי של מנחם בגין ולגילויי העולם הזה על כך. בזווית־עיני ראיתי שבשולחן הסמוך ישב לבדו חייל במדים, במצב בולט של שיכרות מתקדמת, כשראשו שמוט על חזהו ורובהו מונח על הארץ לידו.

לפתע שמעתי יריות ליד אוזני, ראיתי רשף־אש וטיח ניתז עלי. קפצתי וראיתי את כל כסית שוכבת על הארץ. כמה אנשים מיהרו לתפוס מחסה מאחרי קיר.

ראיתי איש במעיל־עור נאבק עם החייל, וביניהם מתנדנד הרובה ויורה.

מתוך העדויות הצטייר העניין כך:

החייל, איש־מילואים בשם אפריים וולוביק, בן 41, תושב קיבוץ להב בנגב, הגיע לכסית, עצר ליד שולחננו, ואחר־כך פסע בצעדים איטיים לשולחן הסמוך. הוא היה שיכור, ובידו היה רובה טעון. המלצר, מרסל האגדתי, תבע ממנו להוציא את המחסנית, ואחרי ויכוח סוער נאות החייל לעשות זאת.

לפתע ראה אחד מיושבי הקפה, אותו מיקי מרציאנו, כיצד מרים החייל את הרובה, מכניס את המחסנית הטעונה ודורך את הכלי ברגלו. הוא זינק לעברו ושאל מה הוא עושה. החייל קם, מיקי אחז ברובה, ובעודו נאבק להוציא את הרובה מידיו נורו היריות. הן פגעו בקיר הבניין מעלינו והשאירו שם חורים גדולים, נוסח ביירות.

בינתיים קפץ גם הגראפיקאי יאיר פרידמן ואחז בחייל. אחריו בא משה איש־כסית והחזיק את החייל שכבר שכב על הארץ לבל יקום. תוך דקות באו כמה ניידות ואמבולנסים. השוטרים הסתערו כשהנשק דרוך בידיהם.

צהרי יום שישי בכסית. אל יטען איש כי המצב בטריפולי מסוכן יותר.

הקאריירה שלי כטכנאי רדיו

בביתי מונחים שלושה מכשירי־רדיו מקולקלים, והדבר מעיק על מצפוני. מרוע אינני יודע לתקן אותם?

פה המקום לגלות סוד: התחלתי את הקאריירה המגוונת שלי כטכנאי־רדיו. בחיי.

סיימתי את כיתה ז' בבית־הספר לבנים ברחוב אחד־העם בתל־אביב, ובית־הספר שיעמם אותי עד מוות. הלימודים התנהלו באיטיות משגעת, המורה טומשפולסקי הקדיש את עיקר זמנו לקידום היותר־מפגרים, וידעתי שבכיתה ח' אין לומדים דבר. פשוט חוזרים על מה שכבר נלמד.

לעומת זאת היו התנאים בבית קשים ביותר, היינו עניים מאוד והוריי הרסו את עצמם בעבודה קשה.

לאחותי הבכירה היה רעיון מזהיר: שאמצא עבודה כטכנאי ושאלמד בערבים בבית־ספר להנדסה. כך אוכל להרוויח כסף למחיית המישפחה וללמוד מיקצוע מועיל בעת ובעונה אחת.

אבי מצא לי עבודה אצל ידיד שלו, אחד אלסנר, שהיה לו בית־מלאכה לתיקון מקלטי־רדיו ברחוב בן־יהודה בתל־אביב, בפינת רחוב אידלסון. היה לו גם כלב־זאב גדול.

התקרבתי אז ליום־הולדתי ה־14. אני זוכר את הלילה האחרון שלפני יום־העבודה הראשון שלי. לא עצמתי עין, הייתי אחוז פחד נורא מפני החיים החדשים. באותו לילה (שכה אחיה!) התפללתי. התפללתי במשך שעות. היתה זאת הפעם האחרונה בחיי שהתפללתי.

למחרת בבוקר התייצבתי אצל אלסנר. הוא נתן לי ערימות גדולות של ברגים ואומים כדי שאמיינם לפי הגודל. אחר־כך נתן לי להלחים ידיות למגירות שבהן הוחזקו. (אני זוכר שזה דווקא מצא חן בעיניי). אחר־כך נתן לי לבצע עבודות פשוטות במכשירי־הרדיו.

כאן התחילו הבעיות. הכפתורים נשברו בידיי. כעבור שבועיים היה ברור לשנינו — לי ולרדיו — שלא נולדנו זה בשביל זה. זה התברר גם לבוס, והוא ויתר בלי צער על שרותיי.

הייתי זקוק באופן רחוף לעבודה, ומצאתי אותה כפקיד במישרד של עורך־דין. השתכרתי 3 לירות לחודש (זה מקביל, בערך, ל־300 אלף לירות כיום), משכורת גבוהה מאוד לנער בן 14. עבדתי בתפקיד זה במשך חמש השנים הבאות. קלטתי הרבה מושגים מישפטיים מן הצד, מעולם לא חזרתי לספסל של בית־ספר כלשהו. כעבור כמה חודשים תלו האנגלים את שלמה בן־יוסף, אני התגייסתי לאירגון־הצבאי־הלאומי וזה העסיק אותי לגמרי בערבים, וגם בימים ובלילות.

התוצאה של התפתחות עגומה זו: אינני מסוגל לתקן מכשיר־רדיו. הברגים נוטרים לי איבה עד היום.

חווייה יהודית

רק כאשר חזרו אליו עשתונותיו הבין מה אירע: החובש הצעיר פשוט לא ראה מימיו אדם נימול. הוא כבר גדל במישטר הנאצי. הוא לא ידע איך זה נראה.

יש לי ידיד, סופר צרפתי נודע, יהודי וציוני. לא סתם ציוני, אלא ציוני משוגע. הוא תומך בישראל באש ובמים. ולסופר צרפתי שמאלני (ואיזה סופר צרפתי יכול שלא להיות שמאלני?) זה קשה.

שאלתיו פעם מדוע הוא כל־כך קיצוני בתמיכתו בכל מעשה ישראלי. הוא סיפר לי סיפור.

במילחמת־העולם השניה היה ילד. הוא חי עם אביו ואמו בפאריס. ההורים היו מיודדים עם ראש־העירייה של אחד מפרברי פאריס, וזה צייד אותם בניירות „נוצריים" כוזבים. זה היה בטוח לגמרי, אך היה עליהם לנסוע פעם בשנה לאותו פרבר כדי לחדש את הניירות.

באחד הנסיעות האלה, בהמתינם בתחנה לרכבת, נשמעו לפתע צפירות, משרוקיות וקריאות־בהלה. יחידה של הס"ס או הצבא הגרמני הקיפה את התחנה וערכה בה בריקה שיגרתית, במיסגרת המצוד על יהודים.

כל האנשים במקום נצטוו להסתדר בתור, ולגשת בזה אחר זה לשולחן־הביקורת. מאחוריו ישב סגן גרמני.

כשהגיע תורו של אבי ידידי, הושיט את ניירותיו. הגרמני העיף מבט בתמונה, אחר־כך בפניו של האיש, וקרא לחובש צבאי. „קח את האיש הזה לבית־השימוש ובדוק אם הוא נימול!" פקד.

החובש, בחור צעיר מאוד, אמר לאיש „בוא איתי," והוביל אותו לבית־השימוש. „תוריד את המכנסיים," ציווה.

אבי־ידידי ידע שהכל אבוד. אך איזו ברירה היתה לו? הוא הוריד את המכנסיים.

החובש העיף מבט באבר־המין של האיש ופקד: „בסדר. בוא!"

בצעדים כושלים הלך האיש אחרי החובש. „המפקד," אמר החובש לסגן, „הכל בסדר!"

אבי־ידידי לא האמין למשמע אוזניו. בידיים רועדות נטל את ניירותיו, קרא לאשתו ועלה עימה לרכבת.

פירורים משולחן האדון

ב־10 בנובמבר מלאו 500 שנה ללידתו של האיש שחולל את הגדולה שבמהפיכות אירופה: מארטין לותר. בהזדמנות חגיגית זו מנסה כל מי שמכבד את עצמו לומר עליו כמה דברים חכמים. אז מה, אני לא מכבד את עצמי?

בארץ אין לותר פופולארי. זכורות ההשמצות האנטי־שמיות הפרועות שהטיח בפני היהודים. ואכן, בכל אנתולוגיה נאצית ואנטי־שמית, שבה מרוכזות האימרות האנטי־שמיות של גדולי התרבות המערבית, שמור ללותר מקום של כבוד.

אך על כך אפשר להעיר כמה הערות.

ראשית: באנתולוגיות אלה מופיעים כמעט כל הוגי־הדיעות, הסופרים והמשוררים הנוצריים של אירופה. משקספיר ועד גתה, לא היה כמעט אחד בחבורה נעלה זו שלא השמיע אי־פעם הערה גזענית אנטי־שמית.

שנית, לותר, שהיה משמיץ מיקצועי, השמיע השמצות פרועות כאלה וגרועות יותר על כל העולם, כולל האפיפיור, הכנסיה הקאתולית, כתות שלא הסכימו עימו, ומי לא.

שלישית, לותר גם השמיע הערות הפוכות על היהודים. הוא היה אחד מראשי הציונים בעת החדשה.

ולא בכדי. לותר, בנו של קבלן מיכרות, זנח אר לימודי־המישפטים והפך נזיר. ב־31 באוקטובר 1517 עשה אר המעשה ההיסטורי והדביק על שער כנסיית־הארמון של ויטנברג את „95 התיזות", שבהן עירער על סמכות הכמורה הקאתולית זאת היתה התחלת הרפורמציה (העיצוב מחדש) של הנצרות כאשר איימו עליו בנידוי, לימר סניגוריה על עצמו באוזני הרייכסטאג (הפרלמנט) הגרמני, והשמיע את הפסוק המפורסם „כאן אני עומד. איני יכול אחרת. כה יעזור לי אלוהים!"

הוא נודה, ברח, ניצל בידי כמה אבירים, הוחזק במיסתור תירגם את כל התנ"ך, המציא את השפה הגרמנית המודרנית (מעי אליעזר בן־יהודה גרמני), כתנ דרשות הממלאות יותר מ־100 כרכים, חיבר שירים ואירגן אר מערכת החינוך העממי. איש רב־פעלים.

לותר

הוא גם ידע עברית עי בוריה. מכיוון שלא האמי שבין אדם ואלוהיו צריכיג לחצוץ כמורה וכנסיו סמכותית, דאג לכך שכל אדנ יוכל לקרוא את התנ"ו בשפתו. התנ"ך, כמרכז החיים הדתיים החדשים, יצר גם עניי מחודש בהיסטוריה שי היהודים. לותר הואשם על־ידי אויביו הקאתוליים כ„יהודי" וכ„פטרון היהודים". הפולמוס שלו נגד פסלי־קדושים ונגד סגידו לעצמות־קדושים הנחיל לו את הכינוי „חצי־יהודי".

ב־1523 כתב לותר את החוברת „ישוע נולד יהודי", שזכתו בתפוצה רבה. הוא הטיף לחיבת־היהודים וגינה את רדיפתנ על־ידי הכנסיה הקאתולית במרוצת הדורות. הוא טען כי היהודינ והנוצרים שייכים למישפחה אחת: „רק באמצעותם רצתו רוח־הקודש להעניק לעולם את כל סיפרי־הקודש. הם הילדינ בבית, ואנחנו איננו אלא האורחים והזרים. כמו האשה הכנעניו (בברית החדשה) עלינו להסתפק, ככלבים, בפירורים הנופלינ משולחן הארון."

לותר קיווה שהיחס הליברלי ליהודים יסתום את התהונ שנפערה ביניהם ובין הנצרות, ואז, בהעדר רדיפות ודיכוי, יכיר היהודים באמת ויתנצרו.

אך ברבות ימיו קרה ללותר מה שקרה למוחמר לפניו: כשנוכו לדעת כי היהודים מתעקשים שלא לקבל את בשורתו החדשה התמרמר ופנה נגדם. בייחוד התרגז כאשר נודע לו שהיהודינ עוסקים בינתיים בגיור הנוצרים במוראביה, באמצעות התנועו שדגלה בהמרת היום הראשון הנוצרי בשבת היהודית.

ב־1544 כתב לותר את החוברת בקשר ליהודים ושקריהם שם כתב: „מי מפריע ליהודים לחזור לארץ־יהודה? אף לא אחד נספק להם את כל האספקה הדרושה למסע שלהם, רק כדי להיפטר מהם. הם מעמסה על שכמנו, אסון לקיומנו..."

להשתגע בכביש

הידד! מישהו במישטרה הציע סוף־סוף לבטל את הגבלת המהירות בכבישים ה„מהירים"!

הוכח כי מהירות גבוהה אינה מהווה גורם משמעותי לתאונות. אני מוכן להעיד כי דווקא מהירות נמוכה גורמת לי עצבנות, העלולה להביא לתאונה. יש לי מילחמה מתמדת ומתישה במד־המהירות שלי. הוא מטפס ל־110, ואני מוריד אותו ל־90, וכך אנחנו לוחמים ומתעייפים שנינו.

מינהל הבטיחות בדרכים הואיל בטובו לשלוח לי בראשית הקיץ לוח־הדרכה, שהוכן עבור תיירים ישראליים שהתכוננו לנהוג במכונית בחו"ל. בלוח מפורטות המהירויות המירביות המותרות בארצות השונות, ויש בו טור המרווח על „רמת־הסיכון הכללית בנהיגה, באופן יחסי לישראל."

כמה דוגמות: בגרמניה המערבית אין שום הגבלה על המהירות המותרת בכביש מהיר. רמת־הסיכון: בינונית. בשווייץ: המהירות המותרת היא 110 קמ"ש, הסיכון – בינוני־נמוך. בתורכיה: מהירות מותרת של 90 קמ"ש, אך סיכון גבוה יותר מאשר אצלנו. ביפאן, בהולנד ובדנמארק: המהירות המותרת — 100 קמ"ש, הסיכון — נמוך יותר.

אני מניח שיש מיתאם בין רמת־הסיכון ובין אופי העם. אך לפי הלוח, אין שום מיתאם בין המהירות המותרת ובין ריבוי תאונות־הדרכים.

לדעתי יש לבטל את כל ההגבלות על המהירות בכבישים המהירים, המיועדים לכך. אם בכלל דרושה הגבלה — בוודאי אינה צריכה להיות אחידה לכל הנהגים ולכל המכוניות. להטיל מהירות אחידה על מרצדס ועל פיאט 500 — הרי זה כהטלת משימות שוות על תלמיד בעל מנת־מישכל של 150 ועל חברו, שמנת־המישכל שלו דומה לזו של (אתם יודעים מי).

האם אפשר להטיל הגבלות שונות על מכוניות שונות? איני רואה את הקושי. בעת המיבחן השנתי אפשר להדביק על השימשה הקידמית של כל מכונית תווית הקובעת את המהירות המירבית המותרת לה, לפי סיווג של דגם וגיל המכונית. ואולי כדאי לקבוע בחוק הגבלה מסויימת לנהגים במשך השנה־שנתיים הראשונות של הנהיגה, ומעבר לגיל 80.

העסק־ביש העיראקי

(המשך מעמוד 12)

בן־גוריון בישראל והממשלה העיראקית. הושגה ביניהן הסכמה שבעיקבותיה הסכימה ממשלת־עיראק לאפשר את עליית כל היהודים מארץ זו לישראל, תמורת החרמת רכושם. יש להניח כי מרבית הרכוש הגיע לידיהם הפרטיות של שליטי עיראק. אלה הסכימו למה שהיה, למעשה, תהליך של גירוש היהודים.

בן־גוריון, שרגל ב„ציונות אכזרית" (מושג של הימים ההם) סבר כי גם גירוש בתנאים אלה הוא לטובת היהודים ולטובת ישראל.

כאשר היהודים לא נענו להזמנה לעלות מייד לישראל, הוטלו הפצצות. הן נועדו לזרז את התהליך.

האיש שחלקו בפרשה זו אפוף תעלומה מוזרה ביותר הוא מרדכי בן־פורת.

הוא היה אחראי לרשת. הוא נעצר על־ידי העיראקים. בכך אין כל ספק. זה כבר היה בעיצומה של חקירת הפצצות. בכל זאת שוחרר באורח־פלא וניתן לו לחזור לישראל, בעוד שחברו, תגר, נמק בכלא במשך עשר שנים נוספות, וחברי־הרשת המקומיים נתלו או נכלאו.

מדוע? איך? מה קרה? מה המריץ את העיראקים להתייחס אל בן־פורת דווקא בסלחנות מדהימה כזאת?

לסרטאווי היתה גירסה משלו, שהסתמכה על מה שגילה בתיקי המישטרה העיראקית. הוא התכוון לפרסמה. עד היום לא טרח בן־פורת להסביר לציבור את פשר העניין.

סרטאווי גילה בתיקי המישטרה כי מרדכי בן־פורת שוחרר, זמן קצר אחרי מעצרו, בפקודתו האישית של רא״ש מישטרת מחוז בגדאד, איבראהים דבאן. משמע: לא היה כאן מיקרה או מישגה. בן־פורת ותגר נעצרו ביחד, תגר נדון למאסר־עולם ובן־פורת שוחרר. מוזר.

■ ■ ■

פרשת תג'ר (או תגר) סתומה לא פחות.

בטלוויזיה סיפר רק כיצד נכלא (הוא העלים כמה פרטים מעניינים, המופיעים בכתבה של העולם הזה). הוא לא הסביר כיצד שוחרר. דווקא פרט זה עניין את סרטאווי. והוא חקר את קציני־המישטרה שהיו מעורבים בדבר.

הנה הסיפור:

קצין בית־הסוהר קיבל ב־אחד הימים הוראה להביא את האסיר תגר לארמון הנשיא.

זה היה אחרי המהפכה, שבה הופלו ונהרגו המלך פייצאל ונורי סעיד. השליט החדש היה עבד־אל־כרים קאסם, קצין־צבא לאומני.

הקצין הוביל את תגר אל ארמונו של קאסם. שלישו של השליט קיבל לידיו את האסיר וציווה על הקצין לחזור לבית־הסוהר.

הקצין נדהם. הוא סירב תחילה להשאיר את האסיר לבדו בארמון. הוא התעקש להישאר ולשמור עליו. הוא חשש שמא יברח האסיר, והאחריות תוטל עליו. רק כאשר השליש איים עליו בשפה חד־משמעית שאם לא יסתלק מייד יאונה לו רע, נכנע.

אבל הוא המשיך לחשוש, ועל כן שמר בחוץ, לפני שער הארמון. אחרי המתנה ארוכה מאוד בא על שכרו. הוא ראה כיצד נכנס תגר למכוניתו של השליש. הקצין עקב אחרי המכונית עד לנמל־התעופה, ושם ראה כיצד מעלה השליש עצמו את תגר ברוב כבוד למטוס.

תגר לא שוחרר סתם־כך במיסגרת של „חנינה". הוא שוחרר על־ידי קאסם, „המנהיג הבלעדי" (כפי שקרא לעצמו) של עיראק, אחרי ששוחח עימו אישית, ושוגר תחת חסותו האישית לישראל.

מדוע? מה קרה?

תגר לא גילה זאת בשידור. הוא העלים את הפרט הזה, בעזרת המראיין שלו, כשם שהעלים את כל שאר הפרטים.

אין זאת רק שערוריה טלוויזיונית קטנה. זוהי פרשה, אשר הציבור כולו — ובראש וראשונה המוני העולים מעיראק ובניהם — זכאים לדעת את מלוא האמת עליה.

פצצות נגד יהודים

(המשך מעמוד 13)

כשקצין־המישטרה העיראקי מלווה את הנוסעים וחוזר במטוס הריק.

נדמה היה, כי לא נותר מה לרשום בדברי־ימיה של הקהילה העתיקה, אלא את פרטי חיסולה המהיר. אך לפתע הסתבר, כי הפרק האחרון לא יהיה יומן שיגרתי של טיסות, אלא פרק דרמאתי של שליחות סודית, מאסרים ואף תליות.

שלושה חודשים אחרי שהסתיימה הרשמת העולים, נכנס גבר אלגנטי לחנות הכל־בו המפוארת של בגדאד, אורוזדיבק. אחד הזבנים, פליט פלסטיני, החוויר בראותו את הלקוח האלגנטי. הוא עזב את דלפקו ורץ החוצה. ברחוב הזעיק שני שוטרים: „זיהיתי בפנים אזרח ישראלי," סיפר להם.

היה זה מחלק־הקפה לשעבר, שבת־קופה מסויימת, מייד אחרי מילחמת־העצמאות, עבר בעכו. הוא זכר את יהודה תגר מן התקופה שבה שירת שם.

מעגל המעצרים התרחב. העיראקים עצרו 15 איש. ההאשמה היתה סנסציונית. טען הפרקליט: העצורים היו שייכים למחתרת ציונית, החזיקו סליקים של נשק והשליכו את שלוש הפצצות המיסתוריות. המטרה: להבהיל את היהודים ולדחוף אותם להגר בעוד מועד. מטרה שנייה: אחרי העברת כל הקהילה, נועד הנשק וחומר־הנפץ המוסתרים „לפוצץ את בגדאד".

על הנאשמים הגנו עורכי־דין עיראקיים. פסק־הדין, כדברי יהודה תגר, נקבע מראש: שניים נתלו, השאר נשלחו לתקופות מאסר ארוכות.

העולם הזה מספר על הפרשה עתה, כי כולם — מלבד השניים שנתלו — כבר יושבים בישראל.

אפשר לאסוף את חוטי העלילה בישראל. אחד מהם הוא כדורי סלים: גבר בן 49, הנראה בן 60 לפחות, רזה, כפוף, קמוט־פנים ובעל עין מזכוכית: הוא איבד את עינו הימנית בפתח בית־הכנסת על־שם מסעודה שמטוב. הוא מספר:

„עמדתי ליד דלת בית־הכנסת. כבר ויתרתי על אזרחותי העיראקית, ורציתי לברר מה נשמע. לפתע שמעתי רעש, כמו יריית אקדח. אחר־כך רעש עצום. הרגשתי מכה, כאילו קיר נפל עליי. מסביב נהיה חושך. הרגשתי משהו קר יורד על לחיי. נגעתי — דם. העין הימנית. סגרתי את עין שמאל — ולא ראיתי כלום... הרופא אמר לי: מוטב להוציא אותה."

הוא נשאר בעיראק שלושה חודשים אחרי צאתו מבית־החולים. אחר־כך בא לארץ עם בני משפחתו, וסר אל בני משפחתו מהגר... תורו לעלייה. הפקיד־לשעבר נזרק למחנה עולים, וכל מאמציו מאז, לזכות בפיצויים, עלו בתוהו. הוא טען: „נפגעתי מהפצצה. בית־המישפט קבע, כי הפצצה נזרקה על־ידי התנועה, ממשלת ישראל צריכה לתת לי פיצויים."

אבל ממשלת ישראל אינה מודה באחריות לפצצות של בגדאד, וממילא לא יכלה להכיר בו כנפגע בפעולה. הוא מועסק עתה כעובד בלתי־קבוע בעיריית בני־ברק, ומצבו קשה ביותר. „אני מוכן להיות קורבן למען המדינה," הצהיר, „אבל כשהמצב בבית לא טוב, כשאשה רוצה כסף ואין — איזה ערך יש להקרבה ולרצון טוב?"

כך נעצר בן־פורת

חוט **אחר** הוא כדורי אלויה, לשעבר חבר המועצה המקומית אור־יהודה, וכיום עובד קופת־חולים שם. הוא סבור, שלא היה הכרח בתפיסתו של יהודה תגר.

השר בן־פורת
פקודה אישית של מפקד־המחוז

סיפורו של אלויה:

„תגר לא נתפס באותו היום שבו זוהה על־ידי הפליט הפלסטיני. פקידים יהודים, שמספרם רב בין עובדי הכל־בו אורוזדיבק, הצליחו לבלבל ולשכנע את הפליט, ואיפשרו ליהודה להתחמק מן המקום. מאותו רגע היה צריך להסתגר בבית," טוען אלויה, „ולעזוב את עיראק בדרך המהירה ביותר.

„במקום זה, הוא חזר וביקר באורוזדיבק פעם שניה, כעבור שבוע. הפעם הביא איתו את מפקד אירגון העליה, מרדכי בן־פורת. היה זה בעת הביקור הזה, שהפליט רץ להזעיק מישטרה, ויהודה נעצר. יחד איתו נעצר גם בן־פורת. אבל הוא הצליח לשכנע אותם שאינו מכיר את תגר, ושוחרר בערבות של 2000 דינאר. הוא ויתר על סכום־הערבות ויצא לישראל."

העלימו עין

חוט נוסף הוא עורך־דין עיראקי, תושב תל־אביב, שביקש לשמור על אלמוניות. הוא לא רצה להיכנס לוויכוח, אם „ציונות אכזרית" היא מוסרית. אבל היה לו מה לומר לגופו של „העסק העיראקי". דבריו:

„אחרי שנזרקה הפצצה הראשונה, בקפה דאר אל־בידה, הופצו הרבה שמועות, שהזורקים היו קומוניסטים. אבל למחרת הפצצה, בשעה 4 בבוקר, כבר חולקו כרוזים, כתובים בכתב־יד, בין מתפללי המניין הראשון בבתי־הכנסת. הכרוזים הזהירו מפני הסכנות שנתגלו עם הטלת הפצצה, והאיצו במתפללים לעלות לישראל.

„אדם אחד, שראה בכך תופעה משונה, היה סלמאן אל־כיאת, שופט־חוקר של בגדאד־דרום. הוא קבע, שהפצת הכרוז בשעה כה מוקדמת מוכיחה ידיעה־מראש על הטלת הפצצה. לכן הורה למישטרה לחקור בכיוון זה, בקובעו כי מטילי הפצצה הם יהודים המבקשים לזרז את העלייה. ואומנם נעצרו שני צעירים מבית־מועלם.

„לפתע התערב מישרד־המישפטים. השניים שוחררו, והמשך הטיפול הועבר לידי השופט־החוקר כמאל שאהין מבגדאד־צפון. כלומר: בשלב זה עוד היתה נכונות להעלים עין. כי כל מיבצע העלייה ההמונית בא מתוך נכונות להעלים עין — או אולי מתוך הסכם פעיל יותר בין החצר והממשלה, ובין הנציגים הציוניים.

„אבל אחרי שתי פצצות נוספות, ואחרי שנתפס השליח מישראל — זה כבר היה יותר מדי. המישטרה נכנסה לפעולה, ואי־אפשר היה עוד לעצור את הגלגלים. דבר אחד רק יש להוסיף: בתנאים האובייקטיביים של העניין, המישפט שנערך היה מישפט לפי כללי השיפוט הבינלאומי. פשוט ההוכחות היו כאלה שלא היה כל קושי להוציא פסקי־דין כאלה."

בדבר אחד היו מאוחדים כל אותם העולים, שעקבו מקרוב אחר מאורעות „העסק העיראקי", או השתתפו בו — כולל בני משפחותיהם של שני עולי־הגרדום שלום צאלח ויוסף בצרי: הם בירכו על החלטת העולם הזה לחשוף את הסוד.

„הגיע הזמן שאזרחי ישראל יידעו איזה מאמצים נעשו כדי להביא את יהודי עיראק ארצה, ומה הם השאירו מאחוריהם." אמרו כולם.

תמרורים

נבחרה ♦ המושלת היחידה בין 50 מושלי המדינות של ארצות־הברית, הדמוקרטית **מרתהליין קולינס** (47). קולינס, ילידת הכפר בגדאד, היא מורה, אשתו של רופא־שיניים ואם לשניים, הסבורה כי בחירתה כמושלת קנטאקי, מדינת סוסי־המירוץ, הטבק ומשקה הבורבון, קירבה אותה למועמדות אפשרית לסגנות־הנשיאות מטעם הדמוקרטים בבחירות הארציות של 1984.

נפצע ♦ במיצחו ובשפתיו, **פאול שלוטר** (54) ראש ממשלת דנמרק, כאשר התאבק עם פורץ שניסה להסיר את שלט שמו מפתח ביתו בקופנהאגן. שלוטר, שהצליח להחזיק בפורץ עד שהגיעה המישטרה, נדהם לגלות כי המדובר בסטודנט בן 19, שעשה את המעשה כדי לזכות בהת־ערבות על 100 קרונות (כ־900 שקל).

נולדה ♦ בניתוח קיסרי, ב־ליברפול, אנגליה, **לז'אנט וולטון**

שחקנית מרון
כלת־ישראל

(31) שישיית בנות, במישקל קילו כל אחת. זהו המיקרה השלישי של שישיות החיות כיום בעולם, האחרות חיות באיטליה ובדרום־אפריקה.

נחוג ♦ יום־הולדתו ה־43 של **פרופסור** (לפיסיקה גרעינית) **חיים הררי**, ראש המועצה להשכלה הגבוהה (אירגון־הגג של האוניברסיטות), יליד ירושלים ואיש מכון וייצמן, ומי שהיה, בשעתו, הפרופסור הצעיר ביותר (26) בתולדות ישראל. הררי, מחברם של יותר מ־70 פירסומים מדעיים, הוא בנו של מי שהיה במשך שנים רבות ח"כ המיפלגה הפרוגרסיבית (קודמתה של הליברלים העצמאיים) והנשיא הראשון של בית־הדין הצבאי העליון של צה"ל, יזהר הררי, ונכדם של הזוג ד"ר חיים ויהודית הררי, מראשוני המורים בארץ.

נחוג ♦ יום־הולדתה ה־60 של שחקנית התיאטרון **חנה מרון**, ילידת ברלין שעוד הספיקה להופיע, כילדה, בסרטים גרמניים, לפני שבאה ארצה בגיל 10. מרון, כלת פרס־ישראל למישחק (1973), שירתה במילחמת־העולם, במשך ארבע שנים בצבא הבריטי, מהן שנתיים בלהקה הצבאית העברית הראשונה בהיסטוריה. היא מראשונות התיאטרון הקאמרי, אשר גילמה על הבימה יותר מ־50 תפקידים ממיקה בהוא הלך בשדות, דרך רוזלין בכטוב בעיניכם עד לתפקידה האחרון כאשה הנבגדת בתשוקה. מרון, קורבן פיגוע במינכן, נשואה, בשנייה, לאדריכל יוסף רכטר (בעלה הראשון: חברה ללהקה הצבאית ולראשית הקאמרי יוסי ידין).

נחוג ♦ יום־הולדתו ה־62 של **אריה** (לובה) **אליאב**, בן סוחר־תבואות רוסי שעלה ארצה בגיל שנתיים (באונייה לנין), סוציולוג, ששירת בצבא הבריטי במילחמת־העולם, פקד על ספינות־מעפילים ונשא את אחת המעפילות בהן, טניה, לאשה. אליאב, המקדיש עתה את זמנו לשיקום בית־הוריו למטרת מגורים במרכז תל־אביב הישנה (מול בניין הבורסה), הספיק להיות סגן־אלוף בצה"ל, לשאת במישרות במינהל ובממשלה (מפנה יהודי פורט־סעיד ב־1956, ממקימי חבל לכיש וערד, דיפלומט במוסקווה, סגן שר־המיסחר־והתעשייה, מזכיר מיפלגת־העבודה, ח"כ מפא"י וח"כ של"י), נודע במיוחד בדיעותיו על פתרון הסיכסוך, שאותן שירטט בסיפרו ארץ הצבי*.

נחוג ♦ יום־הולדתו ה־70 של **אברהם סוצקובר**, משורר יידיש ואמן מלים (היה שקט, הלב / איש לא שמע זעקתך!), אזרח־כבוד של תל־אביב ומרצה מבוקש באוניברסיטות זרות (ערבי־קריאה בקתדרה ללימודים עבריים באוניברסיטת אוכספורד), יליד ליטא, שגדל בסיביר, פרטיזן־יערות של מילחמת־העולם שהתפרסם בפואמה סיביר.

נפטר ♦ תוך כדי טיפול בהחייאה בעת העברתו מבית־הסוהר המרכזי בנגב לבית־החולים בבאר־שבע, בגיל 42, **איסחאק מוסא מרג'ייה**, יליד הכפר הירושלמי סילוואן ואחיו של ראש „המורדים" ביאסר ערפאת, אבו־מוסא. מרג'ייה היה בשנת מעצרו ה־12 בעוון עבירות נגד ביטחון־המדינה, שבגינן נשפט ל־20 שנות מאסר.

נפטר ♦ בתל־אביב, בגיל 71, **גוטמן רבינוביץ**, האיש שהעמיד

נזירה ליינרט
מנהלת־אפיפיור

את מעריב על רגליו כמנהלו המיסחרי הראשון. החל את צעדיו הראשונים בארץ ב־1936, בזמן המרד הערבי, כמלווה יהודים בדרכם לכותל ה־מערבי. עיסוק זה עלה לו ברגלו, כאשר נורה על־ידי ערבים. לאחר מכן היה מפקד בית"ר ירושלים (ואחד מחניכיו לזמן קצר, היה, לימים הנשיא החמישי של מדינת־ישראל, יצחק נבון) ואיש אצ"ל. הבריטים היגלו אותו לאפריקה. היה אביו של הפרופסור איתמר רבינוביץ, איש מכון שילוח, ואחיו של אלוף המודיעין לשעבר אהרון יריב.

נפטרה ♦ בווינה, כאשר עלתה למטוס, בגיל 89, **פסקלינה ליינרט**, נזירה ילידת גרמניה, שהיתה מנהלת משק־ביתו של האפיפיור פיוס ה־12 משך כל 19 שנות כהונתו (1939־1958). ליינרט היתה אשת סודו של האפיפיור „ממלא המקום", ששתק בזמן השואה. כוחה גבר במיוחד בשנותיו האחרונות של האפיפיור כאשר חלה לעיתים קרובות, ואפילו חשמנים בכירים בוותיקאן נאלצו לקבל את הסכמתה לפני שזכו בראיון אפיפיורי.

נפטר ♦ בחברון, בגיל 135, **חאג' עארף סלים גית**, קשיש תושבי ארץ־ישראל, איכר שהיה בצעירותו חייל בצבא התורכי ובזיקנתו בורר בין בני מישפחה מסוכסכים, אב לשמונה וסב לששים. הותיר אחריו אלמנה בת 118 ובת בכורה בת 100.

** לשלושת ילדיו העניק שמות פרטיים הלקוחים ממישפחת הצבאים: צבי, עופרה, איילל.*

הורוסקופ

מרים
בנימיני

מזל החודש:

קשת

לקראת סיומה של שנת 1983 ותחילתה של השנה החדשה, מעניין לבדוק ולהיזכר באירועי השנה החולפת. אין ספק שתקופה זו לא היתה שיגרתית, אפורה, משעממת או חסרת משמעות. רוב הקשתים יוכלו להעיד ששנה זו היוותה נקודת מיפנה בחייהם. אם לטובה ואם לא. מזה שנתיים מרגישים בני מזל קשת את כובד השפעתו של כוכב אוראנוס על מזלם. לא אחת הוזכר כוכב אוראנוס במדור זה ובהקשר למזל זה. בשנתיים שחלפו אף ניסינו לעקוב אחר ההתרחשויות שקרו בגלל שהותו של הכוכב במזל קשת. מאחר שאופיו של כוכב אוראנוס מסמל מהפכות שמתרחשות על־ידי שבירת המיסגרות בצורה פיתאומית ודרסטית, רבים מבני המזל חשו על בשרם את השינויים שבאו באופן בלתי־צפוי. ניתוקים מאנשים קרובים או ממיסגרת מישפחתית איפיינו את השפעותיו של הכוכב אצל חלק מבני המזל, ואצל אחרים חוסר־יציבות, עצבנות, אי־שקט וחיפוש אחר רעיונות חדשים וצורת חיים שונה.

מי שהוסיף דווקא לשנת 1983 משמעות מיוחדת, זהו כוכב יופיטר, השולט במזל קשת עצמו.

יופיטר הוא הפילוסוף, הכוכב שלא סובל שום צורה של זיוף או אשליות. ולמרות שכוכב זה נחשב לאחראי על מידת־הרחמים, אומרת הקבלה כי מידת־הרחמים מורכבת משתי מידות אחרות: ממידת־הדין וממידת־החסד. מסופר בקבלה, כי בתחילה ברא אלוהים את העולם במידת־הדין אך ראה שאין האדם יכול להתקיים במידת־הדין, ולכן מיזג את מידת־החסד במידת־הדין. זוהי מידת־הרחמים. כוכב יופיטר לא ימנע משום אדם ראיה ברורה של האמת כפי שהיא, גם אם איננה נעימה. יחד עם זאת, כשאדם מכיר במיגרעות ובשגיאות ומוכן להשתנות, כוכב זה מסייע לו ונותן לו אמונה בכוחותיו ובעתיד טוב יותר. כך קרה שרבים מבני מזל קשת שציפו לשנה ורודה ונעימה, סבלו מעצם העובדה שאינם יכולים להמשיך לחיות את חייהם כפי שחיו קודם לכן. חלק מהקשתים שינו את מקום

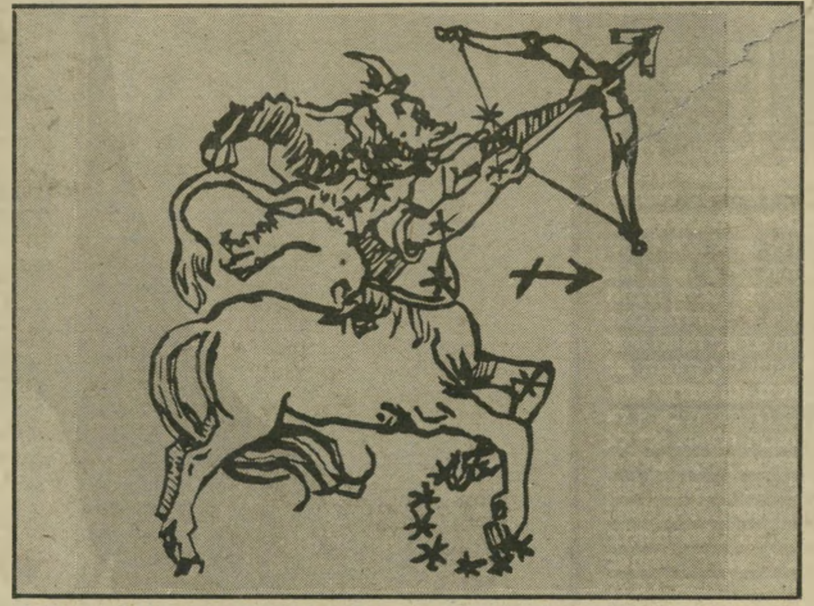

עבודתם, לא תמיד מרצונם, אחרים נאלצו לשנות את מקום המגורים, או להינתק מאנשים קרובים. כל השינויים, גם אם נראו באותו זמן כקשים, התבקשו והיו אמורים להביא את הקשתים לדרך חדשה ונכונה יותר עבורם. מאחר שכוכב יופיטר מסמל שפע ובדרך־כלל מיטיב את המצב, חלק מהקשתים מצאו את עצמם מקימים מישפחה או נוסעים לטיולים בארצות אחרות. עם תחילת השנה החדשה, יעזוב כוכב יופיטר את המזל ויקל על קשתים רבים, שהצירוף של שני הכוכבים, אוראנוס ויופיטר, הכניס אותם לסיחרור ולחוסר שליטה על חייהם. אחרי הסברים אלה, מעניין לדעת כיצד תראה שנת 1984 לבני מזל קשת:

עבודה

כאמור, חלק גדול מבני המזל הרגישו עצמם לחוצים ומתלבטים בנושא זה, אף אלה ששינו את מקום עבודתם מרצונם וקיבלו על עצמם עבודה חדשה, הרגישו שלא קל להם. ראשית, בגלל כובד האחריות, ושנית, סיבות רבות ושונות גרמו לכך שהעבודה לא היתה בדיוק זו שלה ציפו.

כספים

מבחינה זו מצבם של בני המזל יהיה טוב בהרבה משל אחרים, מאחר שכוכב יופיטר ישהה בבית השני שהוא בית הכסף והרכוש. רבים ירשו לעצמם דווקא כעת להוסיף על רכושם או להחליף ישן בחדש. אלה שחששו מהפסדים או ממחסור, יווכחו שהשד אינו נורא כל־כך; אלה שישקיעו עבודה ולא יסמכו על המזל יצאו מורווחים משנת 1984. למרות הנטיה של הקשתים לסמוך על המזל, להמר ולהסתכן, השנה רצוי לעבוד וליהנות מרווחים שבאים מעבודה קשה. וכידוע, הקשתים לא נמנים עם העצלים, כאשר הם לוקחים על עצמם עבודה, הם שוכחים את עצמם ומבצעים אותה בצורה מבריקה ומעוררת התפעלות.

בריאות

מבחינה זו יהיו הקשתים רגישים במיוחד, הם יצטרכו להקפיד על תזונה נכונה ועל מנוחה. שיכחה עצמית וזילזול בעצמם יכול להביא אותם להתמוטטות פיסית. חלק מהקשתים יאלצו לבלות

מה יקרה לבני מזל קשת בשנת 1984?

בבתי־חולים, אם בגלל בריאותם הם ואם בגלל בריאות של בני מישפחה אחרים.

רומנטיקה ונישואים

עדיין לא נראה שהקשתים יגיעו למנוחה ולנחלה. זוגות נשואים יחושו באי־שקט וחלק מהם ירצה לשנות את המיסגרת הקבועה והמוכרת. אלה שנולדו בתחילת המזל וכבר ביצעו שינויים מהפכניים בחייהם עשויים להקים לעצמם מישפחה, וליצור מיסגרת חדשה ובריאה יותר.

נסיעות

בשטח זה שנת 1984 לא מבטיחה רבות. גם אלה שחשבו על נסיעה עלולים להת־אכזב. מי שיכול, עדיף שידחה את נסיעתו לזמן טוב יותר, כיוון שגם אם הנסיעות תצאנה לפועל, ייקשה על בני המזל להשיג את המטרה שלמענה ביצעו את הנסיעה.

בימים רביעי וחמישי צפוייה אווירה מתוחה בבית ובקרב המשפחה. כדי למנוע מריבות עדיף להרבות בפגישות עם חברים ובעיקר כדאי לצאת ולהתאוו־רר. סוף השבוע יביא עימו מצב־רוח מצויין. אפשר לתכנן נסיעה לחו"ל, ומי שתוכנית כזו לא באה בחשבון עבורו, צפוי לביקור של חברים או קרובי מישפחה שמתגוררים בארצות אחרות. סטודנטים ותלמידי בית־ספר יצ־טיינו מאוד במיוחד בתקופה הנוכחית.

* * *

מצב־הרוח הכללי אינו טוב במיוחד. סיכ־סוכים עם קרובי מישפחה על ענייני כסף ורכוש גורמים לרוגז ולהרגשה שנעשה לכם אי־צדק. נסו להתייחס לעניינים אלה בקלות. תוך מיספר שבועות הדברים בכל זאת יס־תדרו לטובתכם. ימים רביעי וחמישי אינם מתאימים לנסיעות, ומי שתיכנן לעצמו נסיעה, כדאי שידחה אותה. ייתכנו תאונות, תקלות ואפילו סתם מרי־בות. הורים עומדים להסתכסך עם ילדיהם.

* * *

מצפה לכם שבוע מהנה ביותר, וכדאי להגביל מעט את האימפולסיביות שהתעוררה השבוע. יש נטייה להגיע לקיצוניות כמעט בכל דבר. יתחשק לכם להתפנק לבזבז כספים. אופ־טימיות עיוורת ושיפוט לא נכון עלולים לדלדל את התקציב. טוב לדחות קניות גדולות ועוד יותר חשוב לדחות הכרעות חשובות. מכי־וון שמסתמנת נטייה להפריז בהנאות מהמזון, כדאי לשמור מעט על דיאטה.

הימים רביעי וחמישי יהיו עמוסי עבודה ובקושי תצליחו להתגבר על כל מה שמוטל עליכם. ברגע זה אתם מסוגלים לארגן את אלה שעובדים איתכם ולהגיש לממונים עליכם את התנאים הנוחים לכם. חבל להחמיץ את ההזדמנות. בענייני כס־פים עליכם להיות זהירים וחסכנים. הש־בוע יתברר שתוכנית שרציתם לבצע, או רכי־שה שרציתם לרכוש בהוצאה גדולה לא תצא לפועל בזמן הקרוב, אל תצטערו.

* * *

עייפות מצטברת תביא אתכם להרגשה כבדה בימים רביעי וחמישי. כדאי לקחת חופשה קצרה מהע־בודה ומשאר העיסו־קים ולהישאר בבית כדי לנוח. אתם מע־מיסים על עצמכם יותר מדי ופוגעים בברי־אותכם. בשטח הרומנ־טי אתם מאוד מבו־קשים. בני המין השני לא ירפו מכם. בסוף השבוע תהיו מוזמנים למסיבה מהנה, ואלה שמסובכים בפרשיית אהבה ללא פיתרון – ימצאו לה תחליף.

* * *

השבוע יהיה עליכם להישאר בבית יותר מכפי שתיכננתם מראש, קרב לוודאי שתצטרכו לבלות במי־טה ולחכות בסבלנות עד שתחלימו. אי־השקט המאפיין אתכם בדרך־כלל לא יתן לכם לשכב במנוחה וזה עלול להביא לסיבוכים. השגיחו על עצמכם. בשורה משמחת בתחום הפינ־נסי תשפר מאוד את מצב־הרוח. סכום כסף שעל קיומו שכחתם, עשוי להגיע לידכם השבוע. הכסף הזה יהיה נחוץ לכם מאוד.

בעיות בשטח העבודה עלולות להטריד אתכם השבוע. ההצעות שמציעים לכם כעת נראות טובות ומושכות אפילו מבחינה כספית. אולם במציאות הכל ייראה אחרת. עדיף שלא תענו בחיוב ותבדקו היטב מדוע מציעים לכם את הה־צעה "המפתה". בתקופה זו טוב שתמשיכו במה שאתם עושים ואל תתפתו לשנות דבר. השיפוט אינו טוב במיוחד בימים אלה ובק־רוב תוכלו להתקדם וליהנות מעיסוקיכם.

* * *

השבוע תתכוננו לשינויים דרסטיים במקום שבו אתם עובדים. סף סוף תתגלה האמת שאותה מישהו הסתיר באמנות כזו. התגליות החדשות יביאו לחילו־פים בתפקידים. יהיה עליכם להיאבק על מעמדכם ומקומכם ולא לוותר בגלל גאווה פגו־עה. כדאי שהממונים עליכם יידעו שאתם עומדים אחרי הגילויים ובזכותכם המקום לא נפגע. מבחינה כספית אתם עומדים לפני קידום משמעותי, אם כי בצורה לא מקובלת.

* * *

האירועים לובשים כיוון חיובי בתקופה הנוכחית. הצעה כספית מעניינת תביא להתקדמות בלתי־צפוייה, אבל זו אינה כל־כך בטוחה כפי שהיא נראית. אל תהיו אופטימיים מדי. קשרים עם ארצות אחרות יהיו חיוביים מאוד כעת, וקרוב לוודאי שבחודש הקרוב תוצע לכם במפתיע נסיעה לחו"ל. בשטח הרומנטי יהיו יחסים חיוביים ודינמיים. החיים יהיו יותר משעשעים. שימרו על הקיים.

בתקופה זו אתם נוטים להסתגר בבית ולהתרחק מחברים וידידים. רצוי לשתף מה שפחות אנשים בתוכניו־תיכם החדשות. דיבו־רים מיותרים עלולים לגרום לכם נזק. מצב הבריאות אינו טוב במיוחד ואתם נוטים לחלות במהירות בת־קופה הנוכחית. אל תעמיסו על עצמכם יותר מדי עבודה ואח־ריות. שימו לנגד עיניכם את התמרור "עצור" ובחודש הבא תוכלו שוב להמשיך במרץ ובתנופה כפי שאתם רגילים.

* * *

פגישות עם ידידים יביאו עימן רעיונות חדשים בתחום העבודה. על תמהרו להתלהב, אולם כדאי לבדוק היטב את הצ־עותיהם. ייתכן שזה עשוי להביא תועלת לטווח הקרוב. בשטח הרומנטי צפויים קשיים בסוף השבוע. קרוב לוודאי שתהיו מוזמנים למסיבה או לביקור אצל ידידים. אל תצפו להתקדמות בשטח הא־הבה. דווקא שטח זה יהיה בעייתי במיוחד בסוף השבוע. יחול שיפור בשבוע הבא.

* * *

במקום העבודה צפויים שינויים השבוע. עלולים להיות צרות והעניינים יתנהלו בדרך שאינה רצויה לכם. אנשים מתוסכלים מדי עלולים לגרום לכם לנז־קים. בידקו היטב את מי אתם משתפים בענייניכם ובמי אתם נותנים אמון. הקפידו מאוד על ביצוע טוב ואל תאפשרו לאחרים לבקר את מעשיכם. רצוי שת־מעטו בחיי חברה ואל תחשפו את הצעתכם לדיבורים ולרכילות. בשטח הרומנטי – צפוייה הצלחה מפתיעה.

שושן - סוף שחור

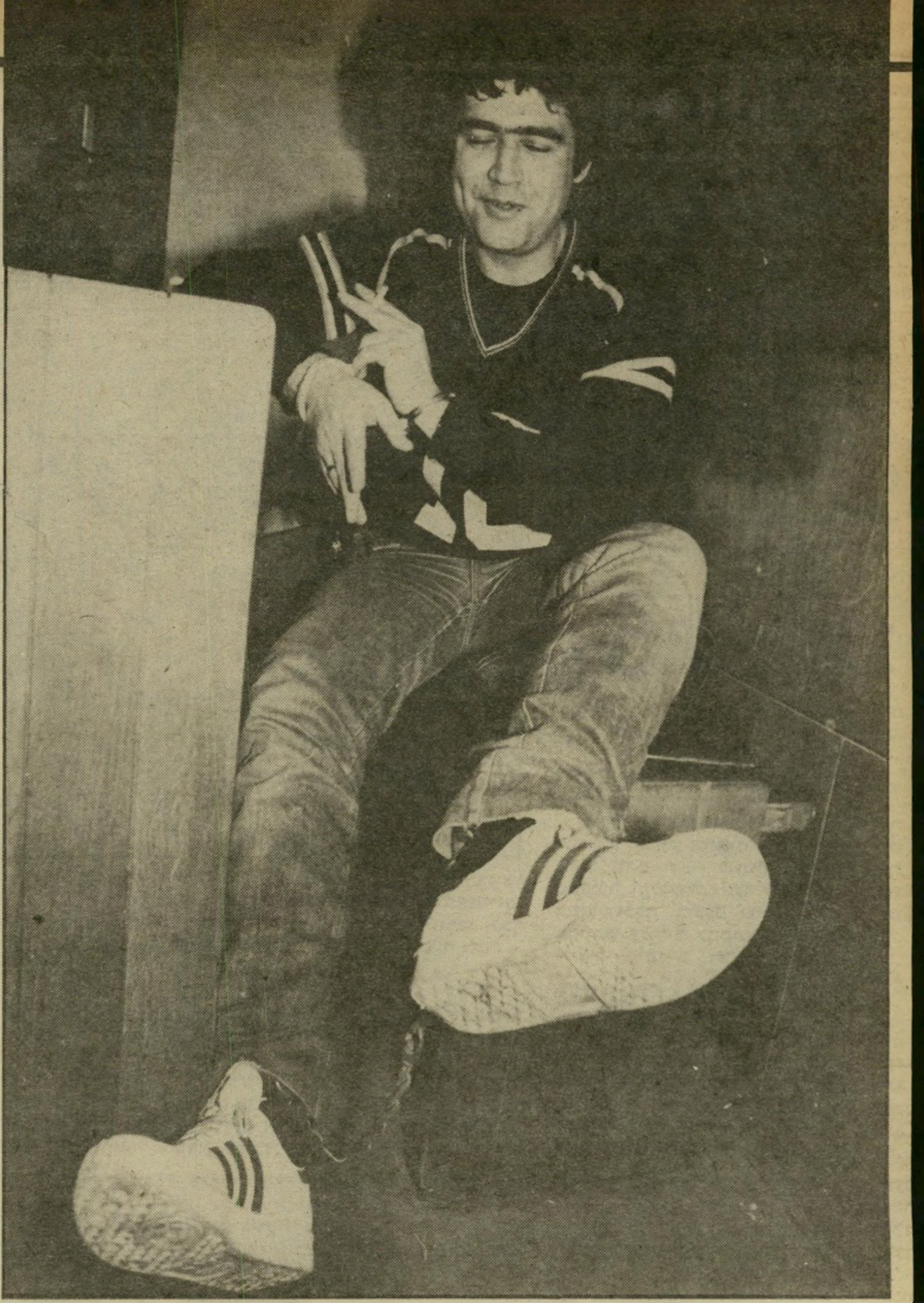

זהו האיש שנרצח השבוע בכלא השמור ביותר במדינה, ערב מסירת עדותו — חיים שושן היה מהדורה ישראלית של „ד״ר ג׳קיל ומיסטר הייד", לעתים מחייך ונחמד (למעלה, כשכבלים לרגליו) ולעתים מפחיד ומאיים (למטה)

„רקפת" הוא הכינוי הפאס־טוראלי, שניתן לשורת התאים המבודדים בבית־המעצר ברמלה, שהוא אחד מבתי־הסוהר החדישים ביותר במדינה. השבוע, ביום רביעי בבוקר, התגלתה גופתו של חיים שושן בתאו, באגף רקפת.

שושן איננו האסיר הראשון שנרצח בכלא בישראל. בין האסירים הביט־חוניים מרובים מיקרי רצח על רקע של נקמה וחשד בשיתוף־פעולה עם השילטונות. עבל גם בין האסירים הפליליים הרגילים קרו כבר כמה מיקרי־רצח. המפורסם שבהם היה רצח יפת נגר בכלא שאטה. במיקרה זה חברו אסירים רבים ותיכננו יחד את הרצח. חלקם הכינו תוכנית הסחה של הסוהרים והשאר רצחו את נגר שנלכד בחדר־האוכל.

השנה נרצח אסיר בכלא באר־שבע. לפני חמש שנים נרצח בבאר־שבע אסיר אחר, אלברט רופא, צעיר יפה־תואר שעמד להשתחרר מהכלא. הוא נרצח באמצעות רימון שהתפוצץ בתאו.

חיים שושן נרצח ב־40 דקירות סכין. לכאורה, תהיה עבודתה של המישטרה במיקרה זה קלה. בתריסר התאים של רקפת נמצאים כרגע לא יותר מעשרה אסירים. יושבים שם רחמים אהרוני וטוביה אושרי, שהורשעו ברצח עמוס אורינן ועזר כהן. יושבים שם גם שמעיה אנג׳ל, שנאשם יחד עם שושן ברצח הכפול החדש, ויצחק קיש, אחד מרוצחי יפת נגר בכלא שאטה. בעבר ישב שם גם הרצל אביטן, הנאשם ברצח רוני ניצן. מייד אחרי שערך הפאתולוג, ד״ר בצלאל בלוך, נתיחה בגופתו של שושן, הוזמן על־ידי המישטרה לבדוק את כף־ידו של הרצל אביטן. על היד נתגלו חתכים שנחשדו על־ידי המישטרה כקשורים ברצח שושן. אביטן הועבר מייד בחזרה לכלא אשקלון.

התנאים ברקפת טובים במיוחד. כיוון שיושבים שם רק אסירים הזקוקים להגנה, או הנחשבים כמסו־כנים לאחרים, הם נמצאים בבידוד. לכל אחד מהם יש חדר פרטי, וכדי להילחם בבדידות, הורשו האסירים להביא על חשבונם מכשירי טלוויזיה לתאיהם. בעבר, תחת שילטונו של רוני ניצן, היו התאים הללו ידועים לשימצה. אולם מאז מותו ואחרי שהתפרק הצוות שלו, הפכו התאים למקום רצוי ונחשק על־ידי האסירים. היחס שם טוב והם אינם מבודדים עוד בתאיהם כל היום, אלא ניתן להם להסתובב שעות אחדות ולהיפגש עם האסירים האחרים באגף.

דחייה לנצח

אם יימצא הרוצח ואם לאו, תהיה כנראה מדינת־ישראל אחראית בנזיקין ליורשיו של שושן, על שלא הצליחה לשמור על חייו בכלא.

מאחר שכעבר כבר הוברח אפילו רימון לתוך הכלא, ברור כי סכינים הם נשק קל להברחה. מקור מוסמך בשירות בתי־הסוהר סיפר למערכת העולם הזה, כי לאסירים רבים יש נשק אישי. בדרך־כלל סכינים מאולתרות מכפיות או מפיסות מתכת. לכל אחד יש כמה כלי־נשק. כאשר נערכת בדיקה, משאירים לפעמים האסירים כלי אחד במקום גלוי למדי, שכן אחרי שזה נמצא, מפסיקים בדרך־כלל את החיפוש, ושאר כלי־הנשק המוסתרים היטב, נותרים בידי האסירים.

השאלה היא, כמובן, כיצד הגיע נשק לאגף כה שמור ומבודד בכלא, בבניין חדיש, שעליו גאוות שירות בתי־הסוהר. ישנה אפשרות כי מישהו מאנשי הסגל עזר לרוצח. כיוון שיושבי אגף רקפת הם מהמכובדים בעולם הפשע במדינה, מלכי־העולם התחתון,

תובעת אחיטוב
„הוא מת צעיר מדי!"

יכלו אולי להשתמש בשוחד, באיומים ובהשפעתם, כדי להשיג את מבוקשם.

כדי לברר את המניע לרצח, יש לבדוק את אויביו של שושן. מאחר שהורשע ברצח יצחק („איקא") טובול בחיפה, נזרק החשד הראשון על קרוביו של הקורבן. יש הטוענים כי בחיפה הוציאו אלה חוזה על שושן, והחוזה בוצע בכלא.

אולם כאשר בודקים את עיתוי מותו של שושן מוזדקרת לעין עובדה אחת. שושן נרצח ביום רביעי בבוקר. יום קודם, בשעת צהריים, הודיע עורך־הדין דויד יפתח, המייצג את שמעיה אנג׳ל ואת אשתו שרה, כי בית־המישפט העליון דחה עירעור על פסילת ההרכב, ולכן על חיים שושן להעיד ביום שני זה.

השבוע. הפעם היה שושן חייב להעיד.

גנגסטר קלאסי

עד לרגע זה לא מסר שושן כל עדות במישטרה. הוא נצר את לשונו, חוץ מפעם אחת, כאשר בשיחה עם קצין מישטרה רמז כי עבור תמורה נאותה ומפני שניצלו אותו ברצח הזה הוא מוכן למסור שניים גדולים מתל־אביב." כאשר נשאל לזהות השניים ביקש מהשוטרים לנחש, ורמז כי התכוון לשמעיה אנג'ל ולנחום

של אביטן כי הוא רצח את שושן, הרי גם אז יש אפשרות כי הוא עשה זאת כטובה אישית עבור חברו שמעיה אנג'ל, כפי ששושן נאשם בכך שרצח שני אנשים כטובה לאנג'ל.

שמעון מלכה, דובר שירות בתי־הסוהר, אמר השבוע בתשובה לעיתונאי כי ידוע שהיושבים בכלא אינם ל"ו צדיקים. הדבר היה, כמובן, ידוע גם קודם לשירות בתי־הסוהר. היה גם ידוע להם כי האסירים באגף רקפת הם מהמסוכנים והאלימים ביותר במדינה. אנשים שלכל אחד מהם רשת ידידים בחוץ, אמצעים כספיים לא מבוטלים, וקשרים בחוץ־לארץ. חיים שושן עצמו

אביו של חיים שושן היה שוט[illegible] במשך שלושים שנה. האב נהג בבנ[illegible] ביד קשה, והתגרש מאמו אסתר, כאש[illegible] חיים היה בן שמונה.

שושן, בעל האינטליגנציה הגבוה[illegible] למד בבית־ספר בחיפה וסיים שח[illegible] כיתות תיכון. כאשר היה ילד קטן, אה[illegible] מאוד בעלי־חיים. הוא אהב ציפורי[illegible] וטיפל בהן, וכאשר מצא ציפו[illegible] שבורת־כנף השגיח עליה ברחמנו[illegible] רבה עד שהחלימה. בילדותו היתה אמ[illegible] חולה קשה ואושפזה פעמים אחדות[illegible] הוא נקשר אליה מאוד עקב סיבלד[illegible] כאשר נעצר באשמת רצח טובו[illegible] בחיפה, חשב על התאבדות. „היית[illegible]

על גופו של הרצל אביטן (למעלה) מצא הפאתולוג המישטרתי חתכים. האם הרג את חברו־לכלא כדי לעשות טובה לידידו הטוב ושותפו שמעיה אנג'ל? (למטה, עם שושן)

אחרי שהורשע שושן בחיפה בהריגתו של טובול, ונידון ל־15 שנות מאסר, הוא הועמד לדין בתל־אביב, יחד עם הזוג אנג'ל, על רצח שולמית שלי ומישל נחמיאס. התובעת, נורית אחיטוב, האשימה את השלושה כי רצחו את מישל ושלי, כדי למנוע בעדם לקשור את שמעיה אנג'ל ואשתו

לרשת הברחת הירואין מתורכיה. הזוג אנג'ל נחשד כי עמד בראש הרשת ואילו שושן, שהיה ידידם, רק עשה להם טובה, ולא היה לו כל אינטרס אישי ברצח. גם התובעת מאמינה כי לשושן לא היה כל מניע אישי לרצח הכפול.

מישפטם של שושן והזוג אנג'ל נמשך כבר זמן רב. כל עדי התביעה סיימו את עדותם וגם שמעיה ושרה אשתו כבר העידו. העד האחרון היה שושן. פעמיים נקבע מועד לעדותו ופעמיים נדחה. בפעם הראשונה נדחה מפני ששושן טען כי הוא חולה, ובפעם השניה מפני שהסניגור יפתח, ביקש לפסול את הרכב בית־המישפט. בקשתו נדחתה, והוא עירער לבית־המישפט העליון. ביום שלישי השבוע פסק השופט העליון שמגר כי הוא דוחה את העירעור. המישפט עמד להתקיים כפי שנקבע, ביום שני

(„מנדרו") קלימון, שהיה עד־מדינה בתיק הרצח.

על דברים אלה לא חתם ולא העלה אותם בכתב. אחת הנקודות החשובות שעליה היתה התובעת חוקרת את שושן חקירה נגדית נמרצת, היתה עדות שעלתה בתיק, כי שרה אנג'ל היא שביקשה משושן לרצוח את שולמית שלי. הוא אמור היה להכחיש זאת, אולם עדותו ירדה עימו לקבר. איש אינו יכול לדעת מה התכוון לספר לבית־המישפט. לכן קשה גם לדעת מי יכול היה להינזק מעדותו ומי יכול היה ליהנות ממותו. אפשר רק לנחש, על־פי רמיזותיו של שושן לשוטרים. הרצח בוצע מייד כאשר נודע בבית־הסוהר, כי הפעם יהיה שושן חייב להעיד. חמישה ימים לפני המועד שנקבע לעדות, נרצח שושן. העיתוי הוא בולט מכדי שיהיה מיקרי.

גם אם יתברר, על־פי החתך בידו

היה קרוב מאוד לדמות הקלאסית של הגנגסטר. רוצח בדם קר שהורשע כבר בהריגה אחת ועמד לדין על עוד שני מיקרי רצח. הרציחות הללו היו מתוכננות היטב כדי לעשות טובה לידיד. את שולמית שלי, בחורה צעירה ואומללה, הרג שושן, לפי כתב האישום, בירייה אקדח ברקתה, מכיסא סמוך במכונית.

קרוב לנושא זה וביקשתי להיפגש ע[illegible] אמי, היא מכירה אותי ויכלה לחזו[illegible] אותי. למרות שלא למדה בבתי־ספ[illegible] היא למדה הרבה מהחיים. היא אף פע[illegible] לא רצתה שאהיה פושע, אבל כשראתו[illegible] שאני פושע, וזהו זה, היא התפללו[illegible] שלא אגיע לבית־הסוהר," כך סיפו[illegible] בעדותו בבית־המישפט בחיפה.

אמו של שושן נותרה קשורה אליו[illegible]

נציב הסוהר

„רצח חיים שושן נגרם בגלל התרופפות מערכת המודיעין בכלא! ומזה בדיוק הזהיר הנציב הקודם של שירות בתי־הסוהר, חיים לוי," כך אמר להעולם הזה מקור מוסמך מתוך שירות בתי־הסוהר, אשר ביקש מסיבות מובנות לשמור על אלמוניות. (מלחמת הנציבים – העולם הזה, ה־12 באוקטובר).

לפני זמן לא רב הצהיר חיים

ההתרופפות של מערכת המודיעין בכלא

לוי מעל גלי־האתר כי הנציב החדש, ד"ר מרדכי ורטהיימר, הורס את מערכת המודיעין בכלא. ורטהיימר הכחיש האשמה זו, ואמר כי לא שינה דבר לרעה במערכת. אולם השבוע טפחו העובדות על פניו. במעוזו של בית־ הסוהר השמור ביותר במדינה, אגף רקפת בבית־המעצר ברמלה, נרצח חיים שושן בתוך תאו. איש לא שמע את צעקותיו, כאשר 40 דקירות סכין פילחו את גופו.

„אין דרך לשמור הרמטית מהכנסת נשק לבתי־הסוהר. והיום זו לא בעיה להכניס נשק. ביקשנו לקבל מגלה מתכות, כזה שיש בשדות־ תעופה, אבל לא קיבלנו." אמר אותו מקור. הוא

הסביר כי הדרך למנוע רציחות היא באיתור המתחים והסכסוכים הפנימיים בתוך הכלא, ושמירה על האדם המועד לסכנה. „אילו היו שומרים על כל התקנות ועל ביצוע כל הוראות הביטחון, זה לא היה קורה," הצהיר אותו מקור.

„יתכן שהנשק הוחדר על־ ידי סוהר, יתכן שהוגנב לתאים המבודדים, בתוך סיר־האוכל, מבלי שהסוהרים המגישים אותו ידעו על כך. יש גם אפשרות כי עורך־דין שנפגש עם אסיר החדיר לו את הכלי," אמר המקור. „היה מתח רב ברקפת בזמן האחרון, ולו היו שומרים על מי שצריך היה לשמור, זה לא היה קורה." סיים האיש.

בית־המעצר (עומד: רוני ניצן שנרצח) בדם קר

כאשר היה חיים שושן מחייך על ספסל־הנאשמים, היו גומות־חן מריפיות בלחייו. שערו היה מתנפנף בשובבות ובעיניו היה נדלק ברק ערמומי. הוא נראה באותם רגעים כמו ילד חינני ושובב, שהקסים את כולם. אי־אפשר היה להאמין כי גבר מקסים זה הורשע בהריגתו של אדם אחד ונאשם ברצח אכזרי של גבר ונערה שלא הרעו לו מעולם.

אולם כאשר נתקף בחמת־זעם, דבר שקרה לו לעיתים קרובות, היה הופך לאדם אחר. פניו היו משתנים והופכים מכוערים, מגושמים ומפחידים. משהו חייתי היה ניצת בעניו ופיו היה יורק מילים מאיימות ומפחידות.

וליוותה אותו גם בכל הישיבות ש[illegible] בית־המישפט בתל־אביב. אשתו, יונ[illegible] בלונדית יפת־תואר, שאותה נשא בגי[illegible] 22, העידה בתיק הרצח הכפול. כאש[illegible] עמדה על דוכן־העדים היו עיני[illegible] נעוצות בבעלה שישב מולה. ידיה רעד[illegible] מפחד וקולה רטט. למרות שהי[illegible] נשואים תשע שנים, לא היו לה[illegible] ילדים. שושן השתמש במשך שני[illegible] רבות בסמים קשים. גם הכרותו ע[illegible] שמעיה אנג'ל נולדה על רקע זה.

יחסים מעניינים מאוד נוצר[illegible] בין שושן ובין התובעת היפ[illegible] במישפטו, נורית אחיטוב. נורית הי[illegible]

(המשך בעמוד 62)

שן: סוף עצוב

(שך מעמוד 61)

ה עדינה, בלונרית ושברירית.
לם לא הרימה את קולה בבית־
שפט ועשתה את מלאכתה
שרון רב. היא השתדלה בכל כוחה
ניס את שלושת הנאשמים למאסר־
ם בגלל הרציחות.
הנאשמים היו מרבים לקרוא לעברה
אות־ביניים. היא תמיד התעלמה
ג'ל, אך נהגה לענות לשושן.
וע את מדברת עם שושן ואיתי
" שאל אותה אנג'ל, והיא ענתה לו:
שר תלמד גם אתה להתנהג
אדם, אדבר גם איתך!"

סניגוריה עצמית

ושן שוחח עם התובעת מדי
פעם, שיחות־חולין גם על
ינים שלא נגעו למישפט. הוא הראה
מיכתב שקיבל מהשופט שדן אותו
פה, וסיפר לה על עצמו. הוא גילה
כי הגיע לעולם הפשע דווקא בשל
נטליגנציה שלו. הוא הסביר לה, כי
שר גילה שהוא מוכשר מאוד
טרול מערכות אזעקה ובשימוש
מרי־נפץ, החליט לעשות בכישוריו
את היעיל ביותר. הוא ידע כי
לם הפשע ישיג את התמורה
והה ביותר לכישורים אלה. כאשר
ע לתובעת על מותו של שושן היא
קפה בהלם: „ראשית מפני שנרצח
קום כה שמור, ושנית כיוון שהכרתי
ו שנה וחצי, הכרתי את אמו ואת
תו. מוות זה דבר כל־כך סופי. הוא
צעיר מדי מכדי למות, רק בן 31."
יה התובעת להעולם הזה. למרות
א עצמה עשתה את כל המאמצים
להכניסו לכלא לכל ימי חייו,
בה כי יתכן שהיתה עוד תקווה
א ישוב למוטב. „אולי היה מנצל
האינטליגנציה הגבוהה שלו כדי
וב את עולם הפשע," אמרה.
שושן עשה במישפטיו דבר מדהים.
הגן על עצמו במישפט הרצח־
ול. בעת מישפטו הראשון בחיפה,
בתחילה בעורכי־דין. אולם
לך המישפט החלו ביניהם חילוקי־
ת. יתכן שלא היה בידו די כסף, כדי
שיך ולהחזיק את עורכי־הדין,
לב האחרון של המישפט החל
יג את עצמו. הוא קרא היטב את כל
מר, נעזר בסיפרי־חוק ובשופטים,
ם בעצמו. הוא זכה כהצלחה גדולה
ד, בית־המישפט זיכה אותו מרצח
נאשם, והרשיע אותו בהריגה
ד.

„עורך־דין נהדר"

אשר החל מישפט הרצח הכפול,
הודיע שושן מייד לשופטים, כי
זקוק לעורך־דין. השופטים
מו. הם הבהירו לו את חומרת מצבו
העונש הצפוי לו אך הוא עמד על
. כאשר אמר השופט, אליהו
גרד, כי ימנה לו סניגור מטעם
המישפט, איים שושן כי ישבור
יגור את הראש.
מהלך המישפט הפתיע שושן את
ם. תמיד היה מוכן היטב, הבין את
מר וידע את ההשלכות המישפטיות
עו מהעדויות. הוא חקר עדים
יה מבריקה והשתמש במונחים
ופטיים כאיש מיקצוע. „הוא יכול
להיות עורך־דין נהדר," אמרו לא
ו אנשים ששמעו אותו.
לקראת עדותו בבית־המישפט גילו
ופטנים רבים סקרנות. מאחר שלא
עדיין כל גירסה וכיוון שהיה
כך אינטליגנטי, ציפו לשמוע את
תו בעניין רב.
היה לשושן תיק מיסמכים עב־כרס,
כיל את כל הפרוטוקולים והמוצגים
גשו בתיק. הוא היה רושם לעצמו
מות ארוכות ומעיר הערות. בחודש
רון עבד באופן אינטנסיבי על
תו. יתכן מאוד כי מישהו מחבריו
א הצליח לגלות את תוכן עדותו
גרם למותו. אולי תמצא המישטרה
ך רשימותיו של שושן את הרמז
יא לגילוי הרוצחים.

הוריו התגרשו — הוא נכלא בשל עבידה קטנה — הכיר בכלא את מלכי הפשע — חיקה אותם והפך אחד מהם

הדרך אל הפשע

חיים שושן ואמו
השוסרים חייכו

מועד ההלוויה נקבע לשעה שתיים, בבית־הקברות בחיפה. קרובי מישפחה וחברים רבים חיכו להבאת גופתו של חיים שושן מהמכון הפתולוגי באבו־כביר.

בשעה 4 הגיע האמבולנס של שרות בתי־הסוהר. כולם רצו לכיוון האמבולנס. כשנפתחו הדלתות נתגלתה תמונה מזעזעת. גופתו של חיים שושן היתה מוטלת על ריצפת האמבולנס כשהיא מכוסה למחצה. הסדין נשמט והגוף, שהיה מגואל בדם שנקרש בינתיים, נגלה לעין. את הפנים הנאים היה קשה לזהות, שכן היו בהם חתכים וסימני דקירות רבים, בייחוד באזור העיניים. השערות נדבקו זו לזו בדם שהתייבש.

חברים כיסו את הגופה ולקחו אותה לביתן שנמצא בבית־הקברות, שם הוכנה לקבורה.

שתי נשים, שהיו נוכחות באותו מעמד, איבדו את הכרתן.

הרב, שהספיד את המנוח, דיבר על דרך הפשע ועל מחילה שיכולה לבוא בעזרת תרומות למוסדות דתיים שונים.

יומיים קודם לכן נרצח חיים שושן באכזריות.

חיים היה עצור בבית־המעצר בכלא רמלה מאז חודש מרס 1982, על חלקו בפרשת רצח שולמית שלי ומישל נחמיאס.

מלבד שושן שוכנו באותו אגף עוד עשרה עצורים, ביניהם שותפיו לפשע שמעיה אנג'ל, הרצל אביטן ויעקב שמש. האגף נמצא במרתפו של כלא רמלה. כדי להגיע לשם יש לפתוח חמש דלתות ברזל. לכל אסיר באגף זה יש תא נפרד. דלתות התאים נפתחות על־ידי הסוהרים בשעה 6.30 בבוקר וננעלות ב־6 בערב. במשך היום יכולים האסירים להיפגש במסדרון. האסירים רשאים להחזיק בחדריהם מכשירי־טלוויזיה, רשם־קול ורדיו. מצלמת טלוויזיה במעגל סגור עוקבת אחר כל תנועה ומקליטה. לא פעם התלוננו האסירים, כי בגלל אותה טלוויזיה פנימית אין להם פרטיות ואפילו אי־אפשר לאונן בשקט בתא. מכשיר הווידאו בבית־המעצר פועל באופן אוטומטי. באופן קבוע יושב שם סוהר הצופה בנעשה באותו מרתף.

אי־ידיעה גורלית

ביום הרביעי, בשעה 6.30 בבוקר, נפתחה דלת תאו של חיים שושן. כעבור שעתיים בערך, גילה סוהר שעבר במקום את גופתו של שושן מלאה דקירות. היה דם רב בחדר. כרבע שעה אחרי הרצח נתגלו העובדות לפי צילומי הווידאו. בשעה עשר בבוקר הוזעק למקום נציב בתי־הסוהר, מרדכי ורטהיימר אשר צפה בהקלטות.

שמעיה אנג'ל והרצל אביטן נעצרו מייד. יותר מאוחר נעצר יעקב שמש.

אנג'ל נמצאו חתכים עמוקים. שניהם סרבו להיבדק ודרשו כי פרקליטם, דוד יפתח, יוזמן מייד לכלא. הם סרבו לשתף פעולה עם הסוהרים. איש לא התחשב בהם, למרות שלפי החוק זכותם לבקש כי פרקליטם יהיה נוכח בשעת הבדיקה. בדיקה זו נועדה להוכיח את השימוש בכלי־רצח שהיה עשוי מתכת ומשאיר סימנים ברורים.

עשרה סוהרים תפסו אותם בכוח, כפתו את ידיהם ופתחו את כפות־הידיים, כדי שהבדיקה תתאפשר. הידיים צולמו.

שמעיה הכחיש כל קשר לרצח ואמר כי הוא המום מכך שמאשימים אותו ברצח חברו הטוב ביותר. הרצל אביטן טען, לעומתו, כי אין לו כל קשר עם חיים שושן. שמעיה אנג'ל ויעקב שמש הועברו לכלא אשקלון. ברמלה נשאר הרצל אביטן. האגף במרתף נסגר והאסירים נעולים היום בחדריהם. הם מוצאים לשעה אחת ביום, שבה הם מורשים לטייל בפרוזדור.

בבית־הסוהר קמה סערה, נשאלו שאלות רבות, שמועות פשטו בן רגע ובאסירים אחז פחד. השאלה העיקרית שנשאלה היתה איך העזו הרוצחים לבצע רצח, כאשר מצלמת הווידאו מלווה את פעולותיהם וזהותם עלולה להתגלות מייד. מסתבר כי מצלמת הווידאו היתה מקולקלת במשך שבועיים, והאסירים ידעו על כך. מה שלא ידעו היה שהמצלמה תוקנה ביום שלפני הרצח, ולכן הירשו לעצמם לעשות את שעשו. השמועה על הרצחו של חיים ששון עשתה לה כנפיים.

על אף העובדה ששמות הרוצחים לא פורסמו, ניחשו בעולם התחתון כי ידו של שמעיה אנג'ל היתה במעל.

ישראל ישורון, שהופיע כעד־מדינה במישפט הרצח־הכפול מס' 2, אמר כי צפה את הרצחו של חיים שושן מראש. הוא נזכר ששמעיה אנג'ל הציע לו בזמנו, כאשר חיים שושן היה עצור בנמל־חיפה, לבוא עימו ועם שרה („שמוליק") אנג'ל אשתו של שמעיה, לחיפה, לחסל את היומנאי ולרצוח את חיים שושן.

בגלל סרובו של ישראל ישורון, לא יצא אז הרצח לפועל. ישורון טוען כי שמעיה רצח כדי להישאר בשם שלו, כדי שיעריכו אותו ויפחדו ממנו בכלא.

לחיים שושן היו חברים רבים. הוא היה אהוד על רוב האסירים והיה ידוע כמי שמבין בענייני חוק. בימיו האחרונים אף עזר ליעקב שמש ולהרצל אביטן להכין את התיק שבו הם חשודים ברצח רוני ניצן. רוב חבריו של חיים שושן נמצאים בחיפה.

מישפחת שושן מתגוררת בהדר־הכרמל, כשהגעתי מצאתי את אמו, אשתו ואחותו יושבות על מזרן כשהן לבושות שחורים. היו שם כמה חברים ובני מישפחה אחרים. אביו של חיים יושב שבעה במקום. מסתבר כי ההורים גרושים. על הקירות תלויות תמונות רבות של חיים. תמונה אחת, שבה הוא נראה בטקס הבר־מיצווה שלו, היתה בידי האם. היא הראתה אותה לכולם וסיפרה כמה יפה היה חיים, איזה תלמיד טוב היה ובן מסור לאמו. היה קשה להבין את האשה האומללה הזאת, שדיברה ללא סדר ומדי פעם פרצה בבכבות ודיברה בספרדית.

חיים היה יותר חזק

„ביום רביעי," סיפרה האם, „הייתי אצל חברה שלי, שמוכרת פרחים במרכז־הכרמל. בנה צילצל לחנות, ואני הרמתי את הטלפון במיקרה. הוא שאל אותי אם אני יודעת מה קרה לחיים הבן שלי. נבהלתי ושאלתי מה קרה. הוא אמר שאינו יכול להגיד לי.

„טילפנתי לגיס שלי ואמרתי לו

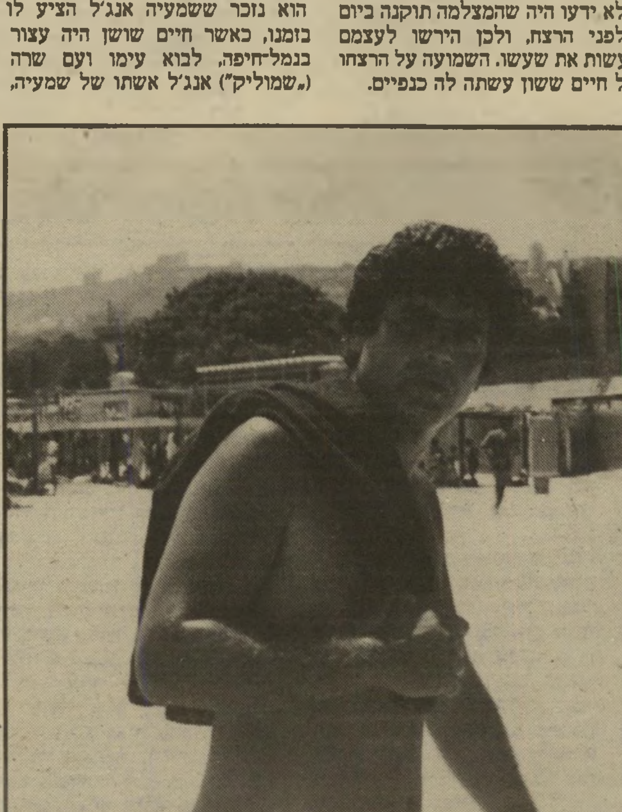

שושן בחוף חיפה
„שאמהות הרוצחים יישבו שיבעה!"

שמשהו קרה לחיים ושיברר. הגיס פתח את הרדיו בשעה 12 בצהריים, ושם שמע על הרצח. אמרו שבשעה אחת תהיה מהדורה יותר נרחבת בחדשות.

„ניסיתי להתקשר למישטרה ואף אחד לא רצה לענות לי. טילפנתי לבעלי־לשעבר, והוא אמר לי שחיים פצוע קשה ושהוא בבית־חולים.

„רצתי לקרובים שלי וביקשתי שיבררו. הם ביקשו שיודיעו לי באופן רישמי מה קרה. באו שוטר ושתי שוטרות בלבוש אזרחי. הם אמרו: 'הבן שלך נפטר,' וחייכו. שאלתי: 'מה מצחיק אותכם?' אחר־כך אני לא יודעת מה קרה לי, לקחתי סכין־גילוח וחתכתי את עצמי. רציתי למות.

„אני לא זוכרת הלאה, לקחו אותי לבית־חולים ונתנו לי זריקות־ארגעה. עד עכשיו אני לא רוצה לחיות.

„חיים היה בן רחמן. הוא עזר לי ואהב את המישפחה שלו. הוא עזר לי תמיד בבית. הוא היה עושה טעות לפעמים ונכנס לבית־סוהר, אבל מרגע שהכיר את השטן הזה שמעיה אנג'ל הוא נהרס.

„אני מאחלת לאמהות של אלה שרצחו את הבן שלי, שישבו שיבעה על הבנים שלהם. חיים שלי היה ילד חזק. בטח היו כמה שהרגו אותו ורק בשעת שינה, אחרת הם לא היו

שושן כנער
„רציתי למות!"

מצליחים. הבן שלי היה חזק יותר מכולם שם."

האם ממשיכה למלמל בספרדית, מתפללת ובוכה לסירוגין, ומתהלכת בחדר הנה ושוב.

אחותו של חיים מספרת, כי חיים היה מאוד מוכשר. הוא למד בבית־הספר אליאנס בחיפה. יותר מאוחר עבר לבושמת וכשהתגייס לצבא שירת במישמר־הגבול, עבר לגולני, והשתחרר כעבור שלוש שנות שירות. אחרי השיחרור עבד בחברת־החשמל והתחתן.

בזמן ששירת במישמר־הגבול נדון על גניבה, וריצה שנת מאסר בכלא דמון, שם התחבר עם שמעיה אנג'ל.

חיים העריץ את שמעיה וקשר איתו קשרים עסקיים. הוא נסע פעמיים בשבוע לתל־אביב והביא משם הרואין, שאותו מכר בחיפה. הוא נהג להזמין את שמעיה ואת אשתו לבקר בבית אימו.

האם מספרת כי חיים סבל רבות מגרושיה מאביו. האם ילידת תורכיה, עבדה במשך 20 שנה כפועלת בחיל־הים, עד שיצאה לפנסיה. האב שירת במשך 30 שנה במישטרת חיפה. הוא התפטר אחרי שחיים הסתבך עם החוק כמה פעמים.

אל בית האבלים מוסיפים ובאים חברים. כולם משבחים את חיים כחבר שנהג לעזור לכל ולשמוע את צרותיהם. החברים מבקשים להישאר בעילום־שם. הם חוששים כי כל עוד רוצחיו של שושן חיים, אין לדעת מה עלול לקרות.

נעמי ארזה ■

במדינה

(המשך מעמוד 11)

בכיר בצבא הקבע, ונכדתו של מנהיג מפ"ם, מאיר יערי.

נראה שפלדמן הוא שמסר כי יערי היא שהביאה את הידיעה, שלא היתה חתומה. על יערי ועל שינקמן הופעל לחץ אדיר שיגלו מיהו מקור האינפורמציה. כמקובל, הם טענו לחיסיון מקורות האינפורמציה שלהם. אך חוקר ביטחון־שדה העמידם לפני ברירה קשה: „אתם חיילים, ואם לא תמסרו את שם המודיע — תכנסו לכלא."

ההמשך ידוע. למרות שבמפתיע ניקו אנשי ביטחון־שדה את פלדמן מאחריות, החליט הרמטכ"ל להדיחו מתפקידו. הכתבת הנאה והעורך הצעיר יועמדו, כנראה, לדין ביחד עם החיילת שבה חושדים כי מסרה את האינפורמציה.

חבריו של פלדמן הפציצו את לוי בפניות, בכתב ובעל־פה, שלא ידיח את האיש שקידם, לדעתם, את הביטאון הצבאי. לוי, שעדיין מאמין שהיה קשר נגדו, או מצד ידידי רפול או מצד קצינים שרגזו על שהוא החזיר את הדוח לוועדה, אינו מוכן להתפשר.

איך שלא יהיה, הפרשה הוכיחה דבר אחד: במחנה הוא עיתון בערבון מוגבל ביותר.

ערבים

„נעמת" למען מי?

מילגות ליוצאות־צבא ולערביות גם־יחד

ידיעה שפורסמה במדור תשקיף (העולם הזה, 16 באוקטובר 1983) הקפיצה מכיסאה את מזכ"ל נעמת, מאשה לובלסקי.

בידיעה נאמר, שעל־פי פירסום רישמי של ההתאחדות הסטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים, מעניקה נעמת מילגות רק לסטודנטיות יוצאות צבא.

לובלסקי מיהרה לכתוב תגובה להעולם הזה.

כותבת לובלסקי: „פירסום זה איננו נכון ואיננו עולה בקנה־אחד עם פעילותה הענפה של נעמת במיגזור הערבי, לעידוד השכלתן של נשים ערביות ודרוזיות. גישה זו באה לידי ביטוי במתן מילגות שמיספרן גדול יחסית לאחוז הנשים הערביות והדרוזיות באוכלוסיה."

אם כך, מדוע פורסם מה שפורסם בחוברת הירושלמית?

מסבירה לובלסקי: „התנאי של יוצאות־צבא לקבלת מילגות אמור לגבי סטודנטיות יהודיות, אך במקביל התפרסמה גם בעיתון הישראלי בשפה הערבית, אל־אנבא, ביום ה־4 בספטמבר 1983, ידיעה על מיבצע מילגות של נעמת לתלמידות הלומדות באוניברסיטות, שהן חברות הסתדרות."

„נדאג להבהיר". לובלסקי צירפה למיכתבה צילום של המודעה בערבית. במודעה נאמר: „נעמת תחלק מילגות לתלמידות הלומדות באוניברסיטה, תוך עדיפות לתלמידות הלומדות לימודים ריאליים וטכנולוגיים."

השאלה שנשאלת היא, מדוע זה לא הובן כך אצל מי שהכין את רשימת האירגונים נותני המילגות, ומדוע היה צורך לפרסם בנפרד הודעה לדוברות־ערבית.

בסוף מיכתבה כותבת לובלסקי: „לאור אי־ההבנה שנוצרה, נדאג להבהיר היטב את הדורש הבהרה בפירסומים הבאים שלנו."

לא רובוטים, אבל גם לא מכונה משומנת

המושג „מכונה משומנת". בעולם הכדורגל, מכוון לקבוצה בקנה־מידה עולמי, הפועלת בצורה מדוייקת, ושהכל רופק אצלה. כך הגדיר הכדורגלן אלי יאני את הקבוצה הגרמנית בראיון שנתן השבוע לאחד העיתונים. ההגדרה מכונה משומנת שונתה במיקצת בעיתון וכותרת הראיון היתה: „הגרמנים משחקים כרובוטים."

היה מי שדאג שהכותרת מאירת־העיניים בעברית תגיע לאנשי הקבוצה האולימפית הגרמנית שהתמודדה השבוע עם הקבוצה האולימפית הישראלית. הגרמנים מאוד לא אהבו את הכינוי „רובוטים" והתמרמרו באוזני ראשי ההתאחדות לכדורגל על ההשמצה.

הגדרה והמחשה. כל מי שמעורה בספורט הכדורגל בעולם, יודע שהגרמנים, בעלי התואר של סגני־אלופי־עולם בכדורגל, לא יכלו להגיע לרמה נכבדה כל־כך אילו שיחקו כרובוטים.

כעס מאוד גם אלי יאני, שנשבע בכל מאודו, שהוא מעולם לא הזכיר באוזני כתב־הספורט את המילה „רובוטים", וכי רק רצה להמחיש עד כמה שחקניו של המאמן הגרמני, אריך ריבק, חזקים בעיניו ומתקרבים לשלמות.

אולם בשוך הסערה וכתום המישחק, שבו ניצחו הגרמנים 1:0, אולי גם ההגדרה מכונה משומנת לא היתה כל־כך במקומה.

כדורגלן יאני (בחולצה הבהה) השבוע, במישחק
גם הוא כעס מאוד

איבראהים, לך לעזה!

ערבי טוען שהוכה עד זוב־דם על־ידי שוטרים, במישטרה טוענים שלא ידוע, אך יבדק

איבראהים עוודאללה היה המום. הוא שכב על הארץ מוכה וחבול. מראשו זב דם רב. הטריינינג הלבן החדש שקנה באותו היום היה מזוהם כולו בבוץ. איבראהים ניסה לשחזר לעצמו מה עבר עליו זה עתה.

סיפר עוודאללה (22), הגבוה ובריא הגוף, העובד מזה עשר שנים כסועל בשוק־הכרמל בתל־אביב:

יצאתי מביתי בכרם התימנים בתל־אביב, בסביבות 12 וחצי בלילה. רציתי ללכת לבלות. בדרכי עברתי ליד גן הכובשים. שם פגשתי מישהו שאני מכיר, קראתי לו ועמדנו לדבר ליד ברזהמים בגינה. שאלתי אותו אם

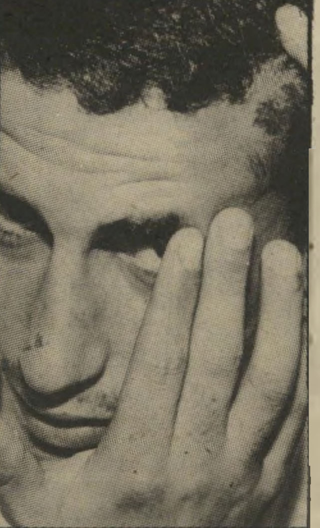

מורה עוודאללה
זאת הצלקת!

הוא רוצה לבוא איתי למועדון סוונסי, בשכונה, לבלות קצת. הוא לא רצה.

בעוד שאנחנו עומדים ומדברים, באו פיתאום ארבעה בחורים ובחורה, נעמדו לידינו ואמרו: „לא לזוז! מישטרה!" הם הציגו לנו את תעודות־השוטר שלהם.

אני נעמדתי ליד ברז־המים ולא זזתי. הם ניגשו אלי, הכניסו ידיים לכיסים שלי, הוציאו את תעודת־הזהות שלי ואת כל הכסף שהיה לי בכיס. את קופסת־הסיגריות שלי הם זרקו לתוך השלולית שמתחת לברז.

את החבר שלי, ערבי מיפו, שלחו משם ואמרו שיסתלק ולא יסתכל אחורה.

אחר־כך ניגשו אלי. הם אמרו לי להוריד את הנעליים, הגרביים והמיכנסיים שלי. כשהורדתי את הטריינינג החדש, ביקשו שאוריד גם את התחתונים, אחרי שביקשו מהבחורה שהיתה איתם להסתובב.

הורדתי את התחתונים והם התחילו לבדוק ולחטט על גופי ממש. כשלא מצאו כלום, ביקשו ממני להתלבש. אחרי שהתלבשתי, הם שמו לי אזיקים על יד אחת ואת הצד השני של האזיקים קשרו לספסל שבגינה. ואז הם התחילו להרביץ לי מכות.

אני צעקתי ובכיתי מהמכות שקיבלתי. הם כנראה לא רצו שאנשים ישמעו, אז הורידו לי את האזיקים מהיד ושאלו אותי: „איפה החשיש, בן־זונה?"

אמרתי להם שאני בן־אדם עובד, אבל אז הם התחילו שוב להרביץ לי, ואני נפלתי לתוך הבוץ שהיה ליד ברז־המים, שם עמדנו.

הם לא עזבו אותי במנוחה, אלא התחילו לבעוט בי בכל הגוף, דרכו לי על הפנים ונתנו לי סטירות על העיניים. הם גם תפסו לי בשערות ודפקו לי את הראש באדמה.

אחד מהם החזיק את היד על הפה שלי, כדי שלא ישמעו ברחוב את הצעקות שלי. אני התעלפתי מהכאבים ומהמכות, ורק אז הם עזבו אותי. הם אמרו לי שאלך לעזה, כי ראו שבתעודת־הזהות הכתובת שלי היא מחנה־הפליטים ג'בליה שליד עזה.

הם הלכו ואני בקושי יכולתי לקום ממקומי. אחר־כך חיפשתי את תעודת־הזהות שלקחו לי. לבסוף מצאתי אותה, זרוקה בתוך המים.

רציתי ללכת מייד למישטרה להתלונן. כשהגעתי לשם, כולי חבול ומלא דם על הפנים, הם אמרו לי בהתחלה לחכות בחוץ, ואחרי־כן שלחו אותי לבית־חולים, שיטפלו בי. הקצין שדיברתי איתו בתחנת־המישטרה אמר לי, שהתלונה שלי ממילא לא תעזור.

מתחנת־המישטרה נסעתי לבית־החולים הדסה, שיטפלו בי. הם ניקו לי את הדם מן הראש ושלחו אותי לבית־חולים איכילוב, שהיה תורן באותו הלילה.

באיכילוב עשו לי צילומים וטיפלו בי. נשארתי שם עד למחרת בצהריים. הרופא שם נתן לי תעודה רפואית, כדי שאוכל להתלונן, ואני באמת ניגשתי לעורך־דין מנחם רובינשטיין, כדי להגיש, בעזרתו, תלונה למישטרה.

עד כאן דבריו של עוודאללה.

ממישרד דובר מחוז תל־אביב של המישטרה נמסר, כי איבראהים עדיין לא הגיש תלונה רישמית על האירוע. ברגע שיגיש תלונה כזאת, היא תיבדק. להם לא ידוע על אירוע כזה. הם גם טוענים שאל חוליות שוטרים, המסתובבות בלילה, לא מצטרפות שוטרות.

באר שבע

התמר מן השתיל

אשה נמרצת מארגנת עניינ[י] בבירת הנג[ב]

כסוף כל שנה אזרחית גובר המו[...]
בין הסוחרים ובעלי־העסקים בבא[...]
שבע. כולם ממתינים לתוצאות מיש[...]
בית־העסק והשירות המומ[...]
מיבצע שמאחריו עומדת יהודית שת[...]
(42), נשואה ואם לשניים.

שתיל, ילידת נען, באה לבאר־שב[...]
מתל־אביב אחרי נישואיה לעיתו[...]
יצחק שתיל. את המיבצע יזמה לפ[...]
חמש שנים: „רציתי למצוא ד[...]
שתאלץ את סוחרי העיר לתת שיר[...]
טוב יותר ללקוחות."

שתיל גייסה למיבצע את הרש[...]
לצרכנות של ההסתדרות, א[...]
לישכת־המיסחר המקומית, את עירי[...]
באר־שבע, את אירגוני בעלי־המלא[...]

מארגנת שתיל
מיבצע מיספר 1

ואף את חסותו של שר המיסח[...]
והתעשיה.

לא מסתפקת. בעבר יזמה שתי[...]
את גביע הכדורגלן המצטי[...]
בבאר־שבע. אך לדעתה, מיבצ[...]
בית־העסק חשוב יותר. „זהו האירו[...]
הכלכלי מיספר 1 בבירת הנגב."

אבל שתיל לא מסתפקת בכל אלו[...]
אחרי שהיתה מעורבת בעולם הספור[...]
ובעולם העסקים, היא החליטה לפנו[...]
גם לאמנות: במלאת 35 לבאר־שב[...]
החדשה, היא מארגנת עתה את חלוק[...]
תמר הזהב, למצטיינים בתחומ[...]
האמנות השונים, בבירת הנגב.

ציור זה עומד לתפוס קיר שלם במיסעדה ברמת־השרון, ובו מופיע בעל המיסעדה ומישפחתו

הדוכס לבית צור

מישתאות לואי ה־16 יקומו לתחיה בחודש הבא, אך במקום דמותו של המלך לבוש בגדי־מלכות־צרפתיים תופיע דמותו של משה צור, בעל חווה לגידול חזירים, כשלצידו, בקרינולינות יפהפיות, יצעדו אשתו חיה ושתי בנותיהם, קרן וטלי.

כל זאת נראה בציור־ענק של ארבעה מטרים, שעליו עבד, במשך שנה וחצי, צייר עולה מרוסיה, יצחק ספקטור, שהתמחה בציורי־ענק. „אני אוהב את התקופה הזאת, ומדוע שתמונה כזאת, עם בני־מישפחתי, לא תהיה תלויה על קיר המיסעדה שלי?"

מטאטא רחובות

סיפור חייו של משה צור בן ה־37 הוא סיפור מרתק. הוא יליד תל־אביב, שנולד כשני בין שלושת אחיו, למד בבית־הספר היסודי גרץ. ישנה אחת בבית־ספר שבח. עד שנזרק מבית־הספר. בגיל 15 נשלח לארצות־הברית לאחיו, שגר במיאמי ושם סיים תיכון. אחר־כך למד הנדסת־מכונות, שלוש וחצי שנים מינהל־עסקים באוניברסיטה.

ב־1968 נכנס לעסקי־בניין, והיה עד מהרה אחד הגדולים בענף. עד שהסתבך בעיסקה שנכשלה וחזר לארץ לפני שש שנים, עם אשתו חיה, צברית יפה, ואם שתי בנותיו.

מספר משה: „בתחילה לא מצאתי את עצמי. בגלל קשרים של אבי, שיש לו חווה לגידול חזירים, רכשתי בשוק־הכרמל חנות למכירת בשר לבן. בהתחלה זה היה קשה והרגשתי כמו מטאטא־רחובות ממש להתחיל מלמטה. עד היום אני לא בעל־מיקצוע בענף הבשר ולא יודע לחתוך מאה גרם נקניק. אבל ידעתי שלכסף אין ריח, זאת פרנסה, והעיקר להתפרנס בכבוד.

אחרי שנה קניתי את המיסעדה הסינית בכפר שמריהו, טייסט אוף סצ'ואן. אני קם בארבע בבוקר ועובד רצוף עד אחת־עשרה בלילה. המעבר מהחיים במיאמי לארץ, היה קשה אך המעבר של העבודה עם אנשי השוק בבוקר לאירוח אנשי החברה הגבוהה בערב, היה לא פחות קשה.

ואכן, קשה לזהות את משה במיכנסי הג'ינס של הבוקר, כשהוא נאלץ השבוע להילחם בירידה הדראסטית של מכירות הבשר, ירידה של 50—40 אחוז. הוא הוריד את המחירים באיטליז בוטשר בוי, כדי לנסות למכור, תחת להפסיד.

בערב הופיע כדרכו, בחולצת משי ובאחת מעשרות החליפות שלו, התפורות במיוחד למענו, וכששעון קרטייה מקשט את ידו, אירח עם אשתו האלגנטית את העשרות שהוזמנו על־ידי איש־עסקים ידוע מהרצליה, הרוצה בעילום שם.

איש החברה בחברת השגריר המצרי סעאד מורטדה (ממושקף), שהיה בין אנשי־החברה שסעדו באופן קבוע במיסעדה שבה עובדים חיה ומשה צור מבוקר עד ערב.

איש־העסקים עבר ניתוח־לב פתוח בבית־החולים איכילוב. אחרי הצלחת הניתוח הוא הזמין את כל הצוות של מחלקת־הלב, 45 איש, לארוחה שערך למענם במיסעדה שנסגרה בערב זה לקהל הרחב: „הם הצילו את חיי, ואני עושה את זה עם כל הלב." ובאמת, כל שולחנות המיסעדה קושטו כלבבות עשויים מירקות.

הנדסת־מכונות, מינהל־עסקים, עיסקי־בניין ואחר־כך: מיסעדות־יוקרה

„כסף זה לא בעייה!"

בדיוק לפני שנה צלצל הטלפון אצל צור. על הקו היה מונרק פורר, שביקש לסגור את המיסעדה לערב, כי „לרוחלה יש יום־הולדת חמישים." משה צור הסביר שמדובר בכסף רב כי השולחנות מתמלאים פעמיים בערב. תשובתו של פורר: „כסף זו לא בעייה." לכבוד האירוע אף הוטסו אורחים מאירופה, כדי להפתיע את האשה. כשזו נכנסה למיסעדה, מופתעת לגמרי, מצאה את כל ידידיה, יושבים ליד שולחנות המקושטים בעקרבים עשויים מירקות. הארוחה עלתה לפני שנה שני מיליון לירות.

במיסעדה, שהיתה מלאה, סיפר משה צור: „יש ירידה של 10% בפידיון. הקהל שלי מורכב מ־20% דיפלומטים, 20% חברות מיסחריות, והשאר ישראלים. אני לא עובד על תיירים.

חזירים ואמנות משה צור הוא בעל איטליז „בוטשאר בוי", בשוק הכרמל, ויחד עם שתי מיסעדות מפוארות, הוא גם בעל אוסף אמנות. למעלה משמאל: צור בביתו, כשברקע תמונתו של פול סריו, הצייר־הזייפן. צור רכש את החנות למכירת בשר לבן בעזרת אביו, בעל חווה לגידול חזירים. רק אחר־כך ניכנס צור, שלמד מינהל־עסקים בארצות־הברית לעיסקי מיסעדות.

באים אלינו עשירים באמת, לא אלה שכותבים עליהם בעיתונים, לאלה אין כסף.

מובן שתמיד באים כאלה שאוהבים להיראות ליד העשירים.

„פעם אנשים היו באים אחת לשבוע, עכשיו הם באים אחת לעשרה ימים.

מנה ראשונה, לארבעה איש: 8000 שקל. ארוחה לשניים: 10000 שקל.

אבל כמו פעם, עדיין צריכים להזמין שולחן מראש. בזמנו היו היהלומנים הקליינטים הפזרנים ביותר, כיום הם

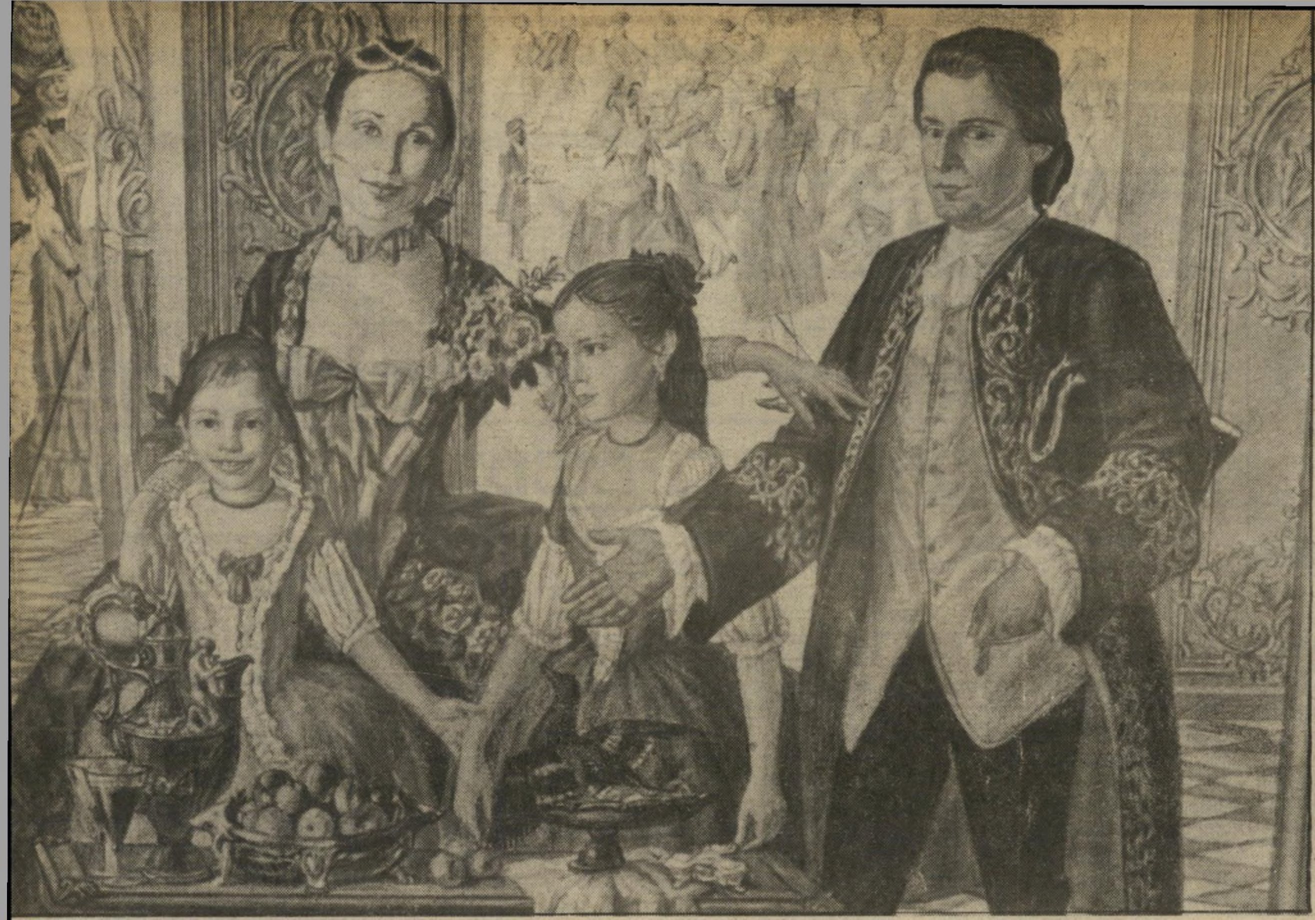

מישפחה בשתי תקופות בתמונה העליונה מו־פיע משה צור עם אש־תו חיה ושתי בנותיהם, קרן וטלי. התמונה שלמטה שימשה לצייר דגם, שממנו צייר את הדמויות כשהן לבושות בסיגנון של חצר ארמו לואי ה־16. משה תיכנן להגיש את התמונה לחיה, כמתנת יום השנ לנישואיהם. התמונה משתרעת על קיר שלם בגודל ארבעה מטו

הצייר יצחק ספקטור צייר פורטרט של עצמו ב־חלק מהתמונה (משמאל), כש־מתחתיו מופיעה ידידתו לחיים.

את חנה מרון ואת בעלה יעקב רכטו את שימעון פרס ואת אחיו גרש („גיגי") ונשותיהם. גם לובה אליא אוהב לאכול שם בחברתה של אשת טניה. „לפני שנתיים," מספר צוו „רכשתי את המיסעדה הוויליג. בער באותו זמן התחילה הבת שלי ללמו בבית־הספר על מגילת היוחסין. או אוהב את הציורים של הצייר הרוו הזה, יצחק ספקטור. הוא צייר לי ג במיסעדה הסינית ציור משגע ש גן־העדן בגודל של 1.60 מטר על 60. מטר.

„באותה תקופה עמדו הורי לחגו את יום השנה ה־50 לנשואיהו החלטתי בהתחלה להכין תמונ שתהיה מגילת יוחסין של המישפחו צילמתי את המישפחה. כל התמונו נשרפו ולא יצא מזה כלום. לכן הוכנס

משה הבטיח חיי־נצח למישפחתו: הם הונצחו בתמונה בלבוש מתקופת לואי ה־16

רק כל המישפחה שלי. התמונ מחולקת לשלושה חלקים שווינ כשליש אחד כל המישפחה, ובכל אח מהשלישים הנותרים כל אחת מהבנוו כך שבבוא הזמן אני רוצה להעניק או התמונה במזכרת לבנות. בעוד חודע תוצג התמונה במיסעדת הויליג' — מיסעדה צרפתית.

„יש לי בבית גם תמונה של פו סריו האיטלקי שיושב בבית־הסוה משנת 1968 כזייפן הגדול ביותר ש המאה. הוא מצייר בכלא. יש לי ג תמונה משנת 1852 שצויירה על־יו המורה לציור של המלכה ויקטוריו התמונה חתומה על־ידי בית המלכוו אני פשוט אוהב ציור ואמנות."

שולה יריב

נעלמו ואינם. ואנחנו גם עובדים חזק על מישלוחים לבתים, כ־15—10 ליום.

כל זה מדובר כשמנה ראשונה לארבעה איש עולה 8000 שקל, קוקטייל מעוטר בריגלונים וזיקוקין עולה 650 שקל. ארוחה לשניים, הכוללת שלוש מנות ויין עולה 10000—6000 שקל.

לקליינטים המובחרים מוגש בתום הארוחה סיגאר מקופסה הנושאת את סמל המיסעדה.

תמונה עם חתימה

רק לאחרונה הטיסה המיסעדה משוויץ עגלה מיוחדת, שבה אמורים היו להגיש גלידה כמנה אחרונה בקייטרינג לבית פרטי בהרצליה. העגלה הוחזרה למטוס ונשלחה בחזרה. היא היתה גדולה מדי ואי־אפשר היה להכניסה לבית. מחיר ההטסה: 3000 דולר.

במיסעדה אפשר לפגוש לעיתים

„העולם הזה" 1104
תאריך: 26.11.1958

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה", שראה־אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבת־שער מרכזית תחת הכותרת „בור כרה ויחפרהו". הכתבה התמקדה בסגן המפקח הבללי זינגר, ששיקר במישפט למען הגנה על הצמרת של מישטרת־ישראל. השתלבותה של ישראל בעולם השלישי הגיעה להמחשה בכתבה „מהודו ועד כוש", שבה דווח על הסמינר האפרו־אסיאתי שנערך בארץ — סמינר שהעיד כאלף עדים על יעודה של ישראל כמדינה המצוייה בצומת של תרבויות ויבשות. בשער הגיליון: סגן־המפקח זינגר.

„זונות מפרכסות זו את זו..." ★ ועידת חרות 1958 ★ משה דיין ולוחות־הברית

הממשלה

מתוקה הנקמה

„תלמיד חכם שאין בו דעת, נבלה טובה הימנו," כתב רבי יהודה־לייב מימון, בצטטו את התלמוד. כדי שלא תהיה טעות ביחס לכוונתו, הוסיף: „מסתובב בתל־אביב ס"ט (ספרדי־טהור) מארוקאי אחד, המתקרא רב ראשי, שכבר הגיעה שעתו לסלק אותו מן העיר." כי, שוב בהתאם לתלמוד: „מרחיקים את הנבלה מן העיר חמישים אמה."

הס"ט (מתחרז עם דת) אשר הרב מימון התכוון אליו לא היה אלא רבה הראשי הספרדי של תל־אביב, רב יעקב משה טולידאנו, יליד־טבריה, שמוצא מישפחתו ממכנס, מארוקו. תאריך המאמר: הבחירות האחרונות לאסיפת הנבחרים של כנסת־ישראל, לפני הקמת מדינת ישראל.

אשכנזים למען הראשון־לציון. הדבר שהרגיז את הרב מימון, אז המנהיג מס' 1 של מיפלגת המיזרחי, היה הופעתה של רשימה דתית עצמאית לבחירות, בשם „איחוד דתי בלתי־מיפלגתי". היה זה אחד המיקרים המעטים בהם העזו עסקנים דתיים להקים רשימה בלתי־תלוייה במיפלגות הדתיות הרשמיות. כל רבני ישראל, שלמדו לדאוג לבריאותם, נמנעו מלתמוך בהם. רק אחד היה יוצא דופן: הרב טולידאנו.

טולידאנו לא שכח מעולם את העלבון הגס. אומנם התפייס רישמית עם מימון, אך מתחת לפני הדברים המשיכו השניים לשנוא איש את רעהו. „שמחים לאיד ציטטו בחשאי את הפסוק התלמודי: „זונות מפרכסות זו את זו. תלמידי־חכמים – לא כל שכן."

היתה זאת יותר משינאה אישית: טולידאנו שנא מעומק ליבו את כל מיבנה המוסדות הדתיים במדינה, הנותנים שילטון וזכויות־יתר לאשכנזים, גם במקום שהרב הספרדי ותיק וקשיש יותר מחברו האשכנזי.

מאז לא החמיץ הרב הקשיש (78) כל הזדמנות לזרוע קוצים בדרך המיפלגה הדתית. בבחירות לכנסת השניה הגיש רשימה דתית נפרדת, שהשיגה רק כמה מאות קולות. עוד לפני יום הבחירות נאלץ טולידאנו עצמו להתפטר ממנה, כאשר הדתיים הרשמיים טענו שבתור דיין הוא פקיד ממשלתי, ואסור לו להיות מועמד בבחירות.

נקמת המיפלגה היתה מוחצת. כאשר נתפנה מקומו של הראשון־לציון, הרב הספרדי הראשי, הציגו ידיד טלידאנו את מועמדותו. אולם המיפלגה הדתית לאומית (מפד"ל) דאגה לבחירתו של יצחק ניסים, אדם שעד אז לא היה ידוע בחוגים רחבים, ושנבחר ברוב של קולות אשכנזיים.

קראי יוכל להתחתן. מאז יושב הרב ומתרגז. השבוע הגיע יום ניקמתו. היא היתה מתוקה יותר מכפי שיכול היה אף לחלום מראש.

מזה שנים נחשב מישרד־הדתות לנחלתה הפיאודלית הפרטית של המיפלגה הדתית, ואיש לא חשב לערער על כך. אולם מאחר שהדתיים נטשו ברוב אריכותם את הממשלה, צץ בחוגי מפא"י רעיון גאוני: מדוע לא לחלץ פעם אחת עמדת־כוח חשובה זו מידי האוייב?

אי־אפשר היה למסור את מישרד־הדתות ישר למפא"יניק. אולם היה הגיון רב במסירתו לאישיות דתית, שלא תתערב בניהול המעשי, תשאיר בידי סגן ממפא"י את השילטון המוחשי: מינוי רבנים, חלוקת משכורות לאנשים הנכונים, חדירה לחיי־הדת של מאות אלפי עולים חדשים דתיים, שנחשבו עד כה לנתינים של המיפלגה הדתית. המועמד האידיאלי לתפקיד הפוליטרוק: בן־גוריון התימני, ח"כ מפא"י ישראל ישעיהו־שרעבי.

בחירתו של הרב טולידאנו לשר־הדתות הרשמי התבססה על כמה עובדות, שהוכיחו את כושרו המיוחד לתפקיד המיועד. הוא למשל:

● הודיע בשעתו כי הוא מוכן להתיר נישואין של קראי, על סמך ניסיונו במצריים — בניגוד לעמדת שאר הרבנים, ובהתאם להשקפתו של בן־גוריון.

● הגיש, באמצעות שלום־בכור שיטרית, תזכיר לבן־גוריון, בו הוכיח על־פי ההלכה שמותר לגייס לצה"ל בנות דתיות.

● קם בכינוס בלתי־מיפלגתי־כביכול בהיכל שלמה, שהיה מוקדש לעניין רישום ילדי־התערובות, התקיף בצורה חריפה את עמדת המיפלגה הדתית, שוסע באמצע ולא יכול היה לסיים.

פירסי תנחומים. עם מסירת תיק־הדתות לידיו, ירד המסך על סיכוייהם של הדתיים לחזור לממשלה לפני הבחירות, על אף רצונם העז. בן־גוריון לימד אותם לקח, שאותו יזכרו — כך הוא מקווה — למשך זמן רב. באותו הזמן:

שר־דתות לא מן המפד"ל

קריקטורה של קריקטוריסט העולם הזה, זקי, על מינויו של הרב יעקב טולידאנו בידי ראש־הממשלה דויד בן־גוריון למישרת שר־הדתות, בכוונה לטהר מישרד זה משליטתה של המפד"ל, ששלטה במישרד קרוב לעשר שנים ללא עוררין.

● נשארה פתוחה בעיית תיק־הסעד אשר מפא"י אינה רוצה בו, מפני שבעליו צפויים להפגנות מתמידות, ולתעמולה עויינת ומזיקה במהלך שנת־הבחירות.

מיפלגות

בלי ויכוחים

שבועיים אחרי שאלפי אורחים התדפקו לשווא על דלתות היכל התרבות בתל־אביב, כדי לחזות בפתיחת ועידת הציונים הכלליים (כיום, המרכיב הליבראלי בליכוד), נערכה באותו הבניין עצמו ועידה של מיפלגה ימנית אחרת – תנועת החרות. אלא שהפעם לא נהרו המונים לכינוס, לא מילאו באלפיהם את המעברים, היציעים ובימת־הנשיאות. הם באו בדיוק בשעה הקבועה, תפסו את מקומותיהם המסומנים, ובניגוד לאורחי ועידת הציונים־הכלליים, שעזבו את האולם לפני שנסתיימו הנאומים, ישבו אורחי ועידת חרות במקומותיהם עד הצליל הראשון של שירת התיקווה.

סימן חיצוני זה היה אופייני למעמדן של שתי מיפלגות־הימין הישראליות. כי בעוד שהציונים הכללים, הרואים את מעמדם כציבור בסימן־שאלה גדול, לא היו בטוחים כי יוכלו למלא את היכל התרבות, שלחו עשרת אלפים הזמנות לשלושת אלפי המקומות באולם, היו אנשי חרות בטוחים ושלווים. בהכנת קפדנית של חודשיים הכינו את הוועידה, הזמינו אליה את נציגי כל המיפלגות, להוציא את מפ"ם ומק"י, את הסגל הדיפלומטי, ערכו את ועידתם כאילו באמת הם עומדים לקבל את הנהגת המדינה לידם בעוד חודשיים־שלושה.

ועידות משעממות. סימן נוסף למצבה של תנועת החרות – שחבריה ראו בניצחונו של ז'אק סוסטל בצרפת, ביום שבו נפתחה הוועידה, אות מיוחד להצלחתם – היה אופי הדיונים בה. כי בשעה שוועידת הצ"כ שהוקדשה לבירורים מדיניים, כלכליים, דיוני־מצע ודיוני־כיסאות, שעה שבכפר־הירוק התכנסו חברי מפא"י תחת מישמר פלוגות הפועל, כדי לערוך חשבון פנימי לפני הבחירות, לא באו צירי תנועת החרות לבירורים אידאולוגיים כל שהם. ועידתם היתה יותר הפגנה של תחילת מילחמת־הבחירות.

אנשים

● שר־החינוך־והתרבות **זלמן** („זי"אמה") **ארן**, על הרמטכ"ל לשעבר **משה דיין**: „לא כל משה שירד מסיני נושא עמו את לוחות־הברית."

● כמה דקות לפני שנפתחה ועידת חרות, התכנסו חברי המרכז בחדר קטן, ומנחם בגין סקר אותם. לפתע אמר בגין: „או. מצאתי מפא'יניק אחד!" הוא הצביע אל ח"כ חירות, מרדכי אולמרט, שלא ענב עניבה: „אתה חושב שאתה בן־גוריון?" שאל בגין וביקש להביא מייד עניבות לארבעה מחברי המרכז, שבאו בחולצות פתוחות.

● הפיליטונאי **אפרים קישון**, על מישחק השח־מת: „אולי בעוד שנים יוכל גם האיש הקטן לרכוש לעצמו שתי מכונות שח־מת מעולות, והוא יושיב אותן בקפה זו מול זו. שישחקו להן, והוא בעצמו יוכל סוף־סוף ללכת לקולנוע."

הבעיה המסעירה ביותר שתועלה בוועידה תהיה בעיית שינוי הערכים במדיניות המוניציפלית. „לא ייתכן," טוענים כמה מחברי מרכז התנועה, „שהנבחרים המוניציפליים של התנועה יצביעו במקומות שבהם הם נימצאים באופוזיציה, נגד אותם הדברים עצמם שהם מחליטים עליהם במקומות שהם בקואליציה."

על מצב זה יכלו חברי תנועת־החרות להודות לעובדה, שיותר מכל מיפלגה אחרת, מלוכדת מיפלגתם סביב דמותו של המנהיג, מנחם בגין. בגין עצמו, בביטחון עצמי מופרז למדי, גולל בערב פתיחת הוועידה את השינויים שתכניס מיפלגתו לכשתיטול את השילטון לידיה בעוד כמה חודשים. בנוגעו בעשרות בעיות, התעלם בגין לגמרי מבעיית־הבעיות: השלום עם עמי ערב.

סיכם הד"ר יוחנן באדר, הממושקף ובעל ההומור, את הוועידה כבר בערב פתיחתה: „מבחינה זו (של חוסר ויכוחים), הוועידות שלנו הן משעממות מאוד. אבל אולי זה סימן טוב. כי בדרך־כלל מתחילים ויכוחים אידיאולוגיים כשמרגישים שמשהו אינו בסדר."

היום: 25 שנה אחרי

● כבר יש בנמצא מכונות מישחק לשח־מת (ראה: אנשים). ודווקא לחולם מלפני 25 שנה, הפיליטונאי אפרים קישון, יש מכונות כאלה, והוא אף עשה לו שם בעולם הרחב כאמן המישחק במכונות־המישחק. הוא משחק במכונות השח־מת שלו בשווייץ ובישראל.

מסקין ואושרוב ב„זעקי ארץ אהובה"

שחקני הבימה, אהרון מסקין ומישה אושרוב, בהצגת זעקי ארץ אהובה, המבוססת על סיפרו המהמם של הסופר אלן פטון.

מנהטן. תתחדש.

Manhattan®

מנהטן חורף 1984
חולצות, מעילים, סוודרים, מכנסיים,
תחתונים, גרביים, פיג׳מות... ואפילו מגבות.
בקיצור: דברים לגברים.

להשיג ברשת חנויות מנהטן, בחנויות ההלבשה המובחרות לגברים וברשת חנויות אתא.

י"ז כסלו תשמ"ד, 23.11.83 מיספר 2412 48 המחיר 130 שקלים (כולל מע"מ)

העולם הזה

איך נרצח שושן
בבלא השמור ביותר
לעיני מצלמת הטלוויזיה